

3 1761 04780466 1

INDOGERMANISCHE BIBLIOTHEK

HERAUSGEGEBEN VON

H. HIRT UND W. STREITBERG

ERSTE ABTEILUNG

SAMMLUNG INDOGERMANISCHER
LEHR- UND HANDBÜCHER

I. REIHE: GRAMMATIKEN

SECHZEHNTER BAND

LETTISCHES LESEBUCH

GRAMMATISCHE UND METRISCHE
VORBEMERKUNGEN, TEXTE UND GLOSSAR

VON

J. ENDZELIN

HEIDELBERG 1922

CARL WINTER'S UNIVERSITÄTSBUCHHANDLUNG

LETTISCHES LESEBUCH

GRAMMATISCHE UND
METRISCHE
VORBEMERKUNGEN
TEXTE UND GLOSSAR

VON

J. ENDZELIN

HEIDELBERG 1922

CARL WINTER'S UNIVERSITÄTSBUCHHANDLUNG

Alle Rechte, besonders das Recht der Übersetzung in fremde Sprachen,
werden vorbehalten.

PG
8835
E5

790512

Vorwort.

Die grammatischen Vorbemerkungen wolle man vor der Lektüre gründlich durchnehmen, da sonst das Lesen der Texte sehr schwer fallen würde.

Von den Texten sind I—IV durchweg akzentuiert, und zwar in der Regel gemäß der Aussprache um Wolmar herum (in Livland), für die ich mir selbst als Gewährsmann dienen konnte. In denjenigen Fällen, wo mir die Aussprache eines Wortes nicht geläufig war, habe ich mich nach den akzentuierten Wortlisten Bielensteins (Lettische Sprache I 51 ff.), Krumbergs (Magazin der lettisch-liter. Ges. XVI 2, 62 ff.), P. Schmidts (Sbornikъ otděl. russkago jaz. i slovesn. Imperat. Akad. Naukъ LXVII, Nr. 3, S. 11 ff.) und Cirulis (Rakstu krājums XV 70 ff.), sowie nach brieflichen und mündlichen Mitteilungen einiger Landsleute gerichtet; nur in sehr wenigen Fällen habe ich die Betonung nicht ermitteln können und deshalb also unbezeichnet gelassen. — Die im Abschnitt I enthaltenen Volkslieder sind aus BW. (= Latwju dainas, Kr. Barona un H. Wissendorffa isdotas) entnommen; sie sind die für Anfänger zugänglichste und zugleich die lauterste Quelle der lettischen Sprache. Laute, die im Vergleich mit der schriftsprachlichen Aussprache als fehlend zu betrachten sind, werden durch Buchstaben in eckigen Klammern bezeichnet; dagegen in runden Klammern findet man die sogenannten Flickvokale der Volkslieder, über die unten in den metrischen Vorbemerkungen Auskunft gegeben wird. — Die Märchen im Abschnitt II stammen aus LP (= Lerchis-Puschkaitis. Latweeschu tautas teikas un pasakas). — In den Dialektproben im Abschnitt V findet man Texte, die von K. Mühlenbach (in diesem Fall mit M. bezeichnet) oder von mir zu ver-

schiedenen Zeiten an Ort und Stelle aufgezeichnet sind. Da sie nach bloß einmaligem Vorsprechen niedergeschrieben und aus Mangel an Zeit nicht sofort nachgeprüft sind, so können sie nicht in allen Hinsichten als ein vollkommen lautgetreues Abbild der betreffenden Mundarten gelten. Beim eiligen Nachschreiben sind die Intonationen nicht überall bezeichnet worden, und so werden in dieser Ausgabe die Akzentzeichen nur da gesetzt, wo ich sie in unsern Aufzeichnungen vorgefunden habe. — Was speziell die tahmischen Volkslieder betrifft, so ist ihre Syntax archaischer als die der tahmischen Umgangssprache, weshalb sie in dieser Hinsicht nicht eine ganz zutreffende Vorstellung vom tahmischen Dialekt geben können. Außerdem werden beim Rezitieren aus metrischen Gründen Vokale eingeschaltet, die der gesprochenen Sprache ganz fremd und deshalb in dieser Ausgabe ganz unterdrückt sind. Im Zusammenhang damit sind hier auch öfters Deminutivformen durch die entsprechenden Stammwörter ersetzt, wodurch freilich das Metrum verletzt ist.

Im Glossar sind nur diejenigen Bedeutungen der Wörter angegeben, die sie in den vorliegenden Texten haben; sie sind also öfters nur okkasionell, während die Grundbedeutung, sofern sie in den Texten nicht vorkommt, auch unbezeichnet sein kann. — Schreibungen im Glossar, wie z. B. *vez(u)ms* oder *vilktiés* «sich (hin)ziehen» bedeuten, daß neben *vezums* auch *vezms* vorkommt, und daß *vilktiés* sowohl «sich hinziehen», als auch (an andern Stellen) «sich ziehen» bedeuten kann.

J. Endzelin.

Inhaltsverzeichnis.

	Seite
Grammatische Vorbemerkungen und Paradigmen	1
Aus der Lautlehre	1
Aus der nominalen Wortbildungslehre	7
Aus der nominalen Deklination	8
Aus der pronominalen Deklination	12
Aus der Konjugation	13
Adverbia	19
Zum Gebrauch der Präpositionen	19
Metrische Vorbemerkungen	20
Texte	22
I. Volkslieder	22
II. Märchen	41
III. Aus der modernen Belletristik	62
IV. Aus der wissenschaftlichen Prosa	83
V. Dialektproben	88
1. Mittellettisch	88
2. Tahmisch	104
3. Hochlettisch	122
α) Nicht-ostlettische Gruppe	122
β) Ostlettische Gruppe	129
VI. Texte in der Schreibung ihrer Originale	140
Glossar	144
Druckfehlerverzeichnis	207

Druckfehler.

Man lese: *brāla* statt *brāla* S. 9, Z. 9 v. u.; (= nächste Woche». statt (= nächste Woche»). S. 16, Z. 1 v. u.; *siltuōs* statt *siltuōs* S. 64, Z. 15 v. u.; *iēvas pīlnuōs* statt *iēva spīlnuōs* ebda.; *pūlētiēs* st. *pālētiēs* S. 72, Z. 11 v. u.; *lietu-vārdi* statt *liētu-vārdi* S. 86, Z. 4 v. u.; *jā* statt *ā* S. 98, Z. 2 v. u.; *var'tinu* statt *var'tuni* S. 101, Z. 12 v. o.; *puīš[i]* statt *puīs[i]* S. 120, Z. 1 v. o.; *nūo-* statt *nūo* S. 129, Z. 11 v. u. (Strophe 13); *liece* statt *liece* S. 133, Z. 5 v. u.; *zidenč* statt *zidenč* S. 136, Z. 5 v. o.; *zuolu* statt *zuolu* S. 139, Z. 15 v. o. (Strophe 1).

Grammatische Vorbemerkungen und Paradigmen.

Aus der Lautlehre.

I. Zur Wiedergabe der Laute des mittellettischen — und zugleich schriftlettischen — Dialekts werden hier folgende Buchstaben gebraucht:

a, b, c, č, d, dz, dž, e, e, g, g, i, ie, j, k, k, l, l, m, n, n, p, r, r, s, s, t, u, uo, v, z, ž.

Über den Lautwert dieser Zeichen sind folgende Erläuterungen erforderlich:

c ist eine aus *t* und *s* bestehende Affrikata = dem deutschen *z* z. B. in *zu*; *dz* ist der entsprechende stimmhafte Laut. *č* ist eine aus *t* und *š* (= d. *sch*) bestehende Affrikata, wie d. *tsch* z. B. in *Peitsche*; *dž* ist der entsprechende stimmhafte Laut.

s ist stets stimmlos, *z* ist der entsprechende stimmhafte Laut, wie d. *s* z. B. in *Hase*; *š* bedeutet denjenigen Typus von Zischlauten, der im Deutschen durch *sch* bezeichnet wird; *ž* ist der entsprechende stimmhafte Laut.

Die oben an Konsonanten befindlichen Akutzeichen bedeuten ihre Erweichung, aber statt *l'* und *n'* werden *l* und *n* geschrieben, wenn über diesen Buchstaben noch das Zeichen der Intonation angebracht werden muß; *g* erhält man, wenn man bei der *j*-Lage der Zunge von der Enge zum Verschuß übergeht, und *k* unterscheidet sich davon nur durch seine Stimmlosigkeit.

Das sonst alveolare *n* ist vor *g* und *k* velar zu sprechen, wie d. *n* z. B. in *Bank*; *r* ist stets alveolar und gerollt.

v (labiodental) und *j* sind in der Regel spirantisch; wenn aber hinter einem Vokal *j* oder *v* nach Schwund eines Vokals tautosyllabisch geworden ist, so wird ein solches — in der Schrift beibehaltenes — *j* resp. *v* in der Aussprache zu unsilbischem *i* (*ĭ*) resp. *u* (*ŭ*); so spreche man z. B. *lej*, *sěj*, *šuj*, *klajš*, *zvejnieks*, *tev*, *tavs*, *ziivs*, *stār(s)* als *leĭ*, *sĕĭ*, *šūĭ*, *klajš*, *zvejnieks*, *teŭ*, *taŭs*, *ziŭs*, *stāŭ(s)*, und zwar mit fallender Intonation, wo (wie z. B. in *lej* und *tev*) der Vokal kurz ist.

Die stimmhaften Geräuschlaute werden auch im Auslaut stimmhaft gesprochen, z. B. in *maz*, *kaļ*, *zūog*; dagegen vor stimmlosen Geräuschlauten werden sie in der Aussprache durch die entsprechenden stimmlosen Laute ersetzt; so spreche man z. B. *lavs*, *kāds*, *rags*, *gāzt*, *mežs* als *laps*, *kāc*, *raks*, *gāst*, *meš*. Umgekehrt werden die stimmlosen Geräuschlaute vor stimmhaften Geräuschlauten stimmhaft; so werden z. B. *albēgt*, *apgāzt*, *likdams*, *sestiena* in der Aussprache zu *adbēkt*, *abgāst*, *ligdams*, *sezdiēna*.

e entspricht in der Aussprache etwa dem baltisch-deutschen *e* in *Mensch* oder *Rettung*; der entsprechende lange Vokal (*ē*) — etwa dem baltisch-deutschen Vokal in *See*, *geht* u. a. Dagegen *ɛ* und (die entsprechende Länge) *ē* sind zwar ebenfalls palatal, aber etwas weiter nach hinten als *e* und *ē* zu sprechen, und die Zungenstellung ist niedriger als bei *e* und *ē* (ungefähr ebenso hoch wie bei *a* und *ā*); dem akustischen Eindruck nach sind *ɛ* und *ē* ähnlich den baltisch-deutschen Vokalen z. B. in *Berg* und *Bär*.

Mit *ie* wird eine tautosyllabische (diphthongische) Lautverbindung bezeichnet, die mit *i* beginnt und mit *a* endet, wobei den Übergang von *i* zu *a* *e*- und *ɛ*-Laute vermitteln; desgleichen mit *uo* — eine Lautverbindung, die mit *u* beginnt und mit *a* endet, wobei den Übergang von *u* zu *a* *o*-Laute vermitteln. An Diphthongen gibt es

außerdem *au*, *ai*, *ei*, *ui* und — in einigen Schallwörtern — *iu* (mit silbischem *i*).

Alle Vokale können kurz oder lang sein; wo die Länge nicht schon durch das Intonationszeichen bezeichnet ist, wird sie durch den horizontalen Längestrich über dem Vokalzeichen (z. B. *ā*) bezeichnet.

2. Alle langen Vokale, alle Diphthonge und alle tautosyllabischen Verbindungen von kurzen Vokalen mit nachfolgendem *l*, *r*, *n* oder *m* (resp. *l̄*, *r̄*, *n̄*) werden mit verschiedenen Intonationen gesprochen.

Beim Stoßton zerfällt die Länge in zwei Teile, indem nach dem stärker schallenden Anfang inmitten der Silbe ein momentaner Glottisverschluß eintritt (der aber oft durch bloße Stimmchwächung ersetzt wird), worauf der zweite Teil hervorgestoßen wird. Der Stoßton wird mit dem eckigen Zirkumflex bezeichnet, z. B. *rîts* «Morgen»; bei Diphthongen und Verbindungen kurzer Vokale mit tautosyllabischem *r*, *l*, *n*, *m* wird das Intonationszeichen über dem zweiten Komponenten geschrieben, z. B. *raût* «reißen», *iêt* «gehen», *aît* «pflügen» (neben dial. *irt* mit langem Vokal!).

Der Dehnton ist expiratorisch schwach steigend oder eben; in Diphthongen und diphthongischen Verbindungen ist beim Dehnton der zweite Komponent länger als der erste. Diese Intonation wird mit dem gewundenen Zirkumflex bezeichnet, z. B. *māte* «Mutter», *bārt* (mit langem Vokal!) «schelten»; bei Diphthongen und Verbindungen kurzer Vokale mit tautosyllabischem *r*, *l*, *n*, *m* wird das Intonationszeichen über dem zweiten Komponenten geschrieben, z. B. *kaîls* «Knochen», *iēra* «Faulbaum», *uōla* «Ei», *tîlts* «Brücke», *stīrna* «Reh».

Die fallende, durch einen Gravis bezeichnete Intonation setzt mit stärkerem Ton ein und sinkt gegen Schluß; ein fallend betonter Diphthong besteht also aus dem betonten silbischen und dem unbetonten unsilbischen Teil. Wo also ein betonter kurzer Vokal durch Verlust der folgenden Silbe lang wird oder eine diphthongische

Verbindung eingeht, bekommt die neue Länge oder diphthongische Verbindung den fallenden Ton, z. B. *nèsi* «bist nicht» aus *néesi*, *pàusaris* (mit *ǣy*) «Frühling» aus *páva-saris*, *vàiga* (mit *ǣi*) «ist nötig» aus *vajaga*, *cèlmala* (mit *ě*) «Wegesrand» aus *céla mala*, *cèš* (mit *ě*) «Weg» = li. *kēlias* aus **kēlias*, *pīls* (mit *ī*) «Burg» aus **pīlis*, vgl. li. *pīlis*, *kām* (mit *ā*) «wem», vgl. ali. *kamui*, *cèl'* (mit *ě*) «hebt, heben», vgl. li. *kēlia*, *cèl* (mit *ě*) «hebst», vgl. li. *kelì*. Diese Erscheinung ist so regelmäßig, daß im folgenden zur Erleichterung des Druckes das Zeichen der so entstandenen fallenden Intonation im nom. s. der *o*- und *i*-Stämme, im gen. s. der *i*-Stämme, im pronominalen dat. s. und in der II. s. und III. s. (und pl.) praes., sowie überhaupt in allen auslautenden (durchweg fallend betonten) Verbindungen von *ǎ*, *ǣ*, *ě*, *ī*, *ǔ* mit *l*, *l'*, *r*, *í*, *n*, *ú*, *m* weggelassen und z. B. statt *cèš* einfach *ceš* geschrieben wird, oder z. B. statt *zèms* (mit kurzem Vokal) «niedrig» einfach — *zems* oder statt *ùn* (mit *ǔ*) «und» — einfach *un*. Eine Schreibung also wie z. B. (nom. s.) *kèms* «Gespenst» bedeutet, daß der Vokal hier lang (und fallend) ist. Bei Diphthongen und diphthongischen Verbindungen wird der Gravis über dem ersten Komponenten geschrieben, wobei lange (fallende) Vokale vor tautosyllabischem *r*, *l*, *n*, *m* mit dem Längezeichen versehen werden müssen, z. B. *dràugs* (mit *ǣy*) «Freund», *sìet* «binden», *prùotu* «(ich) verstehe», *sīlts* (mit *ī*) «warm», *pīrkt* (mit *ī*) «kaufen», *pèrku* «(ich) kaufe», *màrciņa* «Pfund» (neben *mārka* «Mark» mit kurzem *a*!).

3. Der Wortakzent fällt in der Regel auf die erste Silbe, auch in Zusammensetzungen [z. B. *nedzeŕu* («ich) trinke nicht»], und braucht daher nicht besonders bezeichnet zu werden. In den Ausnahmen, so namentlich in gewissen Zusammensetzungen, wird im folgenden die betonte Silbe vom vorhergehenden durch einen über der Linie angebrachten Punkt abgeteilt, z. B. *ne'kad* «nie», *ne'viēns* «kein», *vis'labákaš* «der beste», *pus'notra* «andert-halb», *tá'pat* «ebenso», *vič'nādi* «fortwährend».

Ein Bindestrich dagegen zwischen Vokalzeichen soll den nichtlettischen Leser beim Zusammentreffen von mehreren Vokalen über die Silbengrenze belehren, so z. B. *jà-iêt* «man muß gehen» (ein *jàiêt* könnte eventuell auch als **jài-êt* aufgefaßt werden).

4. Im nom. s. der *o*-Stämme wird das nach Verbindungen eines *l*, *r*, *n*, *m*, *k*, *g* mit einem vorhergehenden Geräuschlaut, sowie nach *rl* vor dem Endungs-*s* gewöhnlich gesprochene *i* in der schriftsprachlichen Schreibung nicht zum Ausdruck gebraucht; so bedeuten also z. B. die Schreibungen *lèpnis* «stolz», *laĩsks* «faul», *kùrls* «taub» ein gesprochenes *lèpnis*, *laĩskis*, *kùrlis*.

5. Hinsichtlich der Verteilung von *e*, *ē* und *ɛ*, *ē̄* ist folgende Regel wirksam gewesen: im absoluten Auslaut findet man das geschlossene *-e* resp. *-ē* (z. B. *bite* «Biene», *upē* «im Fluß», *nē* «nein»), desgleichen im geschlossenen Auslaut, wenn hinter *ē* kein Vokal verloren gegangen ist (z. B. nom. und acc. pl. *bites* «Bienen», *mēs* «wir»). Außerdem ist *e* resp. *ē* eingetreten vor *e*, *ē*, *i*, *ī*, *ie*, *ei*, *j*, *l*, *l̄*, *ř*, *ń*, *k̄*, *ḡ*, *ś*, *ž*, *č*, *dž* (nicht aber vor *c*, *dz*), worauf einige von diesen Lauten selbst geschwunden sein können; *ɛ* resp. *ē̄* dagegen — vor *ɛ*, *ē̄*, *a*, *ā*, *u*, *ū*, *uo*, *ai*, *au*, wenn davor nicht die eben genannten Konsonanten (*j* — *dž*) stehen; so z. B. nom. s. *vęcs* (= žem. *vėčas*) «alt», gen. s. *vęca*, acc. s. *vęcu*, *vecis* «ein Alter», *vecene* «eine Alte», I. s. prs. *tęku* «laufe», *ļęcu* «springe», *ļęju* «gieße», *dzeru* «trinke», *strebju* «schlürfte», *vėrpju* «spinne», II. s. prs. *teci*, *lec* aus *leci*, *lej*, *dzer* aus *dzeri*, *streb* aus *strebī*, *vėrp* aus *vėrpī*, III. p. prs. *tęk* (= li. *tėka*), *ļęc* (= li. *lėkia*), *lej*, *dzer*, *strebj*, *vėrpj*, inf. *nest* «tragen» (= li. *nėšti*), *dzeršu* «werde trinken». Über scheinbare und wirkliche Ausnahmen ist die Grammatik nachzusehen.

6. Die urbaltischen tautosyllabischen Verbindungen *an*, *en*, *in*, *un* sind urlettisch zu *uo*, *ie*, *ī*, *ū* geworden, daher also z. B. inf. *mīt* (= li. *minti*) «treten» zum prs. *minu* «trete» (wie z. B. inf. *cept* «backen» zum prs. *čępu*).

7. Urbalt. *tj* und *dj* sind im Lettischen zu *š* und *ž* geworden; außerdem kann *š* aus älterem *sj*, und *ž* — aus älterem *zj* entstanden sein. Die Verbindungen *lj*, *vj*, *nj* haben *l'*, *v'*, *n'* ergeben. So findet man also z. B. neben den Nominativen *zutis* «Aal», *briēdis* «Hirsch», *kāsis* «Haken», *ezis* «Igel», *melis* «Lügner», *mēris* «Pest», *tuōrnis* «Turm» die Genitive *zuša*, *briēža*, *kāša*, *eža*, *mēla*, *mēra*, *tuōrņa*, wie z. B. neben dem nom. *gūlbis* «Schwan» ein gen. *gūlbja* steht. An Stelle eines urbalt. *stj* aber findet man außer *š* auch *šk'*; so lautet z. B. der gen. pl. zu *rikste* «Rute» außer *riksū* auch *riksku*, vgl. z. B. den gen. pl. *kuņpju* zum nom. *kuņpe* «Schuh».

8. Wohl schon im Urbaltischen ist postkonsonantisches *j* vor den palatalen Vokalen geschwunden. Daher also z. B. II. pl. imper. *glābiēt* «rettet», *celiēt* «hebt» neben der I. pl. prs. *glābjam*, *celam*, oder das Deminutiv *celiņš* zu *celš* «Weg».

9. *k*, *g* vor den palatalen Vokalen und *kj*, *gj* sind zu *c*, *dz* geworden; vgl. z. B. *caūrs* «durchlöchert» = li. *kiāuras*, *režu* «(ich) sehe» = li. *regiū*, *lācis* «Bär» = li. *lokys*, II. s. *teci* «läufst» neben *teku* «(ich) laufe», Deminutiv *radziņš* zu *rags* «Horn». Später entstandene Verbindungen *cj*, *dzj* haben *č*, *dž* ergeben; z. B. gen. s. *lāča*, *drudža* zum nom. *lācis*, *drudzis* «Fieber», wie z. B. gen. *gūlbja* neben nom. *gūlbis*. — Dagegen *sk*, *zg* vor den palatalen Vokalen und *skj*, *zgj* haben *šk'*, *žg'* ergeben; z. B. *škēlt* «spalten» = li. *skēlti*.

10. Vor *k*, *g*, *n*, *l'* werden *s*, *z*, *l*, *n* zu *š*, *ž*, *l'*, *n'*; so z. B. *šķirt* «scheiden» = li. *skirti*, gen. s. *pūšļa*, *ālkšņa*, *viļņa*, zum nom. *pūslis* «Blase», *ālksnis* «Erle», *viļnis* «Welle».

11. Nach *v'*, *l'*, *n'* und *j* wird *s* zu *š*; z. B. *karš* «Krieg» = li. *kārias*, *celš* «Weg» = li. *kēlias*, *viņš* «er» aus **viñ[a]s*, *slapjš* «naß» = li. *šlāpias*, *vējš* «Wind» = li. *vējas*. Über schriftle. *mācītājs* «Pfarrer» (neben dial. *mācītāš* resp. *mācītaš*) u. a. ist die Grammatik nachzusehen.

12. Das schriftlettisch gewöhnlich bewahrte *ln* ist mundartlich häufig zu *ll* geworden; z. B. dial. *viĭla* «Wolle» statt schriftl. *viĭna*.

13. *t* und *d(h)* sind vor *s* assimilatorisch geschwunden; daher z. B. *dziĕsma* «Lied» neben *dziĕdāt* «singen».

14. *d(h)* ist vor *m*, *v* und *n* geschwunden; daher z. B. *ĕmu* «(ich) esse» neben II s. *ĕd* «ißt», oder *brĕnu* «(ich) wate» neben *brĭdu* «(ich) watete».

15. *tt (dt)* und *dd(h)* sind zu *st* und *zd* geworden; daher also z. B. *vest* «führen», *vĕzdams* «führend» und *mest* «werfen», *mĕzdams* «werfend» neben *vĕdu* «(ich) führe», *mĕtu* «(ich) werfe», wie z. B. *ĕept* «backen», *ĕĕpdams* «backend» zu *ĕĕpu* «(ich) backe».

Aus der nominalen Wortbildungslehre.

16. Feminine Substantiva auf *-e* bildet man zu allen maskulinen Benennungen von Lebewesen auf *-is* (z. B. *snaũdulis* «Schlafmütze»: fem. *snaũdule*, *sĕrdienis* «eine Waise»: fem. *sĕrdiene*, *vāciĕtis* «ein Deutscher»: fem. *vāciete*) und zu allen Maskulina auf *-nieks* (z. B. *strādnieks* «Arbeiter»: fem. *strādniece*; zu *c* aus *k* s. § 9).

17. Nomina agentis zu (jetzt) einsilbigen Infinitiven werden auf *-ĕjs* (fem. *-ĕja*) gebildet, und zwar vom Präteritalstamm; z. B. zu *duōt* «geben», prt. *devu*: *devĕjs* «Geber». Zu einigen primären Verben werden diese Nomina agentis daneben auch auf *-ājs* (fem. *-āja*) gebildet, und *arājs* «Pflüger» ist sogar üblicher als *arĕjs*. Zu allen wenigstens zweisilbigen Infinitiven enden diese Nomina agentis dagegen auf *-tājs* (fem. *-tāja*); z. B. *dziĕdāt* «singen»: *dziĕdātājs* «Sänger», *mĕklĕt* «suchen»: *mĕklĕtājs* «Sucher», *lasĭt* «lesen»: *lasĭtājs* «Leser».

18. Nomina actionis auf *-šana* werden zu allen Verben gebildet, und zwar vom Infinitivstamm; z. B. *iĕt* «gehen»: *iĕšana* «das Gehen», *vest* «führen»: *vešana* «das Führen», *lauzt* «brechen»: *lau(z)šana* «das Brechen», *lasĭt*: *lasĭšana* «das Lesen». Diese Nomina bezeichnen eine nicht abgeschlossene Handlung in ihrem Verlauf. — Eine ab-

geschlossene Handlung (weiterhin auch die Folge oder das Resultat der abgeschlossenen Handlung, das auch etwas Gegenständliches sein kann) bezeichnen Nomina auf *-ums*, die vom Präteritalstamm gebildet werden, z. B. zu *duôt* «geben», prt. *devu* : *devums*, *iêt* «gehen», prt. *gāju* : *gājums*, *gulêt* «liegen», prt. *gulēju* : *gulējums*.

19. Maskuline Deminutiva auf *-iņš* bildet man zu allen (auch adjektivischen) *o*-Stämmen und zu den Substantiven auf *-š*, auf *-ītis* — zu den Substantiven auf *-is*, feminine Deminutiva auf *-iņa* zu allen (*j*)*ā*-Stämmen, auf *-īte* — zu den Substantiven auf *-e*; z. B. *traūks* «Gefäß» : *traūciņš* «kleines Gefäß», *mazs* «klein» : *maziņš* «ganz klein», *celš* «Weg» : *celiņš* «Pfad», *ziņnis* «Erbse» : *ziņītis* «kleine Erbse», *rūoka* «Hand» : *rūociņa* «Händchen», *upe* «Fluß» : *upīte* «Flüßchen».

20. Abstrakta zu Adjektiven enden auf *-ums*; z. B. *aūgstis* «hoch» : *aūgstums* «Höhe», *sāuss* «trocken» : *sāusums* «das Trockensein».

21. Die Komparative enden auf *-āks*, z. B. *labs* «gut» : *labāks* «besser», fem. *labāka*. Als Superlativ dazu meist *vis(u)labākais* «der (aller)beste»; *visu* ist Genitiv zu *visi* «alle».

Aus der nominalen Deklination.

22. Kasus, Numeri und Genera. An Kasus gibt es einen Nominativ, Genitiv, Dativ, Akkusativ, Instrumental, Lokativ (antwortet auf die Frage «wo?», gelegentlich auch auf die Frage «wohin?») und im Singular auch einen Vokativ. — Vom ehemaligen Dual sind nur noch erstarrte Reste vorhanden (s. § 29), so daß man jetzt nur Singular- und Pluralformen bildet. — Von den drei Genera ist das Neutrum eingebüßt.

23. Als Paradigma der stets maskulinen *o*-Stämme diene *cīvēks* «Mensch». Ebenso dekliniert man die ebenfalls stets maskulinen Nomina auf *-š* (alte *iō*-Stämme; zum *-š* aus *-s* s. § 11), z. B. *cīemiņš* «Gast».

	Singular.	Plural.
nom.	<i>cìlvēks, cìemińš</i>	<i>cìlvēki, cìemińi</i>
gen.	<i>cìlvēka, cìemińa</i>	<i>cìlvēku, cìemińu</i>
dat.	<i>cìlvēkam, cìemińam</i>	<i>cìlvēkiēm, cìemińiēm</i>
acc.	<i>cìlvēku, cìemińu</i>	<i>cìlvēkus, cìemińus</i>
instr.	<i>cìlvēku, cìemińu</i>	<i>cìlvēkiēm, cìemińiēm</i>
loc.	<i>cìlvēkā cìemińā</i>	<i>cìlvēkuôs, cìemińuôs.</i>
voc.	<i>cìlvēk(s), cìemiń</i>	

Bemerkungen zum voc. s.: Besondere (vom Nominativ unterschiedene) Vokativformen bildet man von den Substantiven auf *-ińš, -nižks, -ējs* oder *-(t)ājs*, allen Eigennamen und von einigen andern Benennungen lebendiger Wesen, wobei statt des sonstigen Dehntons der Wurzelsilbe im Vokativ der fallende Ton eintreten kann, z. B. nom. *tēvs* (gesprochen meist: *tēs*) «Vater»: voc. *tē(v)*.

24. Stets maskulin sind auch die Substantiva auf *-is* [alte *-(i)io*-Stämme]. Als Paradigma diene *brālis* «Bruder».

	Singular.	Plural.
nom.	<i>brālis</i>	<i>brālī</i>
gen.	<i>brāla</i>	<i>brālū</i>
dat.	<i>brālim</i> oder <i>brālām</i>	<i>brālīēm</i>
acc.	<i>brālī</i>	<i>brālūs</i>
instr.	<i>brālī</i>	<i>brālīēm</i>
loc.	<i>brālī</i>	<i>brālūôs.</i>
voc.	<i>brālī.</i>	

Bemerkungen dazu: Wie nom. *brālis*: gen. *brāla* usw., so z. B. auch nom. *zutis*: gen. *zuša* usw., s. § 7; in einigen eigentlich wenigstens dreisilbigen Formen wird das *i* im nom. und voc. s. häufig weggelassen, z. B. statt *vāciētis* «Deutscher», voc. s. *vāciēti* auch *vāciēts*, voc. *vāciēt*.

25. In der Regel feminin sind die Nomina auf *-a* und *-e*; maskulin sind nur Benennungen männlicher Personen, z. B. *puīka* «Knabe», *beńde* «Henker». Als Paradigmata mögen *siēva* «Frau» und *māte* «Mutter» dienen.

	Singular.	Plural.
nom.	<i>siēva, māte</i>	<i>siēvas, mātes</i>
gen.	<i>siēvas, mātes</i>	<i>siēvu, māšu</i>
dat.	<i>siēvài, mātèi</i>	<i>siēvām, mātēm</i>
acc.	<i>siēvu, māti</i>	<i>siēvas, mātes</i>
instr.	<i>siēvu, māti</i>	<i>siēvām, mātēm</i>
loc.	<i>siēvā, mātē</i>	<i>siēvās, mātēs.</i>
voc.	<i>siēv(a), māt(e).</i>	

Bemerkungen dazu: Im voc. s. kommen Formen mit und ohne *-a* resp. *-e* vor; im gen. pl. *māšu š* aus *tj*, s. § 7; die maskulinen Substantiva auf *-a* und *-e* enden im dat. s. auf *-m*, z. B. *puīkam, beñdem*.

26. Feminin sind auch alle *i*-Stämme, mit Ausnahme von *lāudis* «Leute». Als Paradigma diene *avs* «Schaf».

	Singular.	Plural.
nom. u. voc.	<i>avs</i>	<i>avis</i>
gen.	<i>avs</i>	<i>avju</i>
dat.	<i>avij</i> (dial. <i>avèi</i>)	<i>avīm</i>
acc.	<i>avi</i>	<i>avis</i>
instr.	<i>avi</i>	<i>avīm</i>
loc.	<i>avī.</i>	<i>avīs.</i>

Bemerkungen dazu: Im dat. und instr. pl. mundartlich auch *-im* statt *-īm*; wie gen. pl. *avju* zu *avs*, so gen. pl. *siřžu* zum nom. s. *siřds* «Herz» u. a., s. § 7.

27. Singularische *u*-Stämme sind maskulin und werden im Plural, soweit ein solcher vorkommt, gleich dem *o*-Stamm *čivčiki* § 23 dekliniert, z. B. *tirgus* «Markt»: plur. *tirgi*; feminin sind die Pluralia tantum *pplus* «Spreu», *dziřnus* «Handmühle» und *ragus* «flacher Holzschlitten».

	Singular.	Plural.
nom.	<i>tirgus</i>	<i>ragus</i>
gen.	<i>tirgus</i>	<i>ragu</i>
dat.	<i>tirgum</i>	<i>ragūm</i>
acc.	<i>tirgu</i>	<i>ragus</i>
instr.	<i>tirgu</i>	<i>ragūm</i>
loc.	<i>tirgū.</i>	<i>ragūs.</i>

28. Ehemalige *n*-Stämme sind einige — jetzt lauter maskuline — Substantive auf *ens*; als Paradigma diene *akmens* «Stein».

	Singular.	Plural.
nom.	<i>akmens</i>	<i>akmeñi</i>
gen.	<i>akmens</i> oder <i>akmeña</i>	<i>akmeñu</i>
dat.	<i>akmenim</i> oder <i>akmeñam</i>	<i>akmeñiēm</i>
acc.	<i>akmeni</i>	<i>akmeñus</i>
instr.	<i>akmeni</i>	<i>akmeñiēm</i>
loc.	<i>akmenī.</i>	<i>akmeñuôs.</i>

29. Erstarrte Dualformen sind Formen des nom. und acc. auf *-i* von Substantiven auf *-a*, *-e* und von *i*-Stämmen, die jetzt nicht nur nach *divi* «zwei» und *abi* «beide», sondern auch nach den Zahlen 3—9 gesetzt werden können, besonders wenn das Zahlwort von einer Präposition abhängig ist, z. B. *par divi dieni* «nach zwei Tagen» (zu *diena* «Tag»). Unter denselben Bedingungen werden auch Akkusativformen auf *-i* von (*i*)*o*-Stämmen gebraucht, z. B. *divi gadi vęcs* «zwei Jahre alt» (zu *gads* «Jahr»).

30. Die «unbestimmten Adjektiva», die attributiv dort, wo im Deutschen der unbestimmte oder kein Artikel steht, und prädikativ gebraucht werden, dekliniert man im Maskulinum ganz wie *ciņķs* resp. *ciemiņš* § 23, im Femininum — ganz wie *siņa* § 25; z. B. mask. *mazs* «klein», *slapjš* «naß», fem. *maza*, *slapja*. Daneben hat man «Bestimmtheitsformen», die ungefähr dort stehen, wo im Deutschen der bestimmte Artikel gesetzt wird. Als Paradigma diene *mazāis* «der kleine», fem. *mazā.*

	Singular.	Plural.
nom.	<i>mazāis</i> , <i>mazā</i>	<i>mazīvē</i> , <i>mazās</i>
gen.	<i>mazā</i> , <i>mazās</i>	<i>mazuō</i>
dat.	<i>mazajam</i> , <i>mazajai</i>	<i>mazajiēm</i> , <i>mazajām</i>
acc.	<i>mazuō</i>	<i>mazuōs</i> , <i>mazās</i>
instr.	<i>mazuō</i>	<i>mazajiēm</i> , <i>mazajām</i>
loc.	<i>mazajā.</i>	<i>mazajuōs</i> , <i>mazajās.</i>

Bemerkungen dazu: Daneben gibt es im dat. und loc. s. und dat., instr. und loc. pl. kürzere, mit den entsprechenden Formen der «unbestimmten» Adjektiva gleichlautende Formen ohne *-aj-*, z. B. dat. s. *mazam*, *mazài*; als voc. s. wird der nom. oder auch der acc. gebraucht.

So auch zum Komparativ *mazáks* (s. § 21) die Bestimmtheitsform *mazákaš* «der kleinere»; der Superlativ *vis(u)mazákais* erscheint stets in der Bestimmtheitsform.

31. Was die Zahlwörter betrifft, so werden *viēns* «1», *četri* «4», *pieci* «5», *seši* «6», *septiņi* «7», *astuóņi* «8» und *deviņi* «9» gleich den unbestimmten Adjektiven dekliniert, desgleichen *divi* «2», doch dient *divi* (neben *divas*) auch als nom. und acc. fem. (s. § 29); zu *trīs* «3» gen. *triju*, dat. und instr. *trim*, acc. und loc. *trīs*.

Aus der pronominalen Deklination.

32. Deklination von *es* «ich», *tu* «du», *mēs* «wir», *jūs* «ihr».

nom.	<i>es, tu, mēs, jūs</i>
gen.	<i>manis, tevis, mūsu, jūsu</i>
dat.	<i>man, tev, mums, jums</i>
acc.	<i>mani, tevi, mūs, jūs</i>
instr.	<i>mani(m), tevi(m), mums, jums</i>
loc.	<i>manī, tevī, mūsuos, jūsuos.</i>

Dazu das persönliche Reflexivpronomen zu beiden Numeri: gen. *sevis*, dat. *sev*, acc. *sevi*, instr. *sevi(m)*, loc. *sevī*.

33. Deklination von *tas* «der», fem. *tā*, und *šis* «dieser», fem. *šī*:

Singular.	Plural.
nom. <i>tas, tā; šis, šī</i>	<i>tiē, tās; šīē, šās (šīs)</i>
gen. <i>tā, tās; šā (šī), šās (šīs)</i>	<i>tūo; šūo</i>
dat. <i>tam, tai; šam (šim), šai</i>	<i>tiēm, tām; šīēm, šām (šīm)</i>
acc. <i>tūo; šūo</i>	<i>tuōs, tās; šuōs, šās (šīs)</i>
instr. <i>tūo; šūo</i>	<i>tiēm, tām; šīēm, šām (šīm)</i>
loc. <i>tai (tanī, tamī); šai (šinī, šimī)</i>	<i>tais; šais (oder masc. tuōs, šuōs, fem. tās, šās).</i>

34. *kas* «wer, was»: gen. *kà*, dat. *kam*, acc. und instr. *kùo*, loc. *kam̄*.

vińś «er (jener)», *mans* «mein», *tavs* «dein», *savs* (auf alle Personen bezügliches reflexives Possessivpronomen), *táds* oder *šáds* «ein solcher», *káds* «qualis», *katrs* «jeder», *kurś* «welcher» werden gleich den Adjektiven dekliniert.

Zu *pats* «selbst», fem. *pati* (dial. auch *pate*): gen. *paša*, fem. *pašas*, dat. *pašam*, fem. *pašai* usw., wie von einem nom. *pašs, fem. *paša*; ebenso dekliniert man *tas pats* «derselbe».

Nach den negierten Pronomina und Adverbia wird die Negation vor dem Verbum wiederholt; z. B. *ne'viens neduôd* «niemand gibt».

Aus der Konjugation.

35. Vorbemerkungen. Für die III. Person beider Numeri gibt es nur éine (gemeinsame) Form; diesen Formen der III. p. muß, wenn sie kein Subjekt bei sich haben, in der deutschen Übersetzung ein «man» resp. «es» vorgesetzt werden. Außer den Aktivformen gibt es besondere Reflexivformen; z. B. neben *lieku* «(ich) lege» refl. *liekuôs* «(ich) lege mich oder lege mir». Als Passivformen kommen Verbindungen des Verbum finitum zu *tapt* resp. *tikt* «werden» mit dem part. praet. pass. vor.

36. Präsens. Es folgen die Paradigmen von *lieku*, *mętu* «(ich) werfe», *celu* «hebe», *jātu* «fühle», *gulu* «liege», *daru* «tue», *mazgāju* «wasche», *meklēju* «suche»:

I. p. s. *lieku* usw.; refl. *liekuôs* usw.

II. p. s. *liec(i)*, *met(i)*, *cel(i)*, *jūti*, *guli*, *dari*, *mazgā*, *meklē*; refl. *lieciēs*, *metiēs* usw., *mazgājiēs*, *meklējiēs*.

III. p. s. und pl. *liek*, *męt*, *cel*, *jūt*, *gul* (dial. *gul*), *dara*, *mazgā*, *meklē*; refl. *liekas* (dial. auch *liekās*) usw., *gulās* (dial. auch noch *gulis* oder *gulās*), *darās*, *mazgājas*, *meklējas*.

I. p. pl. *liekam* usw., *gulām* (dial. noch *gulim* und *gulam*), *darām* (dial. *daram*), *mazgājam* usw.; refl. *liekamiēs* usw.

II. p. pl. *liekat* oder *lieciŗt*, *mętat* oder *metiŗt*, *celat* oder *celiŗt* usw., *gulat* (dial. noch *gulit*) oder *guliŗt*, *darat* oder

darāit, *mazgājat* oder *mazgājiēt* usw.; refl. *liekatiēs* oder *lieciētiēs* usw.

Bemerkungen dazu: In der II. p. s. haben gewisse Verba jetzt in der Regel kein *-i* mehr im Auslaut; die wenigstens dreisilbigen Verba auf *-āju*, *-ēju*, *-uōju* (z. B. *mēluoju* «lüge») und *-īju* (z. B. *kristīju* «taufe») haben nach dem Schwund des *-i* auch das vorhergehende *j* eingebüßt, und dies *j* haben dieselben Verba auch in der III. p. abgeworfen; desgleichen *dabūju* «bekomme»: II. p. s. und III. p. *dabū*. Unregelmäßig sind: *šsmu* «bin», *iēmu* oder *eīmu* «gehe», *duōmu* «gebe» und *šmu* oder *šdu* «esse»; II. p. s. *esi*, *ej*, *duōd(i)*, *ēd(i)*; III. p. *ir(a)*, «ist», *nav(a)* «ist nicht», *iēt*, *duōd*, *šd*; I. p. pl. *šsam*, *ejam* u. a., *duōdam*, *šdam*; II. p. pl. *šsat* oder *esiēt*, *ejat* u. a., *duōdat* usw.

37. Präteritum. I. p. s. *liku*, *metu* (dial. noch *mešu*), *cēlu* (dial. noch *cēlu*), *jutu*, *gulēju*, *darīju*, *mazgāju*, *meklēju*; refl. *likuōs* usw.

II. p. s. *liki*, *meti*, *cēli* usw.; refl. *likiēs* usw.

III. p. s. und pl. *lika*, *meta* (dial. noch *mete*), *cēla* (dial. noch *cēle*), *juta*, *gulēja* usw.; refl. *likās*, *metās* (dial. noch *metēs*), *cēlās* (dial. noch *cēlēs*), *jutās* usw.

I. p. pl. *likām*, *metām* (dial. noch *metēm*), *cēlām* (dial. noch *cēlēm*), *jutām*, *gulējām* usw.; refl. *likāmiēs*, *metāmiēs* (dial. *metēmiēs*) usw.

II. p. pl. *likāt*, *metāt* (dial. *metēt*), *cēlāt* (dial. *cēlēt*), *jutāt* usw.; refl. *likātiēs* usw. Die Präterita zu *šsmu*, *iēmu*, *duōmu*, *šmu* lauten: *biju*, *gāju*, *devu*, *ēdu* (dial. noch *ēžu*).

38. Eine Perfektform bilden die Präsensformen von *šsmu* «ich bin» + part. praet. act.; z. B. I. p. s. *šsmu licis* (femin. *likusi*) «habe gelegt», I. p. pl. *šsam likuši* (femin. *likušas*) «(wir) haben gelegt» usw.

Ein Plusquamperfektum bilden die Präteritalformen von *šsmu* mit demselben Partizip; z. B. *biju licis* (fem. *likusi*) «(ich) hatte gelegt», II. p. s. *biji licis* (fem. *likusi*) usw.

39. Futurum. I. p. s. *likšu*, *metišu*, *cēlšu*, *jutišu*, *gulēšu*, *darīšu*, *mazgāšu*, *meklēšu*; refl. *likšuōs* usw.

II. p. s. *liksi*, *metisi*, *cēlsi* usw.; refl. *liksiēs* usw.

III. p. s. und pl. *liks*, *metis* usw.; refl. *liksiēcs* (dial. noch *liksis*) usw.

I. p. pl. *liksim*, *metisim* usw.; refl. *liksimiēcs* usw.

II. p. pl. *liksit* (auch *liksiēt*) usw.; refl. *liksitiēcs* (*liksiētiēcs*) usw.

Bemerkungen dazu: Das Futurum wird im allgemeinen vom Infinitivstamm gebildet (daher zu *bât* «sein», *iēt* «gehen», *duót* «geben» die Futura *bâšu*, *iēšu*, *duôšu*); nur bei einsilbigen Infinitivstämmen, die ursprünglich auf *t*, *d*, *s*, *z* endeten, wird zwischen diesen Konsonanten und den Futurendungen ein *-i-* eingeschaltet, z. B. *metišu*, *jutišu*, *ēdišu* «werde essen» (zum inf. *ēst*, wo *s* nach § 15 aus *d*), *nesišu* «werde tragen» (zum inf. *nest*, prs. *ņesu*).

40. Ein Futurum exactum bilden die Futurformen zu *bât* + part. prät. act.; z. B. I. p. s. *bâšu licis* (fem. *likusi*) «werde gelegt haben», I. p. pl. *bâsim likuši* (fem. *likušas*).

41. Als II. p. s. und pl. imperativi werden die entsprechenden Indikativformen des Präsens gebraucht; als III. p. imperativi dient die Verbindung von *lai* (aus *laid!* «laß») mit der III. p. indic. prs., z. B. *lai liek* «(er resp. sie) möge oder soll legen» oder «(sie) mögen oder sollen legen».

42. Vom Infinitivstamm gebildete und mit dem Supinum § 44 gleichlautende Formen auf *-tu* (reflex. *-tuôs*) werden als Kondizional für alle Personen beider Numeri gebraucht: *liktu*, *męstu*, *eļtu*, *justu*, *gulętu*, *daritu*, *mazgātu*, *męklętu*, *bātu*, *iętu*, *duótu*, *ęstu*; refl. *liktuôs* usw.; also z. B. *es liktu* «ich würde legen», *jūs liktu* «ihr würdet legen»; die I. p. pl. kann auch auf *-tum* (z. B. *liktum*), die II. p. pl. — auf *-tut* (z. B. *liktut*) enden.

Die Kondizionalformen der Vergangenheit bestehen aus dem Kondizional zu *bât* + part. praet. act., z. B. *es bātu licis* (fem. *likusi*) «ich würde gelegt haben».

I. p. pl. *mēs bātu(m) likuši* (fem. *likušas*).

43. Das Müssen ausdrückende Debitivformen bestehen aus einem Präfix *jâ-* und der III. p. prs.; im

Präsens kann *ir* «ist» hinzugefügt werden (negiert: *nav*), im Präteritum wird *bija* «war», im Futurum — *bâs* «wird sein», im Kondizional — *bâtu* «wäre» hinzugefügt. Das logische Subjekt steht dabei im Dativ, das Objekt — meist im Nominativ (seltener im Akkusativ). Also z. B. *man (ir) jâlîek* «ich muß legen», *man nav jâlîek* «ich muß nicht legen», refl. *man (ir) jâlîekas* «ich muß mich (oder mir) legen», prt. *tev bija* (negiert: *nebija*) *jâlîek* «du mußtest legen», fut. *viñam bâs* (negiert: *nebâs*) *jâlîek* «er wird legen müssen», cond. *viñiëm bâtu jâlîek* «sie (mask.) würden legen müssen», *bêrnam jâêd màize* «das Kind muß Brot essen». Aber der Debitiv zu *bât* «sein» lautet meist *jâbât* (selten: *jâ-ir*).

44. Die Infinitive enden auf *-t*, refl. *-tiês* (dial. auch *-tis*), z. B. *likt*, *mest*, *celt*, *just*, *gulêt*, *darît*, *mazgât*, *meklêt*; refl. *liktiês*, *mestiês* usw.

Nur noch dialektisch erhalten ist das nach Verben der Bewegung übliche Supinum auf *-tu*, refl. *-tuôs*, z. B. *liktu*, *mçstu* usw., refl. *liktuôs* usw.; also z. B. *nâciêt êstu!* «kommt (zu) essen». In der Schriftsprache ist das Supinum jetzt gewöhnlich durch den Infinitiv ersetzt.

45. Das Part. praet. pass. wird vom Infinitivstamm gebildet, endet auf *-ts*, fem. *-ta* und wird gleich den Adjektiven dekliniert; z. B. *likts* «gelegt» (fem. *likta*), *mçsts* usw.

46. Das Part. praes. pass. wird vom Präsensstamm gebildet, endet auf *-ms*, fem. *-ma* und wird gleich den Adjektiven gebildet, z. B. *liëkams*, *mçtams*, *celâms*, *jûtams*, *gulâms* (dial. noch *gulîms* und auch *gulams*), *darâms*, *mazgâjams*, *meklêjams*. Außer der reinen Passivbedeutung zeigt dies Partizip oft auch den Sinn der Möglichkeit, z. B. *tiëvi kùoki vîegli lùokâmi* «dünne Bäume können leicht gebeugt werden», *jâjams ziîrgs* «Reitpferd», *gulâma istaba* «Schlafzimmer», und auch den Sinn der Notwendigkeit, z. B. *man siens plâũjams* «ich muß Heu mähen». Von intransitiven Verben gebildet, hat es auch Aktivbedeutung, z. B. *nâkamâ nedêlâ* «die kommende (= nächste Woche)».

Zu diesem Partizip gehören erstarrte Formen auf *-m*, refl. *-miēs*, deren Gebrauch durch folgende Beispiele illustriert wird: *rēdz* (III. p.) *mani nākam* «sieht mich kommen», *saka* (III. p.) *alus* (gen. s.) *nešam* «sagt, es sei kein Bier da», *gaīdījis meītu atveđam* «(er) habe gewartet, daß die Tochter hergeführt werde», *es atstāju brāli ziŗgu seŗgluōjam* «ich verließ den Bruder, als er das Pferd sattelte», *dzirdēts bēŗns raūdam* «man habe ein Kind weinen hören».

47. Ein Part. praes. act. auf *-dams* (pl. *-dami*), fem. *-dama* (pl. *-damas*) wird vom Infinitivstamm gebildet; z. B. *likdams* «legend» (reflexiv für beide Numeri: masc. *likdamiēs*, fem. *likdamās*), *meŗdams*, *ceŗdams*, *jazdams*, *gulēdams* usw. Es wird in der Regel nur im Nominativ gebraucht und zwar als adverbiale Bestimmung des Verbum finitum, z. B. *nūomīrusi siŗva atstādama mazu puīšēnu* «die Frau sei gestorben, einen kleinen Jungen zurücklassend». In Frage-sätzen, die mit einem interrogativen Pronomen oder Adverb anfangen, und in verallgemeinernden Relativsätzen, erscheint es auch als Ersatz eines Verbum finitum; z. B. *kur brāukdami, sīki putni?* «wohin fährt ihr, kleine Vögel?»

48. Ein anderes Part. praes. act. auf *-ut-* wurde im Urbaltischen vom Präsensstamm gebildet. Im Schriftlettischen gehören dazu erstens hauptsächlich von intransitiven Verben gebildete und gleich Adjektiven gebrauchte und deklinierte Formen auf *-uošs*, fem. *uoša* (der nom. s. masc. g. kann auch noch auf *-uots* enden), z. B. *ziēduōša ābele* «ein blühender Apfelbaum» (zu *ziēdēt* «blühen», III. p. prs. *ziēd*, prt. *ziēdēja*), *veŗduōšs* (oder *veŗduōts*) *ūdens* «siedendes Wasser» (zu *viŗt* «sieden», III. p. prs. *veŗd*, prt. *vīra*). Außerdem — indeklinable Formen auf *-uōt* (zu den *i*-Stämmen auch noch auf *-īt*), refl. *-uōtiēs*, z. B. *liekuōt*, *meŗuōt*, *celuōt*, *jātuōt*, *guluōt* (auch *gulīt* und *guluōt*) usw., refl. *liekuōtiēs* usw. Gebraucht werden die Formen auf *-t* erstens gleich den Formen auf *-m* § 46, zweitens gleich den Formen auf *-dams* § 47 als adverbiale Bestimmungen des Verbum finitum, drittens im Dativus absolutus (z. B. *pajēmu līgaviņu. tēŗvam mātēi nezīnuōt* oder

nezinit) «ich nahm eine Frau, ohne daß Vater und Mutter es wußten») und viertens als Modus relativus, s. § 51.

49. Vom Part. fut. act. sind in der Schriftsprache nur noch die indeklinablen, als Modus relativus (s. § 51) gebrauchten Formen auf *-šuoť*, refl. *-šuoťies* erhalten, z. B. *likšuōť*, *metišuōť*, *ceľšuōť* usw., refl. *likšuōťiēs* usw.

50. Das Part. praet. act. wird vom Präteritalstamm gebildet: nom. s. masc. g. *licis*, *metis*, *cēlis*, *jutis*, *gulējis*, *darījis*, *mazgājis*, *meklējis*, fem. g. *likusi* (dial. auch *likuse*), *mētusi* (*mētuse*) usw.; gen. s. masc. g. *likuša*, *mētusa* usw., fem. g. *likušās*, *mētusaš* usw.; alle übrigen Kasus gleich dem Genitiv wie von einem nom. s. *likušs, fem. *likuša usw. Auch reflexive Formen: nom. s. masc. g. *liciēs*, *metiēs* usw., fem. g. *likusiēs* (dial. auch *likusēs*) usw., gen. s. masc. (und fem.) g. *likušās* usw., acc. und instr. s. *likušuōs* usw., nom. pl. masc. g. *likušiēs* usw., fem. g. *likušās* usw., gen. pl. masc. und fem. g. *likušuōs* usw., acc. pl. masc. g. *likušuōs* usw.

51. Zur Wiedergabe dessen, was man aus dem Munde von andern Personen gehört hat, dient ein besonderer Modus relativus statt des gewöhnlichen Indikativs. Ursprünglich (und mundartlich auch noch jetzt) wurden in dieser Bedeutung die Nominative von Partizipien gebraucht. Schriftsprachlich so noch im Präteritum; z. B. *es licis* (fem. *likusi*) oder *es řsuōť* (*řsuōť* ist der Modus relativus zu *ir* «ist, sind») *licis* (fem. *likusi*) «(man sagt, daß) ich gelegt habe», *mēs řsuōť* *likuši* (fem. *likušās*) «(man sagt, daß) wir gelegt haben» usw. Debitiv: *man bijis jàliek* «(man sagt, daß) ich habe legen müssen» usw. — Im Präsens und Futurum gebraucht die Schriftsprache jetzt so nur die indeklinablen Partizipien auf *-ť* §§ 48—9; z. B. *es liekuōť* «(man sagt, daß) ich lege», *mēs liekuōť* «(man sagt, daß) wir legen» usw.; *tu likšuōť* «(man sagt, daß) du legen werdest». *viñi likšuōť* «(man sagt, daß) sie (masc.) legen werden» usw. — Debitiv: *man řsuōť jàliek* oder auch *man řsuōť jàliekuoť* «(man sagt, daß) ich legen müsse», *man búšuōť jàliek(uōť)* «(man sagt, daß) ich werde

legen müssen» usw. — Imperativisch: *lai vińś liekuōt* «(man hat gesagt,) er solle legen» usw.

Als Modus relativus wird auch das Part. praet. pass. gebraucht.

Adverbia.

52. Von Adjektiven werden Adverbia auf *-i* gebildet, z. B. vom Adjektiv *labs* «gut» das Adverb *labi*; dazu als Komparativ *labáki* (und gekürzt: *labák*) «besser», Superlativ *vis·labák(i)* «am besten». — Es gibt auch verbale Adverbia, die den Begriff des daneben stehenden Verbum finitum hervorheben, und zwar auf *-in*, gebildet vom Präteritalstamm, wenn der Infinitiv einsilbig ist, sonst von der Wurzel, wie sie im Präsens erscheint, oder auf *-tin*, gebildet vom Infinitivstamm, z. B. *pìrcin* (oder *pìrktin*) *pìrku sev zemīti* «gekauft (nicht etwa irgend wie anders erworben) habe ich mir Land», *visi kùoki raúdin raúd* «alle Bäume weinen (unaufhörlich und heftig)»; außerdem auf *-u(s)*, z. B. *stāvu(s)* «stehend(s)», und (vom Infinitivstamm) auf *-śu(s)*, z. B. *ne vis bràukśus, bet neśus tūo atnesa* «nicht etwa fahrend (oder: zu Wagen), sondern tragweise brachte man es her».

Zum Gebrauch der Präpositionen.

53. Substantiva, die durch *abi* «beide» oder die Kardinalia 2—9 attributiv bestimmt sind, können hinter allen Präpositionen die Endung *-i* haben, z. B. *ar abi kāji* «mit beiden Füßen». — Die Dative *kam* (zu *kas* «was») und *tam* (zu *tas* «das») findet man auch bei Präpositionen, die sonst den gen. oder den acc. resp. instr. regieren, z. B. *nūo tam* «davon»; desgleichen die Instrumentale *manim, tevim, sevim*, z. B. *pìe tevim* «bei dir» (*nūo* und *pìe* regieren sonst den gen.). — In der Schriftsprache und in den meisten Mundarten steht im Plural jetzt gewöhnlich hinter allen Präpositionen die gemeinsame Form des dat. und instr., z. B. *nūo lapām* «von Blättern»; das ältere *nūo lapu* (gen. pl.) findet man noch im Volkslied und mundartlich.

Metrische Vorbemerkungen.

Die lettische Metrik hat es mit einer regelmäßigen Aufeinanderfolge von betonten und unbetonten Silben zu tun. Die meisten Volkslieder sind vierzeilig (seltener sechs- oder achtzeilig oder gar länger) und dabei trochäisch, wobei jede Zeile eine trochäische Dipodie ist, mit dem Haupttaktus auf der ersten und fünften Silbe und mit obligatorischer Zäsur hinter dem zweiten Fuß, z. B. *dziēduōt dzimu, dziēduōt aūgu*. Der gewöhnliche Wortakzent der ungebundenen Rede wird dabei im Volkslied nicht berücksichtigt; so bildet z. B. der Satz *dziēd māsiņa pret māsiņu* ebenfalls eine trochäische Dipodie, obwohl in *māsiņa* und *māsiņu* sonst der Wortakzent auf die erste Silbe fällt und die Präposition *pret* sonst proklitisch ist. Nachdem dieser Verstypus entstanden war, sind im Urlettischen in Endsilben die ursprünglich kurzen Vokale (mit Ausnahme von *u*) geschwunden und die ursprünglichen Längen gekürzt. Daher kommt es einerseits, daß die vierte und die achte Silbe jetzt einen kurzen Vokal enthält, hinter dem keine Silbe geschwunden ist. Etwaige Ausnahmen¹, wie z. B. *lai bālsinā rēmdējās* (unten Nr. 12, 6), sind entweder späten Ursprungs, oder falsche Umbildungen älterer Formen (richtig hieße es: *lai bālsā rēmdējās* oder *bālsinā rēmdējās*). Eine andere Folge jenes urlettischen Lautgesetzes (vom Schwund alter Kürzen) besteht darin, daß jetzt die vierte und die achte Silbe auch fehlen kann, wie im eben vorausgesetzten *lai bālsā rēmdējās* oder *bālsinā rēmdējās* (= $\acute{\text{---}} \sim \text{---} \mid \acute{\text{---}} \sim \text{---}$); vgl. z. B. noch *dziēduōt iēt dvēselīte* (= $\acute{\text{---}} \sim \text{---} \mid \acute{\text{---}} \sim \text{---} \sim$) *dieva dēlu dārziņā* (= $\acute{\text{---}} \sim \text{---} \sim \mid \acute{\text{---}} \sim \text{---}$) unten Nr. 1. Die alten Endkürzen hielten sich natürlich im Volkslied gedächtnismäßig und aus metrischen

---

¹ Unregelmäßig sind auch Verse wie *es sūdzētu māmiņai* Nr. 133, 18, denn hinter der Dativendung *-ai* (und *-ei*) ist kein Vokal geschwunden; *māmiņai* ist hier eine falsche Neuerung statt eines älteren Dativs *māmulīni*.

(Gründen länger als in der gesprochenen Sprache; als sie in der letzteren endgültig geschwunden und vergessen waren, mußten sie, im Volkslied bewahrt, dort als aus metrischen Gründen erscheinende Flickvokale aufgefaßt werden; eine Folge davon mußte ihr jetziger Promiscuegebrauch sein. So zeigt uns z. B. das Litauische, daß der «Flickvokal» -i z. B. in *apsėduōsi, nūopūtuōsi* Nr. 32 oder in *laīks man iėti tāutiñais* Nr. 43 ursprünglich morphologisch berechtigt war; jetzt aber findet man dies -i z. B. auch in *kūo sūodieni* (statt richtigem *sūodienu!*) *garām ceda* Nr. 71, 36, und andererseits findet man in Volksliedertexten z. B. statt der obigen *apsėduōsi, iėti* zuweilen auch entsprechende Formen auf -e, -a oder (viel seltener) -u. Ein solcher Flickvokal zeigt also uns mit Sicherheit nur, daß ein Vokal, nicht aber was für ein Vokal geschwunden ist. — Umgekehrt ist auch eine (aus alter Länge gekürzte) Endkürze zuweilen aus metrischen Gründen apokopiert, z. B. *gribėj[a] mani tāutu dėls* Nr. 75.

Eine Ausnahme bilden Lieder wie Nr. 164, wo zwischen Zeilen, die aus je drei Trochäen bestehen (deren letzter auch bloß aus einer betonten Länge bestehen kann), trochäische Dipodien eingeschaltet sind.

In daktylischen Liedern (unten Nr. 23, 24 und 26) besteht jeder Vers aus vier Daktylen mit obligatorischer Zäsur hinter dem zweiten Fuß, wobei statt $\acute{—} \sim \sim$ auch $\acute{—} —$ oder $\acute{—} \sim \sim \sim$ möglich ist; so z. B. hat Nr. 23 folgendes Schema: $\acute{—} \sim \sim \acute{—} \sim \sim \sim | \acute{—} — \acute{—} \sim \sim$, $\acute{—} \sim \sim \acute{—} \sim \sim | \acute{—} \sim \sim \acute{—} \sim \sim$, $\acute{—} \sim \sim \acute{—} \sim \sim \sim | \acute{—} \sim \sim \acute{—} \sim \sim$. Vgl. noch *visus putniñus kázás aivina* Nr. 24, 3 ($\acute{—} — \acute{—} \sim \sim | \acute{—} — \acute{—} \sim \sim$), *cūka raka diubīti aūgstā kalnā* Nr. 26, 2 ($\acute{—} \sim \sim \sim \acute{—} \sim \sim \sim | \acute{—} — \acute{—} \sim \sim$), *dzenis kala krustu sūsā eglē* Nr. 26, 4 ($\acute{—} \sim \sim \sim \acute{—} \sim \sim \sim | \acute{—} \sim \sim \sim \acute{—} \sim \sim$).

Texte.

I. Volkslieder.

1. *dziēduōt dzimu, dziēduōt
aūgu,
dziēduōt mūžu nūodzīvuōju;
dziēduōt iēt dvēsēlīte
dīeva dēlu dārziņā. BW. 3 v.*
2. *tēic, māmiņa, man dziēs-
miņas
tāutiņās vadīdama,
kūo dziēdāšu tāutiņās
vakariņu kavēdama. BW 12 v.*
3. *tēic dziēsmiņu, sērdienīte,
tu dziēsmiņu daūdz zināji:
ne tev tēva, ne māmiņas,
dziēsmiņas rēmdējiēs. BW 23.*
4. *bāliņuōs dzīvuōdama
dziēsmaš tīnu kamuōlā;
kad nūogāju tāutiņās,
pa viēnāi šketināju. BW 27.*
5. *māte mani rātin rāja,
kad es liēla dziēdātāja.
kūo, māmiņa, es darīšu
līksmajam prātiņam? BW 87 v.*
6. *jūo es bēdu bēdājuōs,
jūo nelaīme priēcājās;
labāk gāju dziēdādama,
laī nelaīme gāuži raūd. BW
109 v.*
7. *kas dziēdāja rītā agri,
kas bez saūles vakarā?
bārenīte, tā dziēdāja
rītā agri, vakarā. BW 133.*
8. *ziēd ābele pret ābeli
mālaīnā kalniņā;
dziēd māsiņa pret māsiņu
svētu rītu ganīdamas. BW
252 v.*
9. *padziēdam mēs, māsiņas,
vēl viēnā vīetiņā!
dīevs tūo zina, citu gadu
kur mēs kuŗa dziēdāsīm:
cita tālu tāutiņās, 5
cita smīlšu kalniņā. BW
269.*
10. *kas tā tāda dziēdātāja
āiz upītes lejiņā?
vāi tā bija lakstīgala,
vāi bāliņa līgaviņa?
tā nebija lakstīgala, 5
tā — bāliņa līgaviņa. BW
400, 1.*
11. *visi lāudis mani tēica,
ka es liēla dziēdātāja.
tava vaīna, māmuliņa,
kad es liēla dziēdātāja:*

- kam tu liki lakstīgalu* 5 *pametu guodiņu uz vārtu staba.*
mana šūpla pagalvē! BW *pārīēšu mājā, turēšu guodu,*
 408, 10. *turēšu guodu kā citas meitas.*
 BW 950, 3, pag. 864.
12. *lūokātiēs, mežu gali,*
lai bālsīte pāri skan,
lai bālsīte pāri skan.
lai dzird mans arājiņš,
lai dzird mans arājiņš, 5
lai bālsīnā rēmdējās. BW
 496, 1, pag. 835.
13. *kuōsi dzied mazas meitas*
dīza meža maliņā;
izdzirduši ciema puši
segļu bērus kumeliņus.
atjājuši apkāunās: 5
atrūod mazas meitenītes. BW
 556, 12.
14. *ar dziedmīti maītu*
gāju,
ar valuōdu istabā,
lai nesaka sveša māte:
darba dēl' nūoskumusi. BW
 619, 2 v.
15. *dziēdiēt, meītas, dzied-*
diēt, meītas!
kaūšu āzi vakarā.
nebēdā, tu āzīti,
es meītiņas apmānīju. BW
 797, 1, pag. 855.
16. *labāk, māsas, padziē-*
dam,
nekā blēnas runājam!
kur dziedāts, tur palika,
valuōdiņas tālu gāja. BW
 808 v.
17. *kāzās iēdama bezkāuna*
biju,
18. *dziēsmas dēl', labi lūadis,*
iēnaīdiņa nečeliēt!
dziēsmu dziedu, kāda bija,
ne tā mana padarīta. BW
 957.
19. *gan pazīnu tūo meītiņu,*
kuā liēla dziedātāja:
sārti vaīgi, zilas acis,
škil'tin škil'a valuōdiņu. BW
 999.
20. *kar, māmiņa, šūpuliti*
pret vējiņu kalniņā!
kad nebija šūpuōtāja,
lai šūpuō vēja māte. BW
 1705, 1 v.
21. *divi bija, divi bija,*
kas miedziņa negulēja:
viēna bija sila bite,
ūotra meītu māmuliņa;
sila bite ziēdus lasa, 5
meītu māte pūru dara. BW
 1991, 4.
22. *kas tam deva salapuōt,*
celā malas bērziņam?
kas tūi deva rēglu dienu,
mazu bērnu māmiņai? BW
 2003 v.
23. *atvēlci, pelīte, bērnam*
miedziņu
caūr klēti, caūr namu, caūr
istabiņu,
iēlīeci bērnam šūpula galā!
 BW 2054.

24. ài, ài, zviřbuli, kad dzenis kala krustu sàusā
 nēmsi siēvu? eglē;
 rudeni, rudeni par niēžu laiķu. siki mazi putniņi pātarus skāi-
 visus putniņus kāzās aicina, tija; 5
 pūcite palika neaicināta. liēlais duņduris sprediki sacija;
 pūcite aizgāja neaicināta, 5 zīle nesa vēsti tēvam, mātēi;
 pūcite apsēdās galdiņa galā. kaza kāpa debesīs dīevam sūd-
 zviřbulis paņēma pūciti daņ- zēt. BW 2692.
 cuot;
 pūcite nūomina zviřbulim kāju, 27. palīdzat, jūs ļautiņi,
 zviřbulis izknāba pūcītēi acis. brīnumiēm brīnītiēs:
 pūcite aizgāja pie kūnga sūd- blusa kūla cīrcenīti,
 zēt. 10 aiz matiēm(i) vazādama. BW
 2723, 4.
 tūo spriēda kūndziņš, tūo gas- 28. uōds nūokrita nūo uō-
 pažiņa: zuōla
 pūcītēi vajaga pēriēna dabūt. uz uōzuōla saknītēm;
 BW 2546. nūo tā uōda kritumiņa
 visa zeme nūorībēja. BW
 2744, 2.
 25. siki putni kāzas dzēra, 29. uōzuōliņš liēlījās
 strazdiņš tēk raūdādams, saūlēi saknes nerādīt;
 strazdiņš tēk raūdādams, celās vējš, laūž uōzuōlu,
 kūo būs nēmt vedējuōs. 5 saūle saknes balināja. BW
 zakītim likas kājas, 2799, 2.
 tas celiņa taīsītājs; 30. atsēdiēs, atpūtiēs,
 lūsītīm asi nagi, mana vēca māmuliņa!
 tas kamanu turētājs; gan tu biji pīekususi
 ciēlaviņa žigla siēva, mani mazu aūklēdama BW
 tā viesīšu sanēmēja; 10 3153.
 žagatiņa garastīte, 31. uz ežiņu galvu liku
 tā istabas slaūcītāja; tēvu zemi sarģādams;
 vārnas bērni puspelēči, labāk manu galvu nēma,
 tiē būs galas kapātāji. BW nekā manu tēvu zemi. BW
 2686. 3794. v.
 26. viens gans nūomira, 32. apsēduōs(i), nūopū-
 citi gani raūdāja. 32. apsēduōs(i), nūopū-
 cūka raka duōbīti aūgstā tuōs(i)
 kalnā; 32. apsēduōs(i), nūopū-
 dzeguze zvanīja līkā bērzā; 32. apsēduōs(i), nūopū-
 pie ziēduōšas ābelītes;

*biŗst ābelēi baŗti ziēdi,
biŗst man gāuŗas asariņas.*

BW 3942, 36.

33. *maza biju, neredzēju,
kad nūomira māmuliŗe;
ganīdama tad atradu:
zalu maŗru apaŗguse.
celiŗs, mana māmuliŗe! 5
es pacelŗu velēniŗu,
es tev tēiŗu raūdādama,
kūo man dara sveŗa māte:
speŗ ar kāju, plūc matiŗus,
duōd māizŗti pārmezdama. 10*

BW 3944, 8.

34. *smagi ŗnāca sila priēdes
smāķka liŗtus pielijuŗas;
gāuŗi raūd tiŗ bērniŗi,
kam nav tēva, māmuliņas.*

BW 4036, 4.

35. *kur, saūŗite, kavējiŗs,
kad tu drīz neuzlēci?
āiz kalŗniŗa kavējuōs
sērdienīŗus sīldīdama. BW
4358 v.*

36. *baŗta, baŗta viēŗna nāca
bez saūŗiŗes vakarā.
tā nebija baŗta viēŗna,
tā bāraiŗes mīŗa laīma.
«labvakar(i), bāraiŗite! 5
tevi tēica saderŗtu.»
«kūo es iēŗu, mīŗā laīma!
nava man, kā vajaga:
ne man cīmdu, ne man zeku,
ne man baŗtu villaiŗiŗu.» 10
«ej, meīŗiŗa, neliēdziŗs!
es tev duōŗu, kā vajaga:
duōŗu cīmdus, duōŗu zekes,*

*duōŗu baŗtas villaiŗiŗes.»
«ne man gūovu, ne man 15
vēŗŗu,*

*ne man bēŗu kumeliŗu.»
«duōŗu gūovis, duōŗu vēŗŗus,
duōŗu bēŗus kumeliŗus.»
nāciŗt, ļaudis, skatāŗiŗs,
kur veŗ tautas bāraiŗiŗi! 20
pūķiŗem dzina gūovis, vēŗŗus,
pūķiŗem bēŗus kumeliŗus;
pūŗiŗem veda cīmdus, zekes,
pūŗiŗem baŗtas villaiŗiŗes. BW
4976, 3 v.*

37. *es raūdāju, es tēķāju,
man izgūisa māmuliŗa.
raūdādama, tēķādama
ŗetecēju niēdrāŗā.
tur atradu niēdrāŗā 5
trīs sudraba avuōŗiŗus.
viēŗnā dzēra rāibas gūovis,
ūotrā siŗmi kumeliŗi;
pīe treŗā avuōŗiŗa
trīs laīmiņas mazgāŗās. 10
divas saka: «kur tu teci?»
treŗā klāt(i) āicināŗja:
«meīŗiŗ! tava māmuliŗa
gul' zem zaluō velēniŗu,
gul' zem zaluō velēniŗu 15
saūŗes māŗes aplūķķā.» —
es saūŗiŗtēi pavaīcāju,
kūo dar[a] mana māmuliŗa.
«zēŗta sluōŗtu ceŗu slaūķa,
gaīda tevis āizejuōŗt.» 20
BW 4993.*

38. *redz kur skaīŗta tautu
meīŗa
sēd ābeŗu dāŗziŗā:*

baļtas zekes, mēļnas kuŗpes,
sarķans ruožu vainadziņš.

BW 5400.

39. es nūoviju vainadziņu
nūo zemeņu lapiņām;
kad uzliku galviņā,
spīd par visu pasaūliti.
jaūni puīši sanākuši 5
vainadziņa raūdžitiēs:
pīrkt gribēja, nezināja,
cik maksāja vainadziņš:
divi saūjas tīra zēlta,
dāilū puīsi pīdeņvām. 10

BW 5854, 2.

40. kam, saūlīte, spuódra
lēci,

kad tu spuódra netecēji?
kam, meitiņa, skaīsta aūgi,
kad ar gūodu nedzīvuóji?

BW 6556.

41. kas nūo liēpas kuplu-
miņa,
kad ziēdiņi neziēdēja?
kas nūo meitas dāilumiņa,
kad darbiņa nemácēja?

BW 6657.

42. ábelīte dievu lūdza,
laī veđ meitas šūoruden:
visi zari nūolikuši,
dzīpariņus žāvējuót. BW

7121.

43. mana baļta māmuliņa!
laīks man iēt(i) tautiņās:
klētī grīda ielikuse
mana pūra rietīnā. BW 7731.

44. atsēduós ganídama
āiz peļēka akmeņtiņa,

laī vējiņš pāri pūta
visas lāužu valuódiņas.

BW 8333 v.

45. iŗbēi spārni nūodiluši
eglū mežu luóđājuót;
tā nūodila lāužu mēles
ap manim runājuót. BW 8461.

46. kur kājiņa nemetās
ceļmaīnā lidumā?
kur vaiņiņas nedabūja,
kad gribēja niēcīnāt? BW 8562.

47. nav saūlīte nūogājusi, —
rasa zāles galiņā;
nav meitiņa uzaūgusi, —
jāu lāutiņu valuódas. BW
8704.

48. pūš vējiņš, runā lāudis
ap tūo manu aūgumiņu;
baļta biju vēja pūsta,
dāila — lāužu aprunāta.

BW 8818.

49. vainadziņu nešádama
valuódiņu nebēđāju:
caūrs ir mans vainadziņš,
caūri bira valuódiņas. BW
9011.

50. laūni lāudis, laūna diēna
stūma mani lejiņā;
diēviņš nēma pīe rūociņas,
veda mani kalniņā. BW 9118.

51. nūo akmeņa malku šķēlu,
strāumē kūru uguņtiņu,
laī sīldās tiē lāutiņi,
kas man laba nevēlēja. BW
9121.

52. skāūģis man kapu raka
diža celā maliņā.

*pats, skàuģīti, iekritīsi
tùmšū nakti staīgādams. BW
9132.*

53. *aūgstāk dziēd cīrulītis
par visiēm putniņiēm;
gudrāks laīmes lēmumiņš
par visiēm paduōmiēm. BW
9167¹.*

54. *lāudis saka manu laīmi
ūdenī nūoslīkušu:
mana laīme kalniņā,
sēd sudraba krēsliņā. BW
9223.*

55. *pāri bridu baltābuōlu,
sarķanā mēklēdama:
gāju kalpus šķiŗstūdama,
tēva dēla mēklēdama. BW
9385, 6 v.*

56. *brist pūrvā, vāi nebrist?
balītas zekes kājiņā!
iēt tautās, vāi ne-iēt?
vāi viēnāi padzīvuōt?
pīe tautiēša grūta dzīve: 5
trīs bīkeres rūociņā,
viēnā mēdus, ūotrā alus,
trešā gāudas asariņas.
salds bij mēdus,alds bij
alus,
rūgtas manas asariņas. 10
BW 9420.*

57. *kas uguni spridzināja
viņā laūka galiņā?
tāutu dēla acis dega,
uz manīm raūguōtiēs. BW
10033.*

58. *kas varēja priēdi vēŗpt,
kas uōzuōlu šķeterēt?*

*kas varēja mani šķiŗt
nūo tikama tēva dēla? BW
10035.*

59. *labāk vēľnu ieraūdzīju,
ne dzēŗāju tēva dēlu:
vēľnu rēdzu, ķīrustu mētu, —
kūo darīšu dzēŗājam? BW
10133 v.*

60. *tāutiēts mani lūkuōjās
visu garu vasariņu;
es tāutiēti nūolūkuōju
par īstābu pāriēdama:
divas stuņdas kājas ūva, 5
trešūo jūdza kumeliņu. BW
10212, 16.*

61. *caūr ābelu bīŗzi gāju,
uz vaiņāga ziēdi bīra;
caūr tāutām caūri gāju,
tāutām bīra asariņas. BW
10980, 1.*

62. *caūri gāju zēľta bīŗzi,
lapas raūt nedrīkstēju:
ka[d] gribēju viēnu raūt,
visas bīra skāņēdamas.
caūri gāju meitu pūľku, 5
nēmīt neviēnas nedrīkstēju:
ka[d] gribēju viēnu nēmīt,
visas līdzī taīsījās. BW10981,
12.*

63. *uz Dāugavas es dzīvuōju,
uz Dāugavas āuzas sēju,
pīe niēdrīņas laīvu sēju,
pīe āuziņas kumeliņu;
pats uzkāpu kalniņā 5
līgaviņas raūdžītiēs.
sprūķ laīviņa nūo niēdrīņas,
nūo āuziņas kumeliņš.*

ne nu laiŕvas, ne kumelā,
ne nu jaūnas līgaviņas. 10

BW 11547.

64. kas nūo rudzu garumiņa,
kad nav laba briēdumiņa?
kas nūo puīša dāilumiņa,
kad nav laba tikumiņa?

65. viēna pate man māsiņa,
kam tūo duošū, kam neduošū?
vāi tūo duošū arājam,
vāi sudraba kalējam?
labāk duošū arājam, 5
ne sudraba kalējam:
ir sudraba kalējiņš
pie arāja māizes nāca. BW

12447 v.

66. vāi dēviņ! kūo darīšu?
grib brālītis mani ŗemt.
sviēžu savu gredzeņtiņu
sīkā kārklū krūmiņā,
māucū sarū vainadziņū 5
zalas niēdres galinā:
laižuōs pate upītē
raūdavišu pūlcinā;
labāk upes raūdaviē.
ne brālīša līgaviņa. 10 BW

13234.

67. trīs priēdites silā aūga,
visas viēnu garumiņu,
visas viēnu garumiņu,
visas viēnu kuplumiņu.
viēnu cirtu, ŗotra lūza, 5
trešā lidzi liguōjās.

trīs meitiņas māmiņai,
visas viēnu slaikumiņu,
visas viēnu slaikumiņu,
visas viēnu dāilumiņu. 10

viēna vērpa, ŗotra aiida,
trešā zīdu šķetināja.
duōd, māmiņa, tūo meitiņu,
kas tūo zīdu šķetināja;
ja neduōsi tūo meitiņu, 15
es nūomiŗšu bēdinās,
es nūomiŗšu bēdinās,
jaūnu meitū žēlumuoš.
kūr jūs mani glabāsit(i)
bēdu puīsi nūomirušu? 20
rūociēt ruōžu dārziņā —
apaks ruōžu saknītēm! —
tur izaūga kupla ruōze
deviņām(i) galuōtnēm.
tur sanāca jaūnas meitas 25
ik svētdienas puškuōtiēs.

laužat, meitas, kūo lauždamas,
galuōtniti nelaūžat! —
atnāk mana mīlākā,
tā nūolaūza galuōtniti: 30
ietin zīda lakatā,
ienēs Māras baznīcā,
ienēs Māras baznīcā,
liēk uz zēlta lukturīša.

mīlā Māra tūo vaiēja: 35
«kas tā puķe, kas tā ruōze?»
ne tā puķe, ne tā ruōze,
tā ir puīša dvēselīte,
tā ir puīša dvēselīte,
kas nūomira bēdinās, 40
kas nūomira bēdinās,
jaūnu meitū žēlumuoš. BW
13250, 52.

68. migla, migla, liēla rasa,
tā man laba nedarīja:
miglā tāutu neredzēju,
rasiņā neizbēgu. BW 13459.

69. stāvu lēcu, nebēdāju,
 pie tāutiēša laivīnā.
 bāliņš sāuca maliņā:
 «nāc, māsiņ, atpakaļ!»
 «es ne-iēšu, bāleliņ! 5
 baīga tava līgaviņa.»
 «nāc māsiņ, atpakaļ!
 rāšu savu līgaviņu.»
 «kūo, bāliņ, tu nuorāsi
 nenūorātas mātes meitas!» 10
 BW 13585, 6.

70. jūrā gulu launadziņu,
 niēdrē kāru vaiņadziņu.
 atskrien zaļa lideciņa,
 paraúj manu vaiņadziņu.
 ņem, bāliņ(i), uošu laivu, 5
 dzeniēs manu vaiņadziņu!
 «smaga laiva tā, māsiņa!
 nesadzinu vaiņadziņu.»
 «ņem, bāliņ(i), liēpu laivu,
 dzeniēs manu vaiņadziņu!» 10
 «viēgla laiva tā, māsiņa!
 nu sadzinu vaiņadziņu,
 nu sadzinu vaiņadziņu
 sīmtu jūdžu galiņā.
 es sūoliju sīmtu mārku, — 15
 ne galviņas nepacēla.
 vēl sūoliju ūotru sīmtu,
 tad vārdiņu viēn attēica,
 tad vārdiņu viēn attēica:
 lai nāk pate valkātāja, 20
 lai nāk pate valkātāja,
 man gūltnīas taīsītāja.» BW
 13595, 10 v.

71. viēna pate mūs[ū] māsiņa,
 mēs deviņi bāleliņi.
 ik rītiņus ritināja

pa pūram tīru rudzu,
 pa pūram tīru rudzu, 5
 pa sīekam lācāuziņu. —
 nerūc vaīrs dziřnutiņas,
 nedziēd vaīrs malējiņa.
 nūo rītiņa cēđdamiēs(i)
 iēt māmiņa maļtuvē, 10
 iēt māmiņa maļtuvē
 raūdztīt savu malējiņu.
 nūo maļtuves iznākuse,
 raūd galviņu saņēmuse.
 «celātiēs, bāleliņi, 15
 meklējat malējiņu!
 malējiņa aizbēguse,
 maļtuvīti atstājuse.
 jājiēt viēnu sīmtu jūdžu,
 līdz jūs viņu panāksiēt!» 20
 tāi sīmtiņa galiņā
 stāv deviņi spēļētāji.
 «dievs palīdz(i), spēļētāji!
 kam tik dāilī spēļējat?»
 «tāi māsai spēļējam, 25
 kūo vakar(i) garām veda.»
 «tēiciēt muĥs, spēļmaniši!
 kur mēs viņu panāksim?»
 «jājiēt vēl sīmtu jūdžu!
 tad jūs viņu panāksiēt.» 30
 tāi sīmtiņa galiņā
 stāv deviņi kūoklētāji.
 «dievs palīdz(i), kūoklētāji!
 kam tik dāilī kūoklējat?»
 «tāi māsai kūoklējam(i), 35
 kūo sūodien(i) garām veda».
 «sakiēt, mīļi kūoklētāji!
 kur mēs viņu panāksim?»
 «tepat cēla galiņā,
 tāutu dēla sētiņā.» — 40

izskriēn divi meļņi suni,
 sāka mūs lādināt;
 iznāk divas jaunas māršas,
 ielūdz mūs istabā,
 ielūdz mūs istabā, 45
 ceļ deviņi meļdrū krēslī.
 ieraūgam sav[u] māsiņu
 sēžam galda galiņā,
 sēžam galda galiņā,
 balta ruōta galviņā. 50
 «dievspalīdz(i), mūs[u] māsiņa!
 mēs pēc tevis dzināmiēs.»
 «jājiēt pruōjām, bāleliņi!
 es juņš līdzī vaīrs neiēšu.
 aiznesiēt(i) māmiņai 55
 simtu, simtu labu dienu!»

BW 13646, 29.

72. es aizjāju svētu rītu
 sav[u] māsiņu apraūdzīt.
 es atradu sav[u] māsiņu
 svētu rītu maļtuvē.
 nūoprasīju svainīšam: 5
 «vāi tā tava malējiņa!
 es ne savu ganu meitu
 svētu rītu maļt neraīdu.»
 pušu cirtu liēpas mīlņu,
 trīs gabaluōs dziŗnutiņas. 10
 BW 13709.

73. ganīdama izganīju
 treju kūngu ābuōliņu;
 gaīdīlama sagaīdīju
 treju tāutu sajājam.
 tāutas jāj, zeme rīb, 5
 es gulēju dienavidu;
 man istaba neslaūcīta,
 man galviņa nesukāta.
 trīs māršīnas, brālū siēvas,

slēpa manu liēlu kāunu: 10
 viēna mārša galvu glāuda,
 ūotra slaūka istabiņu;
 vēcākā brāļa māsa,
 tā saņēma svešus lāudis.
 sveši lāudis tāi vaicāja: 15
 «kur bāliņa pašā māsa?»
 «paša māsa kreķlu šuj
 piē uōzuōla mērīdama;
 tā sacīja mērīdama:
 dievs duōd tādu valkātāju!» 20
 BW 14363, 2.

74. es gan rēdzu, es gan
 rēdzu,
 es piē mātes nepalikšu:
 sajāj tāutu pīlla sēta,
 saņēm brālī kumeliņus.
 es iemuku piē māmiņas 5
 kā saŗkana brūklenīte.
 vāi, māmiņa mīla, balta!
 vāi es tev apnikuse?
 «vāi, meitiņa mīlvārdīte!
 vāi es tāutas aīcināju? 10
 tū dar[a] tavs tikumiņš,
 tavs ražēnaīs aūgumiņš.»
 BW 14538.

75. gribēj[a] mani tāutu dēļs,
 kā redzējis, tā dabūt;
 es nebiju putna bērnš,
 nūo zariņa nūoraūjams.
 BW 14904 v.

76. bēdz, māsiņ, kaŗbari!
 nu atjāja preciniēki.
 «kūr es bēgšu, bālēniņ(i)!
 manis pašas saderēti.»
 «kur, māsiņ(i), saderēji, 5
 kad es tevi neredzēju?»

«viņā laūka galiņā
zem rešnā uōzuōliņa.»
«kas, māsiņa, rùokas škīra,
kas pārmija gredzeniņus?» 10
»dēva dēli rùokas škīra,
laīme mīja gredzeniņus.»
BW 15433, 1.

77. precē mani preceniēki
večajam brūtgānam.
ne man tika, ne es iēšu
pie večā brūtgāniņa.
večajam brūtgānam 5
ciētu gultu pataišīju,
divi kārtas ērkšķu liku,
trešuō smalku adatiņu.
es apsedzu veču vīru
ar večām ecēkšām; 10
es pie viņa pieguluōs,
kā lapiņa drēbēdama.
večam liku pie sīrsniņas
aūkstu lēdus gabaliņu.
dziēdat agri, mani gaīlī! 15
āusti agra rītā, gāisma!
jāu valuōdas izrunātas,
jāu duōmiņas izduōmātas.
precē mani preceniēki
pie jaūnā brūtgāniņa. 20
nu es iēšu, nu man tik,
pie jaūnā brūtgāniņa.
jaūnam gultu pataišīju
mīkstiēm dūnu spīlveņiēm,
divas kārtas pēlu liku, 25
trešuō smalku paladziņu.
es apsedzu jaūnu vīru
ar baltām villānēm.
es pie jaūna pieguluōs,
kā ruōzīte ziēdēdama. 30

jaūnam liku pie sīrsniņas
savu siltu baltu rùoku.
nedziēdiēt agri, gaīlī,
neāust[i] agra rītā, gāisma!
nav valuōdas izrunātas, 35
nav duōmiņas izduōmātas.
BW 15705.

78. sudrabiņa lūoku liecu,
zēlta kalu kamaniņas,
laī brāuc manu līgaviņa
kā saulīte miŗdzēdama. BW
15960.

79. brālī mana pūra raūd,
saka liēlu āizvēdam.
turiēt, brālī, pūru manu!
es turēšu tēva zemi. BW
16581.

80. skanēt skan Rīgas pils;
kas tūo pili skaņdināja?
tāi meitai pūru kala,
kam trejādi bāleliņi.
tēva brālī dzēlzīm kala, 5
mātes brālī sudrabiņu;
viņas pašas bāleliņš
tīru zēltu kalādināja. BW
16624, 2.

81. es savam kumelām
izsijātas āuzas devu,
izsijātas āuzas devu,
lasītuō ābuōliņu,
laī tēk vīegli, laī tēk čakli, 5
netričina līgaviņu;
laī brāuc mana līgaviņa
kā ruōzīte ziēdēdama,
kā ruōzīte ziēdēdama,
kā saulīte miŗdzēdama. 10
BW 17124.

82. *bij man viena riēksta dēl' līdz zemēi lazdu liēkt? bij man viena puīša dēl' atstāt tēvu, māmuli? BW 17256, 1.*
83. *žēluō, dīevs! žēluō, laīme! māte vaīrs nežēluō; sakās mani iedēvusi ēžluōtāja rūociņā. BW 17349.*
84. *visi mazi avuōtiņi vakarā miglu laiž; visi mazi bāleliņi pēc māsiņas gāuži raūd. BW 17652.*
85. *žēl man bija divu lietu nūo māmiņas šķīruōtiēs: žēl man bija ruōžu dārza, žēl jaūnā bāleliņa. BW 17690.*
86. *ej, māsiņa, tāutiņās, dzīvuō labi, nūogājusi! lai slavite laba nāca jaūnajām māsiņām. BW 17740.*
87. *«kas, māsiņa, tev vēlēja sēdēt kaļpa kamanās? plati tavi brūni svārki, šāuras kaļpa kamanīnas. visi tavi radi raūd(a), 5 ka tu kaļpa ligaviņa.» «kam, radiņi, jūs raūdat, kad es pate neraūdāju? vai nav rudzi, vai nav mieži kaļpa vīra klētiņā? 10 vai nav guovis, vai nav aitas kaļpa vīra laiđarā? labāk laba kaļpa siēva, ne nabaga sāimeniēce.*
- kas bagāta kaļpa siēva, 15 saūjā naūdu šķīndināja; kas nabaga sāimeniēce, saūjā slaūka asariņas. BW 17875, 5.*
88. *labs kumelš tāutiēšam, labs manam bāliņam; stuñdu stāvu duōmādama, kuřam lēkt kamanās. labāk lēcu tāutiēšam, 5 ne savam bāliņam: tāutiēts veda visu mūžu, bāliņš zemes gabaliņu. BW 17888.*
89. *saka māti gudru siēvu, — kāds māmiņas gudrumiņš? pate savas vieglas dīenas iecel' tāutu kamanās. BW 17912.*
90. *ar pukīti laiņu iru pret(i) savu ligaviņu, lai nāk mana ligaviņa kā pukīte ziēdēdama. BW 17983.*
91. *«māsiņ, zēlta druōstaliņ! nu tu iēsi tāutiņās.» «bāliņ, putu gabaliņ! tev būs mani pavadīt!» BW 18005.*
92. *strāuji tēk tā upīte, tāi uōliņas dībiņā; druōši gāja tā māsiņa, tāi bāliņi līdz gāja. BW 18033.*
93. *vediēt mani kur vēzdami, caūr siliņu nevediēt!*

smiltis manas kājas graūza,
skujas bira vaīnagā. BW
18272.

94. tāntiēts man lāipas
lika,
lāipu lāipas galiņā.
labāk tēva dublūs bridu,
ne tāntiēša lāipas gāju:
tēva dubli sudrabuōti, 5
tāntu lāipas asaruōtas. BW
18794 v.

95. pārvecl mani diēveņuōs,
kā kupluōs uōzuōduōs;
ne saāliti neredzēju
pa diēveņu cepurēm.
āi, jaūnāis diēveriti! 5
pacel savu cepurīti,
lai es arī paredzēju,
kur saūlīte ritināja. BW
18879, 8.

96. treju kāngu zeme rīb.
kur jāj mani bāleliņi:
drūsoši vīri, kalti ziņgi,
skan tēraūda zuōbeniņi. BW
18999.

97. vilū jūrus pie akmeņa
grēžas putu gabaliņš:
cidā tāntu pie bāliņa
stār māsiņa raūdādama. BW
19124.

98. aiz kalniņa miežus sēju,
lai apinīs neredzēja;
apinābīs gudris vīrs,
kāokā kāpa raūdzītīs. BW
19480.

99. dzērājs puāsis bēdājās.
kur būs nēmt(i) līgaviņa.

balta puķe ežerā,
tā dzērāju līgaviņa.
balta puķe atbildēja: 5
«labāk ziēdu ežerā,
labāk ziēdu ežerā,
ne dzērāja līgaviņa;
ežerā silts ūdens,
puōsta dzīve dzērājam.» 10
BW 19903, 6.

100. pāt, vējiņ(i), dzen lai-
riņu,
āizdzen mani Kūrzemē!
kūrzemniēce man siolīja
sav[u] meitiņu malējīnu.
siolit siola, bet nedeva, 5
tēic man[i] liēlu dzērājiņu,
tēic man[i] liēlu dzērājiņu,
kumeliņa skrējējīnu.
kuŗu kruōgu es izdzēru,
kam nūoskrēju kumeliņu? 10
pats par savu naūdu dzēru,
pats skrēj[u] savu kumeliņu.
āi, lūdzama, kruōdzemīce,
iznes alus uz parāda!
paaūgs rudzi, paaūgs miezi, 15
es gūodīgi āizmaksāšu.
nāks rudenis, nēmsu siōru
lūgšu tevi vedībās;
dzeŗsim kāzas trīs dieniņas,
lai daūcuōja paūksnūki. 20
BW 20041.

101. tur es dzēru, tur man
tika,
tāi mazā kruōdziņā:
sarķans alus, balta kaūna,
dūilā pate nesējīnu BW
20072.

102. caūri gāju bērzu biŗzi,
lāga bērza neatradu:
tādi viēn saauģuŗi
liki, grēzi, krustu, ŗķērsu.
caūri gāju mūsu vālsti, 5
lāga puŗsa neredzēju:
visi tādi saauģuŗi
sila pēku lauzējiņi. BW
20151, 3.
103. kuo liēliē, tāutu dēls?
zinu tavu liēlbiņu:
viēni paŗi brūni svārki,
tiē tēvam, tiē dēlam;
tiē tēvam mežā brāukt, 5
tiē dēlam baznīcā. BW 20453.
104. es redzēju tāutu dēlu
snaūžam aŗkla galiņā;
garām gāju, nemuōdinu,
viņam kāmnu nedarīju. BW
20797.
105. kuo tiē mūsu cālī lasa
pa pagāldi luōžnādami?
panāksniēku meitinām
utu kule izbirusi. BW 20880 v.
106. balta kēve, skaŗsta siēva,
tā bij vīra nelaiņite:
balta kēve mazgājama,
skaŗsta siēva glabājama. BW
21175.
107. es par maņtu nebēdāju,
kad man skaŗsta līgaviņa.
maņtas manas neredzēja,
kā rēdz manu līgaviņu:
maņta mana klētiņā, 5
līgaviņa druviņā. BW 21210.
108. man uzaģa viēns brā-
lītis
- ziŗņu ziēdu grēznumā;
tam pārveda līgaviņu
kā saulē rīta rasa. BW
21283, 3 v.
109. maza mana līgaviņa
kā tā sila vāverīte;
cik es jāju piēgulā,
tik pasitu padusē. BW 21295 v.
110. saļdans alus krūzītē
līdz pašam dibēnam;
mīla mana līgaviņa
līdz pašam vēcumam. BW
21332, 3.
111. tīra tēk Dāugaviņa, —
daŗi gruŗi dibēnā;
skaŗstu nēmu līgaviņu, —
daŗa vaiņa dzīvuōjuōt. BW
21376.
112. tāutiēts mani mazn
nēma,
dzīrās liēlu aūdzināt;
vaīrāk rēsnu briēdināja,
nekā liēlu aūdzināja. BW
21498, 3.
113. nūo smīldziņas man
svārciņi,
nūo rasiņas villaiņite;
dēlu māte brīnījās
kūr ŗī tāda gadījās.
nebrīniēs, dēlu māte! 5
vēl man tādi bāleliņi,
citam bija smīlģu svārki,
citam raras cepurīte. BW
21603, 3.
114. es redzēju dēla māti
uōģļu māisu velējam;

tas nebija ùoglu màiss,
tas dēliņa gūoda krēklis. BW
21604.

115. vāi, tautiēti, tēva dēls,
tavu ciētu kūoka sirdi!
kā nūo kūoka skaīdu cirtu,
tā nūo tevis valuōdiņu. BW
21654

116. es cerēju tāutu dēlu
saūles staru dabūjusi;
dabūjusi dadža krūmu,
asariņu dzērājiņu. BW 21663.

117. kam, tautiēti, aku
raki,
kam tev akas vajadzēja?
ik rītiņa mazgājiēs
pa manām asarām. BW 21671.

118. nūo tāliēnes es pa-
zinu
sīva vīra līgaviņu:
balta, balta villainīte
asarās izmazgāta;
ne tā žuva saūlītē, 5
ne rāmā vējiņā. BW 21689, 1.

119. tev, ālksnīti, trāusla
miza,
tu lūkam nederēji;
tev, tautiēti, ātra daba,
tu ar mani nedzīvuōsi. BW
21706 v.

120. laba mana līgaviņa,
kad ar labu labināju;
saku kādu lāūnu vārdu, —
mētū sālī ugunī. BW 21758 v.

121. snaūda priēde, snaūda
egle,
snaūda brālā līgaviņa.

priēdi, egli vējiņš lūoka,
kas snaūduļi muōdinās? BW
21983.

122. skaīdri slaūku tāutu
namu,
skaīdri tāutu istabiņu;
dēlu māte salmiēm kàisa,
man vaīniņas meklēdama. BW
23390.

123. es izaūgu bāliņuōs
kā sařkana brūklenīte;
tāutiņās(i) nūobālēju
kā dzēļtāna bēřza lapa. BW
23932 v.

124. es nūo bēdas nezināju
bāliņuōs dzīvuōdama;
kad aizgāju tāutiņās,
bēda bēdas galiņā.
tā bij mana pirmā bēda: 5
puīši prasa paladziņu;
tā bij mana ūotra bēda:
ganiņš prasa villānīti;
tā bij mana trešā bēda:
tāutiēts kāra šūpulīti. 10
BW 23942, 1.

125. māte mani tā aūklēja,
kā saūlīte zirņu ziēdu;
sveša māte tā skaluōja
kā dublāiņu kājas autu. BW
23988.

126. ar bāliņu dañcuōjuōt
man nūokrita gredzeniņš,
skanēdams nūoritēja
pie tāutiēša kājiņām.
lūgšus lūdzu tāutiētīm: 5
atduōd manu gredzeniņu!
tāutu dēls neatdeva

ne par zēlta gabaliņa.
tik viēn man atbīldēja:
lai nāk pate valkātāja, 10
lai nāk pate valkātāja,
tad atluošu gredzeniņu. BW
24030.

127. bērziņš lapas darināja,
es darinu vainadziņu.
salna kuōda bērza lapas,
tāutas ūēma vainadziņu. BW
24368.

128. nūonēm tāutas vainad-
ziņu,
nūonēm līdzī vīeglumiņu;
vai bij manas vīeglas dienas
zem vainagu gulējūšas? BW
24449, 4.

129. miglīnā neredzēju,
kas nūonēma vainadziņu:
saūlītē ūeraūdžiju
tāutudēla rūociņā. BW 24601.

130. sit, tāutiēti, zēlta vadzi
savā priēžu klētiņā,
kur pakārsi, kad nūonēmsi,
manu zīlu vainadziņu! BW
24618 v.

131. sīvajam tāutiētīm
mīkstu gūltu uztaīsiju:
divi saūjas skuju liku,
trešuō sīku adatiņu. BW
24840, 12.

132. niēdru kaūlu klēti cirtu,
dzērves spārnu jīmtu jūmu,
ābuōlīna cīsas taīsu,
klāju baītu paladziņu.
tur ūegula tāutu dēls 5
kā viēns putu gabaliņš.

tur ūegula tāulu meita
kā ruōzīte ziēdēdama.
tur palika sārti vaīgi,
sarķans ruōžu vainadziņš. 10
BW 24860.

133. pats es dzēru, pats
maksāju
kruōgā saīdu alutiņu;
pats precēju līgaviņu,
tēvs, māmiņa nezīnāja.
pats pārvedu sētiņā, 5
pats ūevedu klētiņā,
pats vīetiņu palaīsiju,
pats ūenēmu klāt gulēt.
guli, mana līgaviņa,
uz manām rūociņām! 10
kad rūociņas nūogulēsi,
tad es tevi muōdināšu. —
celiēs, mana līgaviņa,
neceliēs vaiēdēdama!
viņa saka cēldamās: 15
vai dīevīn, galva sāp!
kad es tiktu piē māmiņas,
es sūdzētu māmiņai,
es sūdzētu māmiņai
sīs naksniņas gulējumu. 20
BW 24945, 7.

134. tāutiēts mani mīlu
tur(a).
es tāutiēti vēl mīlāku:
es piē viņa tā gulēšu, —
ūdens caūri netecēs. BW 25002.

135. man uzsedza vedklīna
pubulaīnu vīllānīti;
uz pubula stāvēdama
Rīgas pīli ūeraūdžiju. BW
25314.

136. tāutu dēls lielījās:
 pīeci bēri kumelīni.
 kad aizgāju, tad atradu
 ar āzīti ecējam. BW 25872.

137. kādas vīetas es gribēju,
 tāda vīeta gadījās:
 tēk upīte lejīnā,
 ziēd ābele kalnīnā.
 pīe upītes mazgājuos. 5
 pīe ābeles pušķuājuos. BW
 25885v.

138. divu brālū pagalmā
 divi smūdrī uōzuōlīni:
 pilni zari sīku putnu,
 strazdiņš dziēd galuōtnē, 5
 strazdiņš dziēd galuōtnē,
 lakstīgala pazarē.
 strazdiņš saka dziēdādams:
 kas tur brāuc? zeme rīb.
 lakstīgala atbildēja:
 tur brāuc pate brālū māsa. 10
 lakstīgalai strazdiņš tēica:
 tev vārtiņi jāatver!
 lakstīgala atbildēja:
 lai veī pate brālū māsa!
 atver vārtus brālū māsa. 15
 iebrauc brālū pagalmā.
 iznāk divi jaūni brālī
 kā uōzuōli lapuōdami;
 iznāk divas jaūnas māšas
 kā ievīnas ziēdēdamas: 20
 iznāk vēca māmuliņa
 asariņas slaūcēdama:
 manu mīlū aūklējama,
 tu tik tālu tālīnās!
 sī derīta vasariņa. 25
 pīrma reīzi sērstu nāci.

pīrma reīzi sērstu nāci,
 māršu gūoda raūdzītiēs,
 kuŗa mārša krēslu cēla,
 kuŗa ūema vīllānīti. 30
 vēcākā krēslu cēla,
 jaūnā ūema vīllānīti,
 jaūnā ūema vīllānīti,
 kukulīša gribēdama.
 BW 26541, 3.

139. ej, tāutiēti, kur iedams,
 nāc sētā vakarā!
 garā man tā dienina,
 kad es tevis nerodēju. BW
 26755.

140. es ar savu līgaviņu
 ilgi dusmas neturēju:
 nūo rītiņa sarājuos,
 vakarā saderēju,
 vakarā saderēju 5
 apakš baļtas vīllānītes. BW
 26756.

141. teci, teci, kumelīn(i)!
 tevis gaīda, manis gaīda:
 tevis gaīda ūazu silē,
 manis jaūna līgaviņa. BW
 26797.

142. kāo es laba nūopelnīju
 sūi saūlē dēvēuōdams!
 sešus dēļu gabaliņus,
 cienu līnu paluēdīnu. BW
 27565.

143. kur paliku baltī snēgi,
 kur skaīstais aūgamiņš?
 saūle ēda baltus snēgus,
 zeme — skaīstu aūgamiņu. BW
 27569.

144. *mana mīla māmuliē*
ciētu mēgu aizmīguse;
ne tā dzird liētu vēju,
ne bērniņu gāduoduot. BW
 27625, 2.
145. *miēt jaunam, miēt*
vecam.
pusmūžā(i) viēn nemiēt!
pusmūžina cilvēkam
daudz raūd žēli pakalā. BW
 27738 v.
146. *ai, rudzīti ruōgānīti,*
tavu dārgu aūgumiņu!
tevis dēl' Rīgas kūngi
zēlta naūdu kal'dināja. BW
 27909.
147. *rudzītim ruōgānīm*
lēdus galvu nūogulēja:
kas kaītēja mēzītim
saūlītē nelīguot? BW 28110.
148. *rudzu druva priēcājās:*
nūlīks mana mugurīna.
līksti pati, rudzu druva!
nelīks mana mugurīna. BW
 28113 v.
149. *ziēdi, ziēdi, linu druva,*
zilajiem ziēdiniēm!
nāks rudens, atvedīšu
ar kuŗpēm plūcējiņu. BW
 28382.
150. *kas spūdēja, kas vizēja*
viņā laūka galiņā?
jaūnas meītas sēnu grāba
ar sudraba grābekliēm. BW
 28641.
151. *nūo tāliēnes es pazīnu*
sliņka puīša plāvumiņu:
- bal'tajam ābuōlam*
gali viēn nūokapāti. BW
 28671.
152. *gūotiņ, manaraībalīna!*
kūo tu māvi vakarā?
vāi tu māvi zēlta staļļa,
vāi sudraba laīdarīna?
ne es māvu zēlta staļļa, 5
ne sudraba laīdarīna;
māvu savas slāucējiņas,
kūo aizveda sveši lāudis. BW
 28902, 13.
153. *ēdiēt, gūovis, zaļu zāli,*
neminiēt kājiņām!
zāla zāle gāuži raūd
kājiņām samīnāma.
 BW 28998, 1.
154. *lai bij grūti, kam bij*
grūti,
ganiņam, tam bij grūti:
tam jābrīen rīta rasa,
tam jādzird laūni vārdi. BW
 29276 v.
155. *saūlīt, bal'ta māmuliņa,*
parādiēs ganiņam!
ganiņam gaīra diēna,
kad saūlītes neredzēja. BW
 29309.
156. *svētu rītu ganuōs gāju,*
mīglu tinu kamuōlā;
kad ieraūgu svešus lāudis,
ar mīgliņu aplāiduōs. BW
 29448.
157. *visu diēnu saraūdāju,*
lēcī cūkas ganīdama.
māte sūola bal'tu putru,
man tās putras nevajag;

- māte sàola baltu màizi,* 5
man màizītes nevajag:
mātei nāca prātinā:
kas zin[a], meīta vīra raūd!
ak tu dievs, māmuliņa,
tā ir jauka valuōdīņa! 10
 BW 29536.
158. *bērīt, mans kumeliņ!*
es tev pāri nedarišu:
pīrkšu mazas kamanīņas,
ņemšu mazu līgaviņu. BW
 29625 v.
159. *kumeliņ(i) baltkājīti!*
tev netik dubļu brīst.
brīen, kumel, nebēdā!
es maksāšu bridumiņu:
es tev duōšu tīras āuzas, 5
saulē plāutu ābuoliņu. BW
 29798 v.
160. *kumeliņ(i), kumeliņ(i)!*
tu man kàunu padarīji:
garām jāju meītu pūlku.
tev kājiņa paslidēja,
tev kājiņa paslidēja, 5
man nūokrita cēpurīte.
kas guōdīga mātes meīta,
paduōd manu cēpurīti;
kas bij kāda vīzdegune,
ar kājiņu paspārdēja. 10
 BW 29799, 7.
161. *teci rikšus, kumeliņ,*
neej suōlus skāitīdams!
vāi es tev āuzas devu,
pa viēnāi skāitīdams? BW
 29995.
162. *mēļna čūska mīltus*
mala
- vidū jūras uz akmeņa.*
tuōs būs ēst tiēm kūngiēm,
kas bez saūles strādīnāja! BW
 31348.
163. *ej, saulīte, drīz pie*
dieva,
duōd man svētu vakariņa!
baīgi kūngi darbu deva,
neduōd svēta vakariņa. BW
 31659 v.
164. *apkārt kalnu gāj,*
kalniņā uzkāpu,
vēdzu tāutu zēltenīti
gāuži raūdājam.
kūo tu, pukit, raūdi, 5
kūo tu bēdājiēs!
«kū es gāuži neraūdāšu, —
bāliņš karā jāj!»
karā iētīn iēšu,
karā nepalikšu; 10
karā bija grūts māziņš
tēva dēliņam,
karuōdziņu nest(i),
zuōbenītiņu cēlt(i),
iēnāidniēku pūlcīnā 15
asiņtiņas liēt.
ne tur tēva, māles,
ne tur brāļu, māsu,
ne tur savas līgaviņas
svešā zemītē. 20
- suma tēvs, māmiņa,*
plīnte līgaviņa,
zuōbeniņš īstais brālis
svešā zemītē. BW 31928.
165. *zīle dziēd, zīle dziēd*
staļļa spāres galiņā.
tec[i], māmiņ, kluūsīties,

- kādu ziņu zīle neš!
 tādu ziņu zīle neš: 5
 brālām būs kārā iēt!
 tec[i], māsiņ, ruožu dārzā,
 pušķuō brālā cepurīti!
 dziedādama appušķuōju,
 galvā liku raudādama. 10
 «vai nu dziedī, vai nu raudi,
 tu vaīrs manis neredzēs.» —
 par deviņas vasariņas
 attēk brālā kumeliņš.
 pavaicāju kumelām, 15
 kur palika jājējīņš.
 «tur palika jājējīņš,
 uz tiēm turku rūobežīēm:
 tur gul vīri kū uōzuōli,
 kaudzēs mēstas cepurītes, 20
 kaudzēs mēstas cepurītes,
 sārītiēm kraūti zuōbenīni.
 tur rīņūō asins upe
 nūō kalniņa lejīnā,
 tur jaūniē kara vīri 25
 ik rītiņa mazgājās.
 BW 31933, 20.
166. bāleliņa līgaviņa
 sēd aiz galda raudādama.
 sēd aiz galda raudādama,
 karuōdziņu rakstīdama,
 vidū šuva sav[u] siēsniņa, 5
 iekšā krustu zēltuōdama.
 apkārt šuva mīlas duōmas
 sudrabuōtu paredīēnu:
 lai saūlīte mīrdzēdama
 bāliņam priekšā tēk. 10
 lai sudraba mēnestīņš
 pakal tēk saŕģīdams. BW
 31945.
167. es kārā āiziedams
 atskatuōs atpakal,
 atskatuōs atpakal,
 kas pēc manis gāuži raud.
 tēvs, māmiņa gāuži raud. 5
 sakās mazu luōluōjuši:
 līgaviņa vēl gāužāki,
 tāi nūōņēmu vainadzīņu.
 tāi nūōņēmu vainalziņu,
 pašā ziedu laicīnā. 10
 BW 31978, 2.
168. kārā jāju, atgrīezuōs,
 pie vārtiēm nāju griēzu.
 skatiēs, mana līgaviņa,
 vai zaluōs tas celmiņš.
 ja zaluōs tas celmiņš, 5
 gāidi mani pārņākam!
 ja nūokūlta, ja nūovīta,
 mūžam acis neredzēs. BW
 31990, 3.
169. kas grīb baltu vilnānīšu.
 lai džen aris pīegulā:
 Jāna nakti zēlta rasa,
 tur āitiņas mazgājās. BW
 32455 v.
170. guli, guli, sāimēniēce,
 tavi darbi padarīti:
 cūka pupas izravēja,
 kaza šķīna kāpuōstiņus. BW
 32583, 2.
171. es pīevīlu Jānu nakti
 āizēnuō tēva dēlu:
 sviēdu baltu akmeņtiņu,
 viņš šķīet siēra gabaliņu. BW
 33089, 7.
172. Jānu nakti, meitiņ,
 saŕģi

savu puku vainadzīnu!
nakts ir sitta, galva — kāfsta,
nūovīst puku vainadzīnūs. BW
33096.

173. es pasviēdu bērza rīksti
pa meitiņu kājiņām.
viēna nāca, pāri kāpa,
uōlra apkārt aptecēja,
trešā nāca, tā pacēla,
tā būs mana līgaviņa. BW
33559.

174. zīrgs aizskrēja meža
celn,
zars nūorāva cepurīti;
cepurīti gan sakēra,
kumeliņu — nerarēja,
piecas dienas sastaigāja, 5
kumeliņu meklēdams:
sestajā dienā
satikuōs tāutu meitu,
āi, guōdīga tāutu meita,
vai redzēji kumeliņu? 10
«āi, guōdīgs tēva dēls,
kāds bij tavs kumeliņš?»
dzidri bērs, aši kalts,
tāds bij mans kumeliņš.
«nebēdā(ji), tāutu dēls! 15
dzīvs ir tavs kumeliņš:
tūo saņēmu, tūo piesēja
tēva lauka galiņā,

tēva lauka galiņā,
apakš kupla uōzuōlīna.» 20
āi, guōdīga tāutu meita,
atduōd manu kumeliņu!
bāsi mana līgaviņa,
tā kumela brāucējiņa. BW
33622, 12.

175. kam tiē zīrgi, kam
tiē rati
pie Saūlītes nama duru!
Diēva zīrgi, Laīmas rati,
Saūles meitas preceņički,
Saūles meita āiziēdama 5
lūdz Pērkūōni panākstuōs,
Pērkūōnītis āiziēdums
nūospeļ zēlla uōzuōlīna,
pieci gadi Saūles meitu
sastaigāja raūdādama,
sastaigāja raūdādama,
zēlla zarus lasādama,
gan tā dēsta, gan tā laista,
ne tiē uāga, ne zālūoja. BW
33802.

176. nūoiēt saule vakarā
meža galus vēllādama:
līēpāi lika zēlla kruōni,
uōzuōlam — sūbrabiņa,
mazajam kārklīnam 5
uzmāuc zēlla gredzeņītiņa. BW
33879 v.

II. Märchen.

1. kādam tēvam trīs dēli: diri gulbri, viens mūķis. reiz
visi trīs brālī maldās pa mežu un iemaldās mazā mājiņā, kur
paliek par nakti. tāi mājiņā dzīvuō ragana ar trim meitām.

gulēt ejamā laikā ragana ievēd brālus sevišķā istabiņā un saka: «guliēt nu guliēt! bet rītā juņš jā-izceļ gaīlītis.» labi. ūotrā rītā, itin agri, ienāk viēna raganas meīta brālus muōdināt, sacīdama: «kurš nūo juņš pīrmaīs nāks gaīlīti cept?»

«eji tu!» gudriē brālī izstūmuši muļķīti.

raganas meīta aizvēdusi muļķīti pīe izkurinātas krāsns un līkusi uz līzu gulēt, ka nu šaiīt iekšā. bet muļķītis tēicis: «rādi, kā jāgul', — nemāku.» raganas meīta nūogulusi uz līzu un rādījusi: «tā, tā!» muļķītis ātri sakēris līzu un iēsāvis meītu krāsni. vakarā pīe vēcās raganas atnākušas citas raganas. vecene izrāvusi cepeti nūo krāsns un liēlījusiēs: «re, re, kas par mīkstu gaīlīti; rītvakar ēdisim ūotru gaīlīti! manas meītas jāu prūot izcept gaīlīšus.»

ūotrā rītā, itin agri, ienāk ūotra raganas meīta brālus muōdināt: lai nākuōt gaīlīti cept! gudriē atkal izstumj muļķīti. muļķītis ar šūo meītu tā-pat izdara. vakarā sanāk raganas, vecene liēlās: «re, re, kas par mīkstu gaīlīti! mana ūotra meīta arī māk gaīlīšus cept; bet rītvakaru ēdisim trešuō gaīlīti.»

trešā rītā ienāk trešā raganas meīta brālus muōdināt: lai nākuōt gaīlīti cept! gudriē atkal izstumj muļķīti. trešā liēk uz līzu gulēt; muļķītis saka: «parādi! nemāku.» kā šī nu rādīs, muļķītis iegrūž krāsni. vakarā sanāk raganas, — vecene liēlās: «re, re, visas manas meītas māk gaīlīšus cept!» raganas apēdušas trešuō raganas meītu un tai aizgājušas. bet vecenēi viēnai palicis garš laīks: sānkusi meītas, — meītas ne'kā. nu meklējusi un meklējusi pa visiēm kaībāriēm, — ne'kur un ne'kur! bēidzuōt iekļupusi pīe brālīēm itin traka: «kas manas meītas izcepis?»

«es, es!» muļķītis attēicis. nu ragana dūsmās kritusi muļķītim vīrsū; bet muļķītis pārškēlis ar cīrvi raganu divās dalās. tūo viēnu pusi atstājīs zemē, tūo ūotru paīnēmis līdz un aizgājīs ar brālīēm uz citu pusi. gājuši, gājuši, — pīenācis atkal vakars. sarunājuši visi trīs egles galā pārgulēt. labi, — uzīduši eglē. bet ne'cik ilgi, — dzīrd ar zvaniēm brāucam ar viēnu tuvāk, ar viēnu tuvāk. un kas ir? — pīebrāuc zaglī, pīesien ziīgus pīe tās egles, uzkur uguni un nu vārīs vakariņas, tēržēdami: «kūo zagsim šūonakt, kūo zagsim šūonakt?» gudriē

brālī tīri trīc, cik bail nūo zaglīēm; bet mušķītis iečukst: «es sviēdišu raganas pusi katlā; rūokas nūotirpušas turuot.» šī gan biksta, lai nesviēž: zaglī nūolietāšuot viūus; bet mušķītis neklāusa: laiž raganas pusi zemē, tāisni katlā. zaglī nūo sviēdiēna briēsmīgi sabistas un aizbēg. mušķītis paņē m zaglū zīrgus un aicina liēlādamiēs brālus mājū brāukt. tūomēr viens zaglis vēl alluōba paskatītiēs, kas īsti tur kritis; bet mušķītis tam izrauj mēli un tad palaiž. zaglis bez mēles nelabā bālsā iēblāvās (nevarēja labi izblaūt). citi zaglī nūo tāda ērmīga blāviēna vēl vairāk sabijās un aizbēga tālu tālu; mušķītis tur pretim ar brālīēm pārbrāuca smiēdamiēs mājū. LP V 37 f.

2. kādam bērnam dzimstuot, pašu laiku krāsns kurējusiēs. Laīma lēmusi: «kad šīs mālkas pagales izdeg, tad tu nūomīrši.» tūo dzirdēdama, māte izlēkusi nūo gūltas, apdzēsusi krāsni uguni, izrāvusi pagales, satinusi sāinī un paglabājuši škiēstā. tā palicis. vēlāk dēls izaūdzis un apprecējiēs. nu māte atdevusi pagalu sāini vēdēklai un pīekuōdinājuši, lai glabā ciēši, jūo tur ēsuot vīra dzīvība iēksū. bet vēdēkla bijusi lūoti nikna un sīrdīga. reīz tā nejaūki saskaitusiēs uz vīru. dumsās iesviēdusi pagalu sāini ugunī, un re: līdz pagales izdegušas, — vīrs nūomiris. LP V 59.

3. viēnreīz kādam puīsīm iēgadījiēs rijū gulēt. te ap pusnakti dzirdējis nejaūku trūoksni. paskatījiēs pa luōdziņu, — rēdz: četri vēlni stiepj zārku rijū. šīs paslēpiēs uz ārdiēm un grīb taču redzēt, kas te nūotiks. jū, iēņēsuši, iznēmuši miruōni un vīlks, vadzi, ādu nuōst. viēns divi, tas padarīts, un nu nēnēsiēs miruōni sadalit trijās dalās: tiē trīs vēlni patur katrs viēnu daļu un pazūd; bet tas četūrtaīs iēlien tāi ādā kā māisā un liēkas zārkū gulēt. tā nu paliek. bet nūo rīta, kūo puīsī daris: uzsīlda labu katlu ūdens un lej vāruōšu vēlnam zārkū. kā viēns bij sprucis pa kaklu, pa galvu nūo ādas laūkū un tikai blāvis, ka sārstuot. bet miruōna āda palikusi tur pat un tūo nu apglabājuši kapuōs. LP V 131.

4. reīz puīsīis gājis brālā kāzās un saticis svešu vīru — tādu pamēlnu. svešais pīedāvājiēs arī kāzās līdz iēt. «jā ja!» puīsīis attēicis, un gājuši reīzē. ne'tālu nūo kāzu nama bijis jū-iēt pa laīpu upītēi pāri. svešais pārgājis pīrmaīs,

tēkdams: «skat, brāte visas lāipas šūodien nūomeījuōjusi: bet nesiti man ar tām meījām pa spraīdu, citādi man gals klāt.» puīsis nūoduōmājis: «kas tū par ruīu?» un grībējis patlaban apvaicātiēs, kīo tāda valuōda nūozīmē; te brālis iztecējis pretim, un nedabūjis iztēikt tū vārdu. svešuō brālis savā gūoda dienā uzīēmīs itim laīppi. bet pēc laūlibām svešāis rādījis, kas tas par vīru īsti ir: sarīdījis kāzinīckus naīdā: sīvrām atkal nedēiēs ar ēdiēniēm, — gau sasītušas traūkus, gau pievīris vīrums, un bēidzuōt vėl brāte iekritusi gūltā un nūomīrusi. puīsis tūo rēdzēdams tūlīn nūomanījis, ka pīe visa tikāi svešāis caīniēs, tādēl vedīnājiēs tūo pruōjām. svešāis gājis arī līdz, bet pīe apītes puīsis pakēris meījas un slepus iegāzis svešajam pa spraīdu, kā pats šūorit bij tēicis. acumīrklī svešāis nūogāziēs gar zemi un nūomīris. bet puīsis un tikāi ierēruōjis, ka mirušāis bijis vėlus, tūlīn iesvīcīis upē, lai plūduō pa strāumi. bet tūi vīetā, kur vėlus pakritīs, puīsis pacēlis sudraba duōzi, duōzē bijis putnīšs. šīs putnīšs bijis mirušās brūtes dvēsele, kīo vėlus nūozadzīs. puīsis pīelicīs duōzi brūtei pīe lūpām, atvērīs vāku, un re: putnīšs ielaīdiēs brūtei mutē, — brūte atdzīvuōjusīēs. un nūoskumūšāis brūtgāns pīeckū uzgavīlējis un svinējis bēru vīetā kāzas uōtrreīz.

IP V 135.

5. rēi: kādā muīzē nūomīris kīngs (vīra brālis jān agrāk mirīs). bet šīs kīngs dzīvuōjuōt bijīs brīēsmiēs, un tādēl lāudīs izrunāja, ka kapā muīera nedabāšuōt. — kādas nedēlas pēc kīnga bērēm vēc vīrišs ap pusnakti gājis gar kapīēm un dzīrdējis, ka viēns brāuc pakal. paskatījiēs atpakal: tur pat lēpus kīngs apturējis divi meīnūšs, karītē jūgtus, un nu uzsaucīs: «vīrs! kur iēdams?» «tur un tur!» «sēdi klāt! līdz celā jūtīm pavedīšu tevī. pīesēdiēs arī, un nu brāukušī, ka dīmd vīen. bēidzuōt kīngs caīcājis: «rāi tev nar uguns betas klāt?» «nar šūoreīz, cīeniēs kīngs!» un līdz tūo iztēicīs, kīngs sācis degt zilās ugunīs un smīrdējis kā pats vėlus. vīrs duōmājis: «kāit tikta nūo karītes laūkā! tu jān labāis nēcī vis.» par laīmi drīzi nūoklīvušī celā jūtīs. vīrs izlēcis stāvus karītē un tēicīs: «te man jā-izkāpj!» kīngs apturējis zīņus un izlaidīs gau šūo sceīku nūo karītes. vīrs nūon cīm

čepuri, pateņcinādams par pavēdumu, bet kungs dusmīgi uz-
sūcis: «kūo tu man te teņcini! vāi nezini, ka tiem diriēm
tur ratu priekšā jāteņcina?» vīrs aizgājis ziņģiēm pie gul-
cām, nūoņēmis čepuri un teņcinājis tiēm; bet tuōs brīnumus,
kūo nu ģeraūdžijis! divi mēļņiē nebijuši vis ziņģi, — bijuši
nūomīrušāts kungs ar savu brāli, tas nu tas, te ūotrā rītū
padzird, ka tur pat kaīmiņu mājās viens ap pašu pusnakti
nūokāriēs, nu sapratuši: tad tūmdēļ vēļnam bijis ap tūo lai-
ko jābrāuc, lai tūo dvēseli aizvestu ellē. LP V 137 f.

6. kādam zvejnīkam apmīrst visi dēļi: tik jaīnākaīs
paliek. lēš jaīnākaīs dēļu ģesūca par Pastari. — reiz zvej-
nīeks, ar savu Pastari jūrmaļū zvejuōdams, ģeraūga liēlu, sa-
rādu kuģi, kuģis pienāk pie malas un apstājās, ne viēna cil-
cēka nerēdz, te uz reizi iznāk nūo kuģa apakšus liēls vīrs —
tas bijis pats vēļns — un uzsūc zvejnīkam: «ved šurp man
savu dēļu Pastari!» zvejnīeks atbīld: «ne es dēļu vedīšu, ne
duōšu.» tūo dzirdēdams, liēlois vīrs ģeļē jūrū, izbrīcu malū,
pakē Pastari, aizņēs tūo uz kuģi un aizbrītu kū cīšulis, pret
vakaru kuģis apstājās jūras eūdū pie kūdas skaīstas pils, liē-
lois vīrs ģevē Pastari pili un ģerāda tam ģpašu istabu, pie-
tūkdams: «ja nakti kaūt kūo dzirdi, tad nededzini uguni un
neskatiēs!» — Pastaris nu paliek viens pats istabū, viūs nūo-
skumis duōmā: «kas nu ar mani nūotiks, kas nenūotiks, —
redzēs gan!» — vakarū tas ģekās gulēt, bet neāizmīeg, līdz
kūo labi tūms, tā sāk viens ģabinātiēs, Pastaris duōmā: «ģa-
ciniēs, cik tu grībi: ne man uguns ir brīv dedzīnāt, ne arī ir,
kūo aizdedzīnāt.» tā paliek, ūotrā naktī bī pat, trešajā naktī
Pastaris nūoduōmā pie sevis: «ģeva brīnumu! kas te varētu
viēnū gabalū ģabinātiēs? pag, pag, rītū rauāšu liēlajam vīram,
lai aizvēd mani uz viēnu dienu pie tēva pasērstiēs, ja viūs tūo
darīs, tad parunāšu tēvam šķūtavas un degli, tā būs pareizi:
gan tad tevi, putniņu, ģeraūdžīšu.» — nūo rīta Pastaris runā
liēlajam vīram, vāi nevaruōt viņu aizvest uz viēnu dienu pie
tēva pasērstiēs. — «kūlab ne!» liēlois vīrs atbīld, «bet atpa-
kal brāucuōt tev nav brīv it ne kū nūo tēva mājām līdz ģeīnt,
tad vēl: es palīkšu u: kuģa tevi gūdit: ja pret vakaru pīrmaō
reizi kļieģšu, tad atstāj tēva mājas un nūc: ja ūotrreī: kļieģšu,

tad esi jāu puscelā; ja trešuōreiz klēgšu, tad jābūt uz kuģa.»
 Labi. Pastaris ūotrā ritā pārbrāuc pīe tēva un izstāsta visu,
 kūo pīedzīvuōjis, pēc kā nācis. tēvs nevar izduōmāt, kā lai
 šķīltavas, degli klusu aizvēd; bet Pastaris atsaka: «iesūsīm
 uguns lietas aiz svārku uōderes, tad aizvedīšu kā nabagus.»
 Labi, — tā izdara. pret vakaru tēva mājas nūodrēb un nūo-
 tric: liēlais vīrs klīedzis pīrmuō reīzi. Pastaris stēidzas pruō-
 jām. līdz kūo labi puscelā, te zeme nūodīmd: liēlais vīrs klīe-
 dzis ūotru reīzi. līdz kūo labi jūrmaļā, te jūtra nūožvākst: liē-
 lais vīrs klīedzis trešuō reīzi. nu uziēt uz kuģi. liēlais vīrs
 prasa: «vāi paņēmi kūo līdz?» — «pats labi redzi, ka nav
 ne'kā!» Pastaris atbīld. — «nu, tad brāuksim!» — kuģis aiz-
 iēt kā viēsulis; viens divi pīe pīls klāt. — vakarā Pastaris
 aizīēt gulēt, bet neaizmīeg. līdz kūo labi tūmšs, tā sāk viens
 čabinātiēs. Pastaris tūlīt uzškil' uguni un ieraūga dāilū meičū.
 bet šī nūo uguns sabīstās un aizbēg. — nūo rīta liēlais vīrs pīe
 Pastarā iekšā. «ak tā, tēvīn! tu man uguni šķīl'si! nāci līdz!»
 Pastaris iēt, bet laūkū liēlais vīrs sagrābj Pastari un aiz-
 ņēs tūo pār jūru uz aūgstu aūgstu kalnu, pašā vīrsuōtnē. tur
 tas atstāj Pastari un pats pazūd. — Pastaris izstāvās galuōtnē
 viēnu dienu, ūotru; cik ilgi stāvēs? raūd'zīs list zemē. nu lien,
 nu rāpjās, nu muōcās un cīnās, kamēr tad liēlām muōkām tre-
 šajā dienā nūorāpjās ar saskraībātām rūokām, asinaīniēm ce-
 liēm, sadriskātām drēbēm. «labi, ka tik tālū!» Pastaris iesāu-
 cās un iēt tāisni pruōjām. gar mežmalu iēdams, tas ieraūga
 nūogāztu ziřgu, iedurtu zuōbinu un četrus ēdējus izsalkūsām
 mutēm. Pastaris grib garām iēt, bet tiē vīnu nelaīž, sacīdami:
 «pūisīt! neej secen! mēs četri vīrsniēki nūogāzām šūo ziřgu, tev
 ziřgs mūsu starpā jā-izdala! viens nūo mušs ir zvēru vīrs-
 niēks, ūotrs — putnu vīrsniēks, trešaīs — zivju vīrsniēks, cē-
 turtaīs — skudru vīrsniēks. ja tāisni mācēsi dalīt, tad tev labi
 samaksāsīm.» — labi, — Pastaris ņemās dalīt. zvēru vīrsniē-
 kam ieduōd abus čīnkšļus, putnu vīrsniēkam abus plečus, zivju
 vīrsniēkam viduci, skudru vīrsniēkam galvu. Pastaris nu ie-
 dur' zuōbinu, kur atradis, un grib tūlīt aiziēt, bet vīrsniēki tūo
 nelaīž, sacīdami: «tu mācēji labi dalīt, par tūo tev labi samak-
 sāsīm. šē tev nūo zvēru vīrsniēka viens sariņš. ja tev kāda

nelaīme uzbruktu, tad paviŗpini sariņu un piemini zvŗru vŗrsniŗku: tŗdal' tavs spŗks bŗs deviŗreŗz liŗlŗks par paŗa zvŗru vŗrsniŗka spŗku. tad ŗe tev nŗo putnu vŗrsniŗka viŗna spalŗviŗna. ja tev reŗz kŗda nelaīme uzbruktu, tad paviŗpini spalŗviŗnu un piemini putnu vŗrsniŗku: tŗdal' varŗsi deviŗreŗz ātrŗki skrŗc un laŗstiŗs nekŗ pats putnu vŗrsniŗks. tad ŗe tev nŗo zŗvju vŗrsniŗka viŗns zvŗnŗtis. ja tev reŗz kŗda nelaīme uzbruktu, tad paviŗpini zvŗnŗti un piemini zŗvju vŗrsniŗku: tŗdal' varŗsi deviŗreŗz vŗeglŗki un ātrŗki pŗldŗt nekŗ pats zŗvju vŗrsniŗks. tad ŗe tev nŗo skudru vŗrsniŗka viŗna kŗjiŗna. ja tev kŗdreŗz nelaīme uzbruktu, tad paviŗpini kŗjiŗnu un piemini skudru vŗrsniŗku: tŗdal' varŗsi deviŗreŗz dzŗlŗki zemŗ list nekŗ pats skudru vŗrsniŗks.» labi, — Pastaris patŗicŗs par dŗvcŗnŗm un āziŗt. — pret vakaru zeme sŗk dŗmdŗt, jŗŗa — putuŗt, un, re, liŗlaŗs vŗrs Pastarŗm klŗt, nŗoprasŗdams: «kas tev atvŗlŗja nŗo kalŗna zemŗ list?» «Pastaris atvŗlŗja!» «ak tŗ!» liŗlaŗs vŗrs iesŗucŗs, «nu, ja Pastaris atvŗlŗjis, tad Pastarŗm jŗ-izput!» un nu liŗlaŗs vŗrs gŗzŗs Pastarŗm vŗrsŗ; bet Pastaris mudŗgi, mudŗgi paviŗpina zvŗru vŗrsniŗka sariņu, piemini viŗnu un tad sakŗmpj liŗluŗ vŗru tik sparŗgi, ka visa zeme nŗodŗmd. acumiŗklŗ liŗlaŗs gul' kŗ blukŗs. nu cŗnŗs, nu raŗstŗs, bet liŗlaŗs nekur pabŗt. bŗidzuŗt Pastaris saka: «ja netŗiksi, kur tava dzŗvŗba atrŗonŗs, tad pŗesŗeŗu tev tik stiprŗm saŗtŗm pŗe ŗŗs kliŗts, ka ne mŗzŗm valŗ netiksi; — tev bŗs jŗnŗomiŗst badŗ kŗ sunŗm. kraŗklŗ tev apŗdŗs!» — liŗlaŗs vŗrs lŗdzŗs, lai tŗ nedaruŗt, tas viŗnam par liŗlu kŗunu; viŗs bŗŗuŗt tŗikt. — «nu, labi, — tad saki! — tiksi valŗ!» Pastaris saka. — «redzi, Pastar, vŗŗpus jŗŗas ir tŗ pŗls, kur tev pŗrmuŗ reŗzi āizvedu. pŗls pagŗlmŗ ir stabs. ja pŗe staba pŗesŗtu ar mazuŗ pŗrkstŗiŗnu, tad nŗokristu zuŗbins. ja ar zuŗbinu nŗoiŗtu uz tuvŗjuŗ meŗu, tad gadŗtuŗs liŗla cŗŗska meŗŗ. ja kŗds spŗtu cŗŗskŗi ar zuŗbinu galŗu nŗocŗrst, tad izskŗietu nŗo galŗvas zakŗs. ja zakŗ nŗokŗŗtu, nŗokaŗtu, tad izskŗietu nŗo zakŗ baluŗdis. ja baluŗdi nŗokŗŗtu, nŗokaŗtu, tad izkŗistu nŗo baluŗŗa pŗuts. pŗutŗ gul' mana dzŗvŗba. bet tu tŗo, Pastarŗi, nevari ar visu savu mŗŗza spŗku izdarŗt, jŗo pŗuts krŗzdams iekŗitis deviŗnas asis dziŗi zemŗ.» — «labi, tagad tŗeci valŗ!» Pastaris iesŗucŗs. tŗo

tēcis viņš palaiz liēluō vīru, aiziet jūrmalā, pavirpina zivju vīrsniēka zvīnīti, piemīn vīnu un tad pārpeļd viens divi pār jūru līdz pīlī. ieiēt pagalmā: jā, ir gan stabs. pasit ar ma-
 zuō pīrkstīnu: zuōbins zvaukt — zemē. nu sakei zuōbinu un stēidzās uz mežu pēc ēniskas. ēuska izlien šnākdama pre-
 tim: bet kā Pastaris duōd ar zuōbinu, tā galva ripuōdama aizri-
 puō. tūomēr tāi pašā acumīrkli zakis arī ārā un luōbj, kūo māk, nūo meža ārā. Pastaris knaši pavirpina putnu vīrsniēka spalvīnu, piemīn vīnu un nūokerē zakī. zakis turas pretim, bet šnākt — zuōbins nūonēm tam galvu. līdz kūo galva nūokrīt, te baluōdis ārā un mākuōnūōs aūgšā; bet Pastaris atkal pavirpina putnu vīrsniēka spalvīnu, piemīn vīnu un nūo-
 kerē baluōdi, lai ir tūo nūokaūtu. līdz kūo baluōdis pa'ga-
 lam, te pauts blānkt — devīnas asis dzīli zemē iekšā. ta-
 gad Pastaris pavirpina skudru vīrsniēka kājiņu, piemīn vīnu un ielien kā skudru pautam pakal. maz acumīrkluōs pauts nūo zemes apakšās ārā. tagad Pastaris stēidzas ar pautu uz pīli. aiziet tur: liēlais vīrs jūn priekšā. «tu kāruōji pēc manas dzīvības, liēluō vīr, bet nu tava dzīvība manās rūokās!» Pas-
 taris iesāucās. tūo tēcis tas drūz pautu liēlajam vīram ar tādu sparū pierē, ka riss pauts sašķīst, un liēlais vīrs aūgš-
 pēdu atkrīzdams izpūs dzīvību. — Pastaris nu bij brīvs; nūo sava kakla-kūnga tas bij atpestījiēs. bet tagad tam stāv prātā tā dāilā meīca, kūo tūoreiz aguni šķīluōt paredzēja. viņš duō-
 mū: «kur citur tā būs kā pīli? jā-iet raūdzīt.» — ieiēt pīli: kā tad, — meīta sēz itin bēdīga. «kūo nu gāudi!» Pastaris tāi uzsāuc. «priēcājiēs labāk, jūo liēlais vīrs pa'galam! es vīnu uzrūrēju.» — «kūo! vūi pa'liesi?» meīta brīnījās. «kā, puī-
 sīt, par manu izpestīšanu tev lai atmaksāju?» — «palieci man par līgaviņu, tad būs atmaksāts!» Pastaris atbīld. — «labi, — lai nūofiek tā! — un nu Pastaris pārveda sārū līgaviņu tēra mājās un nūosvinēja brašās kāzas. LP III. 3 ff.

7. kūdam vīram nebij neviēna bērna, rēz šis vīrs mājā nūkdams apmāldās mežū. te nejaūsi tam pīestājas svešs cū-
 vēks un saka: «ātrāki nūo meža ne-iztiksi, kamēr tu man ap-
 sūolīsiēs tūo pēc devīnīēm gadiēm atduōt, kūo šūovakar mājās
 pāriēdams pīrmuō rēzi redzēsi. ja tā ir, tad parādīšu tēku.»

vīrs duōmā: «kūo taču tik svarīgu nu redzēšu pirmuō reīzi? — apsūolīšuōs, lai tieku reiz nūo meža ārā.» — labi. pāriēt mājā: siēva tam rāda jaūnu dēlu. nu gan žēluōjās, ka tīšā prātā atdevis dēlu citam, bet vāirs ne'kā darīt. — tā nu pāiēt deviņi gadi. devītājā gadā vīram atkal gadās apmāldītiēs tāi pašā mežā. pret vakaru tam pīestājās tas pats tūoreizējais cilvēks, sacīdams: «deviņi gadi jāu pagājuši; vāi citurīt sūtīsi man savu dēlu šūr̄p, tad parādīšu tēku; ja ne, — tad paliksi dēla vietā. bet tūo tev saku: pēc ūotriēm deviņiēm gadiēm ir taru dēlu dabāšu.» «sūtīšu, sūtīšu, jūo kamēr abi ejam, tad labāki lai dēls viēns pats iēt.» — nūo rīta dēls ie-iēt mežā. ne'cik īlgi, te svešais klāt, paņēm dēlu pīe rūokas un nu vadā pa biezumiēm, . . . pa pūrviēm, mukulājiēm liēlu laīku, kamēr bēidzuōt ievēd dzilā, dzilā alā. vairāk alā nerēdz kā deviņas gūltas un viēnu galdu; arī cilvēka ne'viēna nav iekšā. vedējs iedūōd dēlam kaut kūo uzkuōst un tad saka, lai liekuōtiēs tur'pat kaktiņā gulēt. dēls apgūlas gan, bet nevar aizmigt: viēnam lūoti drūmīgi ap sirdi. tā aiztēk labs brūdis. te uz reīzi nāks tik vėl kādi astuōni tēviņi iekšā. nu sīē ir deviņi un dēls — viēns pats. visi deviņi tūdal' nūosēžas gar galdu un sāk dzīrūōt. beīgās, kad jāu labi iesutuši, viēns iesāuksiēs: «va'dzi, vāi zēnu pārvedi?» «pārvedu.» «kur viņš ir? lai nāk šūr̄p!» dēlam nu jā-iēt viņu pūlkā: bet viņš liekās aizmidzis un ne-iēt. «ak tā? nenāksi? tūdam knaūkim tik dēguns nūogriēžams!» viēns iesāucās. -- «tas ne-iēt,» ūotrs atbīld, «mēs nūogriēzīsim viēnam dēgunu, un ja rītu kūngs tādu apspuoguōtu neņēm pretīm, kūo tad darīsim?» «jā, jā, — tūsnība gan!» cīli atbīld. un tā nu palīek. — nūo rīta vedējs paņēm dēlu pīe rūokas un atkal vadā pa . . . biezumiēm, pūrviēm, mukulājiēm liēlu laīku, kamēr tad bēidzuōt āizvēd skaistā, skaistā pilī. pils dūrvīs iznāk brīesmīgs kūngs pretīm un prasa: «vāi tas ir tas deviņu gadu gāiditāis?» «tas tas ir, kūngs!» vedējs atbīld. «nu, tad labi; ved viņu iekšā!» — istabā brīesmīgais kūngs saka tā uz dēlu: «tur mežmalā ir vēcs rēsns, rēsns ūōzuōls; tūo tev nākuōšu nakti vajaga bez cīreja smālkās drūmslās sacīrst un kūudzē sakrāūt, ka ne'viēnas skaīdīnas, ne'viēnas miziņas nebūtu īpaši. tagad vari iēt.» tūo

dzirdējis dēls iziēt mežmalā pie rēsnā uōzuōla un raūd un raūd. un kā arī neraūdāt: tādu darbu bez kāda ierūoča izdarīt gluži ne-iespējams. bet tā jāu nu mūžam ir: jūo bēdas vis'liēlākas, jūo palīdzība vis'tuvāka. tā arī te. briēsmīgā kūnga jaūnākā meīta, tēva pavēli izdzirduse, stēidzās dēlam palīgā. viņa iznāk pie uōzuōla un mīlīgi vaicā: «puīsīt, kādēl' tik sūri raūdi?» «jā, kā neraūdāt? man šis uōzuōls nākuōšā naktī bez cīrvja jāsabadū smālkās druūslās un jāsakraūj kaudzē, ka ne'viēnas šķēpelītes ne-iztrūktu.» «neraūdi vis, puīsīt! es tev palīdzēšu. kūo tur lai dara; mans tēvs nu reiz tāds briēsmīgi laūns ir un arī palīks. arī mani viņš acu galā ne-ierēdz; viņš mani ienīst līdz nāvēi tādēl' viēn, ka ēsmu laba un neklaūsu viņa laūnumam. mēs ēsam deviņas māsas; tās astuōņas tādas pašas kā tēvs; bet es tā nevaru. tēvam ir pa'visam divējādi sulaiūi: viēni dzīvuō mežā — alā, un ūotri te'pat pilī. tiē, kas mežā, palīdz tēvam cīlvēkus ievilināt; tiē, kas pilī, palīdz pakal' dzitiēs, ja kāds nūoduōmātu bēgt. ak, cik iēm te jāu nav nelabi klājiēs! esi tik itin miērīgs; līdz kūo tūmsš metisiēs, nākšu palīgā.» labi. dēls nu palīek miērīgs un gāida tik tūmsas. pienāk nakts: jaūnākā meīta klāt. rūokā tūi vairāk nav kā dziju kamuōltiūs. bet tavu brīnumu! līdz kūo dziju aptin gar uōzuōla cēlmu, tā uōzuōls zlaukt — gar zemi un sasķīst tik smālkās druūslās kā ziņņīsi un sakraūjās tik liēlā čupā kā vis'liēlākā siena kaudze. «tā, nu ēsam padarījuši! bet tagad man jāstēidzās atpakaļ, lai tēvs nepamanītu, ka ēsmu paņēmusē viņa dziju.» — nūo rīta briēsmīgais kūngs sauc dēlu iekšā. «vai izdarīji?» «izdarīju.» «tūo nebātu duōmājis, bet kas izdarīts, tas izdarīts. nu, klaūsiēs, nākuōšā naktī tev cits darbs. tev viņš mežs, kas septiņas vērstes garš, septiņas — plats, jānūocērt, jānūovēd, jāzuar', jānūocē, jāapsēj.» — dēls iziēt mežmalā un raūd atkal. te jaūnākā meīta klāt: «nu, kūo tu raūdi! gādi tik mani, kad tūmsš metisiēs!» pienāk nakts: jaūnākā meīta klāt. rūokā tūi vairāk nav kā galdiūs. šūo galdiūu tā nūolīek mežmalā, uzkāpj rīrsū un iesaucas: «viēns, divi, trīs!» tūdaļ viss mežs kā spārnuōs: kūoki visiēm cēlmiēm aizskrien pruōjām, zeme pate uzarās, nūocējās, apsējās. — «tā, nu ēsam padarījuši.

bet tagad man jāstēidzās atpakaļ, lai tēvs nepamanītu, ka esmu paņēmusi viņa galdu.

— nu rīta briēsmīgais kungs sāuc dēlu iekšā. «vai izdarīji?» «izdarīju.» «tūo nebūtu duomājis, bet kas izdarīts, — izdarīts. nu, klausiēs, trešūo darbu tev ieduošu pašā vakarā. ja tu man ir tūo vēl izdarīsi, tad citurītu salaūlāšu tevi pats savām rūokām ar savu jaūnākuo meitu.» — dēls iziet laūkā un nezina, kas nu būs, kas nebūs. mežmalā tas nūosēzās un pārduomā risādi, te, ne cik ilgi, jaūnākā meita klāt. «nu, kādu darbu tēvs tagad uzdeva?» «nezinu; būšuot tik vakarā uzduot. un, ja spēšuot tūo izdarīt, tad citurīt mūs abus pats savām rūokām salaūlāšuot.» «puisīt!» meita tūo dzirdēdama bailīgi iesaucās, «kas tik jaūnus laudis, kā mēs esam, gan laūlā! bet es saprūotu, kīo tēva laūlība nūozīmē: viņš mūs abus nūomaitās un asinās salies vienā traūkā kuopā; tā tēvs laūlā. muūms jābēg. pagaūdi mani te! es aizskriešu uz pili, kaut kīo paņēmušu līdzī un tad laidīsīmiēs, kamēr tēvs nesāk tevi meklēt.» — labi. pēc maza brīža meita atpakaļ, un nu abi pītoš, kīo māk. līdz vakaram gāja labi, bet tad uz reīzi sāk zeme dīmdēt. tūo dzirdēdama, meita iesaucās: «tēvs sūta savus sulaiņus muūms pakal. tagad izbēršu šūo smīlsū saūju. kas šīnī cepurē; redzēs, kas tad būs.» meita izber smīlsū saūju un tūdal' izcelās liels smīlsū kalns. pakaldzinējiēs atjuož līdz smīlsū kalnam: nevar pāri tikt. nu kāpj un rāpjās, kamēr taču uzrāpjās galā. tagad meita izvēlk susekli, nūosviēz tūo zemē: tūdal' izaūg bīezs, bīezs ērkšķū mežs. pakaldzinējiēs atjuož līdz ērkšķīēm: nevar pāri tikt. nu lien, nu plēsās, kamēr taču izmuocās caūri. — tagad meita izvēlk cepuri, nūosviēz tūo zemē: tūdal' rūonas maza mājiņa un šīe abi gadās mājiņas istabiņā. «va'dzi!» meita saka, «es palikšu par vistu un tu par kaņepēm. ja sulaiņi ienāks meklēt, tad kašnāsuos pa kaņepēm.» labi, — tā nūotiek. ienāk sulaiņi: nav neviēna; tik ir kā vista un kaņepes. tūo redzēdami, sulaiņi juož atpakaļ pie kunga. — «vai redzējāt kādu?» kungs uzprasa. — «neredzējām nekā; tik bij kā viēna vista un kaņepes.» — «ak tu luopi! tiē jāu bij tiē īstiē; kādēl' nevedāt atpakaļ? dzenatiēs pakal un vediēt tuos šurp!» — sulaiņi dzenās nūo

jaúna pakal', kùo tik mák. bet līdz kùo meíta tìo mana, tā saka: «es palikšu par vėcu siėviņu, tu atkal — par gùovi.» sulaiņi aizskriēn: vāi neęsuōt divus jaúnus cilvēkus redzējuse? — «neęsmu redzējuse!» siėviņa atbild. «kur nu jaúniē te par šuo celu varēja iēt! te jāu, vīņpus šā meža, tik nelāga vieta, ka pat putns pārskrejuōt viēn tūlīt pa galam. ja jaúniē lāudis tur gājuši, tad tiē arī sen jāu bēigti.» — nūo tik nelāgas vietas dzirdēdami, sulaiņi sabīstās un juōž atpakaļ pīe kunga. — «vāi redzējāt kōdu?» kungs uzprasa. — «aizskrējām pat līdz nelāgajai vietai, kur ne putns nedrīkst pāri lais-tiēs, bet vairāk neredzējām kā vėcu siėviņu un gùovi.» — «jūs luōpi! kùo gribiēt te man nūo nelāgās vietas stāstīt! paši esiēt nelāgi. tiē jāu bija tiē! kāpēc neñēmāt ruokā vėcuō siėviņu un gùovi? tas niēki! tagad laiđisūōs pats pakal'» briēsmīgaīs kungs nu dzenās pakal', ka dīmd viēn. bet līdz kùo meíta tìo mana, tā saka: «es palikšu par mazu, mazu uōdiņu aūgstas egles galuōtnē, un tu — par mazu puteklīti gaisā, — tad vėcaīs mūs ne-ieraūdzis.» tā nūotiek. atskriēn briēsmīgaīs kungs, izmeklējās, izmeklējās: ne'kā, — jāduōdās atpakaļ. tagad dēls ar jaúnakuō meitu pāriēt netrāucēti pīe tēva un izstāsta visu, kā viēns ūotram palīdzējušiēs, kā bēguši, kā nākuši. tēvs nūoslaūka priēka asaras un tad saka: «kuōpā esiēt bēguši, kuōpā juūs jāpalīek. tad, kad būsiēt pīeaūguši, patēikšu, kùo ęsmu nūoduōmājis. tagad turatiēs kuōpā kā brālis ar māsu!» — un vėlāk, kad dēls bij pīeaūdzis puīša kārtā, tad tēvs pīesaūca abus klāt, sacīdams: «nākat šurp, tad patēikšu, kùo tūoreiz netēicu: nūo šā brīža vāirs neesiēt brālis un māsa, bet vīrs un siēva; likšu jūs salaūlāt.» tā nūotiek. abi jaúniē lāudis dzīvuōja tik laīmīgi, kā reči kur rēdzēts.

LP III 7 ff.

8. kādam kēniņam bijuse lūoti nesmuka meíta. kēniņš gan izsūolijis daūdz naūdas tam, kas meitu űēmtu, bet nagadijīs ne'viēns. reiz gājuši gar kēniņa meitas lūogu trīs nabagi. viņa atvēruse lūogu un duōmājuse: „naūdas man diēzgan, bet tū jāu ne'kūo nelīdz; labāk nūometīšu katram nabagam pa saūjāi». nabagi patēikušiēs par naūdu un nūovēlējuši meitai laīmes. pīrmaīs vēlėjis, lai viņa palīktu lūoti

daiļa; ùotrs, — lai būtu nenūomātājama; trešais, — lai birtu pa muti ruōzes ārā, kad tā smiētuōs, un lai pērles nūo acīm kristu, kad tā raūdātu. — ùotrā rītā sulainis nesis kēniņa meitai ēst; jūo tēvs liciš tūi īpašā istabā dzīvuōt, tāpēc ka viņam neticis meitas nejaūkaīs vaīgs redzēt. līdz kūo sulainis ienācis, tas ieraūdžijis meitas vaīgu tik daiļu, tik daiļu tas tūlīt skrējis pīe kēniņa iekšā, sacīdams: «duōd, kēniņ, apsūolituō naūdu, tad tavu meitu precēšu; — ešmu apduōmājiēs». bet kēniņš izbrīnījies par tik ātru apduōmāšanuōs: vakar sulainis negribējis nūo tam ne dzirdēt un šūodien piēpēši apduōmājiēs. «pag, pag!» tas attēicis, «iēšu ar savu meitu aprunātiēs.» iegājis; meita izrādijusēs tik daiļa kā saūle. «ak tā, gudreniēks!» kēniņš iesāuciēs. «tagad manu meitu vaīrs nedabūs vis sulaini». un nūo tā brīža tēvs piēnēmis meitu savās istabās un sācis tūo lēpni turēt. — pēc kāda laika kāds cits kēniņš atbrāucis daiļuō kēniņa meitu precēt. šī gājuse ar. nūoturējuši varēnas kāzas. bet pēc kāzām jaūnā kēniņiene lūgusēs savam vīram, lai vėl atstājuōt viēnu nedēļu pīe vecākiēm. gan jāu pēc nedēļas laika būšuōt aizbrāukt. labi. — ùotrā nedēļā jaūnā kēniņiene taīsijusēs celā. bet viņai bijuse rūokas meita, gan drīz tik pat daiļa kā pate. tik zūobi rūokas meitai bijuši zili un tāpēc tā iesāukta par Zilzūobi. šūo Zilzūobi kēniņiene uz celā ņēmuse līdz. abas iesēdušās laivā un brāukušās par jūru. bet uz jūras Zilzūobei uznākušās laūnas duōmas. viņa gribējuse kēniņieni nūoslicināt, lai aizbrāuktu viēna pate pīe kēniņa un izliktuōs par viņa jaūnuō siēvu. viss nūoduōms ātri būtu bijis izdarāms, ja tik izgudruōtu, kā smejuōtiēs lai ruōzes nūo mutes birtu un raūduōt pērles nūo acīm kristu. bēidzuōt tūomēr ir tūo Zilzūobe izgudruōjuse. viņa sākuse pluōsītiēs ar diviēm balītiēm sunīšiēm, kuri laivā bijuši paņēmti līdz par celā biedriēm. kēniņiene sākuse par sunīšu lēciēniēm smiētiēs un tūlīt izbiris pūlka ruōžu nūo mutes. nu Zilzūobe sākuse sunīsus kārstil, kamēr iemētuse riēnu pakal ùotram ūdenī. kēniņienēi bijis sunīšu lūoti žēl; viņa sākuse raūdāt un visas asaras sabirušās laivā par pērlītēm. bēidzuōt Zilzūobe izdūruse kēniņienēi acis un iegrūduse tūo jūrā. bet kēniņiene pēldējuse ar sunīšiēm un nenūogrimuse. uz reizi

tā jutuse apakš kājām kļū ciētu: tas bijis kļūts gabals jūrā. tur nu nabadzīte sēdējuse ar saviem sunīšiem, kamēr izdzirduse vienu zvejnieku pluņčuojamiēs. zvejnieks apžēluojiēs par slēcējiem un ienēmis visus trīs savū laivā. — pa tūo laiku Zilzūobe, salasūdama visas izbirusūs ruōzes, visas pērlites, aizbrāukuse pīe kēniņa un tēikusēs viņa siēva ņsam. kēniņš nav arī vīliēs: ruōzes ir, pērles ir; kļūo tur zināt? — pīenēmis. bet drīzi vīltniēcēi ruōžu un pērlu pīetrūcis. tūo manuōt tā izturējusēs gudri: ne smējusēs, ne raūdājuse. kēniņienēi visu tūo laiku pīe zvejnieka arī itin labi gājis, ja tik par nelaīmi acu gāišuma nebūtu trūcis; un zvejniekam atkal kēniņienes labad varēni sviēdiēs: ik kļūo uz viņas laīmi tīklus metis, ik zivju lēvenis. bet kādu nakti kēniņiene sapīnuōjuse, ka tūi un tūi dienā pašā pusdienas laikā jāējuōt uz jūrmalu; tur atrādīšuōt ūdenū malā vienu ziīga pēdu. un ja ar tūo ūdeni, kas ziīga pēdā sakrājiēs, trīsreīz apmazgāšuōt izduītās acis, tad palīksūōt redzīga. zvejnieks aizvedis neredzīguō pīe pēdas un apmazgājis trīsreīz acis, kā mācīts. nūo tam acumīrklī gadījiēs acu gāišums. nu kēniņiene aizbrāukuse pīe sava vīra un iztēikuse visu. iesūkumā kēniņš nezīnājis, kam ticēt: Zilzūobei, jeb tūi, kurā briēsmu lietas stāstījuse. bet kēniņiene itin īsi pīerādījuse, kurāi tūisnība; viņa tēikuse: «pavēli muīms abām smiētiēs! kurāi nūo mutes izbīrs ruōžu ziēdi, tā būs īstā». tas kēniņam paticis. viņš tūlīt pavēlējis smiētiēs, un nu izrādījiēs: kēniņienēi izbirusī ruōžu ziēdi; Zilzūobei tik atspīdējuši ziliē zūobi. tūo rēdzēdams, kēniņš dūsmās licis Zilzūobi nūomāitāt, bet kēniņieni īealcinājis pīe sevis. abi dzīvuōjuši laīmīgi. — bet savā laīmē kēniņiene nepīemīrsuse ir savus divus sunīšus un labuō zvejnieku: tuōs viēnus tū labi turējuse un tūo ūotru bagātīgi apdāvinājuse. LP III 13 f.

9. kāds puīsis gājis gar jūrmalu un īeraūdzījis siēvīnu mezgliīnus sienam. «kļūo tu tur dari?» puīsis uzprasījis. «sienu pārus!» siēvīna atbīldējuse. — «kļūo niēkus! kāda tad man būs?» — «tur īstabiņā aiz krāsns gul' slīma mēita, — tā būs tava līgava.» — puīsis nu īegājis īstabiņā skatītiēs. jā, pa'rēzi: aiz krāsns gulējuse mēita, bet tik slīma, tik nūorvārguse, ka ncticis ne vīrsū paskatītiēs, kur nu vėl precēt.

sasīdāts, tā iegāja pīe vecīša, sacīdama: «tētiņ! ūdens nu pasīdāts, bet kur nēmsu pīrts sluōtu?» «tuvumā, meitiņ, pīrts sluōtas ne'kur nedabūsi; ej āiz kūlīm, tur dabūsi vēca zīrga asti.» bet pameīta duōmāja: «kā ar zīrga asti pērtiēs! labāk tecēsu uz mežu pēc bērza zariēm.» kad pīrts sluōta bij apgādāta, tā iegāja pīe vecīša, sacīdama: «tētiņ! nu viss apgādāts, nāc uz pīrti!» bet vecītis sacīja: «labprāt iētu, bet nevaru paiēt; nēm mani āiz kājām un vēlc uz pīrti!» tūo dzīrdēdama pameīta paņēma vecīti pār plēciēm un āiznesa tūo nešus uz pīrti. kad vecītis bij balts, tad tā tūo āiznesa atkal tā'pat atpakaļ gūltiņā. «klāusiēs, meitiņ! tagad gribu par tavu labuō sīrsniņu āizmaksāt. ej uz klēti un nēm nūo šķīrstīna zīda drāniņu! tik neņemi nūo tā šķīrsta, kur sařkanaīs kakis vīrsū!» pameīta paņēma zīda drāniņu, nuokāpa pa pupu zemē un paglabāja drāniņu savā klēti. ūotrā dienā uz klēti iēdama, tā atrada, ka klēts bij pīlņa ar dārgām maņtām. nu pamāte bij gāisā pa[r] tūo, ka pameīta bagātāka par īstuō meītu. bēidzuoūt tā sagudruōja īstuō meītu sūtīt arī pa pupu uz debesīm pēc maņtām. īstā meītu uzlīda debesīs un atrada tūo pašu vecīti vēcajā istabiņā. vecītis lūdzās, lai izkurinuōt pīrti. «jā, jā, kurinātu gan, bet tev jāu nav maīkas.» «tuvumā maīkas nav; ej āiz kūlīm, tur atradīsi maītas kaūlus, kūo kurināt.» īstā meīta paņēma maītas kaūlus un izkurināja pīrti. nu tū iegāja istabā ūdeni prasīt. «tuvumā ūdeņa nav; ej āiz kūlīm, tur atradīsi vīrcu.» īstā meīta iesmēla vīrcu un tad iegāja istabā pīrts sluōtu prasīt. «tuvumā pīrts sluōtas nebūs; ej āiz kūlīm, tur atradīsi vēca zīrga asti.» īstā meīta nūolika zīrga asti par pīrts sluōtu un tad gāja vecīti uz pīrti āicināt. bet vecītis sacīja: «labprāt iētu, bet nevaru paiēt; nēm mani āiz kājām un vēlc uz pīrti!» īstā meīta paņēma vecīti āiz kājām un āizvilka tūo uz pīrti; kad vecītis bij balts, tad tā atkal paņēma tūo āiz kājām un atvilka gūltā atpakaļ. nu vecītis arī vīnāi sacīja, lai ejuōt uz klēti un paņemuōt nūo šķīrstīna zīda drāniņu; tik lai neņemuōt tūo, kur sařkanaīs kakis vīrsū gulūōt. bet klēti īstā meīta paņēma tūo drāniņu, kur kakis vīrsū tupēja, jūo tā bij daūdz jaūkāka par tūo ūotru. tagad tā stēudzās pa pupu zemē un nūolika zīda drā-

nīnu klētī. nūo rīta īstā meīta pīrmuō reīzi savā mūžā pacēlās agri jūo agri un stēidzās uz klēti dārgās maņtas skatītīs. bet līdz kūo klēts dūrvīs atdarīja, tad uguns vērsme izsāvās pretīm un aprija visu žku. LP III 64 f.

11. kāds puīsis pēlnījis par gadu vienu dukātu. gada beīgās viņš dukātu atdevis avuōtam. tā tūo darījis trīs gadus nūo vietas. bet trešajā gadā avuōts atdevis visus trīs dukātus atpakaļ: viņi pēldējusi pa vīrsu un spuōži atspīdējusi saūlē. puīsis panēmis dukātus un gājis pasaūlē. ūotrā dīenā tas saticis cīlvēkus, kas nešusi suni slīcināt. puīsim iezēluōjiēs suns; viņš sadevis slīcinātājiēm vienu dukātu un atpīrcis suni. trešā dīenā saticis cīlvēkus, kas nešusi kaki slīcināt. puīsim iezēluōjiēs kaki; viņš sadevis slīcinātājiēm vienu dukātu un atpīrcis kaki. cētuřtā dīenā ieraūdztījis sīena plāvējus, kas situši čūsku. puīsis atdevis trešuō dukātu par čūsku un nelāvis tūo nūosist. nu gājis ar saviēm trim luōpīniēm bez naūdas tālāk. gājis, gājis, cik ūgi iēsi? sācijas gribētiēs ēst. bet čūska zinājuse paduōmu; viņa ātri ieliduse cērā, iznešuse puīsim spuōžu, spuōžu akmeņtīnu un sacījuse: «es tik pat nevaru labi jumš izluōžnāt līdz, ēita viēni paši tālāk! še tev, puīsīt, tāds akmeņtīns: ja iegribas ēst, pagrīezi tūo trīs reīz saūjā! — būs tūlīt pilna saūja naūdas, ar kūo pārtiku aizmaksāt.» labi. čūska nu palikuse cērā un šīe trīs aizstēigušīs uz pīlsētu paēst. iegājuši pīe viēna pīlsētņīeka un prasījusi ēst. pīlsētņīeks atbīldējis: «cik maksāsi? tad dabūsi!» «laī maksā kūo maksādams! — duōd tik muīs tuōs labākuōs ēdīēnus uu dzēriēnus!» nu paēduši krīetņi; bet kad bijis jāmaksā, tad puīsis tik pagruōztījis saūjā savu akmeņtīnu, — tūlīt naūda vāi cik! bet pīlsētņīeks, pamanīdams puīsim spuōžuō naūdas akmeņtīnu, izgājis uz vīltību. viņš pīerunājis puīsi, laī paliekuōt pīe viņa uz naktsgulū. puīsis palicis. bet naktī blēdis nūozadzis puīsim spuōžuō akmeņtīnu. nūo rīta puīsis atkal prasījis ēst; pīlsētņīeks atbīldējis: «cik maksāsi? tad dabūsi!» — «laī maksā kūo maksādams, — duōd tik šūrp!» nu paēduši krīetņi, bet kad bijis jāmaksā, tad puīsis pārbījiēs: spuōžā akmeņtīna nebījis vaīrs kabatā. nu lūdziēs pīlsētņīeku, laī šūoreīz apžēluōjuōtiēs; — nešuoť, kūo maksāt,

bet pilsētnieks sagrābis puīsi un iemetis tūo tūmšā alā. tur nu nabadziņš smacis trīs dienas un naktis. bet suns ar kaķi pa tūo laīku nebijuši sapuvuši. tiē uzuoduši, ka spuōzaīs akmeņtiņš pilsētnieka naguōs. nu gudruōjuši, kā pilsētniekam pīeklūt. bēidzuōt trešās dienas rītā pamanījuši, ka pilsētnieks dūrvīs stāvēdams spuōžuō akmeņtiņu saījā valstījis. tūo rēdzēdams, suns — brikt — pīlēcis klāt, pārkuōdis pilsētniekam kāju un nūogāzis tūo gar zemi; kakis atkal — snapt — izkāmpis akmeņtiņu nūo saījas, un nu abi pruōjām. pilsētnieks ātri sasāucis lāudis, lai dzēnuōtiēs abiēm zvēriēm pakal'. bet kamēr lāudis saskrējuši, šīē abi jāu ūdenim pāri. tik viēna nēlāime: pār ūdeni stēigšus pēlduōt kakim akmeņtiņš izslūris nūo zūobiēm un nūogrimis. nu bijuši atkal sprukās. tūomēr suns tik ātri neatlāidiēs: viņš gūjis apakš ūdeņa un meklējis un meklējis. pēc tāda brīža tam izdeviēs kaūt kūo spuōžu nūokeīt. duōmājis, ka akmeņtiņš, bet ne'kā: bijusi spuōža, spuōža zivtiņa. suns turējis zivtiņu ciēti zūobuōs un nesis uz malu. bet zivtiņa lūgusēs: «sunīt mīlāis, sunīt labaīs, laiđ mani valū! ēsmu pale zivju kēniņiene.» «nu, ja esi zivju kēniņiene, tad sasāuci visas zivis un pavēli mūsu akmeņtiņu uzmeklēt dziļumuōs!» zivju kēniņiene sasāukuse zivis. tās sanākušas, ka lūm viēn, un nu ņesušas šādus akmeņtiņus, tādus akmeņtiņus; tik īstā nebijis un nebijis. bēidzuōt iznākuse slaīka zivtiņa. ap asti tāi bijuse sudraba zālīte un mutē īstāis akmeņtiņš. zivju kēniņiene nu sacījuse: «nemiēt tagad savu akmeņtiņu, un par patēicību, ka mani palaūdāt, še arī sudraba zālīte! ar šūo zālīti variēt visas dūrvju dūrvīs atslēgt.» tūo dzirdēdami, abi drāugi vairs nekarējušiēs. suns pakāmpis akmeņtiņu, kakis — zālīti, un tad stēigušiēs uz alu pīe puīša. acumiřklī kakis atslēdzis alas dūrvīs un izlāidis puīsi laūkā. nu visi trīs priēka pīlņi āizgājuši uz citu pusi, uzcēluši mazas mājiņas un dzīvuōjuši laīmīgi. naūdas tiēm ne'kad netrūcis, jūo akmeņtiņš apgādājis, cik tik vajadzējis. LP III 74 f.

12. viēnam vīram bijuši deviņi dēli. tēvs raīdījis dēlus pasaulē mūizi pēlnāt. dēli āizgājuši, paši nezimādami uz kuriēni. ūotrā dienā tiē mežmalā ieraūd-zījuši liēlu, liēlu akmeni. gribējuši redzēt, kas apakš tik liēla akmeņa labs atrūonas. par

visiēm nūovēluši akmeni sūnus un nu atraduši dzīlu alu. tur gājuši iekšā un uzgājuši vienu istabu ar deviņiēm galdiēm, deviņiēm krēsliēm, deviņiēm ēdienu traūkiēm un deviņām gūltām. paēduši un gājuši vēl dzīlāk alā. nu atraduši citu istabu, kurā vecene ar deviņām meitām vērpuše. — vecene bijuse vēlna siēvu un tās meitas — vēlna meitas. — meitām dēli lūoti patikuši. viņas pataisījušas visus deviņus par adatām un iedūrušas pagalvjuošs. pārnācis vēlns. meitas tūlīt vēlnam klāt lūgtiēs, lai laūjuot precētiēs. vēlns atlāvis. nu šīs pataisījušas adatas atkal par cilvēkiēm un tuoš rādījušas vēlnam. vēlns savīlcis gīmi un nekā nesacījis, bet vakarā tas nūorunājis ar siēvu naktī dēlus nūokaūt. viņš iedēvis katram dēlam micīti un katrāi meitāi vaiņagu un tad aiztrēcis visus gulēt, paklusu pīetēikdams siēvāi, lai naktī tuoš nūokaūjuot, kam micītes galvā. bet jaūnākaīs dēls dabūjis tūo nūoklāūsītiēs. šī visi pīemiguši, bet jaūnākaīs palicis mūomuōdā un pārmaīnījis galvas gērbus: brālīēm uzlicis vaiņagus, meitām — micītes. meitas nu nūokaūtas; dēli — visi deviņi aizbēguši pīe kāda kēniņa un tur salīguši: astuōni par kařavīriēm, jaūnākaīs par zīrgu puīsi. — reīz kēniīs uzdevis savam zīrgu puīsim nūozagt vēlnam zēlta putnu. viņš tūo nūozadzis. ūotrreīz uzdevis atkal tōdu zīrgu nūozagt, kas jaūki spēlē. zadzis gan, bet zūoguōt zīrga spēles sākušas skanēt. vēlns tūo izdzirdējis nūokēris puīsi un atlēvis tūo savāi siēvāi, lai tū tūo nūokaūtu. aizīēdams vēlns nūosmīnījis: «tūoreīz ar micīti tu man pamuki, bet sūoreīz ūcaīzmuksi.» vēlna siēva nu aizvēduse puīsi pīe liēla kluča un tēikuse: «nu, brālīt, lieci kaklu uz kluci! es cīrtīšu galvu nuōst.» bet puīsis attēicis: «tēvs, māte mani tā nav mācījuši; ierādi, kā man galva jānūoliek!» vecene rādījuse, kā jāliek, bet šīs ūtri pakāmpis cīrvi un nūocīrtis vēlna siēvāi pašāi kaklu. nu stēidziēs, kamēr vēlns nepārnūaktu, pīe zīrga, aizbāzis spēlēm caūrūmu ar kūoka tapu un aizjājis svīlpuōdams pīe kēniņa. bet kēniīs bēidzuot iekāruōjis pašu vēlnu redzēt. puīsim tādēl bijis jānūozūog pats vēlns. iesākumā nabadziīnam tas grūti izlicīcs, bet kad kēniīs ūotrā dienā apsūolījis savu meitu duōt, tad zīrgu puīsis bijis spārnuošs: viņš dienu un nakti laūzījis galvu, kā vēlnam pīetīkt. ar laūku tik daūdz: lai kēniīs liekuōt liēlu

dzēlzs šķiŗstu uztaiŗt uz riteŗiŗm, tad bŗŗuŗt rŗokŗ vŗŗns. labi, — tŗ nŗoticis. tagad puŗsis aizbrŗucis ar ſķiŗstu pie vŗŗna. vŗŗns prasŗjis: «kas tas par ſķiŗstu?» «tur, vŗŗcis, atvedu tev naŗdu; vŗi negriŗi redzŗt?» vŗŗns trŗcŗjis aiz priŗka un tŗŗt pacŗlis vŗku, ielŗekdamiŗs ſķiŗstŗ skatŗliŗs; bet puŗsis pakŗris vŗŗnu aiz kŗjŗm, iegrŗdis tŗo ſķiŗstŗ un aizslŗdzis. vŗŗns daŗzŗjiŗs kŗ traks, bet puŗsis svŗŗpuŗdams pŗbrŗucis ar trakuli pie kŗŗniŗna. zŗŗgu puŗsis nu apprecŗjis kŗŗniŗna meŗtu un dzŗvuŗjis laŗmŗgi. vŗŗlŗk vŗŗnu nŗoŗietŗjuŗi, un nŗo tŗ laŗka visiŗm bijis miŗrs nŗo viŗna.

LP III 73 f.

13. kŗda nabaga atraŗkne gŗjuse gar upi un iŗraudzŗjuse trŗs Laŗmiŗnas mazgŗjamiŗs. atraŗkne paŗŗmuse drŗbes un tŗs paturŗjuse tamŗr klŗpŗ. Laŗmas izkŗpuŗŗas nŗo upes un meklŗjuŗŗas savas drŗbes, prasŗnŗdamas atraŗkŗŗi, vŗi nezŗnuŗt, kur drŗbes palikuŗŗas. «kamŗr mazgŗjŗtiŗs, es viŗnas paglabŗju savŗ klŗpŗ!» atraŗkne atbŗldŗjuse. — «tas labi!» Laŗma sattŗikuŗŗas un stŗiguŗŗs apŗŗbŗtiŗs. kad bijuŗŗas gatavas, tad viŗna Laŗma par tŗo labumu iedŗvusi atraŗkŗŗi apavas, ŗotra — sagŗŗu, tresŗ — liŗdrakus, un acumiŗkŗi nŗozuduŗŗas kŗ ŗdenŗ. atraŗkne gŗjuse uz mŗjŗm. bet kas tas? nŗo apaviŗm sŗkuŗi zŗŗta gabali biŗt. viŗna salasŗjuse viŗnu rŗekuŗŗu, ŗotru rŗekuŗŗu; pŗebŗruse viŗnu kabatu, ŗotru kabatu: ne'kur likt, ne'kur paglabŗt, kas zŗŗta. pŗc tŗda brŗŗa — brŗucis kŗds kŗŗngs garŗm. tas uzsŗucis: «salasi jele tuŗs zŗŗta gabalus!» «es nevaru bŗigt lasŗt; lasi tu!» kŗŗngs lasŗjis, lasŗjis, bet nespŗjis arŗ visu salasŗt. nu tas ielŗŗmis atraŗkŗni savuŗŗs ratuŗŗs un pŗrvedis savŗ pilŗ. rati lŗdz pilŗi arŗ bijuŗi pilŗi ar zŗŗtu. atraŗkne nu dzŗvuŗjusi pilŗi laŗmŗgas dienas, un ne-kŗ tŗi netrŗcis. bet nu gadŗjiŗs reŗz, ka kŗŗngam bijis jŗŗziŗt uz karŗ. pruŗjŗm ejuŗt tas pŗtŗicis atraŗkŗŗi: «neej tu nŗo pils ŗtrŗki ŗrŗ, kamŗr bŗŗu mŗjŗ, — laŗ skŗŗgi tevi nenŗomŗc!» atraŗkne negŗjuse. bet kŗda ragana sen jŗu glŗŗŗjuse uz atraŗkŗnes laŗmi. ŗotrŗ, tresŗ nedŗlŗ negŗle atnŗkuse pie atraŗkŗnes un tik ilŗgi tŗo krŗpuse, kamŗr tŗo izkrŗpuse nŗo pils ŗrŗ. aiz pils vŗrtiŗm ragana niŗbŗruse atraŗkŗni par pilŗi un iegrŗduse tŗo pŗrvŗ. pilŗite pŗrvŗ izdŗjuse trŗs uŗliŗnas un izperŗjuse divus bŗŗniŗnus; viŗna uŗliŗna bijuse vŗŗckaris. bet ragana slŗpŗni nŗozaguse

bērniņus, tuos aizņēsusē krāsni nūonāvēt un tad atņēsusē nedzīvus atpakaļ. pīlīte gāuzi raūdājuse pēc bērniņiem, ilgū laiku. bēidzuot tā aizņēsusē viņus baznīcā un katru nakti gājuse skatītiēs. — kūngs, nūo kara pārnūcis, izmeklējiēs atraīkni pa malu malām, — ne'kur atrast. bēidzuot tas iegājis baznīcā meklēt; bet te neatradis vairāk ne'kā kā tik divus nedzīvus pīlēnus. viņam iesāviēs prātā likt pīlēnus apsargāt. tā arī nūoticis. pīrmuo nakti pušis pīlēnus saŕgādams redzējis, ka sudraba pīlīte atlaīdusēs pie bērniņiem un tuos ilgi glāudījuse, izliēdama sudraba asaras. viņš gribējis tūo nūokeēt, bet pīlīte žigli aizlaīdusēs. kūngs tādai valuodai neticējis. ūotrā naktī pušis atkal redzējis, ka zēlta pīlīte atlaīdusēs pie bērniņiem un tuos ilgi glāudījuse, liēdama zēlta asaras. viņš gribējis tūo nūokeēt, bet pīlīte žigli aizlaīdusēs. tūo dzirdēdams, kūngs taīsījiēs iēt pats saŕgāt. tresā naktī atlaīdusēs dimaņta pīlīte pie bērniņiem un tuos ilgi glāudījuse, liēdama dimaņta asaras. kūngs labi pamanījiēs un nūokēris dimaņta pīlīti aiz kājas. pīlīte lūgusēs, lai tūo laižuot valū un lai apglabājuot viņas bērniņus. kūngs attēicis: «labi, es apglabāšu tavus bērniņus, bet tanī dienā tev vajaga arī atlaīstiēs pie kapa!» pīlīte apsūolījusēs. nūotēiklajā dienā pīlīte gadījusēs pie kapa. apglabājuot pīlīte atkal gribējuse aizlaīstiēs, bet kūngs tūo pamanījiēs un nūokēris pīlītēi aiz čupra. bet līdz kūo mazuliet pakaūsi paspiēdis, tā dimaņta pīlīte palikusī par cilvēku — senūkuo atraīkni. atraīkne nu dzīvuojuse atkal pīlī un naūdas tāi ne'kad netrūcis; tik apavuse apavas, — tūlīt birusī zēlta gabali ārā.

LP III 72 f.

14. kādam sūimniēkam bijuse jaūna siēva; tā dzīvuojuse ar raganām biedrībā. naktīs tā izgūjuse priēksnamā, iedzējuse zāles un tad tēikuse: «ne'kur pie lūrties, ne'kur aizkēftiēs!» pēc tam izskrējuse pa skuŕstēni laīkū. sūimniēks nevarējis izzināt, uz kuriēni sūimniēce iēt. rēz tas piedēicis pušim, lai raūguot slēpus nūoskatītiēs, kur sūimniēcēi jā-iēt. pušis, visu nūoskatījiēs, iedzēris arī tās zāles un tēicis raganas vārdus ūotrādi: «visur piedurtiēs, visur aizkēftiēs!» tūlīt tas izraūts pa skuŕstēni laīkū un skrējis kā viēsulis pa mežu galuotnēm, kamēr tad ielaīdiēs kādū pīlī un nūosēdiēs pie krāsns. tur

nu redzējis, ka sàimniēce ar citām raganām ēduse un dzēduse. bet pūsim arī iegribējiēs ēst; viņš iesāuciēs: «vài, dieviņ! man ne'maz neduod!» tūo tēicuot, pils nūozuduse un viņš atradiēs mežā pie apses. nūogaīdījis gāismu un tad gājis uz mājām. pagūjuse pūna nedēla, kamēr ticis mājā. kad sàimniēkam izstāstījis, kūo visu redzējis, kūo piedzīruojis, tad sàimniēks dusmās ārdzinis savu sàimniēci — raganu un apprecējis citu siēvu.

LP III 27.

III. Aus der modernen Belletristik.

1. Pēlnuruškīte.

nūo Kārļa Skalbes.

Pēlnuruškīte strādāja meļnu dařbu un ēda meļnu māizi. ruņcis nebrāuca vis viņai uz Rīgu pēc kliņģerīēm, kā mātes meitām. un viņas dienas bij rūgtas kā pēlavmāize. nesukātu galvu viņa sēdēja pie pavařda un lasīja linsēklas nūo pēlniēm, vài rīts, vài vakars. pēlai bij kařsti, bet tā pacietīgi sijāja un pūta tuos caūr pirkstiēm un sakrāja saījā brūnās sēkliņas, kuřas pamāte atkal ņemeta pēlnuos, lai viņai mūžīgi būtu dařbs.

īstās meitas darināja pūru un taīsījās tautās. pameita strādāja nūo tūmsas līdz tūmsai, bet viss, kūo viņa ņemaņtuōja, bij pēlni un asaras. tad, lai nepiekustu darināt savu pēlņu pūru, viņa dziedāja, pār pavařdu nūoliekusēs, kā čakla vērpēja

vērpu, vērpu, viju, viju,
pūlņu pūru pūlņocīju.
bij man pēlņu pūru vērpt,
pēlņuos jaūnu mūžu tērpt.

uz krīetniēm tēva dēliēm viņa nevarēja cerēt. kas gan grībēs ģērbtiēs pēlņuos, un kuřs kumelš bridīs duņbrājā, pakal' nicinātam bārabērnām? bet Pēlnuruškīte dziedāja, pate sevi mānīdama:

skanēs preciniēka zvans,
zēltā atbrāuks priņcis mans.

pamāte klaūsījās un duōmāja: «kas tas par priņci, par kuřu Pēlnuruškīte dzied?» viņai bij baīl, ka nabaga pametas: ālgas nepiepildās un īstās meitas nepaliek kāunā. kā nu pa-

meitu dabūt pīe malas? darbs viņu nenūomāca; tā pacietīgi darīja visu, kūo pamāte lika, un palika dienu nūo dienas skaīstāka, un visi nadziņi viņai ziēdēja, it kā tāi būtu gaidāmas bagātas dāvanas. un pamāte nūospriēda Pēlnuruškīti nūogalināt, tūmsā ziēmas vakarā viņa aizslēdza un aizbulēja visas dūrvīs, aizslēgēja luōgus un aizgāja ar savām meītām uz kaīmiņiēm ciēmā. tik palika valā, kā kēka luōdziņš un dziēstuōša uguns aēs pavaŗdā. Pēlnuruškīte bij izsalkuse. lādē smaržuōja siltas karašas, bet uz lādes bij uzmešts pamātes lakats, un tur gulēja vīrsū viņas meļnaīs suns. un karašas tur iekšā bij ar ziņu tā nūoliktas, ka pamāte tūlīn pumanītu, ja viņa kūo ņēmtu.

āiziedama pamāte nūometa Pēlnuruškītei priekšā nūosalušu kraūkli, kūo bij pavēluse nūo snēga. un tēica: «nūoplūc tūo un izvārī sev vakariņas!» bet kraūklis bij sazāluōts, un kas viņu ēda, tam bij jāmiŗst.

Pēlnuruškīte nūosēdās pīe pavaŗda un sāka kraūkli nūoplūkt. viņa izplūca spalvu pa spalvai kā savas dzīves tūmsās stuņdas, un zem viņas pīrkstiēm parādījās kraūklā mīesa. tā bij liēsa un zilgana kā pēlnī. viņai bij žēl tūo uzskatīt. un kad tas nūoplūkts gulēja viņai uz celīēm, tas izskatījās tik bēdīgs, ka viņai gribējās tūo apraūdāt, — bet paklausīga meītīna būdama, viņa darīja, kā pamāte bij likuse. uguns grūti dega pavaŗdā. kraūklā vīrums lēni vīra. un nakts bij gaŗa. Pēlnuruškīte pīecēla suōlu pīe luōdziņa un skatījās ārā, vāi neredzēs zvāigzņi, kūra dažu nakti raūdziejās viņas bēdu tūmsā kā mātes aēs. bet nebij ne zvāigznes, ne ar mēnestiņš pacēla pār zariēm savu zēltītuō ragu. kad viņa skatījās uz jāiņu mēnesi, tad viņa redzēja medniēku, kūrs opmāldījēis zaļā mežā un tāurē ar zēlta radziņu. un tāure skan tik maīgi un zēli, un viņai ir kā zvēram, kūrs ar saļdām trīsām skrien pretī savai bulčiai, kā līgavai, kūra duōdas līgavaiņa rīokās. bet šūonakt gāisi bij bāli un tukši, un nebij par kūo sapīuōt.

pālsa ziēmas migla liēcījās zem ābelēm. vējs lēni gāuduōja, — it kā dzirdētu sēri dziēdam. un Pēlnuruškīte redzēja zem ābelēm dīvaiņu gājiēnu. visas vasaras pūkes, uz aūgšu pacēltiēm ziēdiēm un vēja izplēstām lapām, nāca viņai pretī. tās nebij dzīvas pūkes, tās bij viņu ņēnas, kas ziēmas naktīs

maldās meklēdamas vasaras. garš gājiēns, nūo kuša viņa redzēja tikai vienu daļu. viņš sākās tur, aiz nūosnigušiem kalniem, pār kuriem tumsā stāvēja meļni egļu rūobi. kā migla viņš stiepās lejā, un tikai zem ābelēm varēja izšķīrt vīeglas, maīgas ziēdu sejas vēsā saīmas mīrdzumā. viņas nāca ar viēntuvāk un tuvāk, viņas stiepās pīe luōga un skatījās iekšā, — rūts sāka vīegli vizēt pavaīda spuōžumā, un Pēlnuruškīte redzēja daūdz mīļu vasaras paziņu, nūo plāvām, nūo dārziem un ziēduōšiem laūkiem. tur bija pūrva niēdres ar sēri nūolīektām lapām, tur baītas āuziņas vīeglām, sudrabaīnām skarām. un tur viņas saūles puke, spiēzdamās starp svešādu puku lapām un ziēdiem, raudzījās viņā ar apgrīeztu seju. kā nūosalušas viņas spiēdās pīe luōga un vīegli vizēja uz rūts ar vēsu mīrdzumu, kā nūo dzīves šķīrtas dvēseles.

«mīlās pukēs, pukēs nūo laūkiem, nūo dārziem un plāvām, kā jūs meklējat?» Pēlnuruškīte prasīja.

«mēs meklējam gāismas un siltumas, mēs meklējam vasaras», tās atbīdēja ar vīeglu vēja nūopītu.

«ak, kad es varētu jūs ielaīst!» Pēlnuruškīte iesāucās, «bet mans namiņš ir tīms un saurs, es sēdu pēlnuōs, un dūrvis uz pamātes istabām ir āizbūltētas. tur ir liēli luōgi, tur ir sīlts un gāīss, un grīesti ir tik āūgsti, ka tur varētu stāvēt iēva spīlnuōs ziēduōs un spuōguluōtiēs siltuōs, zaluōs siēnu spuōguluōs, bet mēs netīekam tur iekšā.»

Pēlnuruškīte bēdīga āizgāja nūo luōga un nūosēdās pīe pavaīda. uguns mīrģādama dzīsa. Pēlnuruškīte apmāisīja vīrumu un pīelīka karuōti pīe lūpām. vīrums bij mēīns un rūgts, rūgts. mēle viņāi sastiīnga mutē, un acīs saskrēja asaras. viņa aprēiba, nūokrita un nūomīra pēlnuōs un asarās.

bet kad viņa bij nūomīruse, tad viņa dabūja spārnus, jūo nu viņa bij par dvēseli palīkuse, un nekas vāirs viņāi nebīj ne āizslēgts, ne āizbūltēts. viņa varēja svabādī līduōt, kur patīk. tā izgāja ārā pīe pukēm, kušas meklēja vasaras, un veda viņas uz gāīšiem āizsaūles dārziem, kur nepazīst zīemas. tur viņas zīēd vēl tagad mūzīgā dāilumā. un arī Pēlnuruškīte tur ir. rūokas, ar kušām viņa lasīja līnsēklas nūo pēlniēm, tā tur mūzīgi uz āūgsu un lūdz par dvēselēm, kas meklē mūzīgās va-

saras. viņas rükas ir kā divas dūjas, kuŗas nekad nepie-
kūst lidoūt pret sauli.

2. Aus R. Blaumanns Novelle «Raudupiēte».

četras nedēļas pagājušas.¹⁾ Raudupēs pa visu šo laiku
nekas sevišķs nav noticis; tikai Raudupiētes izturēšanās pret
Matišīnu manāmi pārgruozījusēs.

māte pret savu bērnu tapuse laipnāka.

senāk viņa tūo šad un tad sabāra vai viņam pasacīja
kādu dusmīgu vārdu, tagad Matišīns laūnu vārdu nūo Rau-
dupiētes mutes vaīrs nedabā dzirdēt: senāk viņa Matišīnam
šoo aizliēdza un tūo aizliēdza, tagad bērns var darīt, kūo grib.
viņš ar uguni var kavētiēs kā ar pukīti; viņš stuūdām var
sēlēt pie akas un tanī ņemest mazus sprauņgulišus vai tur citu
kūo darīt; viņš ar savām nestiprajām rükām var kāpelēt pa
trepju trepēm, var list aiz istabas snūlsu dūobē, kuŗa jau reīz
pa pusēi sabrukuse: Raudupiēte visu tūo neliekas ne rēdzuūt.

«kūo nu tādām nabagam bērnam daūdiz var pīeliēgt,
kūo . . .» viņa saka, kad sāime viņai pārmet, ka tā bērnu
par daūdiz palaiž savā valā. «žēl jau tādām vietā, nevietā
stītiēs pretī. diēzgan esma izliēgusēs un izbārusēs, lai nu arī
drusku padzīruō savā valā! diers jau tādus vārgulišus ciētāk
apsaīgā, nekā vēsgelus . . .»

un patiesi izliekas arī gluži tā, kā kad diers Matišīnu
it sevišķi apsaīgātu. viņš izdara gan drīz visu tūo, kūo vien
savā bērna prātā ņedūomājus un tūomēr viņam nenūotiek ne
mazākā nelaīme. jā, izskatās pat gluži tā, kā kad lielā brīve-
stība, kuŗā bērns tagad dzīvuō, māgenīt pacēltu viņa veselību.
viņa vaīgi zaudē slimības bālumu, dažreīz tajuōs var manīt
pat drusciņ sārtauma.

rēdzēdama Matišīna spēkus aīgam, māte viņam kādā
dienā nūo žīda nūopīrk nazi.

¹⁾ Nämlich seit der von ihr geliebte Karl den Heiratsvorschlag der verwitweten Raudupiete (Wirtin des Raudupes-Gesindes) zurückgewiesen hat, und zwar unter dem angebliehen Vorwand, daß er sich mit ihrem kleinen Sohn Matišīn (einem Krüppel) im Besitz des Gesindes nicht teilen wolle.

«jāduōl taču puīšņam arī reīz nazis rīokā, citādi taps vāi par skruōderi vāi . . . liēls diēzgan īr.» un kad bērns grib, lai nazi iztecina, tad māte tūo arī labi asu līek iztecināt . . .

tā tad nu Matisiņam atkal viēns laīka kavēklis vaīrāk! nevar nūoliēgt, Raudupiēte laba māte. un tūomēr bērns jūo dīenas jūo mazāk Raudupiēti var īeredzēt. viiś bīstas nūo viīnas. var bāt, ka viiś redzējis kādu nūo tiēm nikniēm mīrkliēm, ar kuriēm māte viīnu pa reīzēi slepēni uzlūkuō, var bāt arī ne. var bāt viiś arī tikāi sajūt viēn, cik pret dabiskas duōmas, neskatuōtiēs uz viīnas ārējuō izturēšanuōs, mātes sirdi lūoka un muōka. un tiēšām, tās īr pret dabiskas duōmas — duōmas, tik tūmšas, it kā kad tās pašā ēllē būtu dzimušas.

« . . . vāi caūr šūo kruōpli lai zaudēju savu laīmi?» tā Raudupiēte pīe sevis runā. «vāi diēzgan īlgi neņsmu smakuse pīe slīma vīra sāniēm un viīnu kūopuse, vāi man visu mūžu par slīmničku kūopēju būs jādžīvuō? nē, es tūo negribu. kādēl' tūo lai daru? vāi ģsmu sliktāka par citām? citas dzīvuō viēnā laīmē un viēnuōs priēkuōs, un man i[r] uz mūža ūotru galu nebūs tikt pīe priēkiēm un laīmes, nebūs bāudīt mīlestību! pīrmuō vīru nevarēju mīlēt. Kārli es mīlētu . . . ak, es viīnu lūoti mīlēju. cik skaīsts viiś īr! cik liēls, cik stiprs, cik vešēls! kādas viīnam saīkanas līpas, un šīs līpas es varētu bučuōt, ja man tā bērna nebātu . . . ak tavu nelaīmi! kādēl' šis bērns nemiīrst! viiś īr sev pašam un man par krustu! kādēl' nāve man neatūņm šūo krustu! . . . es viīnu nūokratīšu. es vaīrs bez Kārli nevaru dzīvuōt . . . ja tas bērns drīzi nemiīrs, tad vėl nūotiks nelaīme . . . zināms, vāi tas var bāt grēks? neviēnam kruōplām nevajadzēja pasaūlē laūt dzīvuōt. kam nūo tā atlēc labums? kam nūo tā atlēc labums, kad Matisiīš dzīvuō? neviēnam, itin neviēnam . . . ja es caūr savu nāvi viīnu varētu darīt laīmīgu un vešēlu, es miīrtu. bet es tūo nevaru. tur pretī viiś gan caūr savu nāvi mani varētu darīt laīmīgu; tādēl' bātu labi, ja viiś nūomiīrtu . . .»

šādas duōmas, līk, pamazām īr īevīesušās Raudupiētes galvā un tūop ar viēnu drāuduōšākas un nesavāldāmākas. dīenās viīnai Kārli viēn stāv prātā, naktīs viīna sapīnuō nūo

tā. kad viņa ir baznīcā, tā neklāusās sprediķī un nelūdz dievu, bet skatās kārlī, pie tam savu apkārtni pa'risam aizmīrsdama. viņa sāk drebēt aiz grēzsiērdības, kad viņš laipni runā ar kādu jaunu meitu, un nezina aiz prieka kā izturēties, kad tas viņu bīdina.

gan sirds apziņa viņu brīdina: «tu tuvuōjiēs bezdibinam, kas tev aprīs, ja neatmetisi nelabās duōmas! saņemsiēs! izpīldi savu pienākumu! tavs bērns ir vārgulis: jūo vairāk tev tādēļ viņu būs mīlēt! tūo trūkumu, kas viņam pasaūlē jācieš, lūkuō aplāt ar mātes mīlestību! . . . un vai tu jel maz zini, vai tev ar Kārli būs laīmīga dzīve? vai brīšmīgaīs nedarbs, par kurū tu duōmā, nesacēls dieva dusmas? vai tas tev mūžīgi kā cūska nežūaūgs sirdī? . . . atmet, atmet negaūtās duōmas, caūr kurām tu nūoklūsi galījū puōstā!»

bet Raudupiēte neklāusās sava labā gara brīdinājumuōs, viņas duōmas tikāi gruōzās ap tūo, kā atkratīliēs nūo ienīstā bērna, — un tā tad nelaīmes stuīda tuvuōt tuvuōjas.

* * *

ir kařsta aūgusta mēneša diena. Raudupju sāime plaūj mīezus kādā attālā tīrumā; sāimniēce viņa pate ir mājā. viņa ir sīdījuse piēnu un mazgū kēka priekšā piēna traūkus. sāimniēces ģīmis dēg kā ugunī. šad un tad viņa apstājas dařbā, nūoslaūka sviēdrus nūo pīeres un skatās gāisū.

eik kluss vis'apkārt ir, kad viņa nestrādū . . . pat bezdelīgas liekas bāt sāimēi aizgājušas līdz uz tīrumu; tikāi reģi kāda iēģīrkstas un aizsāūjas Raudupiētei gařām. ir Matīsīnu ne'kur nerēdz un nedzīrd strādājam. Raudupiēte mīerīgi tuřpina savu dařbu. ja plāvģji bērnu nav paņģmuši līdz, tad jāu nu viņš te'pat pie mājas kaūt kur kavģjas . . .

sāimniēce paņģm kāšus, lai traūku skalūōsanāi atņģstu ūdeni nūo akas. aka atrūodas ne visāi tālū nūo istabas, gabaliņu aiz luōpu kāts. puscelā, pie kāts, kur aku jāu var redzģt, sāimniēce arģ rģdz, ka Matīsīnģs pie akas. viņģ tup uz laipas, kurā akas malāi snģdzas pāri, un kaūt kūo ar garū vģglu grābekli nūo tās lūkuō izzvejuōt. ir laīkam kaūt kas

smags; rāug, kā viņš saspeŗas! nu viņš laĩmĩgi priekšmetu ir izvĩlcis. tas ir neliels, buĩbài lĩdzĩgs akmens, ar kũo viņš labprāt mēdz kavētiēs. bērns satver akmeni un grib tũo uzlikt uz lāipas, bet glumaĩs priekšmēts viņam atkal izslĩd nũo rũokas. zēns ķer tũo, — akas ūdens uzslũkst gāisā, un vājš bailũ klĩedziēns atskan un izzũd.

sastiĩguse Raudupiēte acumiŗkli paliek stāvam. Matĩsiņa uz lāipas vaĩrs nava. lāipa pate pēld ūdenĩ. bērns iekritis akā . . .

«stēidziēs, stēidziēs, māte, glāb savu bērnu!» Raudupiēti skubina viņas labaĩs gars.

un viņa skrien, — skrien, ka spaĩĩni nũokrit nũo kāšĩēm, piestēidzas pie akas un rēdz, ka Matĩsiņa galva atkal pacelas vĩrs ūdens, un ka viņa rũokas nāves bailēs tvaĩsta lāipu.

«meĩmiĩ!» bērns tikkũo saprũotami var izgrũst, jũo ūdens viņam smelas mutē un vēlk viņu atkal dibinā.

viņš satver lāipu ar mazajiēm pĩrkstiēm, vājš kājas ķēpuruo un lũkuo lāipu dzĩt malā.

un viņš nũo jaũna izgrũz pāri nesaprũotamu, tikkũo sadzĩrdamu bālsiēnu.

te Raudupiēte aplatiž acis vis'apkārt. vāi kāds nenāk tur pa celũ nũo lejas kalnā? vāi tur nũo meža puses ne? ne'viēns nenāk . . . nejaũks spĩdums iezibas Raudupiētes acis. viņa nũoraũj kāsus nũo plēciēm, pacel' tuos gāisā, — nē, viņa tuos atkal nũolatiž zemē . . . lai dievs dara, kũo darĩdams.

Raudupiētēi dievs iekrĩt prātā, un šĩnĩ acumiŗklĩ Matĩsiņš nũogriĩst akā.

bezdelīga izšauĩjas iz gāisa ziluma, sasit spārnus tuvu vĩrs sāimniēces galvas kuoŗpā, uzklĩdz skalĩ: «ķvĩķviri!» un nũozũd.

* * *

. . . tur nu viņš gul' akas dibinā un vaĩrs nedzĩvuo un neķpuo. tur nu viņš gul' tāds, kādu tu viņu vēlējiēs, stĩvs un salts un mēms . . . kāpēc tu nepriecājiēs par tũo, Raudupiēte, kāpēc nesmejiēs un negavilē, — kāpēc esi tik bāla? tu drebi, — stiprā siēva, vāi tevi jũu pāriņem saldās šāusālas,

ka nu Kārlis reiz būs tavs? . . . neduomā tagad par Kārli, duomā tagad, kā sava bērna nāvi citiēm lai dari zināmu . . . skrej uz tīrumu, atpin savus matus, lai tava sàime tuos jau nu tãlienes redz plivinājamiēs un sagatavuojas uz satricinuošu ziņu, stãsti, ka Matisiņš iekritis akã un nuoslicis, kamēr tu pie istabas mazgãji traũkus, lauzi savas rũokas, vãimanã un raũdi, ja tuõ vari! . . . bet stẽidziēs, stẽidziēs, nelaĩmĩgã mãte, ja negribi, ka cits tuõ vèsti pa priekšu ne-izpaũž pasaũlèi un drusku savãdãki, nekã tu tuõ gribi darit. vãi tu neredzi, ka tur pie pirtĩnas stũra aiz kãrklu krũma kaut kas kustas? . . . à, — tu viũu tagad ieraũgi; nesatrũkstiēs, tas jau nav nekas cits, kã vçaãis Jaũkelis Goĩdbaũms, akls un mēm̃s žĩds, ja viĩnam aizslẽdz ar zelta atslẽgu muti un acis ielej sudrabu . . . viĩs tuvuõjas tev lẽnãm, rãda savus dzeltãnuos zũobus un vaĩcã, kãdẽl tu tuõ bērnu neesi glãbuse . . . Raudupiẽte, Raudupiẽte, vãi tev nav zelta un sudraba pie rũokas? nẽ, tikãi kãši viẽn. vãi tu ar tiēm viĩu gribi aklu un mēm̃u, — var bũt arĩ kũrlu padarit? . . . labi tã, stiprã siẽva, tu jau prũoti kãšus cilãt; paliks zelts un sudrabs tev un Kãrlãm . . . kũo, vãi tas vçaãis nasteniẽks nepielaũjas? . . . viĩs bẽg . . . viĩs sãk kliegt? . . . nelaĩj viĩnam kliegt, Raudupiẽte, gudrã siẽva, ved viĩu istabã un atslẽdz viĩnam savu skapi! . . . tã . . . tik daũdz? vãi tev tik daũdz jãizĩņem nuõ tava nuõmirusã vĩra naũdas maka? nesaviẽb tã savu ģĩmi! jũo vaĩrãk tu viĩnam duõdi, jũo mēm̃ãks un akluks viĩs būs, un priekš tevis viĩs jau nekad nevar bũt diẽzgan mēm̃s un diẽzgan akls . . . tã, — nu viĩš atkal ùiziẽt, ùiziẽt kã tavs drãngs, un tu vari atnẽm̃t ģĩpu; tara siĩds un tavs naũdas maks tapuši labu daļu vĩeglãki! . . . un nu stẽidziēs uz tīrumu, atpin savus matus, lai tuõs tava sàime jau nuõ tãlienes redz plivinājamiēs un sagatavuojas uz satricinuošu ziņu! stãsti, ka Matisiņš iekritis akã un nuoslicis, kamēr tu pie istabas mazgãji traũkus, lauzi savas rũokas, vãimanã un raũdi, — raũdi, ja vari! . . .

3. Aus *Apsīšu Jēkūba*¹⁾ «*Bagāti radi*».

neatminu vairst, cik tagad nūo tā laika gadu pagājis, neatminu arī, cik pats tūoreiz biju vėcs, — atminu tik, ka biju vėl mazs puīsēns un ka tūoreiz bija tāda pati Jura dīena, kā nu'pat²⁾ aprakstītā, kad gaīdīju atnākam pīe muīs dzīvuot Aūdra tēva un Aūdra mātes. ir tiešām brīnums ar bērniabas atmiņām. kamēr vis'lielā daļa bērniabas iēspaīdu izzūd, vāi arī rādās tik kā miglā, tamēr dažas atmiņas ir tik gāišas, tik dzīvas, ka tās mūs pārstēidz ar savu nepārspējamu patiesīgumu, dzīvu īstenību, ka šķietamiēs stāvuōši spuōgula prīekšā, kuā atspīd atgadījumu gāišiē tēli, lai arī šīe paši par sevi nebūtu ne'cik svarīgi, ne'cik ievēruōjami. tā tas arī bija Jura-dīenā, kuā gaīdīju atnākam Aūdra tēva un Aūdra mātes. ja man prasītu, kas tie bija par āizgājējiēm, kuā vīetā Aūdra tēvs ar Aūdra māti atnāca, tad tā tiešām nezinātu, — bet kā Aūdra tēvs atnāca, kādi pat svārki tam bija mugurā, tā visa it gāiši atminuōs. atminuōs tik pat gāiši, ka māte man saltū laika dēl' ar varu spiēda apūt kājas, bet ka es apavi nūometu un basām kājām āizskrēju uz bēzīēm tīrummalā, kuāuōs sulas bija ieurbtas. atskrējis atkal mājā, rušinājuōs tā'pat basām kājām sētmalī saules pusē smiltīs, kas pīesaūlē izlaīdušās nu jāu īrdēnas bija kā pēlni. tad skrēju lāgu lāgiēm uz celā-galu, skatitiēs, vāi Aūdra tēcam jāu nevēd maītas, bet kad vėl nerēdzu brāucam, tad skrīenu atkal atpakal savā sētmalitī, pīesaūlitē. tik krusa un snēgs mani spēj iedzīt istabā, bet tik'līdz kā atkal skaīdrs, tā es kā devīni laūkā. un skatuōs atkal celā-galā, vāi Aūdra tēcam jāu maītas nevēd, un lūk! pašu'laik jāu vēd ar: bērajā laūkā galva jāu parādās āiz kalniņa, rēdz jāu pīrmuō vėzumu un āiz tā tūliņ uōtru. Aūdra tēvs pats nāk bērajam līdzās, Aūdra māti rēdz nākam tūisni pa ežiņu, pa tīrumvidu, ar ratiņu un spuōlēm rūokā. un lēkādams es skrīenu, dublāinām celā vīetām pāri lēkdams, — lai nu lēksana izduōdas vāi

¹⁾ Im Lettischen steht der Familienname in der Form des Gen. Plur. vor dem Taufnamen; deutsch würde also der Autor heißen: *Jakob Apsīt(e)*.

²⁾ Im vorhergehenden Beginn der Erzählung.

sāusā vai slāpjā, — cik vien kājas ņes, Aūdra tēvam pretī, gribēdams redzēt, kāds Aūdra tēvs īsti izskatās, vai ar bārdu, kā mani mānīja, vai arī bez bārdas, kāds viņš tiešām bija. tik līdz kuo Aūdra tēvs mani ierauga, viņš duod man lab'dienu: «nu, lab'dien, dēlīn!» un es atkal atņēmu: «lab'dien, Aūdra tēv!» tad tecinīēm vien tēku vēzumiēm pa priekšu mājā stāstī: «Aūdra tēvs brāuc, Aūdra tēvs brāuc!»

Šuo svarīguo vēsti izstāstījušām, man prāts neriņstas. līdz skrienu atkal Aūdra tēvam pretī, un tagad nāku ar tūo reizē. vēzumus pietura pagalmā, pagraba-aūgsīnas priekšā, kur Aūdra tēvs nūolīks savu maītu, kad būs pa priekš paēdis, jūo ēdiēns jūo mātēi galdā, tas drīz var atdzist. laīks, kamēr Aūdra tēvs ar Aūdra māti ēl, man izlēkas lūoti garš, — nevaru tagad tāpat sugāidīt viņa paēdam, kā pīrmit atbrāucam. man gribēt gribas redzēt, kā Aūdra tēvs izlīks savu maītu pagraba-aūgsīnā, un kas tam viss vēzumā, jūo nūo ārpuses visa ne'būt nevar ne saredzēt ne izzināt. bēidzuot tūomēr Aūdra tēvs paēdis un nu iznāk ārā pie maītu ierūmēšanas aūgsīnā. cik zīnkārīgi skatuōs, kā vēzumiēm nūorūisa vīrves, kā nūopūlē skapi un šķīrstu nūo vēzuma un iepūlē pa sāurajām aūgsīnas dūrvīnām pajūmtē! lāgiēm skravīdu cēlājiēm pa kājapakšu nūo pagalma aūgsīnā, nūo aūgsīnas pagalmā, lāgiēm atkal stāvu un skatuōs maītas nēšanā un nūolikšanā, īt kā tur izpildītu kāda darbu īnspektuōra vai vis'mazaīs darbu uzraūga vietu. pēdīgi arī viss īr nūolīkts, tik vien uziēts, ka vēduot krēslam saplīsusi atzvēltne, saplīsusi arī Māras-līrgus blūōdīna, un gūltāi atlūzusi kāja, citādi skādes nav nekādas. par plīsumu un lūzumu pie krēsla un gūltas Aūdra tēvs nav visāi nūoskumis: tūo, saka, varuot rītu izlāpīt. bet saplīsūsās blūōdīnas gabalus es maītuōju nūo Aūdra tēva kā piemīnu viņa Jura-dienas brāucīenam pie muīs. cik laīmīgs biju pūr šīēm rūbīēm blūōdīnas gabaliēm, kas savā mūzū (Aūdra māte zēluōdamās tēva, ka tāi jūo gadu desmit) bijusi nūo iekšīenes izruōtāta visādīēm puōdnīeka rakstīēm, kā tūo vēl tagad varēja redzēt! šīs blūōdas laīpiņas tūlīn stēidzuōs nest savā piesaūles sētmalī, tā ka man neatlika ne laīka apskatīt Aūdra tēva šķīltavas, kramu

un puļvēra ragu, kùo tas patlaban bija izvilis, gribēdams iepīpēt. bet pēc brīnīna biju atkal atpakaļ pie Aņdrā tēva un nešķīruos nùo viņa līdz vakaram . . .

kùo darīju tālīn rītā, kùo parītā? ja lasītājs man tā vaicātu, tad viņš vaicātu vēlti, jùo atbildēt viņa jaūtājumam es taču nespētu, tādēļ ka atmiņa man tālāk vairs neklaūsa. visas citas dienas tītas tāt pašā peļēkā miglas autā, kurā arī viņu priekšgājējas. tik vēlāk iz bērniības man pamiēdz kādas atmiņas par sevi un Aņdrā tēvu, it kā vasaras vakarā uzlēc pie debess šur tur pa kādai gaisākai zvāigznūtei. šīs atmiņas jàu varu sakārtuot, salikt vienu pie uōtras, it kā āuklīnā uzver krellīti pie krellītes. jāduōmā, ka pats pa tam arī biju nācis drusku vēcāks, jùo citādi tas man viss nebātu iespējams.

lasītājs lai man neņem laīnā, ka stāstīdams par Aņdrā tēvu stāstu līdz arī par sevi. tas nùotiek tādēļ, ka mūsu abēju mūžs tēk kādu laīcīnu kuōpā zem viēna jūmta, viēnam zem ūotra acīm. pie Aņdrā tēva mani jùo ciēši sāistīja īpaši tas apstāklis, ka mūsu māja nùo citām stāvēja atstatu, un tā kā tādēļ ar kaīmiņu bērniēm man nebija gan drīz ne kādas satikšanās; bez tā arī bērnu mūsu pašu mājā ne kāda nebija, tā tad vienīgaīs draugs un bēdrs man bija Aņdrā tēvs: viņš manis neatstūma, bet mīli ar mani nùodevās.

ja tagad vēl kādreiz iēduōmājuos Aņdrā tēva, tad nevaru par viņu duōmāt citādi kā tik ar patēicību. vēl tagad nevaru izprast, kā tik ēcam cilvēkam (jùo viņam tūoreiz bija vis mazaīs gadu pīedesmit), kam tur klāt ūiz darba maz viēn atlika valās brīžu, neapnika ar mani visādi pūlētiēs. laīkam iēmšls pa dalāi bija tas, ka Aņdrā tēvam pašam mazu bērnu nebija, pa dalāi varbūt arī tas, ka viņam pašam bija bērnišķi priēcīga, bērnišķi atklāta daba. abi šīe apstākli mūs tādēļ tik ciēši viēnuōja, ka viens bez uōtra, tā sakuōt, nevarējām būt. Aņdrā tēvs ūēma daļu pie manas dzīves un darbuōšanās, es atkal pie viņa darbiēm un viņa dzīves, un ja darbs viēn mūs nešķīra, tad bijām ar viēnu kuōpā. kas mūsu dzīves tuvāk nepazīna, tas varēja nùoturēt mani par Aņdrā tēva dēlu, viņu par manu tēvu. lai Aņdrā māte, kas dzīvuōja par valīniēci, cepa kùo cepdama, vāi vārīja kùo vārīdama, — es ar viēn dabūju pīr-

muō kumuōsu. gan manūi mātēi tas nepatika, bet Aūdā māte zināja mani ar viēnu aizstāvēt un aizbīdināt: «vāi nu viņš kūo apēdis? nūoknāpj tik drusein kā putns». un tā man likās, ka Aūdā mātēi ar viēn bija garšīgāks ēdiēns nekā manūi mātēi.

kā jau minēju, rečākam nākusam man atmiņas par Aūdā tēvu sāk palikt ar viēn gūšākas. it skaīdri jau varu atminēties, kā pirmuō vasaru cūkganuōs ejuōt Aūdā māte man palīdzēja pie izdzīšanas un sadzīšanas. viņa un it īpaši pats Aūdā tēvs mani vēl arī aizstāvēja pret luōpu-ganu niēvāsānām un izsmiēklu, ja kādreiz man godījās ar luōpu-ganiēm reizē savu stūrgalvīguō baru mājā dzīt. viņiēm — viņam vāi uōtram, Aūdā tēvam vāi Aūdā mātēi — klāt ģsuōt biju tik drūošs, ka iedruōšinājuōs pats luōpu-ganiēm uzbrukt, zināms, tik ar vārdiēm, un tā atmaksāt agrāk uzkrautuōs pāridarījumu. kas zin, ar kādu nicināsānu luōpu-gans nūoskatās uz cūkganu, tas . . . nūoskārtīs arī, cik ievēruōjams te man bija Aūdā tēva un Aūdā mātes aizvējš.

jūo gūšāk man atminū diēna siēna-laikā, kur man apsuōlīts, ka varēšu Aūdā tēvam brāukt līdz uz ličiēm, uz gāršās upi, kur jau plāūt iesākts. sī gāršās upe sēndienām bija tā, pie kuās būt, kuā redzēt es ilguōt ilguōjuōs. bet nekad man vēl nebija izdeviēs gāršu redzēt citādi, kā tik nūo tāliēnes, kur tad tā apvāršūa pamalā manām acīm izskatījās kā zila aplūoka sēta. aiz kuās saūlīte ik vakara aizgrīma, un aiz kuās dažureiz varavīksne iz upes dzēra ūdeni. tagad man bija nūoleņts redzēt gāršu un upi pašā klātumā. kā par tūo priēcājuōs! cik nepacietīgi ilguōjuōs pēc mājā dzimamū laika. jūduōmā, ka arī mans apakšniēku bars tik pat nepacietīgi ilguōjās pēc mājas. jūo tas kvēca un ruskšēju bez mitēšanās vāi nu tūdēl, ka šūo luōnagu viņa nepaklaūsību bařgāk rāju nekā citām rēzēm, vāi arī tūdēl, ka tas jūo drīz gribēja tikt pie pilnas siles, pie mīkstām kāpuōstu lapām, kur tam daudz patīkamāk nekā šē izraknūtū un nūoņstā maūrā. bēidzuōt tūomēr — lai gan ar grāti iēt gūduōt — mājā dzimamū laiks sagūidīts, un drīz viēn es sēdu pie Aūdā tēva vāguōs un brāucu uz upi: — par rītdienas ganiēm man nav bēdas, tuōs Aūdā māte nēmās izpildīt.

saule jāu bija nūoriētējusi, kad gāršu un upi ar līciem ģeraudzīju. esmu vēlākuos gaduós daudzreiz priecājiēs par dabas jaūkumu, bet vaīrāk gan ne'kad un ne'kur, kā par šūo pīrmuō gāršas bīldi. tā man atmiņā tik dzīvi ģespiēdusiēs, ka vēl šūobrīd tūo garā rēdzu — spuōžu kā gāišu saūles dienu. ja tagad kur meža skaīstumu uzskatu, tad man īk rēizes nāk prātā pīrmiē gāršas sapnī. vēl šūodien kā acīm rēdzu, kā Añdrā tēvs īzcēla nūo vāģiēm tecīlu, dzēriēna mucīnu un vakariņas, īzkaptis un grābeklus, pakārdams tās liēlās priēdes zaruós nuōras malā un grābeklus pīslīedams pīe pašas priēdes. kamēr Añdrā tēvs pūlējās ap vāģiēm un zīrgu, tamēr man valā aplūkuōt gāršu. pīrmaīs apsveīcinājums gāršai, pīrmā priēka īzrādīšana nūo manas puses īr stiprs klīedziēns, cik viēn jāūdas un spēka. un lūk! gārša atņēm manu vakara svēiciēnu ar tik pat stipru atbālsi. tūomēr man šķīet, ka atbālls atrunā ne visai dzīli gāršā, vaīrāk tik malā. Añdrā tēvs skubina, lai klīedzu stiprāk, bet man nav vaīrāk spēka, un atbālls atsāucās ne dzīlāk kā pīrmuōrēiz. tad Añdrā tēvs pats klīedz. un brīnums! cik tālu, cik dzīli nu atbālls gāršā atskan! un kad vēl viņš sāk dziēdāt, kā tad skaīna aiz skaīnas dzēnas un vīdamās vijas un jāucas! brīnumi man liēli par rūobuōtām eglī galuōtnēm, nūo kurām daža sniēdzās pāri par visu gāršu. un brīnuōdamiēs es prasu Añdrā tēvam: «vai tā, Añdrā tēv, nav baznīca?» bet Añdrā tēvs atbīld: «nē, dēliņ! tā tik egle.» atkal skatuōs uz citu vīrsuōtni un prasu Añdrā tēvam: «bet vai tā te nav baznīca?» un Añdrā tēvs pasmejas un saka: «te, dēliņ, nav ne'viēnas baznīcas, te viss īr tik mežs, mežs viēn.» bet lai arī viss īr tik mežs viēn, tūomēr man patīk galuōtnes īztēluōt par baznīcu tuōrniēm, īztēluōt visu gāršu par baznīcu. — un cik savāda, cik brīniška šī plašā baznīca! te lūdzēģiēm ne'kad vīetas netrāktu, te visur tik svēts klusums un plaša svabadība! klusa tīesām šī baznīca, dziēdātāģi jāu visi gāģuši pīe dusas, nav ne mazākā trūokšņa, ne lēnākās vēsmīnas; tik slaīkiē, tūmšzaliē tuōrni, vakarblāzmas applūdināti, sniēdzas rāmi un slaīki gāīsā . . . pār upi jāu mīgla sāk cēltiēs, īzlūocģusiēs tāduōs pat lūkumuōs kā pati upe. liēli tāuriņi, kā dusas meģlēdami,

laizās pa stiebriēm un grāslī . . . Aūdā tēvs jāu sakūris pīe priēdes ugunī; es palīdzu viņam tīo uzkuīt liēlāku un sīlduōs pīe tās, kaūt gan nav ne'maz sālti, taīl atkal skatuōs gāršā. Aūdā tēvs sāk tecināt izkaptis, es grīēžu tecīlu, gan ar vīēnu, gan ar ūotru rūoku, līdz abas apkūst un kāda nīo plāvējām nāk mani nīo šī darba atsvabīnāt.

4. Aus A. Niēdra's Roman «Līduma dūmuōs».

sāлкуōnā izgāja caūr baznīcu. divas, trīs sīrmas galvas pīēpēši salīguōjās, kā smagās rudzu vārpas ietrīcas, kad izkaptis mugura jāu šnākstēdama pīesitas pīe saīma. drāudzes jaūneklū seji tapa uz'reiz nuōpiētnī. jaūnavas nīodūra acis.

tam jaūneklīm tur uz kaūceles bij tāisnība. kā pētagas cīrtiēni svēlpa caūr gāisu vīna vārdi; un drāudzes sīrds sarāvās nīo katra sītīēna.

kur tad vīnīēm agrāk bij bijušas acis, šīēm lēpnajiēm, izglītuōtajiēm Raudupīēšīēm? kā tad agrāk vīnī nebij manījuši, ka viss vīnu lēpnums ir nīēks, ka vīnu izglītība ir blēnas, ka vīnu svabadība ir vēja pūtiēns vakarā . . . iedrēbas vēl apse, un vēja vārs nav!

Raudupīēšu mājas ir izmaksātas; ŗkas vīnī ir sacēluši kā muīžnīēki; rudeņuōs dzīrd dūcam kulāmās mašīnas pa visu drāudzi . . . Raudupīēšīēm ir pagasta nams, kas maksā pīēcpadsmīt tūkstuōsus; vīnīēm ir divas skuōlas . . . ārzemēs var meklēt labāku, tā tēca pats kūngs, kad vīnas iesvētija. un kūngs tīo līetu zināja; vīns jāu pats bij līcis celt šās skuōlas uz sava rēkīna — «savam pagastam par drāudzības zīmī», — un Raudupes kūngs nedāvināja nīēku. Raudupīēšīēm ir pašīēm savs bīedrības nams, nīo kīēgeliēm, dakstīnu jīmtu . . . sakāt, kā Raudupīēšīēm nav?

jaūnaīs mārītājs nu'pat vīnīēm sacīja, kā Raudupīēšīēm nav.

dvēseles īgnuma vīnīēm nav.

Raudupes muīžai pīēder septīnās kruōtu mājas. trijās nīo tām ir jāu jaūnī nuōmniēki, un cētuīrtam nīo vēcajiēm arī jāu uzteīkts: uz Juīrgīēm tuīp āzīēs Vijgrīēzīnu tēva vi-

dējaīs dēls, kurš precēs muīžas īpašniēka tagadēju ō istabas-meitu . . . kūngs jāu rīnas visas izprecina tikāi pašu drāudzes jauneklīēm . . . un četras mātes jāu šūovasar ir bijušās pīe kūnga runāt, ka viņu meiteņiēm mājā ne'iznākuōt diēzgan darba . . . būtu jālaiž kādā diēņestā, kur šūo tūo var iemācītiēs . . .

dvēseles īgnuma raudupiēšiēm nav . . .

Raudupiēšiēm ir gūoda rati, gūoda drēbes; tikai gūoda sīrds tiēm nav.

jaūnaīs kañdidāts zin tūo visu. viņš pats ir dzimis Raudupietis, pats ir gājis savās bērna diēnās uz muīžu pa Jāna vakariēm līguōt un nūoskatītiēs, kā puīši dzer alu, bet meitām pats kūngs neš vīnu un saļdumus. te'pat kaīmiņu muīžā viņš ir bijis par mājskuōluōtāju savuōs studeñta gaduōs un nūoklausījiēs visu, kūo paši kūngi runā savā starpā par Raudupes īpašniēka kvuōtes māju nākuōšām sāmniēcēm. un kā atkārpaīna būta ir iekēriēs viņa sīrdī dažs kūngu vārds par zēmniēces tikumu, bet viņš nedrīkstēja mest šās būtas atpakaļ, sejā tam, nūo kura tā nāca, . . . viņš zināja, cik daūdz tās snības bij kūngu atjaūtās. īlgi viņš ir nēšājis šās atkārpes savā sīrdī, cūlājuōšās vātīs, kurū sāpes iēt caūr dvēseli, ja pīe tām pīedūras nesāudzīga rūoka. tagad viņš vaīrs negrib cīest klusībā un viēns pats. visu saru rūgtumu, saru kāmnu, savas sāpes viņš lej kā kuōdīgas zāles pār drāudzi, pār vēcākiēm, pār jaūnavām, pār jauneklīēm, pār pašu Raudupes kūngu, kas nūo sava tēvu-tēvu sēdekļa klaīnsās jaūnā kañdidāta pīrmajā spredikī. bet kūngam līdzās nūosēdiēs vēcaīs mācītājs; nērvōzā uztrāukumā viņš buīza savu kabatas drānu un slaūka ar tūo sviēdrus nūo pīeres. ne'viēns cūlvēks neskatās uz uōtru, it kā ik'viēns apzinātuōs savas vaīnas.

bet nē: divas naīdīgas acīs tūomēr lēnām slīd pār baznīcēniēm. pa'prīekš tās uzmeklē siēviēšu pusē viēnu, uōtru nūosaīkšu seju un ūrbjas tad kā īlēni uz gāismataīnu, vēl pa'jaūnu siēviēti, kurāi līdzās sēd gadus četrus vēcs puīsēns. siēviēte laīkam sajūt šūo skatiēnu: apakšlūpa viņāi sāk drebēt, sejām kā ar balinātu drānu pārklājuōtiēs. brītiņu pamiēluōjušās pīe siēviētes uztrāukuma, pēļkās acīs slīd tālāk uz vī-

riēšu pusi, līdz atrūnon skatiēnam valēju celu uz Raudupes īpašniēka fon Zaūdena skaīstuō, vīriškīguō galvu. kāri šis skatiēns meklē uz baltās pieres pēc dusmu gruūbām, bet par vēlti; tā ir tik pat miēriga, laiņa pašapzinīga, kā arviēnu. laiņni un miērigi Zaūdens nīoraūgās gan uz spredīkuōtāju, gan uz krustā sistā pestītāja bīldi vīrs altāra, gan arī pār siēviēšu galvām uz klāvu zalumu aiz valējū baznīcas luōga . . . tikai kad vęcajam mācītājam mutāutiņš aiz uzbudinājuma nūokrit zemē, tad vīegli smaīdi pārļaižas viņam pār seju, drīz nūozuzdami aiz kuplās gāisās bārzas, bet smaīduōsās acis sāk meklēt pa siēviēšu pusi labi pazīstamu seju . . . zēmnīēka acis nevar paust šā miēra. spīlīgi tās nūogrīēžas un liesmuō kaislā skatiēnā uz kaūdlidāta lūpām, it kā vļēdamās nūolasīt nūo tām visu nāidu, visu izmisumu . . . savādi, cik stipri līdzinas zēmnīēka fanatiskīē ģīmja vīlcīēni tiēm tur uz kaūceles!

kaūdlidāts bēdz savu spredīki, nūotur parastās aizlūgšanas, nūokāpj nūo kaūceles. bet zēmnīēks vēl arviēn skatūs uz tūo pašu vīetu, it kā garā rēdzēdams daūdz citu kūo, kā spredīkuōtājs vēl netika tēicis. tikai kad līdzās sēdētājs viņam saspiēz rūoku, viņš tā kā pamuōstas.

«varēni runāja tavs brālis!» līdzās sēdētājs klu-sām saka.

«tā?» zēmnīēks atbīld un pārvēlk ar rūoku pār acīm . . .

vęcaīs mācītājs atkal parādījās pie altāra. bet lituģīju dziēduōt viņa citkārt piemīligā bālss stipri trīēja. bēidzuōt drāudze bij nūosvētītu un sāka pamazām drūzmētiēs uz āru, izejas dziēsmāi atskanuōt.

5. Aus J. Akuraters «Kālpa zēna vasara».

manu luōgu te ir aizāudzis liēls akmeņa nams, un ik ritu, kad es muōstuōs, es rēdzu viņa kaūlainuō muguru un aizkrēpušās luōgu acis. saūle ir diezin kur aūgstu pār jūmtiēm, un pie manis ienāk tikai dāmu smaka un ieskrīēn rejuōs trūksnis, kad vārtus vāi dūrvīs aizcērt.

pamētu acis uz siēnām: arī tās ir nūo akmeņa un izdves saltumu pat vasaras diēnās.

un es jaūtāju pats sev: kur es esmu? un liekas man, ka es mūžam svešumā esmu; reiz esmu savu dzimteni atstājis un nevaru vaīrs atgrīztiēs uz viņu.

savu dzimteni? jā, kas tad ir mana dzimtene? sapnī apņēm savas rīokas ap mani, un es rēdzu tad savu dzimteni. iēvas sāk smaīšuot, un es eju atkal pa zalām iēlejām un klaīšuos, kā kvēšu druvas malū griēza griēž.

un plašums atveīas liēls un bezgalīgs, un es esmu tur, kur vēji plīvuō un balti padebeīši dienvidu gul' un kūoki sīc bišu pīlni un liēpas ziēd āizaūgušu upju malās.

un kaīpa zēns pēlēkās drēbēs iēt pa laūka malu, un es viņu sveīcinu . . . tas esmu es.

jā, kas var sakālt dzēlīs un akmeīnuos pukēs, kuīas tūkstuōsīēm ziēd staīp smīlgām un zalām lapām? un ik rīta ir jaūks. pukēs! ap mani sāk kvēpt viņu saīdums, un es atminuōs, ka mēs reiz kuōpā bijām — es un viņas. kur es gāju, viņas zem kājām klājās, un kad es diendusu gulēju, viņas klanījās un smaīšuōja un liecās ap mani, sveīcinādamas . .

nu man vajadzētu šīēm akmeīnēm prasīt: kur ir manas pukēs? un akmeīn tēktu: nūozīēdēja. un atkal es nelaīmīgs būtu, kā īlgus gadus, un pa akmeīnēm staīgātu, un viņi liektu savas kaūlainās muguras, skaībi mēdītu manus suōlus, kā izsmēdami mani.

nē, lai paliek akmeīni! sīlts asiņu plāds ir pamuōdiēs nūo jaūna manās dzīslās, jūo es cīlvēks esmu, ne akmens. un saīkami ziēdi pār mani ir izaūguī.

es skatuōs viņuōs un atminuōs, kā tad bija, kad es vēl kaīpa zēns biju un nezināju, ka akmens ir cīlvēka vāldīnīeks. senā vasara pamuōstas kā brūna nūodeguse laūku meītene un tiešām āizkar' mani ar savu rīoku un smaīda. un tad man ir tāpat kā tūoreīz, kad es klētiņū vasarā gulēju un nūo dzīlā, saīda mēga muōzdamiēs dzīrdēju:

«Jāni, celiēs! ir laīks! Jāni, celiēs!»

es vēru acīs. vāki ir smagi un saīda nūoguruma pīlni, un man tā, kā kad iz mīlās rīokām jāraīsās būtu. es paveru dīrvis un miglas vēšums un rīta blāzmas gāisma plūst uz mani, un es celūōs . . .

mana kaļpa zēna vasara, kad es laimīgs biju! mana kaļpa zēna līgava!

atmiņas sāūjas kā bezdelīgas ap mani, un aūgsta, balta saūle uzāust. un lejas pilnas puku, un tās klanās man, un es eju atkal un staīgāju pa viūām, balts, miērīgs un skaists, un viūas klanās un smaršuo un laimīgas jūtas, ja es kādu saminu, un saka: «esi sveicināts, esi sveicināts!»

un tad es atminuo, ka mana istaba lielū saltā akmens namū ir kaila, un es duomāju: «es nūovīš» vaiūagu un uzkāršu pīe siēnas jūs, mīlās pukes!»

un viūas klanās, un rasa bīrst uz manām kājām — vīsa un skaidra, kā mani seniē celi, kad vēl laimīgs biju.

6. Latvju daiņas.

kad lasu senās, mīlās tāutas daiņas,
kur katra lietīna kā zeltā mīrdz,
man brīžam acis satvīkst asaraiņas
un vīeglās sērās saldi pagūrst sīrds.

cik daūdz tur skaīstuma — tik vienkārša un svēta,
cik dziļi sīrdī katr(i)s vārduīš skan!
šķīet pasaūle kā nekad nerēdzēta,
un tūomēr viss tik tuvs, tik zināms man!

tur saūlīte, tur cīrulīt[i]s, tur lietīnīš,
tur iēviņa pīe upes ziēduos līkst;
tur vaska mēnesīt[i]s, tur zvāigzūnu siētiūš,
tur meītene kā brūklenīte trīkst;

tur dziēd pīe luōga māmūlite sīrmā,
tur skalū dūmuos ratiūš guūdi dūc;
tur ruōzūtēs krīt rudens salna pīrmā,
un tur caūr dziēsmām dziērnaviūas rūc . . .

ap visu šauruō, sīkuō ikdienību,
kūo viēnaldzība tagad kājām min,
tur varavīksnes krāsu bagātību
kā rūotādamās latvju dvēs[e]le pin.

ak, acis — tālās, senās, izdzisušās!
jūs pazināt bez sāpju asarām

vēl skaīstumasaras! kā pukēs, pielijušas
ar spuōžu rasu, tā ir palikušas —
šais daiņās visas lietas apslacītas tām.

Fr. Bārda.

7. Bakchañteņu dziēsma.

1. vij ruōzes ap galvu,
laī vālda priēks!
viss iznīkst, viss zūd,
viss dzīvē ir niēks. —

2. laī muzika skan
un dīmd un rūc!
un kūokles saīdi
kā dūjas dūc!

3. kā ruōžu lapas
vējš gāisuōs ņes,
mēs dejas viēsuli
grīēžamiēs.

4. ņem kaūsu un saīkanuō
sulu sūc,
kā asins šaltes
iz caūrduīrtas krūts!

9. tik smejiēs un smejiēs
un aiznestiēs laūj,
kur strāume tevi
uz atvaru raūj!

5. un bāudu virpulis
putuōjuōšs, balts,
kā strūkļu aka
gāisā šālc.

6. tik bāudi šūodnen!
laī arī rīt
kā pēlnu guba
viss kuōpā krīt.

7. viss iznīkst, viss zūd,
viss dzīvē ir niēks! —
laī deģ un kvēluō
tik dzīrkstuōšāis priēks!

8. vij ruōzes ap galvu
un aizmīrsti,
ka esi, ka būsi,
ka dzīvuōji!

Aspazija.

8. daūdz varam runāt un spriēt, kāds uzdevums
cīlvēka dzīvēi,

tūomēr pīe gala nekad netīksim, tīci man, drāugs!
skaidrību mīrstīgam prātam ir slēpusi aūgstāka vara,
cerēt un mīnēt var daūdz, saprast un zināt — ne'kūo.

E. Veīdeñbaūms.

9. sapnis.

man sapnī vanags rādījās,
tam spārni zīdā satinās,

daudz diēguōs — spuōžuōs, skaīstuōs;
 kad atkal viīs uz aūgsu skvies?
 vai spārni vēl tam cilāsiēs,
 lai tas uz saūli laīstuōs?

bez dusas un bez spuōžuma,
 bez siēvu glaūdiēm vakarā
 ar drāugiēm cēlniēks biju;
 nu viīi zūd, jāu viens, vēl viens,
 tiēm paliek zīžu pavediēns
 par stipru liktens dziju.

nu stāvu viens un nūomanu:
 nekad tai mērķī netikšu,
 kūo ūlguōsanās sprāuda.
 es spārnus liekšu lūocīdams,
 lūdž zīda āuts būs nūomanāms,
 kūo mīlestība aūda.

L. Bērziņš.

10. viēnīgā zvāigzue.

1. . . . un zini: aūgstākā ideja,
 tā nepazīst cilvķka žēluma;
2. kas viņas ugunīs iededziēs,
 tas neprasa, vai viņš buōjā iēs.
3. ne sevis, ne cita tas nevēruō,
 tas zieduō tūi savu vis'dārgākuō;
4. tas neskatās sānis, bet iēt un iēt,
 tu vari tūo tēikt, vai peļt, vai smiēt.
5. tam visu vis'apkārt tūmsa sēdz.
 tik viēnu vizuōšu zvāigzni viņš rēdz.

Rainis.

11. laūztās priēdes.

vējš aūgstākās priēdes nūolaūza,
 kas kāpās pē jūrmalas stāvēja; —
 pēc tālēm tās skatiēniēm gribēja sniēgt,
 ne slēptiēs tās spēja, ne muguru liekt.

«tu laūzi mūs, naīdīgā pretvara!
 vēl cīna pret tevi nav nūobēigta:
 vēl ilgās pēc tāles dveš pēdējaīs vaīds,
 īk zarā pret varu šūac nerīmstuošs naīds.»

un aūgstākās priēdes pēc laūzuma
 par kuģiēm iz ūdeņiēm iznīra, —
 pret vētru lēpni cilājas krūts,
 pret vētru cīna nūo jaūna dūc:

«brāz baūgas, tu naīdīgā pretvara!
 mēs tāles sniēgsim, kur laīmība.
 tu vari mūs šķēlt, tu vari mūs laūzt, —
 mēs sniēgsim tāles, kur saūle aūst.»

Rainis.

12. laūku māmiņas aīju-dziēsmiņa.

bērnīn! laīks jāu dusēt iēt:
 cīrcenītis kaktā dziēd;
 kūtī gūovis, kumelīni,
 aūtas, jēri, sivēniņi,
 visi zin, ka vakars klāt,
 jā-iēt kājas pūtināt.

neraūdi, bērnīn mans, palieci kluss,
 aūztāisi guīdēnuošs luōdzīnus!

balts mākuōnīt[i]s atlīguošs miedziņu,

kā lēni krituōšu sniedziņu,

vēgli vē'glitīnām,

klusī klu'sitīnām

klās pār tev aūtu nūo zībuošām dzitīnām . . .

dusi nu, bērnīn, līdz rītīnam! . . . Plūduōnis.

13. dzērvēs.

te viņas vijas kamuōlā,
 te vēlkas garā vīrvē,
 te slaidā kāsī izlēcas . . .
 skan tālu skalās tāures.

— tik tālāk viēn, uz zīemeliēm,
uz ziliēm kliūšu ežeriēm,
kur saūle naktī nenūoriēt,
— tuŗp dzērvēm skrīet!

un rudenī, kad saūle griūst,
cel' atkal putni spārnus,
nu tālā celā taīsātiēs!
— sāuc gāisā skalās tāures,
pa gāišiēm zvāigzīnu lielceliēm,
tik tālāk viēn, uz dienvidiēm,
kur ziema zemēi garām iēt,
— tuŗp dzērvēm skrīet!

bet ērglis kailā kalnājā,
kaūt cēliēs aūgstu gāisā, —
āizviēnam savu kliūti rūod . . .
tā mīlā tam par visu.
un ja vēz sirdi luōde škel'
viņš spārnus saūlēi pretim cel'
un griūdams mūza mēgā
cērt nagus dzimtenes snēgā.

J. Jaūnsudrabiņš.

IV. Aus der wissenschaftlichen Prosa.

Aus K. Mühlenbachs «Daži jaūtājumi par latviēšu
valuōdu» IV 56 ff.

staŗp visiēm nio daŗbības-vārdiēm atvasinātiēm lietu-
vārdiēm visvairāk daŗbības-vārda dabu parādīs lietu-vārdiūs
ar galuōtni -tājs, -tāja, -ējs, -ēja un -šana.

I. lietu-vārdi ar galuōtni -šana apzīmē — tāpat kā
nenūotēicamā iztēiksme — daŗbību pašu; viīi tāpēc daūdzkārt
lietuōjami pārmaūnām ar nenūotēicamuō iztēiksmi.

minēsīm te dažus piemērus visuōs liēcījumuōs, lai nio
tiēm varētum mācītiēs, kā lietuōjami lietu-vārdi ar galuōtni
-šana.

nōminatīvā: te nelīdz ne'kāda lūgšana JK¹ V 15 (= ne'kādi lūgt). ne ar vienu nevēdas man skaistā dziedāšana BW 311 (= man dziedāt). vienam būšu, ne visiēm; brīv citiēm gaīdīšana Ltd 2371 (= gaīdīt). meitīnās, māsiņas tāda jaūka dzīvuošana BW 90 (= meitiņu, māsiņu vidū jaūki dzīvuot). lai paliek vārdu grābstīšana. tagad vaīrs liēģšanās (= liēģtiēs) nelīdz.

ģenitīvā: Gusts . . . atsacījas nūo saviēm pārlabuōšanas darbiēm.

ģenitīva sakārtuōjumuōs lietu-vārdi ar galuōtni -šana dažreiz līdzinās divdabjiēm ar galuōtni -ams, p. p. dzimšanas un dzimstamā diena; tūtomēr starp zināmiēm lietu-vārdiēm un divdabjiēm nūovēruōjama zināma starpība, uz kuŗu jān P. Šmits aizrādījis: divdabis ar galuōtni -ams izsaka pastāvīgu, priekšmetam viēnmēr piemītuōšu īpašību, p. p. dēramā diena = diena, kuŗā mēdz vai var vai vajaga derēt, bet ja runājam par viēnreizēju saderēšanu, tad lietuōjams lietas-vārds ar galuōtni -šana: saderēšanas diena. tā arams, plaūjams laīks ir tāds laīks, kad mēdz, var, vajaga aīt, plaūt. bet ja kāds tikai reiz izdara uz īsu britīņu kādu darbību, tad divdabis ar galuōtni -ams nevietā: jaūnskīngs paņēma izkapti un plāva tikai mazu britīņu, bet nelūkuōjuotiēs uz šūo mazuō plaūšanas britīņu tas bija pa'visam priekusis. — tūo ievēruōjuot saprūotams, kāpēc runājam par plaūjamu laīku, bet ne'kad par plaūjamu sākumu un plaūjamām beīgām.

daūdzkārt, saprūotams, izšķīras ģenitīva sakuōpuōjumuōs lietu-vārdi ar galuōtni -šana nūo divdabjiēm ar galuōtni -ams nūozīmē spilgti jūto spilgti: viīš atsacījās nūo saviēm pārlabuōšanas darbiēm, t. i. nūo darbiēm, kas pastāv pār-

¹ sa-īsinājumu nūozīme:

JK = Jēlgavas Rakstniēcības Nuōdaļas rakstu krājums.

BW = Latvju dainas, Baruōna un Višeņdoŗfa izduōtas.

RK = Rīgas Latv. Biedr. Zin. Kom. rakstu krājums.

Ltd = Latviešu tautas-dziēsma, drukā duōtas nūo Latviešu drūngu biedrības.

LP = Latviešu tautas teikas un pasakas, A. Lēŗcha-Puškaīša sakrātas.

buošānā, bet viņš atsarījās nūo sariēm pārļabuōjamiēm darbiēm, t. i. nūo darbiēm, kas jāpārļabuō.

datīvā: pamāte duōd sērdienītēi ganuōs līdz viļnu vērpšanāi. ģdat, vīesi, nekāunatiēs! ģuodam likts, ne ēšanāi (= ēst). kūo nūo netīrākā luōpa lietuō tīrīšanāi? (mīkla). lapsas mēle vīlšanāi, lūsas nagi ķēršanāi. — seviški apcēramuō lietu-vārdu datīvs līdzinās nenūotēcāmāi iztēiksmēi, kas pati ir gan sens datīvs, ar šūo savās rūobežās daūdzķārt sacēnsdamiēs, p. p. duōšu savu kumeliņu ruōžu dārza ecēšanāi (blakus: ruōžu dārzu nūocēt).

akuzatīvā: viņš pavīlcinājis mājas nūorakstīšanu. lūoti bieži izsūkuma akuzatīvā: ak tavu skaīstu dziedāšanu! ak tavu ēšanu! pukīt, tavu ziēdēšanu!

iņstrumeņtālī: būšanu (= bāt, bātin) viņš būs. mīršanu viņš nemiēs, bet nekāds dzīvuōtājs viņš arī nebūs.

lokatīvs tā lietuōjams 1) laīka nūozīmē: bērni tagad pašū aūģšanā. kam, māmiņa, tad nerāji, kad es biju rāšanā? BW 3280. pašū liēlā ēšanā un dzeīšanā pārnuāk kruōdzniēks mājās. 2) nūojēguma pastiprināmā nūozīmē, pie kam lietu-vārdiēm ar galuōtni -šana piebiedruōjas par apzīmētājiēm «liēls», «pīlns» un seviški «viēns»: brāuc liēlā brāukšanā. atrast krāsni pīlnā kurēšanās kuramiēs, uguni pīlnā degšanā degam. viņš iēt viēnā iēšanā, skrej viēnā skriešanā, blāūj viēnā blāūšanā. 3) attiecības nūozīmē: knaps iēšanā. 4) pārmaiņus ar nūolūka datīvu: kam jūts mani maz[u] atstājāt svešu lāužu rūociņā, svešu lāužu kūopšanā (arī: kūopšanāi) BW 5035, 5.

pēc satiksmes vārdiēm lietu-vārdi ar galuōtni -šana (-šanās) apzīmē dažādus apstākļus, un viņi sacēnsās sīnī zinā pa dalīi ar nenūotēcāmuō iztēiksmi, pa dalīi ar apstākļu divdabjiēm: atnācu uz liēlu lūģšanu (= mīli lūgtiēs). saūle taisījās uz nūoiēšanu (= nūoiēt). vecis iēt uz arīšanu (= arīt). liktiēs uz gulēšanu (= gulēt). mēs bijām div[i] māsiņas, sīmtām tādu nedabūsi pie vērpšanas, pie aūšanas, pie vīlnāiņu rakstīšanas. mēs bijām div[i] brāliņi, sīmtiēm tādu nedabūsi uz jāšanu, uz brāukšanu, uz kumela baruōšanu. viņš vārģuōjis uz āiziēšanu, mīršanu. viņa tūo darīja bez kuīnēšanas

(= *nekuŗņēdama*). *kas labs, tas labs bez tēikšanas* (= *netēicams*). *es ar savu dziēdāšanu* (= *dziēdādama*) *raūdulīti smēdināju. aŗt, aŗt, ne lācus vadāt: ar aŗšanu labāk mēizi pēlnis, nekā ar lāču vadāšanu. labs nāk ar gaŗdīšanu* (= *gaŗduōt*), *silts — ar sildīšanu. nūoklāt ar spiēšanuōs un grūstīšanuōs* (= *spiēzdamiēs un grūstīdamiēs*) *sapūlces zālē. viņu ar nešanu* (= *nešus, nestin*) *ienesā istabā. viņš nūodaŗbuōjas ar aŗšanu, plaŗšanu. par lūgšanu* (= *lūdzams*) *padari tūo! pie maŗtas krāšanas* (= *maŗtu krājuōt*) *nepalīdz gudŗība. lāudis strādāja pie rudzu plaŗšanas un krāŗšanas. pie ēšanas visi, pie daŗba neviēna . . . viņš bij tuvu pie mīŗšanas . . . lai ar nešanu, kā ar nešanu, iēsīm labāki skrētiēs!*
LP VI 389.

. . . *lietu-vārdi ar galuōtni -šana rādās it kā daŗbības - oārdū pērsuōnisku foŗmu vietu iēņēmam: tā man pīrmā dzīrdēšana* (= *tūo es pīrmuō reŗzi dzīrdū*) . . . *lai maŗta, kur maŗta, kad tik iztikšana* (= *iztiek, var iztikt*)! *niki nelīdz, darīšana līdz. ja tev patikšana, tad ej manū vietā! kad nūokīlāja luōpiņu, tad ātrāki atduōšana nebij, kamēr ūēma un samaksāja.*

II. *daūdzkārt galuōtne -šana neapzīmē pašu daŗbību, bet tikāi šīs daŗbības iespēju: ie-iēsana ir, bet iziēsanas nav* (*mīkla*) = *ie-iēt var, bet iziēt nevar. baŗtas plāvas, mēļnas gūovis, gudram laba ganīšana* (*mīkla*) RK VII 394,3 = *gudrs var labi ganīt* (*variants: gudram ganīt!*). *jūo vaŗrāk snēga mūsu laūkuōs, jūo labākā plaŗšana* (*mīkla*) = *jūo labāki var plaŗt* (*variants: mani laūki vēglāki plaŗjami, ja vaŗrāk uz tiēm snēga*). *ej lejū, kaŗna meita! lejū laba dzīvuōšana. — tādā iespējas nūozīmē sastūopams pa laŗkam vārds «saprašana»: ar saprašānu* (= *saprašanas spēju*) *var dabūt naūdu, bet ne ar naūdu saprašānu.*

III. *kuōpā ar pīdēŗuma datīru vai pīdēŗuma vietnīckavārdū apēŗamiē lietu-vārdi daūdzkārt apzīmē vajadzību: ar tāutām man jāšana* (= *man jājāj*) Ltd 524. *par laŗmi viņam uz tūo pusi bij brāukšana* (= *bij jābrāuc*). *un kur tad sāmīnīckam nav brāukšana* (= *nav jābrāuc*)! *kad jūu tev*

tar iēšana (= jā-iēt), tad . . . JK III 6 . . . ej tik, dari, kas tava darīšana (= tev jādara)!

IV. lietu-vārdi ar galuótni -šana izsaka darbību, kas a) acumiņklī nūotiek vai var nūotikt, b) kas nūotiks, c) bezlaika darbību, t. i. darbību, kas neattiecas uz zināmu laiku, bet uz visiem laikiem: a) tagad laba plāūšana; b) rītu celšūos jau priekš saūles lēšanas; c) zēnniēks nūodaŗbuōjas, nūodaŗbuōsiēs ar aŗšanu.

dažās tāutas-dziēsmās -šana liekas apzīmējam pagātne nūotikušu darbību un tā tad ar galuótni -ums sacēnsamiēs. bet daūd: piemēruōs tas tik tā liekas ēsam, galuótni -šana duōmu sakarā nūopiētnāki apēgruōt daūdžkārt izrādās, ka viņa neattiecas uz pagātne, bet saprūotama vispārējā bezlaika nūozimē. . .

tūomēr nav nūoliēdzams, ka rētumis tāutas dziēsmās, biežāki ikdieniskā tāutas valūodū lietu-vārdi ar galuótni -šana attiecas uz pagātne: ņem par labu, bāleliņ(i), manu vēstu līgaviņu! tava paša nūolūkuōta, tik tā mana pārvešana: — duōmu sakars rāda, ka «pārvešana» te saprūotama pagātnes nūozimē.

ikdieniskā valūodū lietu-vārdi ar galuótni -šana . . . apzīmē ne visai rēti pagātne pabēigtu darbību: . . . tēvs priecējās par dēla pārrašanuōs, t. i. ka dēls pārradiēs. tā tad latviēšu valūodū nūorēruōjams, ka galuótnē -šana pārcērtusiēs -uma-galuótnes rūobežās.

V. rētumis lietu-vārdi ar galuótni -šana apzīmē ne darbību pašu, bet vairāk konkrētu nūojēgumu: tā ir mana darīšana, ar kurū citiēm nav nekādas daļas. nūc, dieviņ, pats apraūgi, kāda jaūka dzīvuōšana (= dzīvē)! Ltd 540. nācu gan, ērenitū vāldīšana (= vāldē), māizites lūgtiēs. tā lūoti bieži tāūtā dzird «vāldīšanu» «vāldes» nūozimē; tikpat bieži — «parvāldīšanu» «pases» nūozimē: vai jūms kāda parvāldīšana? vārdus — ņenākšanu, nūoduōšanu, maksāšanu sastūopam nevēti lietuōtus ņenākuma, nūoduōklū, maksājuma vietū.

šādā nūozimē lietuótiēm lietu-vārdiēm ar galuótni -šana ir arī daūdžskūitlis: kārtīgi izpildīt savas maksāšanas; paliŗlināt savas ņenākšanas. te pareizāki un tagad parastāki ir rakstīt: izpildīt maksājumus, paliŗlināt ņenākumus. bet pilņīgi

izvaīrītiēs nūo šūo . . . lietu-vārdu daūdzskāitlā nav iespējams; ar kaāt kādiēm . . . likumiēm, izrēdzuōt pa'visam citu iztēi-ksmi, te izlūocītiēs ne'kādi nav ietēicams. pareīzi te sēkuōt valuōdas parašāi un rakstīt: man lēmts daūdz «ciešamu»; ne-īelaīdiēs ar viņu ne'kādās «darīšanās»! . . . — īecienīts lat-viēšu tāutas valuōdā un vēl vairāk senākā rakstu-valuōdā ir vārds «būšana»: puōsta būšana (= puōsts); sasūodīta būšana; . . . kas tā par būšanu? būšu, būšu, kū tad nu bez būšanas! kīto tur tēikt: brālū būšana . . . savas mājas būšanas viņš atradis pīlnā kārtībā JK III 74.

tad vēl tāutas-dziēs mās lasāmi daūdzskāitlī «mešanas» un «vešanas»: es savam krustdēlam rubli mešu mešanās BW 1781. aūdzē, dievs, krustdēliņu! tam es iēšu vešanās (variantis: vedības) BW 1856.

V. Dialektproben.

1. Mittelllettisch.

a) Aus Salisburg.

ns > nc; Deminutiva auf -inc (gen. s. -ina), fem. -ina statt -īnš, -īna.

pieci, seši tēvam dēli,   tam pašam staļļa duris
vienc pats tēva kumelinc;   vakarēju vēruminu.

b) Aus Wohlfahrt.

ns > nc, ūš > ūč; lš > lš; in gewissen Wörtern lu > ll; im part. prt. act. -jis > -s und Schwund von -ju-, wobei -iju- > -i-; im dat. und instr. pl. der o-Stämme -im statt -iem. Buchstaben in eckigen Klammern bezeichnen in der Aussprache dort geschwundene Laute.

rež viēnam sām[n]iekam bišas ķēzas un ķibeles: iesācis šuo, iesācis tuo, ne'kas ne'izdeviēs. viēnu gadu nūoprāgst visas gūovis ar sařkanuō vaīni, uotru gadu nepaaūg labība, citrež nūodēg klēts ar visu maītu. izlūdziēs vīrs dievu, — diē[v]s nepalūdz. duōmāš vīrs: jālūdz vēļē; redzēs, kas ta[d] nūotiks. kā ta[d]! viēnu diēnu lūdz vēļlu, uotru diēnu viņē ar

liēlu gūovi klā[t]: lai apsūtola sàim[n]ieks pirmuō bē[r]nu, kùo siēva dzēmdēs, ta[d] šis gūovi dabūs! sàim[n]iekam iēt lūoti grūti; ne'kà darīt — bē[r]nc jàduō[d]. gūo[v]s bīsi apbrīnuōjama: katru mēnesi tòi viēnc telš, un piēna, ka nezin, ku[r] likt. sàim[n]iekam drīz jūo drīz kūts gūovu pīlla. te siēvai pīdzimst pirmaīs bē[r]nc. vēlc a[r] klā[t] un saka: lai duō[d] bē[r]nu rùokā. tēvam bē[r]na žēl. kùo nu darīt! labs paduōms dārgs. sàim[n]ieks saka, ka gūo[v]s pa labību viē[n] dzīguōsi un tik daū[dz] skādes padarīsi šim pašam un nāburgim, ka šim nūo gūo[v]s ne'kāds labums nav ticis; vēlc varuōt nākt līdzi skādes apskatītu . . .

c) Aus Lude (bei Walk).

au > ou.

sàim[n]ieks sit sàim[n]iecci, plouši viē[n] atskanēja (Rätsel).

apinīt[i]s gudris vīrs: mietā kāpa lūkuōtuōs, vāi ir mīēži tīrumā.

d) Aus Serbigal.

Deminutiva auf -ic (gen. s. -īna), fem. -īna statt -īnš, -īna.

īksa bija Jāna nakts	nevarēju aplīguōt;
par visām naksnīnām:	īem, Jānīti, meļļu zīgu,
gan man mazi tīrumīni,	apjā[j] manus tīrumīnus!

e) Aus Mehrhof.

Deminutiva wie in Serbigal; im bestimmten Adjektiv -āj- statt -aj-.

bi[ja] man dziēsmu grāmatīna	lec, saūlīte, rītā agri,
smālkā lazda krūmīnā;	duō[d] māizītes bārīsam!
ka[d] grībēju, ta[d] dziēdāju,	bārīt[i]s muti nūomazgāja
labas viē[n] lasīdama.	gāudājās asarās.

ē) Aus Smilten.

Deminutiva wie in Serbigal; part. prt. act. wie in Wohlfahrt; dat.-instr. pl. der o-Stämme auf -im.

<i>visi ziēdi nūoziedēši;</i>	<i>teci, teci, kumeli[n]!</i>
<i>papaŗdīte neziēdēsi:</i>	<i>tevis gaida āuzu sile,</i>
<i>tū ziēdēja Jāna nakti</i>	<i>manis — jāna līgavīna.</i>
<i>sidrabīna ziēdīnim.</i>	

f) Aus Drostenhof.

a und *ā* unter bestimmten Bedingungen > *o*, *ō*;
ai > *oi*; *vj* > *v*: part. prt. act. im allgemeinen wie in Wohlfahrt.

. . . *Kōrla siēva gōse ar ūotru meitu vakarā uz muīžu kārtās. celš gōš pa tā sauktuō Duōbuō grāvi, kur — kā runōsi — vēli rōdišies. minētās gōjējas nebīšas vēl pīe Duōbā grāva pīenākušas, kad nūo meža izskrēš mazs bē[rn]c un sōcis tēcēt gōjējām pakal un raūdāt. pēc kāda loīcīna, kad gōjējas bīšas Duōbojam grāvam pōri, bē[rn]c a[t]kal pazudis. gōjējas dzirdēšas abas divas bē[r]na raūdōšanu, bēt viēna ūotroi nēk'ā nēsocīse, juō katra duōmōse, ka ūotra nedzirduōt, un tōdēl negribēse ūotras boīdīt. tikoī muīžā, kōjas āudamas, abas sarunōšās un viēna ūotroi stōstīse, ka dzirdēse bē[r]nu brēcām, bēt nedrīkstēse ūotroi socīt.*

g) Aus Sunzel.

Statt und neben `oft — anscheinend ganz regellos — auch ` gesprochen; *úš* > *úč*; im part. prs. pass. -um- statt -am-; Verba auf -enāt statt -ināt.

<i>man atnāca Jāna diēna</i>	<i>ne kreklīnč man vēlēts,</i>
<i>nezinuma, nēŗdzuma:</i>	<i>ne snātene balenāta.</i>

g) Aus Lindenberg (bei Üxküll).

Intonationen ähnlich wie in Sunzel; Negation *ni-* statt *ne-*; *úš* > *úč*.

<i>maziņč biju, nīredzēju,</i>	<i>es pacēlsu veleniņu;</i>
<i>kad nūomīra māmūlīte;</i>	<i>es tev tēikšu raūdādama,</i>
<i>nu uzgāju ganīdama,</i>	<i>kūo man dara sveša mātē:</i>
<i>kur gul' mana māmūlīte:</i>	<i>plīkī cīrta, matus plēsa,</i>
<i>bāltā smīlkšu kalniņā</i>	<i>kājām spēra pabeikē.</i>
<i>zem zalās veleniņas.</i>	<i>nīli, nīdi, sveša mātē!</i>
<i>cel, māmīna, tu galviņu!</i>	<i>gan tu mani iznīdēsi.</i>

h) Aus Lennewarden.

Intonationen wie in Sunzel; *ns* > *nc*; suffixale Längen sind beinahe alle gekürzt, wobei *uo* zu *u* geworden ist; *r̂* > *r*; im loc. s. -*ai* statt -*ā*.

<i>kumeliņa galvu glāudu</i>	<i>vakars nāca; vāverite,</i>
<i>tīrumiņa galiņai,</i>	<i>stēdžiēs egles galiņai!</i>
<i>lei tas mani vīegli nesa</i>	<i>rudīenc nāca; jaūni pūiši,</i>
<i>pret tuo meitu māmuliti.</i>	<i>sēglujiet kumeliņus!</i>
<i>ganuós gāju, krēklus šuvu</i>	<i>aūga man gari mati,</i>
<i>pie stūmbana mēridama;</i>	<i>aūga bārga valudiņa:</i>
<i>lieli, gari cēma pūiši</i>	<i>pate lūoku garus matus,</i>
<i>kā stūmbani saaūguši.</i>	<i>tautas — bārga valudiņu.</i>

i) Aus Olai.

ist zu ı geworden; Negation *ni-* statt *ne-*; im part. prt. act. -*ūs-* statt -*us-* und -*ei-* statt -*ēju-*.

<i>nīrūc dziŗnus, nīklidz mīlņa,</i>	<i>malējiņa aizteceise,</i>
<i>nīdzird mūsū malējiņu:</i>	<i>dziŗnutiņas aizslēgūse.</i>

ī) Aus Linden (in Kurland).

Intonationen wie in Sunzel; unter bestimmten Bedingungen *a* > *ā* (— Mittelvokal zwischen *a* und *o*).

<i>gāna plāta klāva lāpa,</i>	<i>gāna stāлта mātes meita,</i>
<i>krīt zemē griezdamās:</i>	<i>īet pie kālpa raūdādama.</i>

j) Aus Ruhental.

Intonationen der Wurzelsilben wie in Olai; die suffixalen Längen sind anscheinend alle gestoßen betont.

<i>zveīniēks mani aicināja:</i>	<i>vējiņš matus purināja.</i>
« <i>nāc, meitiņa, lai viņā!</i> »	« <i>vai tu nāksi, vai nenāksi,</i>
<i>es ne-iēšu, zveīniēcī,</i>	<i>es jau tevi gan dabāšu. —</i>
<i>tavā uōsa lai viņā:</i>	<i>nu i[r] ruðkā, nu i[r] ruðkā</i>
<i>saīle raīgus balināja,</i>	<i>mana paša īstā brūte!»</i>

kad mans tē[v]s nuomira, tad es aizgāju pie savu jau-nākuó brāli; mēš (statt *mēs* unter dem Einfluß des folgenden *l-*) *luoti labi satikām, mēs dikti labi dzīvuðjām.*

k) Aus Schlampen.

Intonationen wie in Olai; statt der tautosyllabischen Verbindung *ēr* erscheint *eř*; statt *ln* in gewissen Wörtern *ll*; suffixale Längen vor *j* sind teilweise gekürzt.

<i>aiz upātes baļļi bēŗzi</i>	<i>Jāņa bēŗni kruōni pina;</i>
<i>zēltitām pazarēm;</i>	<i>brīnās kuņģi, vaicā laūdis,</i>
<i>briēn, beŗniī, par upīti,</i>	<i>kur es tādu kruōni ūēmu.</i>
<i>pā[r]nes viēnu pazarīti!</i>	<i>Rīgā piŗku, naūdu devu,</i>
<i>nuo tās viēnas pazarītes</i>	<i>Vāczemē kaļdinaju.</i>

saŗkana kārtiņa, piļļa baļtu vistiņu (Rätsel).

maza maza mucīna, divejāds alutiņš (Rätsel).

çēŗt mūrē, iecēŗt sudrabā; çēŗt sudrabā, iecēŗt zēļtā
(Rätsel).

l) Aus Siuxt.

Intonationen wie in Olai; für tautosyllabisches *ēr* resp. *ār* erscheint *eř* resp. *ař*.

<i>pūt, Jānīti, vara taūri</i>	<i>laŗ celāš Jāņa māte</i>
<i>pie vaŗtiem stāvēdams,</i>	<i>nuo mikstiem spilvēniem!</i>
<i>lab[v]akar, Jāņa māte!</i>	<i>atver duris līdz galam!</i>
<i>vai gaīdīji Jāņa bēŗnus?</i>	<i>ja negaīdi, tad atsaki!</i>
<i>ja gaīdīji Jāņa bēŗnus,</i>	<i>iēs pruōjām līguōdami.</i>

m) Aus Udsen (unweit von Doblen).

Intonationen wie in Olai; *ŗ* > *r*.

<i>pūt, Jānīti, vara taūri</i>	<i>lab[v]akar, Jāņa māte!</i>
<i>uz vā[r]tiem stāvēdams!</i>	<i>vai gaīdīji Jāņa bēŗ[n]us?</i>
<i>lec, Jānīti, dā[r]ziņā,</i>	<i>a[t]cel vā[r]tus līdz galam,</i>
<i>apmin gušņas, apmin nātres!</i>	<i>laj iēt bēŗ[n]i līguōdami!</i>

n) Aus Lesten.

Intonationen wie in Olai; zwischen tautosyllabischem *r*, vor dem auch *a* und *e* resp. *ç* bei allen Intonationen kurz sind, und anderen Konsonanten wird ein flüchtiger Svarabhaktivokal gesprochen (hier durch einen kleineren Buchstaben über der Zeile bezeichnet); *sc* > *c*.

sit, Jānīti, vara buņgas
var^atu staba galiņā! —

var^ana var^anaī aci neknābj. —
ma[ʒs] cinīf[i:s] lielu vėzmu gāž.

ñ) Aus Behnen (unweit von Groß-Autz).

Intonationen wie in Olai; hinter kurzen Vokalen + r
flüchtige Svarabhaktivokale vor Konsonanten; im part.
prt. act. -ū- statt -u-.

risu gadu Jāni gaīdu, —
nu atnāca šūovakar.

nākat, meitas, pulciņā!
lēni, lēni padziedāsim

kuō tā māte mājā dara?
gaīda savu¹ Jāna bē[r]nus.
nuolijūšus, nuosalūšus. —

bes saūlītes vakarā,
lai nedzir^{ed} laūni laūdis,
lai balsīnu nemaitī!

o) Aus Blieden.

Svarabhakti wie in Lesten; l vor ś > l: vor r ɣ
statt e; reflexive Infinitive auf -tis; āz statt aiz: is- statt
iz-; ūz- statt uz-; im part. prt. act. -ūs- statt -us-.

1. paldies saku tāt māmīni²,
kas Jānīti var^adā³ lika:
kad atnāca Jāna diena,
visi Jāni dāudzinaja.

4. kuō tiē mani cālī lasa
panāksniēku pagaldē?
panāksniēku meitinām
utu kule pabirūse.

2. lēni, lēni padziēdāju,
lai nedzir^ad³ laūni laūdis.

5. es ūzgāju ganīdama,
kur gul mans tē[v]s un māte:
celiēs, mana mīlā māte!
es paceļšu velēniņu.

3. tur es lēpni puškuōjuōs,
manā tēva laūciņā:
tur isaūga kuplis kūoks,
tur es skaīsti apģēr^abuōs³.

6. laūni laūdis, bar^agi³ kīngi
neduōd svētu vakariņu.

¹ Statt *savus* wegen des nachfolgenden *j*-.

² -i, die alte Endung des dat. sing. der ā-Stämme, ist hier im Volkslied aus metrischen Gründen bewahrt, während in der lebendigen Rede auch in Blieden dafür -ai eingetreten ist.

³ Das *r* vor dem Svarabhaktivokal ist lang und bildet mit dem vorhergehenden Vokal eine «diphthongische Verbindung», die in den drei ersten Wörtern mit fallendem, in den letzten — mit gestoßenem Ton gesprochen wird. Der Svarabhaktivokal hat meist a-Färbung, nach ɣ auch die von ɣ.

lapsa a[r] vilku sarunājās. vilks grib cīkstētis a[r] vienu cīlvēku un āziēt āz viēna krūma. abi divi aptupjas, un lapsa skatās, vai nāks kāds cīlvēks. un tad nāk pa celu viēns skuōlas-bē[r]ns. vilks nevar labi redzēt un prasa lapsai, vai tas bi[ja] cīlvēks. lapsa atbild: «nē, tas būs viē[n]reiz cīlvēks.» tad nāk vēcš vīriūš. vilks prasa, vai tas — cīlvēks. lapsa atbild: «tas bi[ja] |viēnreiz cīlvēks.» nu nāk meža-sar^ags. lapsa saka: «tas i[r] cīlvēks». nu vilks iēt pie tā meža-sar^aga cīkstētis. meža-sar^ags nu šauj un iedur pļečā . . .

o) Aus Brozen (bei Frauenburg). M.

Intonationen wie in Olai; *ir, ur* vor Konsonanten > *ier, uor*; dat. s. *tau* «dir» statt *tev*; *āz-* statt *aiz-*: *gāla* «Kopf» statt *galva*.

1. *es tau teikšu raudādama,
kuo man dara sveša māte:
plīki cierta, matus plūca,
kājām spēra pabeņķē.*

4. *vai, dieviņ, gāla sāp!
ilgu mūžu nedzīvāšu.
palīks mans vaiņadziņš
appušķuots, nevalkāts.*

2. *kam man bija tik jaunam
sēdēt sievu krēslinā?
kam man bij[a] puōru brist,
jaunas kuorpes kājinā?*

5. *tumsā gāju, vakarā, —
kas jel man biēdrām nāca?
dieviņš man biēdrām nāca,
mēnestiņš — gaišumam.*

3. *kam tie tādi siermi ziērgi
pie lielkunga liēvenēm?
dieva ziērgi, Laimes rati —
miežus, rudzus klētī vest.*

6. *ja tu biji āzduōrē,
lec pār krāsni āzkrāsne!*

p) Aus Duhren (unweit von Wormen).

Intonationen wie in Olai; *aŕ* > *ār*; in gewissen Wörtern *ln* > *ll*; im bestimmten Adjektiv *-āj-* statt *-aj-*: *uor* aus *ur* vor Konsonanten; Deminutiva auf *-iš* (gen. s. *-iņa*) aus *-iņš*; *tau* «dir»; dat. s. der substantivischen *ā*-Stämme auf *-ā*; loc. s. (von Adjektiven und Pronomina) auf *-ai*; *āz-* statt *aiz-*; *duj* «zwei».

1. *kuplājam uozuolam
viena zīle galiņā;
lēpnājam tautietim
vienī paši brūni svārki.*

3. *sārgāties, dieva dēli!
švorīt bārga saūle lēks!
kam vakar nuomaucāt
saūles meitas gredzēniņu!*

4. *saūle savu meitu kūla
pie dieviņa nama duōru;
kam tā bija rājusēs
a[r] dieviņa māmuli.*

5. *dieviš sauca vēcus vīrus
vīlū lauka stāvēdams;
kurš pa'priekšu āztecēs,
tam būs miēžu vasariņa.*

2. *cīrulīti, mazputniņi!
rītu brauks lieli kungi:
iejeņš tevi karītē,
āzvedīs Vāczemē.*

6. *tau, dieviņ, duj kalpiņi,
kuo tie tau laba dara?
zīda plāvas tau neplāutas,
zēlta kalniņņečēti.*

7. *saūle sēja sudrabiņu
ceļmaiņai lūdumā;
sē[j], saūlīte, manu tiēsu
vienai ceļma galiņā!*

8. *Pērkuoņš rībenēja
dzēzlu tilta galiņā,
zviēdru karu nelaizdams
mīlas Māras zemītē.*

9. *tec[i], saūlīte, pagaid[i] mani
meļļai lietus mākuoņā!
teic manai (auch: manā) māmiņā,
kuo man dara sveša māte!*

g) Aus Kabilen.

Intonationen wie in Olai; *ier* aus *ir* vor Konsonanten; *lš* > *lš*; der instr. s. der Pronom. personalia endet auf *-im*; *-āj-* statt *-aj-* im bestimmten Adjektiv; im loc. s. *-ē* statt *-ā*; *tau* «dir».

1. *grīb nelietis tautu dēls
a[r] manīm ceļu iēt;
pliki ciertu, matus plūcu,
lai krīt celā maliņē.*

2. *baltē smīkšu kalniņē
ap zalājas¹ veleniņas,*

*tur gul man tē[v]s, māmiņa:
celiēs, mana māmuliē!
es paceļšu veleniņu;
es tau teikšu savas kaītes,
kuo man dara sveša māte.*

¹ gen. s. fem. g. des bestimmten Adjektivs (in dieser Form nur im Volkslied gebräuchlich).

r) Aus Tadaiken (unweit von Grobin). M.

Intonationen wie in Olai; Svarabhakti wie in Lesten; im loc. s. -ai, -ei statt -ā, -ē; Deminutiva auf -ins, -ina statt -iūs, -iūa; gāla «Kopf»; Verba reflexiva mit infigiertem Reflexivpronomen; āz- statt aiz-.

1. Jānis jāja visu mūžu, nu par ^a jāja šuovakar.	lieku gālainai . . . . eim[u] gar jūrās malu;
2. pūt, vējīn, dzen lairīnu, āzdzen mani Vidzemei!	tēçčđdama sasatiku ¹ divi bālelini ² . . . .
3. lēcu, lēcu dar ^a zinai, plūcu baltas ruozes; pīnu vaiñacinu,	4. ar kājām min, ar ruo- kām spiež, un kā cil[v]ēks atbild (Rätsel).

ř) Aus Luttringen-Neuhof.

ier aus ir vor Konsonanten; āz- statt uz-, und vor l-, r-, n-, ū- statt ūz-.

1. bērzū ciertu, klāva lūza, klāva laūza uozuoliūu; die[v]s, duo[d] man tā zaruôt jale mūža galinā!	2. bērziñam lapas bira, citas aūga vietinā; tāutas manu vaiñadziñu kā nūojēma, neū[z]lika.

ř) Aus Amt Goldingen. M.

Im loc. s. -e statt -ā.

Jānīt[i]s sēd kalniñe,
zālū nasta mugure;
nāc, Jānīt, sētiñe,
duo[d] manām guosniñām!

s) Aus Preekuln.

Intonationen wie in Olai; ns, ņš, ls, lš > nc, ņč, lc, lč; lš > lč; Deminutiva auf -inc, -ina; -ējs > -eiš; im Infinitiv e resp. ē statt e resp. ē; Svarabhakti wie in Blieden; im part. prt. act. -āju- > ai.

¹ In der lebendigen Sprache dafür: sastiku (schriftspr.: satikuôs).

² Hier als Akkusativ nach divi

1. *kām, saulīte, spuūža līci,*
kam tu spuūži nespīdēji?
kam, meitina, daīli aīgi,
ka guodīnu neturēji?

2. *dzērēis pūšis bēdājās,*
kur būs¹ jēnt līgarīnu:
balta puke ezará,
tā dzērēja līgarīna.

3. *celies, māte, cel galvīnu!*
es pacelēu velēnīnu.
teikšu mātei vaīdādama,
kuo man dara sveša māte.

4. *tautas² jāju aīlu tiltu*
ābuolaini kumelinu:
rīb tiltīne, zviedz kumelč,
skan sudraba iemauktīni.

5. *si^ami zi^agi, jāni puši*
lūkuo mani vizināt:
nac gabalu vizināsi,
vaīcā zēltu, sudrabinu.

6. *pats es³ jādzu, pats es braucu*
pats pa^avedu līgarīnu:
kuo līdz man tālu vēsta?
snauž pi^amā vakarā.

8) Aus Kalleten.

Intonationen wie in Olai; Svarabhakti wie in Blieden:
ns > *nc*: Deminutiva auf *-īnc*, *-īna*: zu Infinitiven auf
-uot Präterita auf *-aru*; im part. prt. act. *-āju* > *-ai*: die
 präteritalen *ē*-Stämme sind erhalten: *dubenc* für schriftl.
dībēns «Boden».

1. *priede, egle ziemu zaļa,*
tā vasaru nezalava;
kurš kuocīnc ziemu zaļš?
tas vasaru nezalava.

2. *vaiīnak, manu vaiīnacīnu!⁴*
vairāk zēlta ne sudraba,
es izgaīsi kaīnīnā
grūōzu saru vaiīnacīnu . . . .:
vaiīnacīnc atspīdēja
pie brālīša nama duru.

3. *ābelīte dievu lūdze,*
lai vēd meītas šuo rudeni:

visi zari nuolīkuši
cimdus, zekes žāvējuot.

4. *visi mīna pu^aca zāli,*
lai tā grīma dubenā:
tā ir mani ser^ddientī
visi lika valuodās.

5. *ganīnc biju, ganuōs dzīnu,*
gana drānas mugurā:
kađ pamešu (f. schriftl. p-tu)
gana drānas,
gana dziesmas nedziedāju.

¹ Statt būs wegen des folgenden *j*-.

² Statt tautas wegen des folgenden *j*-.

³ Statt es wegen des folgenden *j*-.

⁴ Als Vokativ.

š) Aus Kruhten.

ll aus ln; im dat. s. -i statt -ai resp. -ei.

*juo tai iēvi balti ziedi,
juo tai mēllas uogas aūg;
juo tai māti daīlas mēltas.
juo tai daīli znuōti jāja.*

t) Aus Rutzau.

Intonationen wie in Olai; Erhaltung der präteritalen ē-Stämme; zu Infinitiven auf *-uot* Präterita auf *-avu*; *ns > ne*; Deminutiva auf *-inc, -ina*; *aī, eī, ēī > āi, ēi, ēi*; *īr, ur* vor Konsonanten *> īr, ūr*: *dubęnc* für schriftl. *dībens*; *zuve* für schriftl. *zivs* «Fisch»: *ll aus ln*; im Infinitiv *ę* resp. *ē* statt *e* resp. *ē*.

1. *kas dūnu sajauce
upītes malā?*

*kūminu kumelini,
dzērt grībēdami.*

2. *kuo, kūminas, darīsim?*

*lapse pādi pagu[v]usi,
ievilkusi midzinā.
mētam, kūmas, simtu mārku,
vaduojam sev pādīti!*

3. *aūdzē, dievin, tuo pādīti,
kur (für kuīu) šuo dienu krusti-*

*jām,
tik bagātu, tik ražēnu,
kā vārdā ielikām!*

4. *taūtu dēls liēlijās
manī jaunū saderējis;
neliēliēs, taūtu dēl!
es atduōšu grēdžēntinu;
a nejeņsi atduōdamu,
iemetīšu upīlē,*

*lai spīd upes dubņā,
ne manā ruocinā!*

*tēva pīrkti grēdžēntini
spīd manā ruocinā.*

5. *taūtu dēls lūkavās*

*trīs vasaras brālīšuōs;
es tautietī nuolūkavu
rienu dienu drucinā:
ik bīrzuma galinā
dusin sava¹ kumelinu;
ne kumeli vien dusin,
dusin sava¹ kājas, ruokas,
sava¹ sliņku aūguminu.*

6. *kādu zuvu vaīrs vajag,
kad līdeka laīvinā?*

*kādu svešu vaīrs vajag,
kad māsinā brālīšuōs?*

7. *aūgsti kalni, mēlli meži,
baili taūtu kumelini.*

¹ Indeklinables reflexives Possessivpronomen.

8. *vāverīte tã* (auch *tã*) *saciĵa*: *nāc*³ *ar mani Kārzemē,*
tas mežinc man pieder. — dziedī ruožu dārzinā!
plintes sprāga, suīi rēja, jā tu kuoši padziedāsi,
iet vāvere šķaūdēdama es pabēršu maguoninas;
sausā egles galuonē. jā tu kuoši nedziedāsi,

9. *es tev teicu*¹, *magš*² *ūzlaidīšu vanadzīnu.*
putnīn,

a) Aus Nieder-Bartau.

' > ', wobei statt ~ oft — regellos — auch ' gesprochen wird; zwischen r und Konsonanten sehr flüchtige Svarabhaktivokale, deren Färbung der Herausgeber nicht hat bestimmen können, und die daher hier durch einen Apostroph bezeichnet sind; Deminutiva auf -īns, -īna; uos- statt uz-, as statt aiz, is- statt iz-: Erhaltung der präteritalen ē-Stämme und Präterita auf -avu zu Infinitiven auf -uot; instr. pl. der o-Stämme auf -is; verba reflexiva mit infigiertem Reflexivpronomen -sa-; ģ resp. ģ im Infinitiv; dat. s. der ā- und ē-Stämme auf -i.

1. *uōzuolīn, zemzarīt[i]!*

kam uozaūgi lejīnā?

cūkas tavas saknes raka,

meītas zarus nuolauzīja,

vaiñucīnus pušķuodamas.

2. *zīnu, zīnu, bet neteikšu,*

kur aūg mana ligavīna:

az kalnīna lejīnā,

tai magā sētienā.

trejī vař'ti sudrabuoti;

pa viēniem saūle lēce,

pa uotriem mēnestīns,

pa trešiem die[v]s iebrauce.

sešis bēris kumelīnis,

četrīs kaltīs ritentīnis.

3. *kuo duomā tu, kundzīn,*

uz zuōbēna atsaspiedis?

kuo, ļautīni, neduomāšu!

jaūni vien kara-vīri!

cits nevar buņgu nēst,

cits — zuōbēnu vēcīnāt.

ņēbēdā tu, kundzīn!

tie var visi buņgas nēst

īr zuōbēnus vēcīnāt.

4. *Kur tu iēsi, mans brālīti?*

vakarā kājas āvi!

¹ I. s. prt. für. schriftl. *teicu*.

² Zu sprechen: *mać*.

³ Für sonstiges *nāc* «komm!»

iēšu māsas apraudzīt:
 dzir'žu tautas niēcinam.
 ne pie var'tu nepiejāju, —
 nāk māsina raūdādama.
 viēnu ruoku var'tus cēle,
 uōtru slaiķa asarīnas.
 dūsmīnām nezināju,
 ku[r] piesiešu kumelīnu;
 sētā dūrū¹ zuōbenīnu,
 tur piesēju kumelīnu.
 lab'vakar, tu tautietī!
 kāda vaīna mūs māsīni?
 vai tu ēdi nesamaļtu,
 vai nešāji nevelētu? —
 mala smalci, relē² balīti,
 mana paša ātra daba. —
 gan es tava³ (auch: tavu) ātru
 dabu
 pa zuōbēnu lēcināšu.

5. ailu manu dumju prātu!
 jaīns apjēmu līgavīnu.
 ne gadīnu nesadzievu, —
 suola kungi karā duēt.
 es kungiem atsacīju:

«vai tik vien kara-vīru?
 es vēl zīnu tādu māti,
 kam devīni kara-vīri.»
 išjādams⁴ uz karīnu
 rīnkī griežu kumelīnu;
 atsaskatu atpakaļ,
 kas raūd žēli pakalā?
 raū[d] tēvīns, raūd māmīna⁵
 raūd ir jaīna līgavīna.

6. es pajēmu līgavīnu,
 tēvam, māti nezinīt.⁵

7. simtiem tādu nedabuja,
 kā mēs dui («zwei») jaū[n]-
 brālīši,
 pie jāšanas, pie braukšanas,
 pie kumelū baruošanas.
 citi vīri kruogā dzēre,
 es barāvu kumelīnu:
 citi vīri nūjas griēze,
 es gruožīnu kustīnāju.

8. ver'sis māve Vāczemē⁶
 šī (loc. s.) zemē atskanēt⁷
 (Rätsel).

ā) Aus Ober-Bartau.

Intonationen wie in Olai; *ns* > *nc*: Svarabhakti wie in Nieder-Bartau; Erhaltung der präteritalen ē-Stämme und Präterita auf *avu* zu Infinitiven auf *-uot*; Deminutiva auf *-inc*, *-ina* und (promiscue) *-īnc*, *-īna*; *az* für *aiz*; infigiertes Reflexivpronomen.

¹ I. s. prt. zu *duēt*.

² III. p. prt. zu *velēt*.

³ Indeklinables Possessivpronomen der II. p. sing.

⁴ *iš* für *is* wegen des nachfolgenden *j*.

⁵ Indeklinables part. prs. act. (als dat. absol.) zu *zināt*.

⁶ Zu sprechen: *Vādzemē*.

⁷ III. p. prt. zu *atskanēt*.

1. *Jānis sauce, Jānis brēce,*
Jānim zir'gi pazuduši.

2. *puīši, suīi, meītu dēl'*
jūdzi tēk kājīnām;
es meītina puīšu dēl'
ne nuo krēsla nesacēlu.¹

3. *gribēj[a] mani tautu dēls.*
kā ieraudzis, tā dabuit:
es nebiju lauka ir'be,
vanagam nuotverāma.

4. *tautas manu vērō mūsu*
az var'tuni saderēja;
eš² juo jaūna³, eš² juo gudra,³
es aīcinu sētienā
pie tērina, māmūlites.

5. *tautu meīta, sila lapsa.*
glaūda manu kumelīnu:
vai tu glaūdi, vai neglaūdi,
tu nesēsi⁴ mugurā;
man pašam glaūditāja,
mugurā sēdētāja.

6. *ar meītām dancāt gāju,*
naudu bērū⁵ zābakā;
meītām skan sudrabīnc,
man — naulīna zābakā.

7. *tautu dēla rudzu lauks*
kā ēzars līgavās;
ju būs Dēkla, die[v]s vēlējis,
tuo maizīti es ēdišu.

v) Aus Illien (bei Grobin).

Intonationen wie in Olai; Deminutiva auf *-ins*, *-ina*.
āz- für *aiz-*.

1. *diži krāmi, maģi krāmi!*
ganāt manas avitinas!
kad es iēšu tautinās,
tađ visiēm āzmaksās:
dižiem duošu cīndu pāru,

maģājam⁶ bērzinam,
tam es duošu priēvietinus.

2. *kāzās iēdama bezkauinā*
biju;
pārīvēšu mājās, turēšu quoda.

w) Aus Dubenalken.

Intonationen wie in Olai; *ar* > *ār*: *ir* vor Konsonanten > *ier*: *-āj-* statt *-aj-* im bestimmten Adjektiv; loc. s. auf *-ai*, *-ei* statt *-ā*, *-ē*: dat.-instr. pl. auf *-am* statt *-ām*; instr. pl. der o-Stämme auf *-is*; infigiertes Reflexiv-

¹ Reflexivform der I. s. prt. von *celt*.

² *eš* für *es* wegen des nachfolgenden *j-*.

³ *juo* + Positiv = Komparativ.

⁴ II. s. fut. zu *sēst* «sich setzen».

⁵ I. s. prt. zu *bērt*.

⁶ dat. s. des bestimmten Adjektivs.

pronomen *-s*; *is-* statt *iz-*; *āz* statt *aiz*; *gāla* «Kopf»; Deminutiva auf *-ins*, *-ina*.

1. *nu list liētus, nu list
liētus,
nu jau mani slapinās:
nu jā[j] tautas, nu jā[j] tautas,
nu jau mani brēcinās.*

2. *māsin, tava mulka prāta
jaunājās dieninās!
kam tu gāji istabai
netiklam ruoku duot!
es ne stāvu nešcēltuōs,
ne vėl savu ruoku duotu:
ruoku devis, tuo atjēņšu,
gradzeninu nevarēju (scil.
atjemt)
ne ar visis bāleninis.*

3. *siermu ziergu māmulīte!
nāc manai sētinai!
es tev duōšu tīras aūzas,
saūlei (loc. s.) grābtu ābuolinu.*

4. *siermi ziergi nerikšuōja,
lēpni laudis nerunāja;*

*es isvilksu siermam rikšus,
lēpnam — mīlu valuodinu.*

5. *tec[i], saulīte, atskaties,
kas tavai ēninai!
simtins maģu sērdienāšu
ar basam kājinam.*

6. *ai, brālīti, mīļš brālīti!
tev brālīša valuodina.
pats āz vārtu kumelai,
valuodina istabai.*

7. *ai, pūcīte, platacīte!
kam vaināji laužu bērņus?
tev pašam¹ bērņi auga,
dižgālīsi, platacīši.*

8. *ik rītina saule lēca
sārkanai kuocinai;
ik rītina kundzins jāja,
tuo kuocinu meklēdams.
piedzem jaunī, nuomierst vę-
ci, —
tā kuocina nedabāja.*

x) Aus Wirginahlen.

Intonationen wie in Olai; Deminutiva auf *-ins*, *ina*; loc. s. auf *-ai* statt *-ā*.

1. *jaunī puīši mutes deva
pēļēkam akmeņam;
šķiet meitinu apgulušu
a[r] pēļēku villainīti.*

2. *kam, saulīte, spuoža lēci,
ka[d] tik spuoža netecēji!
kam, meitina, daīla augi,
ka[d] quodai nedzievāji!*

y) Aus Rudden (bei Neuhausen).

tau «dir»; *ier aus ir*; loc. s. auf *-ei* statt *-ā*.

¹ Für schriftl. (fem.) *pašai*.

1. *tantu meita, ne māsina.*   *zelta griezta gredzentiņu; . . .*
mituosim gredzentiņus!   *kalniņei stāvēdams¹*
taubi[ja]vara, man — sudraba,   *lejei laidu gredzentiņu:*
tau jāliek piederām.   *kalnei mana sveša māte,*
 2. *tautu dēls man noopierka*   *lejei īsta māmuliņe.*

z) Aus Katzdangen.

Intonationen wie in Olai; loc. s. auf -ai, -ei statt -ā. -ē: *aĕ > ār*: *gāla* «Kopf».

1. *visi mazi aruotīni*   3. *rudzītim, ruōgainim,*
vakarai miglu laida;   *lēdas gālu noogulēja:*
visi mazi bālenīni   *kas kāitēja miezītim*
pec(statt pēc)māsinaš žēlīraud.   *saūlītei nelīguot!*
2. *ai, rudzīti, ruōgainīti.*   4. *kālabad ik vakara*
tava dārga akaotīna!   *mežu gali atsārkuši?*
tevis dēl Vāczemei   *saūle savus zīda svārkus*
zelta naudu liēdināja.   *ik vakara vēdināja.*

ž) Aus Paddern (bei Hasenpot).

-īs aus -iūs: *ll* 'aus *ll*; *āz-* statt *aiz-*; *ier*, *uor* aus *ir*, *ur*; dat. und instr. pl. der o-Stämme auf -im; *tau* «dir».

1. *ganīs biju, ganuos dzīnu,*   *ka[d] prātam valū laūtu,*
sedzu gana vīllainīti;   *sen bāt[u] kālpa līgaviņa.*
a[r] tuo gana vīllainīti   3. *vērp, meitiņa, smalku*
vēl āzvedu taustiūs.   *dzīvi,*
2. *šuorpu, tuorpu mans prā-*   *ka (für kā) tuo zīda pavedienu!*
tīs, —   *es tau pierkšu brātganīņu*
kas prātam calū līva?   *kaltim mēllim zābakim.*

ž) Aus Appricken.

loc. s. auf -e und auch -e statt -a: *ier* aus *ir*; dat. und instr. pl. der ā-Stämme auf -am: *tau* «dir».

1. *mīgla, mīgla, rīta rasa,*   *rasē manas kājas mierka,*
tā man laba nedarāja: *mīgla bira vaiņagē (auch: -e).*

¹ Für schriftl. (fem.) *stāvēdama*.

2. *kur slēpšuos nuo tantam die[v]s duo[d] tau vozuošam*
mīglainē rītiņē? simtu gaļu nelapuot,
es piestāj[u] pie uozuola, — māžinē nezībot!
uozuols saka: «še meitiņa:»

2. Tahmisch.

Gemeinsame Eigentümlichkeiten: a) ' > ^; b) *ār*, *ēr* resp. *ēr* statt *ar*, *er* resp. *er*; c) gemeinlettisch gekürzte Endsilbenvokale sind in der Regel geschwunden, wobei wenigstens im streng Tahmischen in der unmittelbar vorhergehenden Wurzelsilbe vor stimmhaften Konsonanten Ersatzdehnung des Vokals eintritt, während dort, wo im Wurzelauslaut ein stimmloser Konsonant steht, der letztere gedehnt wird; d) lange Suffixvokale sind meist gekürzt und somit mit ursprünglichen Kürzen zusammengefallen, und weiterhin schwinden — im streng Tahmischen — in großem Umfang diese Kürzen in tiefstbetonter Stellung mit analoger Ersatzdehnung wie unter c; e) *ā* oder *o* aus *a* vor *u*, *v*; f) unter gewissen Bedingungen *eī* aus *é*; g) Ersatz der *i*-Stämme durch *ē*-Stämme; h) loc. s. meist auf *-e* resp. *-e*; i) *tou* (*tāu*) «dir», *sou* (*sāu*) «sich (dat.)»; k) Verbreitung maskuliner Formen in der Flexion und Konstruktion auf Kosten des weiblichen Geschlechts; l) Gebrauch der III. p. in der Konjugation auch im Sinn der I. und II. p. beider Numeri; m) zusammengesetzte Verba mit infigiertem Reflexivpronomen *-s-*; n) Präposition *az* (*āz*) statt *āz*; o) Gebrauch des acc.-instr. sing. auch nach Genitivpräpositionen.

a) Aus Strasden (bei Kandau). M.

Im dat.-instr. pl. der (j)o-Stämme *-im* statt *-iem*.

1. ... <i>jāj[a] rādz</i> (< <i>ru-</i> <i>dzu</i>) <i>lāuk[u]</i>	2. <i>kuo, Jānit, tu vēd</i> (für <i>vedi</i>) <i>vezmiņe!</i>
<i>ar peļēk[u] meiteliņ</i> (<i>eī</i> aus <i>é</i>);	<i>pušim ved</i> (für <i>vedu</i>) <i>caun[u]</i>
<i>sajēm</i> (imper.) ... <i>meiteliņ,</i>	<i>cepurit[i]</i> ,
<i>lai nebrāuk[a] rādz zied[u]s!</i>	<i>meitam — zelt[a] krāon[u]s.</i>

b Aus Nurmhusen. M.

kuo es teie[a], tas nuotik[a]

lielam kruog[a] dzérejām:

zīrģs nuoskrēj[a] mēž (< meža) cīl (< celu),

zārs (< zars) nuorāv[a] ceputī[i].

c) Aus Waldegahlen (bei Talsen). M.

Im dat.-instr. pl. der (j)o-Stämme -im statt -iem: das Präteritum der wenigstens zweisilbigen Verba auf -āt, -ēt, -īt und -ōt endet auf -e; ūz- statt az-; die Labialisierung von a vor g ist hier so schwach, daß sie hier unbezeichnet bleibt.

1. *gār (< garā) dien[a]
ar sauliņ[u],*

*vel (< vėl) garāk[a] bes
(= bez) sauliņ[u]s;*

*gārš (< garš) mūžis (< mū-
žinš) . . .,*

kad nav t[ɛ]s un māt[e].

2. *ciem[a] gān (aus gani)
nedziedē (III. p. prt.); . . .*

*saimnie[ɛ] gans (< ganus)
kāl[a]*

*pa vārtim vāddam (< vadīdama)
ar uguō[a] pagaliņ[u].*

3. *kas tā tāl[a] dziedē
(< dziedātāja)? . . .*

ūzler saul[e], nuotēt ras[a],

pārsprāgst . . . deguns.

4. *kuo, meitiņ, tu dziedē?
tu jau lāb (< labi) nemācē!
es dziedē, es mācē,
es tau kaun[u] padarē.*

5. *jēr[i] breiv (< brēca)
sans[u] sien[u],*

*ce[i] puis[i] — jaun[a]s
meit[a]s;*

*jēr[i] sien[u] gar sabreiv. —
kas vācam jaun[u] dēc
(< deva)?*

6. *zil (< zili) mel[ni]
dām[i] kūp*

ciņģ mēž (< meža) malē.

d) Aus Lipsthusen (bei Talsen). M.

1. *neluokies, vār (< varā) māt[e]s brāl[i] šliīst[u]
tilts, tais[a],*

man vienam (femin.) pārejuot! t[ɛ]r[a] brāl[i] — atslēd:in[u].

pakal nāc[a] mans pārīs

(< pūriņš) . . .

2. *nāc, masiņ, tu pe (< pie)*

mān (< mani)!

<i>es pe tēr</i> (< <i>tevi</i>) <i>vair[s]</i>	<i>ceļ krēstiņ[u]</i> . . . ,
<i>ne-ies :</i>	<i>vaice</i> (III. p. prt.) <i>mān</i>
<i>māmiņ mān</i> (< <i>mani</i>) <i>tūl[u]</i>	(< <i>manu</i>) <i>dzīv[i]</i> .
<i>dēv</i> (< <i>deva</i>) . . .	<i>lāb</i> (< <i>laba</i>) <i>ir mān</i> (< <i>ma-</i>
<i>es gā[ju]</i> <i>sērst</i> (inf.) <i>pe</i>	<i>na</i>) <i>dzīv[e]</i> :
<i>māt[e]s</i> . . .	<i>cīt[i]</i> <i>cīd</i> (< <i>ēda</i>) <i>dīvs</i>
<i>vien[a]</i> <i>māsiņ[a]</i> <i>dūrs</i> (< <i>du-</i>	(< <i>divas</i>) <i>reiz[e]s</i> ,
<i>ris</i>) <i>vēr[a]</i> ,	<i>tad tik mān</i> (< <i>mani</i>) <i>pie-</i>
<i>uotr[a]</i> <i>jēm[a]</i> <i>villainiņ[u]</i> :	<i>mine</i> ¹
<i>mān</i> (< <i>mana</i>) <i>vēc[a]</i> <i>mā-</i>	<i>pe vēcim</i> ² <i>kāpastim</i> ² .
<i>miņ[a]</i>	

e) Aus Laidsen (bei Talsen). M.

Die Labialisierung von *a* vor *ɣ* ist hier ebenso schwach wie in Waldegahlen; in wenigstens zweisilbigen Infinitiven *-it* statt *-ât*, *-êt*, *-ît*, *-uot*, *-ût*.

1. <i>tautiets mān</i> (< <i>mani</i>)	<i>uozalē stāvidam</i> («stehend»);
<i>tā gribe</i> (III. p. prt.),	<i>sērdieņam ac[i]s sāp</i> . . .
<i>kā redzeis</i> (part. prt.), <i>tā dabīt</i> ;	<i>raudidam</i> («weinend»).
<i>es navaid putn[u]</i> <i>bēr[n]s</i> ,	3. <i>es ne-iet[u]</i> <i>pie atrai-</i>
<i>nuo zariņ[a]</i> <i>nuoraujams</i> .	<i>t[i]</i> ,
2. <i>putniņam gāl</i> (für <i>gālva</i>)	<i>kad es puis[i]</i> <i>nedabīt</i> ³ .
<i>sāp</i>	

ē) Aus Wandsen (bei Talsen). M.

e[j] *ganuos*, *gān* (< *ganu*) *meit!*
es iēs tēr (< *tevi*) *paradet* (für schriftl. *paradīt*);
pārņes (imper.) *man vakare*
balīt[u] *puk[u]* *vaiņadziņ[u]!*

f) Aus Stenden. Nr. 1 nach M.

1. <i>taisat dūrs</i> (für <i>duris</i>)	<i>Jān[a]</i> <i>nakt[i]</i> <i>līgadam</i> (für
<i>lidz</i> (< <i>lidz</i>) <i>galam!</i>	<i>līguodami</i>)
<i>Jān[a]</i> <i>bēr[n]i</i> <i>nuosalus[i]</i> ,	<i>a[r]</i> <i>basam kājiņam</i> .

¹ III. p. prt. zu *pieminēt*.

² = schriftl. *vēcim kāpuōstiem*.

³ Für schriftl. *nedabātu*.

- Jān[a] bērn[i] gāl' (< gal'n) ar mazim ratiīm (instr. pl.);*
pras[a]; cīkst ratiū[i], rāud meitiū[a].
- ku[r] mēs gāl' dabas (für da-*
bāsim)? 3. lāun[i] lāud[i]s, lāun[a]
dien[a]
- vilks kaziū[u] apeid[i]s (ei stām[a] mān (< mani) le-*
 aus é) *jūa:*
- paša (loc. s.) Jān[a] vakara. dievīs (< dievīšs) jēm[a] pie*
 2. *meit[a]s mān (< mani) ruociū[a]s.*
meža vēd (< veda) vēd (< veda) mān kalniūa.

g) Aus Sassmacken. M.

Der dat.-instr. pl. endet auf *-im*, der loc. pl. — auf *-s*.

1. *kur. gailiū, tu teņ (prt.) tout[u] dēl[a] kāmņes (= ka-*
riņē āgr (< ugrī), raņē? manās);
ciemņ tek (I. s. prs.) meit[a]s kāj[a]s sāl kārņes
čelt, ruok[a]s — zelt[a] grādņes
meitiū jāj[a] prec[e]niek[i]. (< gradņenos).
2. *uožals oug[a] a[r] liē- 5. cičlar[a] tek pa tiltiū[u]*
piū[u] tilt[a] gruōds (acc. pl.) skait[i]
vienņ lāgzd (< lagzdu) krūņē. dam[a];
 3. *tout[u] dēls (< dēls) man bāli[ū]š jāj pie māsiū[a]s,*
 (acc.) *grībē, asar[a]s slouc[i]dams.*
- kā redņes (part. prt. act.), tá 6. ak tu gudrs¹ tout[u]*
dābt (< dabāt): dēls!
es nebi («war nicht») putn[a] es tou («dir») gūdr (< gudru)
bēns (< bēns), dārb[ū] duos:
nuo zariū[a] nuoroujams. es tou duos («werde geben») . . . niedr (acc.),
4. *sāl (< sala) kāj[a]s, dreijē (imper.) vien[u] skrie-*
sāl ruok[a]s m[e]liū[u]!

h) Aus Erwahlen. M.

Dat.-instr. pl. auf *-em*; loc. pl. auf *-es* (für alle Stämme); *gāl[a]* «Kopf»; *ov* < *av*.

¹ *r* = silbisches *r*.

1. vakar vēt (< veda)
mās[u] māsiņ[u],
šuo dien vairāk nepazīn (prt.)
zu pazīt): oub[e] gāle,
sievīn[a] vien[a] ka (< kâ)
uotar (für uotra).
2. lōud[i]s mau sūpl[i]
kār[a]
ar sove m vāldem (für valuo-
dām).
3. tē[v]s dēlam zīg[u]
piēk[a],
ne paldies nesace (prt.);
kad pārvēd līg[a]viņ[u],
tud paldies uz paldies.
4. puis[i] gul sētmale,
sūn (< suini) mīz[a] cep[u]re:
meil[a]s gul klēte,
soul[e] spīd vaiņ[a]ge.
5. kruoge gāj[u] āl (< alu)
dzērt,
kruoge — puis[u]s lūktes
(< lūkuoties);
kruog[a] āls (< alus) gan
smeķe (prt.),
kruog[u] puis[i] nepatik[a].
6. puis[i] mīn (< mani)
mīl[i] tur,
es puisis[u]s vel (< vėl) mī-
lāk:
vien[u] pār[i] ārkle jūdē[u],
uotr[u] pār[i] pature (I. s.
prt.)
meže broukt žagres (für ža-
garuos).
7. labāk joun[a] dārbes
gāj[u],
neka (< nekā) joun[a] toutes.
8. duome (imper.), māt,
kuo duome (II. s. prs.),
duome (imper.) uotr (acc.)
gūlte (< gulētāju!)
rudens nāk, gārs (< garas)
nakt[i]s,
nevar[u] vien[a] sagūlt (< sa-
gulēt).
9. šķirtes (< šķirieties) . . !
pukit[e] nār[a] ist[a]be:
ne pukit[e] vien[a] nār[a],
pūke (dat. s.) zār (< zari)
līdzem nār[a].

c) Aus Nogallen (bei Er wählen). M.

īr aus īr vor Konsonanten: dat.-instr. pl. auf -em,
loc. pl. auf -uos.

1. es redze (prt.) tānt[u]
dēl[u]
snāužam ārkl[a] gale;
. . . nenuod[i]ne (I. s. prt.),
puisām kāun[u] nedare (I. s.
prt.).
2. . . . mīlē (voc. s. für
schriftl. mīlā) Laim!
maģ mane ruoke.
ej ar diev[u], sērdieniņ (voc. s.),
es ar tāu palīdzes (fut.),
es tāu duos (fut.) raib[a]s
guov[i]s.

3. sak[a] sâuliñ[a] nuoie-
dam[a]:

nu lāudem svēts vakars.

māmiñ[a] sak[a] nuomir-
dam[a]:

palick bērñ[i] sērdienīñ[i].

4. kupl[a], gręžu (< gręz-
na) tant[u] meit[a]

seid (< sēd) mannos kama-
nuos:

kāp āre, tānt[u] meit[a].

nuo manem kamanem!

5. Jānit[i]s sāuv, Jānits
bręc,

Jānam siev[a] pazūds (< pa-
zudis);

nebręc (imper.), Jāniñ, nesāuv,
Jāniñ!

siev[a] . . . krūme.

6. es piekrāp[u] jāun[u]s
puis[u]s

a[r] balte (für baltuo) akmen-
tiñ[u].

j) Aus Pussen. M.

In den Diphthongen *ou* (< *au*), *ai* und *ei* ist der erste Komponent lang und der zweite (hier durch einen kleineren Buchstaben bezeichnet) ganz kurz und mitunter auch ganz unterdrückt; in gewissen Fällen velares *l* (hier mit **ř** bezeichnet); *gāl[a]* «Kopf».

1. tōut[a]s jāj[a], zēm
(< zeme) rīb,

es gulę (prt.) dien[a]s vīd
(< vidu);

e[j], māršiñ, brāl[a] siev,
slēp guđiñ (< guodiñu), kā
varę (II. s. prt.)!

2. patēiv (imper.) man
dziesmiñ[u]!

es nęvien[u] nęzīņę (prt.);
parād[a] (imper.) man pu-
sit[i]!

es nęvien[u] nęredzę.

3. es redzę tōut[u] mēit[u],
vīñ (< viñā) māñ (< mani)

nęredzę:

es uozal[a] galę,

vīñ ruoz[u] dārzę.

4. tōut[u] mēit[a] gōuž[i]
rōud,

vānags gāl[u] spiez;

nęrōud (imper.) gōuž[i],

tōut[u] mēit!

rudęñ («im Herbst») tēikš[u]
brālīñam, —

nuojems tou vānag[u].

5. męs māmiñ[a]s (acc. s.)
pavadeę (prt.)

baltę smilkš[u] kalniņę.

6. ganęš (loc. pl.) gāj[u],
krękl[u] sāu (< šuvu).

pi (für pie) uozal[a] męř[u]
jēm[u].

7. *kāmam iedam[a] kažak¹* (dat. s.) *spruogáþ[a]s*
viþk[u], *âit[a]s!*
die[v]s dēv (< deva) pāde

k) Aus Rothof (bei Windau).

ier aus *ir*; schwache Palatalisierung von Konsonanten vor (geschwundenen) palatalen Vokalen; *uę* aus *uo* vor palatalen Vokalen; *gál[a]* «Kopf».

1. *jēm* (imper.), *Jānit*, *bērzi[e] oāg uz akmen[i]*,
mēl[nu] ziērg[u], *zēlts oāg bērz[u] galę*,
apjā[j] māu (< manu) rād- 4. *apen[i]s oāg a[r] me-*
(< rudzu) loūk[u], *zi[i]*,
izbriēd smilg[a]s, izbriēd lá- *ēž (< eža) vien stārpe;*
č[u]s, *palūgsem* (I. pl. fut.) *roāg[a]*
ļę (< lai) oāg mān (< mani) *māt'[i]*,
tīr[i] rādž (< rudzi)! *ļę savļk kuępe.*
2. *Jān[a] māt'[e] gařam* 5. *reęęs (< reęais) tē[v]s*
gā[ja], *ar apen[i]*
zāl[u] nast[a]s pādse (< pa- *viens uōtram lāb (< labu)*
dusei loc. s.): *dār (< dara):*
nāč («komm!»), Jānit, sęte, *tē[v]s dūr māikšūs³ ap[e]iām,*
duęd («gib!») manę guęlte!² *apen[i]s tēč[u] daūc[uo]t vēd*
(< veda).
3. *še neraid tād[i] kučk[i]*, 6. *cīrels («Lerche») roūde*
kād[i] kučk[i] Vāczemę: *(prt.), gāliū[a] sāpę(prt.).*

l) Aus Schlehk.

ier aus *ir*; *nu* und *pi* statt *nūo* «von» und *piē* «bei, zu»; velares *ř* in bestimmten Fällen.

1. *sāūl[e] kūl[a] mēņęsti-* 2. *sierm[i] ziērg[i]*, *bēr[i]*
nū[u], *ziērg[i]*
kam tas dien[u] nespīde (prt.); *pa kalniū[u] puť[i]uę (prt.).*
mēņęstiūs atbilde: 3. *kur jāš⁴ jā[j]*, *ciem[a]*
tāu dienū[a], man naksniū[a]. *puš[i]*,

¹ Für schriftl. *kažuoku*.

² dat. s., aus **gūo[vu]lītei*, Dem. zu *gūors*.

³ acc. pl. aus **maikšūus* oder **maikšūas* «Hopfenstangen».

⁴ Statt *jūs* wegen des folgenden *j-*.

tik cēļe vak[a]rē?

jā[j] (I. pl. prs.) *ciem[a] meit[a]s cēlt*

nu rītiņ[a] agrame (für *agrumā*).

4. *guosniņ[a] mān* (< *mana*), *raib[a]līn[a]*, *ziedainam kājam*.

pat[i] kāp[a] kaņe,

zied[i] bīr (< *bīra*) *leje*.

5. *guosniņe* (dat. s.) *mēl[na] mut[e]*,

te (< *tai*) *vaidze* (< *vajadzēja*) *āb[uo]līn[a]*;

brālišam mēl[n]s krēklīšs,

tam vaidze māzgtē (< *mazgātāja*).

6. *sāulit[e] batl[a] nuoiēdam[a]*

iegūl (< *iegula*) *zētl[a] laive;*
nu rītiņ[a] cētdmēs (< *cēldamies*)

apsģērbās sudrabe.

7. *grāzu* (< *grazni*) *dziedciem[a] meit[a]s,*

migliņe neredze (I. s. prt.);

nuoņem[u] sōv (< *savu*) *ce-p[u]rit[i],*

nuost miglin[u] vēr[i]ņe (I. s. prt.)

8. *es apkló[ju] ruož[u] dārz[u]*

a[r] battim (instr. pl.) *pālgim* (< *palagiem*);

vis'apkārt ruž[e]s zied,

vide (loc. s.) *batl[i] pāldziņ*
(< *paladziņi*).

9. *Jān[i]s nāc[a] pa[r] gadiņ[u]*

sōvs (< *savus*) *bērn[u]s aprāūdzt,*

vo (für *vai*) *fiē eūl[a], vo tēdzeir[a],*

vo Jānit[i] pieminē.

10. *sān* (< *suān*) *cēj[a], vārt[i] cēkst,*

es cāur luog[u] rāudz[i]ūs
(I. s. prt.);

viens iejū[j] pa vārtēm
(instr. pl.)

spuož[u], bērs[u] kūmliņ (< *kūmeliņu*);

spuož[i] bērs. aš[i] katts,

sudrabiņ[a] iemāuktim (instr. pl.).

mans mīļš, rāzēņš (< *raizēnais*)!

kur gulē (II. s. prt.) *šuo naksniņ[u],*

vo Rīge Jētgave,

vo pi cit[u] māt[e]s moit[u].
ņe Rīge, Jētgave,

ņe pi cit[u] māt[e]s meit[u];
battābal (-al statt -uola) *kalniņe*

*pi bēre*¹ *kūmliņ;*

seđs (< *seđlus*) *lik(u) pagūle,*²
*iemāuktin[u]s apaks*³ *klá[ju],*

a[r] svārkim apsedzās (I. s. prt.)

¹ Für schriftl. *pie bērā kūmeliņa.*

² Für schriftl. *pagalvī.*

³ Für schriftl. *apaksā.*

m) Aus Suhrs.

ier aus ir: Palatalisierung wie in Rothof; Umlaut von *uo* (und *ie*) wie in Rothof; Negation *ni-* statt *ne-*; Präposition *pi* statt *pie*: Behandlung von Diphthongen wie in Pussen.

1. *siv[a]jam tō_utisam* (für *tautiesam*)
âdentii[a] nivaizç (prt. zu *vajadzêt*):
tas actiû[a]s nuomazç (prt.)
liç[a]viû[a]s as[a]ras.
2. *es pârsvied[u] zçlt[a]*
ziern[i]
pa[r] sudrab[a] zarçm (instr. pl.) . . .
3. *nivar . . . bes* («ohne»)
sumit[i] elçtç (< *elçetiês*):
ap[e] tçk gar vârtçm,
âdçs («Fischotter») *kâp[j]*
laivç.
4. *apō_un, mât', man kâji-*
û[a]s!
es apō_us[u] kâmlâm (< *kumelâm*) —
sîk[a]jam naglam (instr. pl.).
5. . . . *kâmlii* (< *kumeliû*)!
tu man kō_un[u] padarç (prt.):
trîs buçdzii[i] mêt[a]s nâc[a],
tou kâjiû paskliç (prt.),
man nuokrit[a] çp[u]rit[e]:
kas guçdig mât'[e]s mêt[a],
paduod mân (< *manu*) *çp[u]-*
rit[i] . . .
6. *dañctç* (< *dancuotâju*)
zierg[u] pierk[u],
- ziûçtç* (< *ziûçtâju*) *siev[u]*
jçm[u]:
- ziûçç* (prs.) *mân* (< *mana*)
liç[a]viû[a],
dañçç (prs.) *mans kâmlis* (< *kumeliûs*).
7. *slîñks vîri[û]s ârt' gâ[ja]*
a[r] tuo kâtr[u] kâmlii;
. . . miež[i] ôuç
slîñk[a] vîr[a] ârmç (für *arumâ*).
8. *esredçç* (prt.) *tō_ut[u] dçl[u]*
snō_užam ârk[a] galç;
garâm gâ[ju], nimuodan (I. s. prt.),
tîšam kō_un[u] nidarç (I. s. prt.).
9. *smuks puîsit[i]s, balt[a]s*
aç[i]s,
gulç (prt.) *çel* (< *çelâ*) *malç:*
içšçm (I. pl. fut.), *mêt[a]s,*
pieççšçm!
bâsmums mâtç[e]s ârjiš (< *arûjiiš*).
10. *trîs buçdzii[i] mêt[a]s*
nâc[a],
vis[i] trîs nâc[a] dzied[â]dam[i];
ni'katrç buçdz[i]ûçç
navâd mân (< *mana*) *liç[a]-*
viû[a];
tç (< *taî*) *trešç buçdz[i]ûçç,*
tur bîs mân liçviû.

11. *man bi[ja] dziesm[a]s trīs pūriņ[i]*
brāl[a] apiņ[u] dārņe:
duj («zwei») pūriņ[i] izdziedē
 (I. s. prt.),
trešam vāk[u] viēn pacēl[u].
12. *ies māsiņ[a] pi māsiņ[u], —*
mušs navāid bāl[e]liņ[i], —
lē (< lai) celi[n]š niapōug
a[r] sārkan[u] āb[uo]liņ[u].
13. *juō dziēdē* (I. s. prt.),
juō man tik[a],
juō dziesmiņ[a]s gād'jas (< ga-
dījās);
juō dzīvē (I. s. prt.), *juō man*
tik[a],
juō dārbi[n]š atškīras.
14. *saplikē* (I. s. prt.) *tōut[u]*
dēl[u].
sviež[u] kaman[u] pak[a]lē.
lē rōugas tē[v]s, māmiņ[a].
kas nitikl[i] ōudņņe (für *aū-*
dzināja).
15. *dīž* (< *dīžu*) *putn[u]*
bērmi[n]š bī («war»),
navāid rūm[e]s lizgē:
pats gulē (prt.) *lizgē,*
kāj[a]s lizg (< lizga) malē.
16. *lab'vakar, dīž* (< *dīža*)
sēt[a]!
va (< *vai*) *duōs* (II. s. fut.)
mā[ju], va niduōs,
- kūmlam (kumelam) stēl'[a]¹ vid*
(vidu),
man istab[a]s dūbniņ (< du-
beniņu)?
17. *vis'apkārt labs vakars*
mūs[u] ciemiņ[a] mētam!
nu es iēs[u] cit[u] ciem[u]
līg[a]viņ[u] lūktēs . . . lūk-
ties).
18. *mīgl* (< *migla*) *mīgl-*
ras[a] ras,
tāman lab (< labu) nidarē (prt.)
mīglē es pazūd (< pazudu).
rasē tōut[a]s pēd[a]s dzīn
(< dzina).
19. *grāzū* (< *grazni*) *dziēd*
tōut[u] mēt[a]s,
mīglē niredzē (I. s. prt.);
nuošjēmas² cep[u]rit[i],
nuēst³ migliņ[u] vēc[i]ņē (I. s.
 prt.)
20. *nitīšam es iegā[ju]*
mēt[a]s māt'[e]s ist[a]bē:
man tērad⁴ zāb[a]ciņ[i]
škil' ugeņ (< uguni) staļg[a]
dam[i].
21. *bāli[n]š man klēt[i] taīs[a],*
vār (< *varu*) *griēz[a] pāmte*
(tūr pamatā);
ja tou tik[a], griēž (imper.)
sudrab[u].
še es mūž nidzīvē (I. s. prs.).

¹ Für schriftl. *statta*.

² I. s. prt.; š für s wegen des nachfolgenden j.

³ Aus *nuost[i]*.

⁴ Für schriftl. *tērauda*.

22. *tō_ut[u]* *dēls* (< *dēls*) *lē tas tō_ut[u]* *nītiklīt[i]*
liel[ī]jas *celē zierg[u]**s tap[i]ņē*
vien[u] *zierg[u]* *pūr[u]* *vēst:* *nu* (für *nuo*) *manēm brālēm,*
krō_u[j], māmiņ. *uzkrō_u-* *pūr[u]* *mān* (< *manu*) *nī-*
dam[a], . . . *pacēl[a]!*

n) Aus Sirgen (bei Pilten).

ier aus *ir*; *âz-* für *âiz-*.

1. *zviēdz, zviēdz siermē* (n. pl.) *zierdziņ[i]*,
zviēdz stēļļē (für *stālī*) *stāv[ē]-*
dam[i]:
roud, roud joūņes (n. s.) *puī-*
k[a],
roud kaŗē âziedam.
2. *az* (für *aiz*) *upit[e]**s*
dūm[i] *kūp,*
*kas tuos dūm[u]**s kūp[i]ņē*
 (prt.)?
šeks dār (< *dara*) *âltivī*
 (< *alutiņu*)
riņē kaln[a] *gaļē.*

o) Aus Hasau.

ier aus *ir*; *ō_u* und *ē_i* aus *au* resp. *ei* klingen oft geradezu wie *ō* resp. *ē*; Palatalisierung ähnlich wie in Rothof und Suhrs; Umlaut von *uo*; *az* und *pi* statt *aiz* und *pie*: *gâl[a]* «Kopf».

1. . . . *es grib* (prs.) *tapt* *uegls* (< *uogles*) *bīr* (< *bira*)
a[r] *sō_ulit[i]* *Dō_ug[a]**vē.*
- li* (< *līdz*) *sevēm* (für *saviem*)
brālēm.
2. *ziem[a]* *nāc[a]* *jō_ut[ā]-*
dam[a],
- kuo daŗē* (III. p. prt.) *vas[a]-*
riņ[a] . . .
3. *Jānit[i]**s tēic[a]* *siēn[a]*
kō_udž[i] . . .
- Jāpaks — rādz* (< *rudzu*)
kō_udž[i] . . .
4. *kalēs* (< *kalējs*) *kāl*
 (< *kala*) *dēbsas* (< *de-*
bešuos),
5. *jūdž* (imper.), *tō_utit* (für
tautiet), *kūmiņ* (< *kumeliņu*)!
brō_ukšēm (I. pl. fut.) *sērst . . .*
6. *az upit[e]**s kalņē*
rindē *ō_ug uoz[a]**liņ[i]*;
pretē (für *pretī*) *ō_ug liep[u]*
rind[a],
*kas uozal[u]**s kaīt[i]ņē* (prt.).
7. *tō_ut[u]* *mēit[a], ne mā-*
siņ[a],
glō_už gāliņ[u] *pi manēm* (f.
manim):

es tou tē[v] sin («und») mā-
miñ[a],

es maizit[e]s ārjiš (< arājiñš).

8. ka die[v]s duōt[u], ka
nuomiērt[u]

mān (< mana) vēc[a] vēr[a]
māt'[e]!

p) Aus Popen.

1. ganas (loc. pl.) gāj[u],
krēklē (< krēklu) šūt¹,

pi uōzal[a] mēr[u] jēm[u];

man zinams tout(u) dēls (< dēls)

wōz[a]lin[a] rēsnama (für rēs-
numā).

2. kāmliñ (< kumeliñ), bas-
kājīñ!

tu man koūn[u] padarē (prt.):

tou kājīñ[a] pasklīdē (prt.),

man nuokrit[a] cēpēr (< cē-
pure).

3. dziesmiñ[a] man ka
(< kâ) dziedam[a]

tā man koūn[u] nedār (< ne-
dara);

vien² niek[u] vāldiñ (< valuo-
diñā),

tū man dār (< dara) liel[u]
koūn[u].

q) Aus Anzen (bei Angermünde).

ir aus iř; schwache Palatalisierung, ähnlich wie in
Rothof.

1. kad man bāt[u] tā nou-
diñ[a],

kas gul jūr[a]s dābnē (für
dībēnā),

ēs nuopirkt[u] Rīg[a]s pīl
(< pīlī)

ar višēm vācēšēm (< vācie-
šiem).

2. mēs gaīdē (prt.) vēdjiñs
(< vedējiñus)

pi (auch: pe) sēt[a]s vā[r]tēm;
u (für vāi) ta[d] tēv (< tevi)

vēl[n]s e'nes (< ienesa)

5. mazz mazz zīrdzi(n)š,

pa tuo cīk[u] couram (für
caūrūmu)?

3. neđuomē (imper.), dēl[a]
māt',

ka ēs vien[a] māt iēš[u]!

duēš[u] dūr[i] pa mugar (für
mugaru),

roūš[u] līdz . . .

4. kam, tout'in, ak[u] rak[i],
kam ūden[i] toū vajag?

ik rītiñ[u]s māzgjēs (< maz-
gājies)

līg[a]viñ[a]s asrēs (für asarās)!

¹ I. s. (prs. oder prt.?) zu šāt.

² Aus viena oder vienu.

r) Aus Dondangen.

iēr, *uōr* aus *iř*, *uř*; betontes *av* > *ov*; bei der Ersatzdehnung wird ein kurzer Vokal zu einer fallenden Länge (hier mit ` bezeichnet), eine gestoßene Länge (nur vor stimmhaften Konsonanten) — zu einer annähernd fallenden Überlänge (hier gleichfalls mit ` bezeichnet); das Zeichen ^ in wenigstens zweisilbigen Formen vor stimmhaften Konsonanten bezeichnet eine Art fallender Länge; der durch Ersatzdehnung (auch nach gestoßener Länge) entstandene lange Konsonant wird durch Doppelung des betreffenden Buchstaben bezeichnet; *pe*, *e-*, *no*, *az*, *ja-* (im Debitiv) statt *pie*, *ie-*, *nuo*, *aiz*, *jā-*; nach Kürzen und gedehnten Längen sind die stimmlosen Geräuschlaute im alten Auslaut stimmhaft zu sprechen; loc. pl. aller Stammklassen auf *-es*; die verbalen Reflexivformen enden auf *-es* statt *-ies* resp. *-ās*; auslautende Konsonanten vor geschwundenen palatalen Vokalen sind als halberweicht aufzufassen.

1. <i>nāc ārę</i> , <i>Jān[a] māt!</i>	<i>tout[a]s mōn</i> (< <i>mani</i>) <i>louķe</i>
<i>sajēm</i> (imper.) <i>sōvs</i> (< <i>savus</i>)	<i>jēm[a]</i> ,
<i>Jān[a] bę[r]n[u]s!</i>	<i>azvęd mēž</i> (< <i>meža</i>) <i>maļę.</i>
<i>Jān[a] bę[r]n[i] nosāls</i>	3. <i>uoz[a]līn</i> , <i>zēmzariņ!</i>
(< <i>nuosaluši</i>),	<i>kam tu oug</i> (prt.) <i>leļę?</i>
<i>Jān[a] zāl[e]s lasstēm</i> (< <i>lasīdami</i>).	<i>meit[a]s tōvs</i> (< <i>tavus</i>) <i>zārs</i>
2. <i>ęs uzoug</i> (prt.) <i>ar toutam vienę sętę;</i>	(< <i>zarus</i>) <i>loud</i> ¹ ,
	<i>kalņę stādēm</i> (für schriftle. <i>stāvędamas</i>).

Es folgt eine Dichtung, die von E. Dünsberg in der Mundart von Dondangen verfaßt und von Bezzenberger in seinen lettischen Dialekt-Studien 53 ff. — ohne genaue Bezeichnung der Quantitäten und Intonationen — abgedruckt ist (im Folgenden mit einigen Kürzungen). Der Liebenswürdigkeit des Herrn Fr. Adamovič (der ein Landsmann des Dichters ist) verdanke ich die Bezeichnung der Aussprache und einige sprachliche Korrekturen im Text.

¹ Für schriftle. *laūza*.

poûsars («Frühling»).

1. *rò* (< *rau*), *poûsars*¹ *ârę*, *snięgs ięt zeme*,
jov (< *jàu*) *cińgål* (< *c-ali*) *plik* (< *pliki*), *kur paskateş*
(III. oder II. s. prs. reflex.);

pret soũl[i] *jov stūr* (*stūri*) *un pamat[i]*² *atkussš* (< *atkusuši*),
lęds (< *lędus*) *izruss* (< *izrusis*), *grāvęş paskāręş*.

2. *tię lięļę* (nom. pl.) *kupiń* (für schriftle. *kupeni*) *pię-*
*drab[a]*s *gatę*³,

kas pa[r] *sęt[a]*s *miętem* (instr. pl.) *pār[i]* *bi[ja]*,
kur azvakar vel (< *vël*) *Mazjāns* (< *Mazjanis*) *skraīdę* (III. prt.),
nu izkussš (< *izkusuši*) *tīr[i]*, *ka lęds vien*⁴ *i[r]*.

3. *vi[ń]š teice* (< *teica*) *jov vakar cīrvēļš*⁵ *dziīrdęş*
(*dziīrdējis*)

az laīdar[u] *dziēdam*: *tri lur li!*

un šorīt (< *švorīt*) *te az bişdārz* (< *b-dārzu*) *biērę*
strazds e[r] *jov vītrę*⁶: *tui ti ti!*

4. *nu šodiēn* (< *šodiēnu*) *a[t]kal tād* (< *tāda*) *siļ-*
t[a] *soũl[e]* *i[r]*,

ka stroāmęm vien skrej pažuōbēls (nom. pl.),
un ja viş vel kāds (< *kādas*) *diēns* (*diēnas*) *tāds paliks*,
tad āter (< *ātri*) *iziŗş viss* (< *visi*) *ziēms* (< *ziēmas*)
cēļ (< *celi*).

5. *rò*, *ka* (< *ká*) *jov skrej pa visam malam*
pa grāvęm ūdiş («Wasser») *şur un tur*,
un paskateş, *ka upps* (< *upes*) *jov izplūdš* (< *izplūduši*),
azdamšęş (*-bšęş* < *-bējuşies*) *nęvar tapt*^{6a} *nękur*.

¹ Während z. B. *gals* «Ende» mit dem Stofston gesprochen wird, hat das nebetonige *-ars* hier keinen Stofston.

² *pamats* wird nicht mehr als Kompositum empfunden, und daher ist das *-t* nicht gelangt.

³ Loc. s. zum nom. *gatęv* «Weg zwischen zwei Zäunen».

⁴ *ie* bedeutet einen kurzen, fast monophthongischen (mit prävalierendem *e*) *ie*-Laut.

⁵ Für schriftle. *cīruli* «Lerche».

⁶ III. prt. zum infin. *vītert* (wofür bei Ulmann *vīturuot* oder *vītarāt* «zwitschern»).

^{6a} Im Infinitiv bleibt *-t* stimmlos, weil fürs Gemeinlettische eine dialektisch noch erhaltene Endung *-ti* vorauszusetzen ist.

6. lēds pascēļes ka pluósts dīk[a] vīrše,
 Mazjāns a[r] Britan[u] (Hundenamē) āb (< abi) tur vīrše,
 vel lēķe (III. prs.), dañce, . . . spārdes (III. prs.). —
 ja tik uz vakar[u] ne-iziirs.

7. tā, ak tu luóps, kas nu i dubel' (< dubli!>
 tu nezin, kur kāj[u] likt, kur celt.
 . . . pār[i] pa[r] celēm eskrēj (I. s. prt.) grāve
 pe beder (< bedri) iēdam («gehend») ūdiņ (< Wasser») smelt.

8. akk (< aka) peskrējs (< pieskrējis) pil[n]s li (< līdz)
 pašam malam (instr. pl.)
 a[r] strutēn (für schriftle. strutaīnu) ūdiņ(u), smīrd tik vien;
 ne tuō var dzert, ne eidan vārt (für schriftle. ēdienu vārtt)
 vārs, —
 un poušar[a] laiķe slāpst a[r]vīen[u].

9. es tic (I. s. prs.), ka sulam vajag tecet (< tecēt) jov
 az piēdrab[u] pe tuō liēle (für schriftle. liēluō) bērz;
 but (für būtu) vak[a]rē puīšēm jaliēk eūbt, —
 tur petečē (III. prt.) divs (< divas) puzmuccs (< pusmu-
 cas) pēr[n].

10. ja būs a'vīen vel tād (< tādi) sil't[i] vakar (< vakari),
 tik mīlig (< mīligi), lēn (< lēni) . . . ,
 ka (< kâ) azvakar un vakar-vakrēs («gestern Abend»),
 tad vārdš (< vārdes) sāks kuōrks[tē]t pa dūniap[a]šēm.¹

11. . . . loūks nokussš (< n-usis) e[r], ka cūk[a]s vārs
 (< varēs) rakt dābt (< dabāt)
 un vizbēls² plokt pa krūmapšēm³.

12. lē (< lai) mīlēš (< mīlais) diēvi[n]s duōt[u], ka tā nu
 a'vīen iēt[u] fruōj («fort») tas ziēm[a] un sniēgs,
 lē tapt[u] tiē bagat[i] luōpiņ[i] klajmē⁴!
 tas but muīs nabag[a] loūdēms (dat. pl.) priēks.

¹ pa dūnapšēm «unter dem Schlamm».

² nom. pl. vizbēls «Anemonen».

³ pa krūmapšēm «unter dem Gesträuch».

⁴ Loc. s. zu schriftle. klajēms.

13. *tu nezin* (II. s. prs.) *vaīrs, kuō duōt tiēm priēkšē: griēsts viss* (< visi) *tīr[i] plikk* (< pliki) *jov nograbant* (für *nuograbināti*),

. . . *un viss* (< visi) *sien[a] zied[i] tiēm saplucant* (für *saplucināti*).

14. *kas tiē pa[r] braūgam, trēknam ajam* («Schafen») *bi rudiņ* («im Herbst»), *kad tuōs stalē likk* (< lika)! *nu tād[i], lē vāran* (< vārna) *dēgan* (für *dēguna*) *galē tuōs neš: tīr[i] koūl[i] un ād[a] un plikk* (< pliki)!

15. *ne pašs* (< paši) *spēj ēst, ne jēr[u]s vaīrs zīdant* (für *zīdināt*);

u (für *vai*) *cērt* (< cerēt) *no tādems* (instr. pl.) *var kād[u] priēk[u]?*

tuō pašs (< pašu) *piēn[u], kuō no guōjam* («Kühen») *izslouc, jēr[i] izdzer, ka tiēm nepetiēk.*

16. *nu viss* (< visas) *ziem[a]s bronksēns* (für *brōnkšanas*) *jalaiz valē:*

zīrg (< zīrgi) *sadzīt[i], ka tik klanēs vjen . . .*

17. *tīr[i] peīdēs* (für *pēdējs*) *galš šuō poūsar[u] ruōķē! tu nezin, kuō cēt loūdems priēkšē:*

ne rāciņ («Kartoffeln») *raīd¹. ne kāp[uo]st[i], ne ziēriņ* («Erbsen»),

viss (< visi) *trouciņ[i] tukks* (< tukši), *kur skateš iēkšē.*

18. *rūdiz* (< rudzi) *izlījs* (< izlijuši), *nevar mēiz[i] ne izcept;*

tiē mēē[i] nu vel tas atspāids i[r]:

duz[a]s iztērt (für *iztērēti*) *viss* (< visi) *pe pasar[u] luōpems, sēns* (< siēns) *sapūjs* (für *sapuvis*) *ē[r] tas pats, kas bi.*

19. *pa Juōrģem kungam reñt[e] bās janēs:*

viss (< visi) *matt* (< mati) *stāv[u] celēs: kur tuō jēms?*

ne pēlnt (< pēlnīt) *kuō dabē* (III. prs.), *ne kuō pārduōt;*

rēdzs (< redzēs). *kuō vīn* (< vīna) *ēčlīgs prūts nu lems.*

¹ *vaid* «es gibt»; sonst nur mit der Negation verbunden: *nevaid* «es gibt nicht».

20. *kalp[i]*, *puīs[i]* un *meit[a]s* viss (< visi) *kuōrne*
(III. prs.) *vien tik*:

ja nešuo[ī]s labak ņst tiēms (dat. pl.) *duōt*,
uzsaceš (für *uzsacījuši*) *rudiņ*, *Juōrģes atstās*.

ta[d] *mekļe* (II. s. imper.) *citts* (< citus)! *nu, u tu pruōt?*

21. *rō*, *Prics* («Fritz») *a[r]* *Trīn[a]s*¹ *no skuōl[u]*
nāk māješ,

tiēms e[r] *vaig* (= *vajag*) *līdz ik reiz[e]s sōv* (< *savu*) *tiēs[u]*.
joim[u]edēl' («in der nächsten Woche») *jaraīd[a]* *vel, tad*
vaīrs nē;

dārb[u] *māješ diēzgan!* *žēlīgs diē[v]s!*

22. *Mazjān!* *kuō tu tā azēls[i]s eskrēj* (II. s. prt.)?

u tēv (< *tevi*) *kas arē izbiēde* (III. prt.)?

«*nē*, . . . *uz laidar[u]* *paše čukre*²

tag'dīteš («soeben») *ciēlav[u]* *eroūdze* (I. s. prt.)»

23. *lāb* (< *labi*), *lāb*, *man dēls* (< *dēls*)! *vecc* (< *vēci*)

lōud[i]s tā rune (III. prs.):

kad pirmē reiz[i] *uz juimt[u]* *tuō rēdz*,

*tad oūgam*³ *gār* (< *garī*) *līn* (< *lini*), *bet is[i]* *isīn[i]*,

ja eroūg[a], *kad pa zēm* (< *zemi*) *tas lec*.

24. *ka* *viss tāpat šuō poūsar[u]* *notiēk*,

ka (< *kā*) *katar* (für *katru*) *gād* (< *gadu*) *tas notiecs*
(< *nuoticis*) *i*:

sniēgs zemē iēt, *nāk putēn* (< *putni*) *māješ*,

un agrak, *nēka* («als») *pēr[n]* *tas bi*;

25. *tad tic* (I. s. prs.): *diēv[a]* *gādšeņ* (für *gādāšana*)

tāpat būs vel,

ka (< *kā*) *li* (< *līdz*) *šobrūd* (< *šubrīdi*) *ci[n]š palīdzēš*
(< *palīdzējis*).

kas pelūdž diēv[u] *un guōdig[i]* *strāde* (III. prs.).

tas iztīks . . . , *ka* (< *kā*) *peznākeš*⁴.

¹ Schriftele.: *ar Trīnu*.

² Loc. s. zu schriftele. *čukurs*.

³ Für schriftele. *aūguōt*.

⁴ Für schriftele. *pīenākas*.

26. *kuô sônedel* («in dieser Woche») *juûs skuôlę mâcę*
(III. prt. zu *mâcît*)?

ka soul[e] stâr ciêt[i], *ka pasouł[e] skrej!*

a vâciks (< *vâciski*) *ę kâd[u]s vârd[u]s juûs râlę* (III. prt.)?
tuô vâidzt (< *vajadzêtu*), *lę gudrę* (für *gudrič*) *uę-izsmej*.

27. *bę[r]u[i]*, *uęskraîd[a]* (II. pl. imper.) *jal a[r] ba-*
sum kâjam

pa suieg[u], *pa lęd* (< *lędu*) *uü souł[e]s ap[a]šęs¹!*

gan edâbs (< *iedabâs*, II. pl. fut.) *jûs tuô liêlę kâsal²;*

kas tad a[r] juûs lę nozgâlęs (III. prs. zu *nuogaléties*)!

28. *uü uęskraîd[a]* (II. pl. imper.)³ *aplam ârę no rîtęms*
bez putankumas⁴! *ekuôž* (II. pl. imper.) *kuô,*

ka dżęgęz (für *dżęguzę*) *uędabę* (III. prs.) *jûs azkukkt* (für *a-ukoot*),
uü azsmakkš (für *a-akuši*) *uępaličk* (II. pl. prs.) *coür tuô!*

29. *kad bâs viss* (für *risi*) *putęu* (< *putni*) *pârnâk[u]-*
š[i] mâjęs,

uü dżęgęzs (für *dżęguzęs*) *kukks* (< *kukuos*) *uü beznik* («Schwal-
ben») dzîed[â]s,

uü lakstgâls (< *lakstigalas*) *licęs puôg[â]s pa iêvam,*

bûs izplaûk[u]š[i] lapps (< *lapas*) *uü ôbel[e]s zîed[é]s, —*

30. *tad vârs* (< *varšs*) *jûs skrâid[î]t pa âr[u]*, *ka*
(< *kâ*) *patik.*

pa aplouk[u] *uü pa dikmalam,*

dzit âjs («Schafe») *uz biърz[i]* *uü gûôjs* («Kühe») *uz up-*
mâl (< *upmalû*),

iêt vak[a]rę lidz uz pegulęm.

31. *tad męs ar pušęm loukę ârt iws* (I. pl. fut.),

šęs ôuz[a]s uü miež[u]s, stâd[î]s râciû[u]s ę[r],

lier[u] *slâvdęm* (für *slavđumi*), *ka bârg[â] zîem[a] bûs pârciosts,*
lâgs vîû (< *viûu*), *lę vasar[u]* *apsveitę* (für *apsvéti*).

¹ *apšęs* (ohne Dehnung des *u*) für schriftl. *apakšās*.

² acc. s. zu *kâsals* «Husten», dat. s. *kâslam*.

³ *-skraîd* statt **skrâid*, weil die *â*-Stämme dort in der III. prs. noch vor dem sonstigen Schwund der Endvokale *-a* eingebüßt haben.

⁴ Für schriftl. *putna kumâsa*.

32. *klò* (< *klau*)! *Añn*[*a*] *pe vak*[*a*] *rivēm jor klope* («klopft»)!
živ[*uo*] *ts šodien* («heute») *dižgan!* *ičsam* (I. pl. fut.) *tad*;
tik sēb (< *sēbu*) *tā muṛkšk*[*ē*] *t pa gaviv* (für *gavēnu*) *vak*[*a*] *rem* —
tas neṭik man vaīrs it nekad.

3. Hochlettisch.

Gemeinsame Eigentümlichkeiten: a) der alte Dehnton hat sich dem fallenden Ton angeglichen; b) gemeinle. ϵ und $\bar{e}$ sind zu mehr oder weniger breiten a- resp. $\bar{a}$ -Lauten geworden; c) gemeinle. *a* ist in bestimmten — nicht überall gleichen — Fällen durch mehr oder weniger starke Labialisierung zu einem o-Laut geworden; d) von einigen ans Mittellettische grenzenden Mundarten abgesehen, sind gemeinle. *šk* und *žg* zu *šk* und *žg* geworden; e) loc. s. auf *-ie* (statt *-i*) und loc. pl. (der *i*-Stämme) auf *-ies* (statt *-is*), und loc. s. zu *u*-Stämmen, wo diese bewahrt sind, auf *-uo* (statt *-ū*); f) Gebrauch des Pronomens *tis* (statt *tas*); g) Infigierung des Reflexivpronomens bei zusammengesetzten Verben; h) mehr oder weniger konsequente Bewahrung der präteritalen $\bar{e}$ -Stämme; i) $\acute{r} > r$.

a) Nicht-ostlettische Gruppe.

Merkmale: a) die hier (wie im Mittellettischen und Tahmischen) mit $^{\circ}$ bezeichneten Längen werden nicht gestoßen, sondern steigend betont; b) gemeinle. $\bar{e}$ ist zu ϵ geworden; c) weitgehender Umlaut und Epenthese vor palatalen Vokalen; d) gelegentliche (nicht beständige) Dehnung von betonten Kürzen.

a) Aus Odensee.

ei, *ou* (mit geschlossenem *e*, *o*) aus $\bar{i}$, $\bar{u}$; *o* aus *a* offen; in bestimmten Fällen $\bar{a}$, *u*, *uo* $>$ $\bar{a}^{\epsilon}$ (= $\bar{a}$ + sehr flüchtiges *e*), *u^t* (= *u* + sehr flüchtiges *i*), *uε*; *mun* «mir»: der a-Laut aus ϵ sehr hell, hier mit $\bar{a}$ bezeichnet.

1. *aiz kūo, meitas, nedziēdiēt?*
vai ju^tms rūņeņes neziedēja?
ēs dziēdāju, . . .
mun ziēd rūņeņes dārā.

2. *ā^εbeļtīnā dīeva lūdže,*
lai vād meitas šūoru^tden . . .
 3. *sudrabiņa u^tpi bridu.*
zalta ku^trpeš kājinā . . .

4. *mēitu dēl' rùežes aiga,*
mēitu dēl' — mogaņināas.

b) Aus Sawensee.

ō aus ā; ou aus au; a durch Umlaut zu ä (Zwischenlaut zwischen a und ē); *munc* «mein»; I. p. fut. auf -sam.

1. *āizamirsa (= āizmirsās),*   2. *ñem, Jōniti, sīrmu ziŗgu,*
āizamirsa   *apjōj munus tīruminūs!*
Jōna diena naturāta;   *izmin usņes, izmin zōļes,*
siesam sierus pologuos,   *lej (= lai) oūg tīra lābibiņa!*
turāsam Jōnu dienu!

3. *Jōnu bērni izmīrkuši*
Jōnu zōļes lāsīdāmi (für lasīdami).

c) Aus Laudohn.

ā aus a wie in Sawensee; *ns, nš* > *nc, nč*; part. pres. pass. auf -ums; *munc* «mein».

1. *bēzīnč auga celā molā*   3. *jau saulitē aizalaidē (refl.)*
sudrabiņa lāpiņām;   *aiz dziļa ezeriņa;*
as (< ēs «ich») gribēju vienu   *zalta jīrklē («Ruder») nuo-*
raūt, —   *skanēja*
visas bira skanādamas.   *lāiviņā iematuma.*

2. *kuo tie ciema suņi rēja,*   4. *atbrauc viēnc ar boltu*
pie vārtiem satikuši?   *ziŗgu, —*
sāulē braucē miglas dzāst   *tis («der») bās munc preceniēks.*
uz sudraba ezeriņu.

d) Aus Odsen.

uⁱ wie in Odensee; o^e und ā^e durch Umlaut aus o < a resp. ā < ā: -e über -ē zu -ā geworden; *nš* > *nc*.

1. *lieli kuⁱngi, mo^ezi kuⁱngi —*   2. *lieli kuⁱngi, mo^ezi kuⁱngi*
visi braucā žogoruōs;   *mūsū kunga napanā^ecā;*
mozajam kuⁱndziņām   *mūsū kunga capuritā*
apsagā^ezā vazumiņč.   *Moskovā olu dzērā.*

e) Aus Bersohn.

āi aus ai; ā aus a; der ā-Laut aus e sehr hell, hier mit ā bezeichnet.

skāista plāva, ka[d] naplāuta,
 rāl skāistāka, ka[d] nuoplāuta;
 skāista meīta vāinakā,
 rāl skāistāka micīte.

f) Aus Heidenfeldt (bei Lasdohn).

ou aus au; a^e durch Umlaut aus a; mun «mir».

šōura šōura mun a^ectiņa,
 couri radzu toutu meitu:
 divi krekli mugurā,
 a^ebi melni na^evelēti.

g) Aus Tirsén (Nr. 3—5 nach M.)

ūč aus ūš; ll aus ln; as «ich», mun «mir»; Reflexivform der II. pl. auf -tēs.

1. uōzuolam ciēta miza,
 lēni lopas darināja;
 as bērniņč, bārenīt[i]s,
 gudru nēmu paduomiņu.

2. eita, bērni, verietēs,
 kas . . . rībināja!
 blusa kūlē cīrcenīti
 pie matiem turādama.

3. lāuna diēna, lāuni laud[i]s
 grādē mani lejiņā;
 dieviņč nēme pie ruociņas,
 vedē mani kalliņā.

4. kas pielēce mun rauduot,
 kas — bēdīgi dzīvuojot?
 laud[i]s apsmēja mun rauduot,
 dievs — bēdīgi dzīvuojot.

5. kas briežam, kas lācam
 mežā kārē šūpulīti?

h) Aus Seßwegen.

ā^e wie in Odensee; y (ähnlich dem russ. y) aus i vor velaren Vokalen; mas «wir»; acc. und instr. s. der e-Stämme auf -u; I. pl. fut. auf -sam.

1. Jānu māte siera sēja
 deviņiem stūrišiem;

šam stūrīt[i]s, tam stūrīt[i]s,
 pošai mātei vydūcīt[i]s.

2. *ej, Jā'nit, nur («nun») meitām vežu (I. s. prt.) zīļu*
uz Rīgu! ruotu,
nu mas tevi pavodām; puisīem caūnu capurītes.
nāc otkan cytu godu! 4. bodu, bodu Jā'nit[i]s nā'ce,
tēd («dann») mas tevi gāidisam. vāl bodāku Pieterit[i]s:
 3. *ei, Jā'nit, dieva dāls, Jākapiņč lobs vīriņč.*
kūo tu vedi vazu mā? *tis ar sovu maizu nā'ce.*

i) Aus Selsau M.

ā aus ä: y wie in Selßwegen; uę durch Umlaut aus uo; aukt, auke aus aut, auc.

1. *naduo[d] dievs tādas pirts, 2. tauktiet[i]s mani draugu*
kāda bija Lōimas pirts! sauke
ij («sogar») motiņi yzapyna vienas nakts gulējumu;
 (= izpinās) *kur, tauktiet, tie draudzīni,*
Lāimas pirti peruņties. kur gulēji dožu nakti?

k) Aus Setzen.

Weitgehende Schwächung und Einbuße der unbetonten Silben; o^e, ā^e, u^e, uę durch Umlaut aus o < a, ā u, uo: ou, ei aus ā, ī; āu aus au; oi aus ai; ir (mit halblangem i) aus iř; der a-Laut aus ę sehr hell, hier mit ä bezeichnet; munc «mein».

1. *stēidz[u] beigt ruož[u] tūl[i] mu^en[i] brā'leliū[i].*
dārz[u] vėl oizjoūdz[e] tāut[u] dāls
bes («ohne») ro^esiņ[a]s izro^evēt, koutr[u] moz[u] zirdziņ[u].
lai vo^ereļ[u] . . . moūž[u] 3. es nūdzēr[u] tū o^eliņ[a],
bes osar[u] nuēdzeivut (-ut es redzēj[u], kā do^erej[a]
 < -uot). *(«darīja»:*
 2. *jāu sāulit[e] zām[u]. kubuls rouc. . .*
zām[u].

l) Aus Ekengraf.

ā, ī, ū, ir > ā, ei, ou, ier; munc «mein».

1. *kuo, Jāneiti, lielejšes? viēni pošī brūni svārki,*
zinu tavu lieleibiņu: Rēigā jaņti porādā.

2. *ġita, męitas, raugāties,*
kvo doru Jāneit[i]s opluokā!
Jāneit[i]s pina . . .
męitām guovu slaukteveitęs.

3. *pout, Jāneit, vara tauri*
vārtu stoba galiņā!
lai sanāç leiguolāji
nuo molu maliņām.

4. *bolta ziet (-t < -d)*
driku driva (= druva),
bolta beja (= bija) bāreite
aiz visām męitiņām.

5. *saule savu kumeliņu*
jourinā paldināja;
potę . . . kalniņū,
zalta gruoži ruociņā.

6. *ļēni dieviņc jāja . . . ,*
lai ziēdiņi nanuobira
nuo . . . mętleiša.

7. *jem, Jāneiti, siermā*
ziŗgu,
apjāj munu rudzu lauku!

m) Aus Pixtern (bei Sonnaxt).

ei, ou, (diphthongisches) oa aus ī, ū, ā.

Joanā moatę sieru sęja
deviņiem stoureišiem:

šam stoureit[i]s, tam stoureits,
man pots siera viduceit[i]s.

n) Aus Unguri bei Kreuzburg.

Diesen Text nebst nachfolgenden Bemerkungen verdankt der Herausgeber der Liebenswürdigkeit des von dort stammenden Herrn cand. phil. P. K'ik'auka. Wie im Hochlettischen überhaupt, ist auch hier der ursprüngliche Dehnton mit dem fallenden Ton zusammengefallen, worauf hier (und auch in einigen anderen Mundarten) eine neue, durch den Charakter der folgenden Konsonanten (vgl. dazu KZ. XLIV, 47 ff.) bedingte Differenzierung eingetreten ist, wobei der fallende Charakter der Intonation bewahrt wird; vor Tenues u. a. (') werden die Längen hier kürzer gesprochen als vor Mediae (in diesem Fall hier mit ~ bezeichnet), wobei die Dehnung in Diphthongen und diphthongischen Verbindungen im zweiten Bestandteil stattfindet. Auch kurze Silben werden zweierlei betont: vor Mediae (auch in Fällen wie z. B. nom. s. *tobs* «gut») etwa fallend, vor Tenues (auch in *tu* «du») etwa steigend (dieser Unterschied — durch die nachfolgenden Konsonanten bedingt — ist hier graphisch nicht bezeichnet).

ei, ou < i, ā; oa (bei schnellem Sprechen fast monophthongisch wie *ā* klingend) aus *ā*: y wie in Seßwegen; dreifaches l: velares *ɫ* vor velaren Vokalen, schwach palatalisiertes *l* vor palatalen Vokalen und stark palatalisiertes *ʎ* (aus *lj* u. a.); auch andere Konsonanten sind vor palatalen Vokalen (die selbst nachher geschwunden sein können) schwach palatalisiert (so unterscheidet sich z. B. *sunc* «Hund» aus **sunis* durch sein schwach palatalisiertes *u* von *munc* «mein» aus **munas*, oder II. s. prs. *jòut* «fühlst» aus *jùti* durch sein schwach palatalisiertes *t* von der III. p. prs. *jòut* aus **jùta*); *nc, ñc* < *ns, ñs*; zwei Negationen: betontes *na-* (aus *ne-*) vor Verben u. a., unbetontes *ni-* vor Pronomina und Adverbien; Präposition *iz* statt *uz* «auf, nach»; *a* vor palatalen Vokalen (z. B. in *spaniè*) ist etwas heller als *a* aus *ɛ* (z. B. in *ɫapns*); stimmhafte Geräuschlaute werden im absoluten Auslaut stimmlos.

ɫob'dièn! nu koá tu[d] nõu iét! pàr kuó ta[d] naizbràuc (II. s. prs.; = mittelle. *neàizbràuc*) *nì'kod iz mòusu moájám? mes* («wir») *gaĩdam kotru diènu; koá naür* (< *navar* < *nevar*), *toá naür sagaĩleit. — cik tu ɫapns paliç[i]s, nì'moz mani vaĩra napazèist[i]! lepneiba nõu toba lieta. — es beju* («war») *šitodièn bazneicá ùn tagad bràuksú atpakeł* («zurück») *iz moájám. — muñs šuogod oábulù* («Äpfel») *nì'moz nõu: oábèlneivèm zièdi pavaser* («im Frühling») *nìosota. — doārza kùoki meĩ moáta zemi. — duótu teũ* («dir») *paraũzeit mòusu òt[u]s, tik nõu, kamá* (loc. s. zu *kas*) *ìeliét: vysas gtoāzēs àiznaĩtas. — kas iř tamá spaniè* (für mittelle. loc. s. *spanñi*)? *tùr iř piènc. — mòusu tupulièm visi ɫoksti nìosotuši nìo solnas. — vysu nedelũ pouš tik solts vèjs, — duõmoát* (infin.; «man könnte denken»), *ka nì'moz nabutu* (*-butu* für mittelle. *bũtu*) *vosora. — koá rudenc tàiks! — kùrs* («welches») *naz[i]s iř mùnc? vai ted* (für sonstiges *tad*) *tu pots sava naža vaĩra napazèist[i]? — es nu gòn reit na-ièšu gonuõs. — mẽness speid pa tuõgu ustubá. — nõac vydá* («herein») *! kùo tu tik ìlgi sèd[i] tàuká? — mes bejám vakar mežá mólkas cirst. — cõuka palièk cõuka. — Joãneit,*

dāts, celiēs nòu aúski («auf»)! tàiks jóu («schon») iř celi-
tiēs. — maĩnc koá vaĩnc. — kàrs (= mittelle. karš) pa-
dora cyřvòakiém («Menschen») daũdz laũnuma. — nabādo-
jiēs, dēlin, jà teĩ bus (daneben auch boũs < bús) jò-ád
kara maĩze! — šũodiēn vysu diēnu leja (für mittelle. lija)
leĩt[u]s («Regen»). — iedzen vadzi siēnà! — toboákèis (-eis <
-ais) siēnc iř tys, kùrs iř kàlt[i]s saũlē. — stoásta, ka viĩu-
stubu pũika as[u]s (für schriftle. ęsuõt) niokrit[i]s nũo jũmta
ũn pòartaũz[i]s seũ («sich») koāju. — butu tu palic[i]s moā-
jās, nabutu leĩtá («im Regen») samirc[i]s. — Joũlē gryb
bràukt iz Reĩgu. — upē asũot viēnc cyřvòaks nioslèic[i]s. —
ni kà nadabuju: atnòacũ (I. s. prt. zu atnākt) atpakeĩ àr tu-
škām (für tukšām) rũokām. — nišosamozgoajiēs pa priēšku
(für priēksũ), ted ēd! — vỹtkš viĩu lèi raũn! — Upmaliešũ
Meĩlēĩ boũskũot (für búsuõt) koāzas. — aúski («hoch») tàc.
zamu krèit. — vài es naũru (< navaru) dabuĩt (für dabũt)
druscĩn maĩzes? — ustubá tik tỹmss, ka ni moz naũr ředzēt.
— pũika, nasaplēsiēs ũn natàis[i] trũoksni: sēd[i] miēreigs! —
šitèi (< šitĩ für šitā) golũ iř sapovuseř (-pov- für -pov-). —
kùr muna capureř? tu viĩu busi izgàisinoaj[i]s!

pòarsoka («Märchen») pàr tópsu ũn oāzi.

tópsa viēnrēiz iekrytusē oká. oāz[i]s, kuram àr iesagri-
bējiēs dzerĩt, piēgoājs piē okas ũn pros[u]s (für mittelle. pra-
suõt), vài tũr vydá («drinnen») asũot daũdz oũdenc ũn vài
as[u]s gořds. tópsa sokũot, lèi tàc[u]s tik vydá («hinein»),
šèi jóũ koádu pusdiēnu dzerũot ũn naũrũot nišosadzerĩtiēs. oāzs
tycādams ietac àr oká, ũn tópsa toũleĩt šām iztác iz rogiēm
ũn tàuká nišo okas!

o) Aus Nerft.

ir, ũr > ier, ùor; iē, uô > i, ũ; ā > oa; ei > ai;
ei, ou < ē, ũ; nc, nē < ns, nš; Präpositionen pi, ni statt
piē, nišo.

1. kam tĩe šĩermi ziřgi stoar   diēva dála šĩermi ziřgi,
pi saulĩtes noma duoru?   saules maĩtas preceniēka.

2. *dieva dāls sūlēš maītai*
par Daugavu rīoku snēdže . . .

3. *sūlē gauži nūoraudojā*
kalniņa stoavādama:
koā tai beja naraudoat!
žāl maitiņas, žāl pouriņa:
pourinē zalta kaldinoats,
sudrabiņa doavaniņas.

4. *ūzaliinē aiz kalniņa.*
aiz ūzala azars:
dieva dāls jūstu kar,
sūlēš maīta vāinaciņu.

5. *sper. pārkaun. azarā*
leidz pošam dibinam!
tur mūsleika sūlēš maītu,
zalta konu (< kaīnu) moz-
godama.

6. *vistu cōalās pamatusē.*
pamat mani moamuliņa;
cōalē tak pulciņa. —
kur, moamiņ, as («ich») vīna?

7. *ceirulītī]s auški (*hoch)*
dzid
par visim putniņim (instr. pl.);
dīevam gudris podūomiņē
par visim ļautiņim.

8. *malna čouška («Schlan-*
ge») rudzus mola
vidū jouras iz («auf») akmiņa;

kungam čst tei maizitē,
nī («nicht») munam broaliņam!'

9. *skitu sūli izlavnot*
gar ūzala zarviim:
dravinēka dēliņam
voska cimdi rūociņa.

10. *nūsaveju (I. s. prt.; -e-*
für -i-) puoladziņu
nī («von») sofkana dzeipa-
rīņa;
ciertu raizi Daugavoa,
poarsaškeira Daugariņa.

11. *ai (rgeh*). moasiņa,*
tautiņoas,
dzeivuļē («lebe») skaiški
(«schön») nūtogoajusē!
lai slaritē loba slar¹
jaunajoam moasiņoam!

12. *plūnīt (II. pl. imper.),*
broalē, paora plavas.
lai stoav leiči napļounami!
lai moasiņa pouru šova (=šuva)
pa leičīti ganīdama!

13. *viņē («ein») gonē nūo*
mira;
visi goni raudoaja;
couka roka dūobi
augstoa kolnā;
dzenc (< dzenis) kola kristu²
sansoa apse.

β) Ostlettische Gruppe.

Merkmale: a) *ie, uo* > *i, ū*; b) *ī, u* > *ei, ou* resp. *eu* oder *yu*; c) *ā* > *ō*, woraus weiterhin meist ein diphthongischer Laut (*oa, ua* u. a., hier mit *uo* bezeichnet);

¹ III. p. prs. (etwa: «wird verkündet»).

² Für schriftl. *krustu* «Kreuz».

d) in Dubena, Groß-Buschhof, Lubahn und Meiran sind die hier mit ^ˆ bezeichneten Silben steigend betont, während in den übrigen ostlettischen Texten ^ˆ den Stoßton bezeichnet; e) weitgehender Gebrauch der Präposition *iz* im Sinne von *uz*.

a) Aus Groß-Buschhof (Nr. 4—6 nach M.).

Aus *i* durch Umlaut *y* (Zwischenlaut zwischen russ. *y* und le. *i*): *munc* «mein».

1. *velc. peleitę, soldu migu
mozujam (= mazajam) bęř-
nińam!*

*sacylkuse soldu migu,
guli poša (= pati) pagalvī¹!*

2. *pavasari gonūs gōju,
dzisimas tyuu komāli;
ruden gōju mōřšu vest,
pa rīnai taeynōju.*

3. *gūliń, muna rāibalīna,
zēdātōm kōjińōm!
poša kōpi kabnińā¹,
zīdi byru lejińā.*

4. *moza, moza man sivińa,
kō tei syła vōvereitę;
kod jōdams iz pięulu,
pasasytu pazusęs.*

5. *seiki, mozi žagarińi
poři pouleę, poři daga;
seikas, mozas svińas
pošas vēřpeę, pošas aūde.*

6. *dālu mōteę sagęas prosa
par dęlińa āuklęjumu;
tev sagęińa, malejińa, —
kas munai mōteį?*

b) Aus Dubena.

1. *puškajam jaivnu kungu
ar dōbula lapīńam (instr. pl.)!
eytu godu puškāsīm
ar mirteitęs zarińim (instr. pl.).*

2. *šoun, bileitę, voska krāslu
zam zalō āzalińa!
tur tu poša (= pati) pasędęsi
dravenīku mīlādama.*

c) Aus Lubahn.

uo aus *u* klingt ungefähr wie *oā*, *ier* aus *ir* — ungefähr wie *ęar*; *y* wie in Schweden u. a.; *ā* > *yu* resp. (nach palatalen Konsonanten) *iū*; *-is* aus *-es* und (nach palatalen Konsonanten) *-as*, sonst *-ys* aus *-as*; *-us*, *-is* > *-s*; *uc*, *uč* aus *ns*, *ńs*; vor Dentalen eingeschaltetes *k* nach fallenden *i*- und *u*-Diphthongen; *munc* «mein».

¹ Mit halberweichtem *l*.

1. bõlta vuska jìuru brìu vèl (= vèl) da vùortu nada-
dzaltanīm radziīnīm . . . guoju,
2. ka[d] man byūtu tei naū- tak mūsosiņa raūduōduma.
dīna, soki, mūsosiī,
kas gul¹ zemis dybyuā, kù tev dora sveši lāukc
as («ich») nāpierktu Rēigys (< lāudis)!
pili
ar vusīm («allen») vūocīšīm.
3. mālna cīukška («Schlan-
ge») mylt[u]s mola mugariīnis sagrīzušī;
vydā jìurys iz akmiņa; gudri veiri olu dzēre,
kungīm² ēst tū mēizi, kungīm² tīsys atdavušī.
na munīm bīoliīnīm!
4. kù, kēndziīn, tu dīmuoji 8. kur, māmīn, mēitys tovys?
zūbyuā atsaspīd[i]s? krāsli vīn ustobā!
kač man be (= bija) nadiīmaōt! kur, prīde, vīersi tovi?
mozi vīn (= vien) kara veiri? calmi¹ vīn siliīnā!
5. dzīt (< dzīd), mūsosiī, ar 9. as izguoju tū kalniīnū,
manīm («mit mir»)! kur gul¹ munc tāuks («Vater»)
man ir dāudz skāikstu dzīs- un mītoņ.
mu . . . celīs, muna māmuliīn!
6. kur tu isi, bīoleliīn, as tev tēikšu raūduōdama,
bõltys kūojis āukdamīs! kù man dora sveša mītoņ.
išu pi (= piē) mūsosys: 10. kur tu aūgi, skāiksta
dzīeržu tāuktys nycynam. mēita?
as izaūgu pi māmīnis
skāikstu rūžu dīorziīnā.

d) Aus Meiran (bei Lubahn).

uo aus ā wie in Lubahn gesprochen.

1. lejiīnā upē tak, lejā taku mozguotūs.
kalniīnā īva zīd; kolnā kuōpu puškuōtūs³.

e) Aus Neu-Schwaneburg. M.

ll aus ln: ūč < ūš.

1. kumčliīč kollu raud: dīviīč kollu audzinaja,
vai es kollu audzinaju? kundziīč smogu vazumiīnū.

¹ Mit halberweichem l. ² Mit dentalem n.³ < * puškatuos für puškuotuos oder puškuotuos; die Verba auf -ot sind dort durch Verba auf -ōt ersetzt.

f) Aus Klein-Laitzen (bei Oppekaln).

Unbetontes *e* erscheint als *a*: *ei* > *ai*; *ē* > *ie*;
-*rs* statt -*rš*.

1. *pūrā* (= *purvā*) *aūga*
zalā zuōla,
tīos na-iēda kumaliini;
muižā aūga skāistas māitas,
tuōm najuōja precaniki.

2. *kurs pūisit[i]s manpatika*,
tam es pati mutas devu;
kurs jau man napatika,
ar vari nadabija (= *nedabūja*).

g) Aus Neu-Laitzen (bei Oppekaln).

ie aus *ē*; -*a(s)* aus -*e(s)*: *ai* aus *ei*: *muns* «mein»: *ou*
aus *ā*; *ei* aus *ī*.

1. *ganišs beju* (= *biju*).
gonūs giōju,
gona drīebas mugarā;
skuju biksas, tūošu svūorki,
smolka caīnu capurita.

2. *kura maīta gūda gāida*,
tai izlika krūni golvā;
kura gūda nagaidija,
tai izlika dadza lopu.

3. *aiz upītas es izaūgu*,
par upīti mani aizveda;
paleik (= *paliek*) *muni brūoliši*
āiz upītas raūdādami.
brūolīt[i]s meta man ar rīku:

nūoc, mūosiņa, atpakal!
es na-išu, brūolīti,
tev ir nīkna sīva!
nūoc, mūosiņa, nabeistis!
rīošu savu sīvu.

man[i]s dīel, brūolīti,
narūoj savas sīvas!

4. *Jūonīt[i]s nūoca par ga-*
dīnu
savu bārnu aploukuōtu;
kū tī iēda, kū tī dziēra.
jaīnu mīžu oli (= *alu*) *dziēra*,
vacu rudzu maizi iēda.

h) Aus Lipna (bei Marienhausen).

-*o*, -*e* aus -*u*, -*i*; *ie* aus *ē*: Diphthongierung von *i*
und *ū* sehr schwach, hier durch *iġ* und *uġ* bezeichnet;
ou aus *au*: vor velaren Vokalen velares *t*, vor palatalen
Vokalen — palatalisiertes *l'* (so diese Liquida auch in
allen folgenden Texten); *jis* «er» (auch sonst im inflän-
tischen Dialekt); *pi* statt *piē* (auch sonst).

1. *es puorsvīdo zātta zārne*
par sudabra ūzuliņo,

ta[i] jis skrieja skanādams
par vusīm («allen») *zarīnīm*:

*vara sakneš, zatta topas,
sudabrīga vīrsūnīte.*

2. *sreša mūote mane sūta
pi uōbeļs rīštes loūzto.*

*pi uōbeļs dazamidza
kuō pi sovas mūomulīnas;*

*uōbelei birst botte zīde,
man birst goudas osaras.*

i) Aus Marienhausen. -

-u, -i > -o, -e (lauten geschlossener als in Lipna);
uŷ aus ū wie in Lipna (aber mit offenerem u): vor palata-
talen Vokalen halberweichte Konsonanten (was hier nur
am l bezeichnet ist); *gai (kai) > gei (kei)*; *ē > ie*; *i* und
ū aus *ie* (und *iē*) und *ūo* (und *uō*) werden auch unter
dem Akzent mehr oder weniger gekürzt und scheinen zu-
weilen geradezu kurz gesprochen zu werden: *au > ou*.

1. *seše brūtōlē, vīna mūosa,
kur dūšem (I. pl. fut.), nadū-
šem?*

*ti meš dūšem soco mūoso,
kur uŷdeņa dzīrnovas.*

2. *kura meita gūda gēida,
tai tūimīna krūne kōta;
kura gūda nageideja,
tai izlīka dādža topo.*

3. *vuse («alle») soka, vuse
soka:*

*muna tūimē pazuduse,
muna tūimē aiz kaŷnīna
siēd sudabra kriēslnā.*

4. *dīvam dīvīna palīku
ai (= ar) tūimīno runajut.*

5. *dzīdo smālke, dzīdo rešne
tūtūs (= tūtūs) nūguojuse,
tai mūote ŷpazīna,
tai jei («sie») gūži naroū-
dovā¹.*

k) Aus Baltinow.

-o, -e aus -u, -i: *ē > ie*; *kai, gai > kei, gei*; *uc* aus
us: *ī > ei*; *ā > yū*; *y* aus *i* wie in Seßwegen; *k̄ > č*;
Palatalisierung von Konsonanten wie in Marienhausen:
a, ā aus *ę, ę̄* sehr hell, hier durch *ā, ā̄* bezeichnet.

1. *kam, saulīt, botta liece,
ka[d] soŷkana nārīteje?*

*kam, mūosiņ, skēista auge,
ka[d] ar gūdo nādzeivore
(= nedzīvāji)?*

*zātta, sudabra dabore (= da-
būji),*

*myūžam gūda nādabove!
2. botta imo, botta tūko
hūolīnam sma kosto . . .*

¹ = mittelle. *neraūdāja*.

3. *bottas kùojinäs apovo,*
patik mätnas nāsojūt;
gudro laužo bierniūc¹ bejo,
stykts patyko dzeivūodams.

4. *pīere, tautit, man*
autine
sudabriūa tapinūom!

kam tu mane jauno atškeire
nu tūs² pučo vāinudziūa!

5. *dzide geilīt, voi (=vai)*
nādziđe,
nālieks saulę vokarā!
raude, bierniū, voi nāraude,
nāniūns³ teivā⁴ ēista mūtote!

l) Aus Borchow.

uo (aus *ā*) lautet etwa wie *oā*: *g* > *dž*; *ier* aus *ir*.

1. *skāiški (= skaisti) dzīd* *vīna paša mūtots (= mātes)*
būtorineitę *būtorineišu pulciūā.* [meita
aiz opora ganēidama.

2. *vīna paša (= pati)*
rūžę zīd
klindžereišu dūtorziūā;

3. *aizamiersa man dzīsmeitę,*
nūsajūdzę kumļiūc;
ļęc, sauleitę, reitā agri,
līd pa tūgu ustobā!

m) Aus Vuorkova.

uo (aus *ū*) lautet etwa wie *ōa*; *ier* aus *ir*; *eu* aus *ū*; gen. s. und nom., acc. pl. der *ā-* resp. *ē-*Stämme auf *-ys* resp. *-is* wie in Lubahn; *k* > *č*; Palatalisierung von Konsonanten wie in Marienhausen; *y* (auch im folgenden) aus *i* wie in Seßwegen; *us* > *uc*; *-rs* statt *-rš*: Deminutiva (auch im folgenden) mit *-ēi-* statt *-iū-*.

1. *gonūs guoja, ūgys ēžu,*
skāista aūgu natikleitę;
kurs puiseit[i]s mani jeūs,
taī vej (= vij) garu puota-
dzeū!

2. *caūneitęi pīci pīersti,*
pīci zatā gredzineī (= gre-
dzenīi);
visi pīci saskanēja
medinīka kuleitī (= kulītē).

¹ < *bērninis (vgl. den acc. s. *autine* < *outini = *autīnu*) = *bērnīš*.

² = gen. pl. für mittelle. *tūo* (auch anderwärts im Ostlettischen).

³ III. p. fut. zum infin. *nīmt* = *nemt*.

⁴ gen. s. (wohl aus *terja) für schriftl. *teris*.

3. vakar snijga boļti snīgi,
šūdiņ («heute») toba medei-
sōna;

kur pazynu caunis pādys.
tur pagrīžu zīrdzeņi.

4. kam pīdēr vaca dryva
(= druva),
kam — vacuo muomulēna?
dričim (dat. pl.) dēr vaca dryva,
podūmam — muomulēna.

5. dzērzu mana muomulēna
aiz upeitis runuojūt:
puori brist — dzilš eudinc
(«Wasser»),

aplēik it — lēts (= liels)
lēikums.

6. apkaušteju krauklām
kuojis.
nūbraucu Vuocys zēmeiti (= ze-
mītē); -

Vuocys kuīgi breinaruos
(= brīnoajās),
kuōds pālām zyrgs.

7. kreumim aūga ūši, līpi
(= liēpas),
kreumim — zalī ūzulēni
(= uozuolīni):
mani muote vīnu auklēja
bez botlūs (gen. pl.) bruolū.

n) Aus Preili.

Palatalisierung von Konsonanten wie in Marienhausen:
-u und -i zuweilen geschwunden; uo wie in Vuorkova; y
wie in Seßwegen; -ys und -is wie in Vuorkova; ier aus
ir; ie aus ē.

krūga meita vītu tāisa;
sauce maņa (= manis) ktuot'
gutāt'.

ās («ich») na-īs[u] . . . ;
malni tavi patadzeņi.
išu jīuru videnā,
gulšns zīdu tairēnā;
jīuru galī agri dzīd,
agri mani mūdnyuos.
tuolī maņ juonājīt¹
da tūs (= tūo) meitu muotei;
tai muotei treis meitys,
vysys vīna aūgumeņa.

maņ . . . tei (= tū) meiteņa.
kur² raksteja auteni (= autīnu)!
ās nadūšu tuos meitys,
tei maņ poša (= pati) jaū-
nuokuo!

ka[d] nadūsi tuos meitys,
biedeņom (instr. pl.) nāmier-
š[u];
biedeņom nāmgrašu.
kur jīus mani gtobuosīt?
jaūnu meitu duorzeņa
pati (= pašā) . . . videnā.
izāuguse krupta līpa;

¹ Mit hiatusfüllendem -j-.

² Vertritt das Relativpronomen *kurā*.

guoja kuŋgi, guoja laud[i]s, aizpuškova (-ova für -uoja)
 ni (= ne) zareña nanūtaužē. capureit[i].
 guoja . . . diva dats (= raicoj (= vaicā) kuŋgi, vai-
 dēls), coj laud[i]s,
 nūtauž pošu vīersyuneit'[i], kaīda kīka tys zidenč?

o) Aus Lixna.

Palatalisierung von Konsonanten wie in Marienhausen; Aussprache von *uo* (aus *ā*) variierend (wie sehr geschlossenes, stark nach *ū* neigendes *ō*, oder *ōa* resp. *ūa*): das *a* (aus *ā*) in *-am* im dat. und instr. pl. bald ganz kurz, bald halblang; *ier* aus *ir*.

1. Juoneit[i]s konu (= kañ- ūzuts (= uōzuols) tā[v]s, līpa
 nu) sadauzē¹ mūtōḡ,
 iz patāka akminteña; veitūlēni bruolelēni.
 svāta Mūora salasē²
 pa vīnam galdeñam; 3. treis pulceñi buoreneišu,
 diva dālī sašteipava³ visi bosam kuojeñam,
 sudobreña steipeñam. rysu celī (= celū) izrakštē
 ar bosam kuojeñam,
 2. aiz kalneña zala mūiža, vysu celī iztāistē
 skaišti puiši, sīermi zīrgi; ar gaudam asareñam.
 pavaduši (manī) gabaleñu, 4. tā[v]s nūguoja bišu kuoptu
 vaicuoj (= vaicā) zatta, sudo- mūtōḡ driku driveñā (= dru-
 breña. viñā);
 kur es jemšu zattu, sudobru, tās atnešs (= atnesīs) mad[u]s
 ka[d] ma («mir») nava tāva vuocelī,
 ar mūtōḡ? mūtōḡ — driku pluoceneiti.

p) Aus Warkland.

Palatalisierung von Konsonanten wie in Marienhausen; *ier* aus *ir*.

1. kū dareit', nadareit' 2. kupta līpa uōreñuōs
 šam rasnajam ūzutam? na ar nazi nūgrīžama;
 ar cīerveiti, ar kaplēti, vīna vīn (= viēn) mūtōḡi meīta,
 ar gudrū podīmeñu. na kōtḡpam zadynūōt'!

¹ = sadauzīja. ² = salasīja. ³ = sastipāja.

g) Aus Birsén.

Palatalisierung von Konsonanten (hier bezeichnet); *ier* aus *ir*: II. pl. imper. auf *-it'*; Präposition *z* statt *iz* (= *uz*); *ç* und *ç* offener als im Mittellettischen: *-ys* und *-is* wie in Vuorkova.

1. *šėnuók b'eja* (= *bija*) *tù[v]s i* («und») *datš, i dá-tam jàu b'eja bārui. at'it' jis nu* (= *nūo*) *krūga, tys datš, i soka z sovim* (instr. pl.) *bārūim: «jemit' jūš* (= *jūs*) *ragačėnīs, l'icit'* («legt») *vacū tāvu* (scil.: darauf), *čėlčėit' z ģėžu, izšėd'it' jū* («ihn») *pūrā* (= *purā*)! *tai jū t'ī vėi* (= *vāi*) *výtki¹ ād, vėi suūi!*» *nu jū ilik tū vacū tāvu, nū-catk z pūru, izšėš t'ī, a* (aus russ. *a* «aber») *ragačėnīs at-vātķ atpakal. vāicoj* (= *vāicā*) *tās: «a kam jūš ragačėnīs výtkat z sātu? kam jūš napančėt' t'ī!*» *atsoka bārui: «ar kū ģėš* («wir») *t'čėi čilķšėm* (I. pl. fut.), *kat* (= *kad*) *tu vacs byāši?*» *jis řėdž, ka stykč'i. nūģūo* (= *nūogāja*) *pač's z ģėžu, atvýtķa vacū tāvu z sātu atpakal i ģtobūo* (= *glabāja*), *čėkam* («bis») *myra.*

2. *sāimīnīķs dalie* (= *dalija*) *galī* (= *galū*) *ap gočdu ģi* (= *ģie*) *mālt'čit' is. dalėdams soka jis tai: «ša* (= *še*), *mām* («Mutter»), *t'čū* («dir») *gobots, a, šiva, ša t'čū kumāss!*» *šī-vai kumāss b'eja itāids tyts* (= *liels*), *ka ģėi* («sie») *navarie* (= *nerareja*) *apčš't, a mūot'çi gobots itāids moženč, ka na-b'eja, kūo z zūba izlīkt'.*

3. *b'eja mūot'ç i ģėita i kučėit'ç: mūot'ç b'eja vaca, a ģėita b'eja nat'iklç. ka[d] jū mūot'ç sġuta strūoduūt', to* (= *tad*) *ģėi na-it z dořbu i soka tai: «d'el* (= *dčl*) *kam strūo-duūt'? māni vėirs izėšš* (= *izredis*), *kučėit'i výtķs apčšš* (= *apėdis*), *a tu, mānėn, nūmīrsi.*» *da-it zīma, ūi* (= *ne*) *apād kučėit'is výtķs, ūi nūmīerst mūot'ç, ūi ģėitys vėirs na-izvad. i nava kūo čšt'. papġuš čies* (= *vėjš*) *ģi tģga, sġu-ta ģėita mūot'i: «pasačėr, mānėn, vėi naprosa kas plāutu?» «nā* (= *nē*), *ģėit'ėn! ka[d] napl'āci vosorā, to ģīmā ūi kas naprasčš* (= *neprasīs*).»

¹ K hier nicht wie im Schriftlettischen, sondern gleich dem russ. k zu sprechen.

r) Aus Ludsen.

Palatalisierung von Konsonanten wie in Marienhausen; -ys und -is wie in Vuorkova; *ie* aus *ē*; *ier* aus *ir*; *ŷ* aus *t* vor Konsonanten.

1. *ptota, ptota klōva topa,*
lērēit žēmî (= zeme) grizda-
muōs;

yon bogota brūolū mūsosa
it tāutuōs raūduōdama.

2. *cik* («soviel») *putniēnam*
dzīduōšonys,

kai nu (= nūo) poša pava-
sara :

cik meitom (dat. pl.) *tobys*
džeivis,

kai nu gonu da tāut'ēnu.

3. *kupta lēpeņa izaūga*
muna brūolā pogoumā.

4. *orūojs ar kalīnēnā,*
otūts (= avots) tak lējēnā.

5. *smuks bierzeņč, šaurys*
topys,

tys rašēni iugi tur;

smuks puiseit[i]s, šaurys
ac[i]s,

tys osoru dzāruojeņč.

6. *aizamērsa maņ dzis-*
meit'ē,

izajiudžē kumieleņč;

pasokit («sagt») *maņ dzis-*
meit'i!

pats aizjūgšu kumieleņi.

s) Aus Raipol.

Palatalisierung wie in Marienhausen; *ier* aus *ir*; *ē* und *ġ* sehr breit; im bestimmten Adjektiv -ij- statt -aj-; *ie* aus *ē*; II. plur. imper. auf -it'; loc. pl. der ā-Stämme auf -ūs; *pūrs* für *purvs*.

1. *da celīm* (instr. pl.) *pū-*
ru brydu

da dzattonam purynam;

nūruōvu purynu,

nūvynu (= nūoviju) vaiņuceņi.

vāicoj (= vaicā) kēngi¹, vāi-
coj lāud[i]s:

«kur jūš («ihr») *pierkot* (II.
pl. prt.) *vaiņuku?»*

Rēigā pierkom (I. pl. prt.)

2. *da celīm pūru brydu*

da sovai māmēnai;

da švešai na-itulū (= ne-iētu)

sāusijom kūojeņom (instr. pl.).

3. *tricēt' tric' tei pušeit'ē,*
kur māmēna meitu d'ēģē:

šūni (= suņi) rej, gaļi dzīt'

(*< dzīd'*),

zrāigoj tāitu kumieleņi.

¹ Mit dentalem *n*.

4. *màmena mura mìtuò
nanitãmani atdaruše,
syurijam, ryugtijam,
asarenu dzârnojam.*

5. *nadûdit'
mani (= manis) juûnys taû-
teûús!
gor pi (= pie) dira tàika beja.*

*gor del' (= dîl') mani tobu
lâužu.*

6. *vysta èuoleiðsus (= èali-
sus) atskéira,
atškiers mani mùomulëna;
èuoleit[i]s tak pulçenã, —
kur, màmen, mai t'ççêl'?*

1) Aus Dagda.

Palatalisierung von Konsonanten; *ier* aus *ir*: -ys und -is wie in Vuorkova; Präterita auf -ova statt -aju resp. -uojv): ç und ç sehr offen.

1. *Juòeit'[i]s šêl' (< séd)
kašneí.*

*zuólu nosta mugorã.
kas Juòeit'i irùtova?
pyrma gony, pigulñiki.¹*

2. *pal'd'is soku tàvam,
ka Juòeit'i (maní) mùkrišt'aja:
ka[d] atgnoja Juòia d'ma,
riši jù («ihn») jùiníjaja.*

3. *takst'eigota tryçynova
treju vogu galeñús:
«vyss por tobu, vyss por tobu!
švešu žemã izstaigovu.»*

4. *aizad'edžu (= aizde-
dzuôs) garu skotu,
šêžu ilgi¹ vokorã:*

*gaidu sova mèitamuo
vu (= nuo) darbeña at'ejut'.*

5. *munc («mein») mítais).
munc jaúkais!*

*kur gulëji sū nakšneñi?
zam prið'eit'is, zam agleit'is.²*

6. *sota man' («mir») rùkys
kùojis*

*tãutu drëbiš vëlçjut'
sytu rùku ap rùceñi,
taí skañ zãtta gredziñeñi
(= gredzeniñi)!*

*taí džiert' (< džird) muni
bùolëñeñi!*

7. *svãta Mìora t'çergu
gùoja,*

*maní lèidza vadynova;
šêu (= sev) apjûžë zãtta jùsta,
mãñ apjûžë — sudobreña.
apjûzdama pìsaçeja:*

*«nosoj (= nasã) skãiški¹
(= skaistì), bùoriñeit'ç'!»*

8. *špëru kùoji duòbutã,
isaspërg rùoçeñi:*

*d'ervu rùku bùolënam,
pasad'çvç — tàut'eisãm.*

9. *aizajiðdžu (= aizjùdžuos)
šiermu zyçgu,*

¹ K, ç wie im Russischen zu sprechen.

² = *eglites*.

uiražova ljeñi.
 aizarčja čima suñi.
 iztak čima dzattuonéit'č,
 ivad mañi ustobã,
 kumčleni -- staleit' i (= stallitī):
 pacatk mán lipys goŕda,
 izlik d'iva dñoronys.
 lik mán čst', lik mán dzeřt',
 lik d'iceñi pñimínět'.
 as («ich») pajčžu (= paedu,
 aš padžęru,
 as d'iceñu pñimíněju.

10. pavaicuōšim nu Miu-
 reñis:

kur kal'čšim žėizaut'eius?
 *d'ėečėñas ūzutūs (= uozuo-
 luos'),

dasmytã l'ipeñi: . . .
 kur męš («wir») liksim žėizau-
 t'eius?
 «bñoriñeit'is pñjureñã,
 zam bōttūs (= baltuo) vjñnuo-
 ŗeisa,
 tai stuoč oruojam!»

11. ar šiermeit'i Rėigã
 brauču,
 ar bęreit'i — bažneicã;
 šiermeišam čužu d'evu,
 bęreišam — patačėnu.

12. sasatryjuka šiermi zyřgi¹
 nu patãka akniš'eña,
 sarauš'eja zãtta grėžus,
 sudobreña imacėnus.

ü. Aus Kraslau.

Palatalisierung wie in Marienhausen: *ier* aus *ir*; *-ys*,
-is wie in Vuorkova; *ū* > *yu*.

1. kopãs kũojis ikuoruši, mán («mir») eđiruok kũojis
 jañni puši ðiva tyudžę: mierka,
 kur byðš jĩnd' (= jemt' lãu-
 daceñi? kai eistajam gonam.
 ðiveñ, attait' (= atlaid)grãkus! 3.² ðiveñ tãimeñ,
 myãžam męitu nadzonuōšu. pičel' (II. s. imper.) mañi nu
 myrušu!

2. tobuok itum (= es ietu) jañna siva, mozi bãrni
 gonãs, gauži raut' (= raud) pakalã.
 na («als») gona pavadeitu:

VI. Texte in der Schreibung ihrer Originale.

1. Ostlettischer (inflãntischer) Text (aus Welonen)
 nach *Zbiór wiadomości do antropologii krajowej. wyd. star. ko-
 misyi antropol. akad. um. w Krakowie. tom XVIII, s. 242 f.*

¹ *k*, *g* wie im Russischen zu sprechen.

² Dieser Vers nach einer anderen Person.

Die Orthographie ist polnisch: Palatalisierung von Konsonanten durch den Akut resp. — vor Vokalen (außer vor *i*) — durch *ı* bezeichnet, nur *l* durch *ł*; *w* = *v*; *sz* = *ś*: *cz* = *ć*: die Quantität der Vokale ist nicht bezeichnet (z. B. *o* kann = *o* oder *uo* sein; *e* = *e* oder *ie*); *a* nach erweichten Konsonanten kann auf *ę* resp. *ę* zurückgehen.

ap wistieniu.

turieja sajminiks winu win wistieniu wyss¹ kława ispid's, nałajdia jos ora. it gajlejts pa cielu i («und») riadz, ka jej («sie») tup iz ługa i soka taj («so»): «izsit', wištienia, stykłu i ej ar manim pa cielu, diel tam ka ziamia dâg (<deg)!» jej izsyt stykłu i it ar gajli, i satiejk ji (nom. pl.; «sie») dziarwi. dziarwia wajcoj (III. prs): «kur jiūs ejat? gajlejt ar wištieniu!» «imam («wir gehen») pa cielu, pa tam ka ziamia dâg. ej i («auch») tu ar myšim (= *mums*) leidza!» jej it ar jim, . . . jaŭ ji i («gar») trejus (= loc. *trijuôs*). — it, it ji otkon, satiejk wucynu, — soka wucyns: « . . . kur jiūs iszkuszsz²)?» « . . . isim pa cieliu, ziamia dag, ej i tu ar myšim!» nu, łabi! . . . i wucyns it ar jim, nu i czetrus jaŭ ji. otkon ji it i satiejk wiersi, — wajcoj tys wiersś: «kur jiūs ejat?» gajlejts atsoka: «imam pa cielu, ziamia dag; ej i tu ar myšim!» tys wiersś nugoja riejzia, jaŭ ji tagad picus! i dagajda ji zimys; sòłts lajks. taj («so») soka jaŭ gajlejts ar wistieniu: «sòłts lajks; palejdzit tajsiat (= *taisit*) ustobu, kymâ (loc. s. zum Relativ *kas*) dziejwot par zimu!» atsoka dziarwia: «szej («sie») napalejdzieszkutia (= *nepalidžésuot*): szej palikszkutia (= *palikšuot*) galwieniu zam spornieniu . . .»

¹ „fortwährend“ (wohl unter dem Einfluß des synonymen russ. *vsë*).

² nom. pl. part. fut. (= *iešuoši*; zur Endung s. meine Lett. Gramm. § 728), das eigentlich der Oratio obliqua gehörig hier durch Kontamination der Or. recta (*jiūs* „ihr“) und Or. obliqua für zu erwartendes isit (= *iesit*) steht.

2. Aus der lettischen «Postill» von G. Mancelius v. J. 1653, I. 17.

Die Bedeutung der Schriftzeichen wie im Deutschen (z. B. *ie* = *i*; *h* nach Vokalen dient als Längezeichen, aber nicht überall angewandt; vor Vokalen hat es keinen lautlichen Wert); aber *o* = *uo*; *ee* = *ie*; *â* = *e*; *î* = *s*; *ŷch* = *š*; *ŷch* = *ž*; *ņ* = *ñ*; *ŗ* = *r*; *ķ* = *k*. Im Original große Anfangsbuchstaben nach einem Punkt und — nach deutscher Art — im Anlaut von Substantiven.

ziņ noņkummiš no leelahmš bāhdamš (instr. pl.) ghal-
wu nofahriš ŷtaigahš, und (= *un*) nhe warr drohichu und
preezighu ŷirrdi jembtees (= *jemies*). dassch (= *dazs*), dee-
wam ŷchāhl, tid warrān (= *vareni*) noņkummiš, ka taš tid
weenu wahrdiru runnaht warr, und wāhlātohš, ka tidai taš
buhtu nomirriš. kad dassch gohdiegš zillwāhŗ apdohma tohš
ghrutuš laifuš, ar mehri, ar karzeemš (instr. pl.), ar bad-
du, ar leelu dahrdŷibu, ka (= *kā*) nhe buhtu taš ghaufche
(= *gāuži*) nopuhtees? . . .

weenam zillwāfam by (= *bija*) ohtram buht ka par
deewu, und by tam palliedŷeht, bett, deewam ŷchāhl, ŷchin-
nieš laifohš weenš zillwāhŗ ohtra bennde, ja («ja») patŗ
wāllš (= *vēlns*) gir (= *ir*) . . .

3. Probe der gegenwärtigen vulgären (aus der des Mancelius allmählich umgebildeten) Rechtschreibung. Aus BW., Bd. I, S. 11, Nr. 79.

Zur Geltung der Zeichen vgl. das oben zur Orthographie des Mancelius Gesagte; die Länge der Vokale wird nur in den Wurzelsilben konsequent (durch *h*) bezeichnet. Die Ziffern und Buchstaben hinter dem Text und den Varianten besagen, wo und von wem der Text aufgeschrieben ist.

lai rahj ŷungi, ŷo rahdami,
jaunu meitu nenorahja:

lai tās (= tās) gahja, fur eedamas,
tās pahrnahza (atnahza) dseedadamas.

28 d, 137 c. — 3 un 4: lai tās gana peetuſuſchaš, tās ſtaigaja
dseedadamas, 93 b. — 1 un 2: rahjat, ſangi, ſo r., meitaš weeni (= viēn)
nerahjat 82.

1. rahjeet, fungi, 1c rahjeet, .
jaunu meitu nerahjeet:
eet meitiſa, fur cedama,
pahreet lauku dieedadama. 38 b.

Glossar.

Nicht aufgenommen sind in der Regel die Deminutiva auf *-iňš*, *-iňa*, *-itis*, *-ite*, s. § 19 in der grammatischen Einleitung (sondern nur die entsprechenden Grundformen), die Abstrakta auf *-ums*, s. § 20, die Nomina actionis auf *-šana* und *-ums*, s. § 18, die Nomina agentis auf *-(t)ājs* und *-ējs*, s. § 17, die regelrechten Adverbformen auf *-i* zu Adjektiven, s. § 52, die verbalen Adverbformen auf *-(t)in* oder *-šu(s)*, s. § 52, und die Komparationsformen, s. § 21, da Bildung und Bedeutung solcher Formen sich aus der grammatischen Einleitung ergeben; desgleichen solche Komposita mit *ne-* «nicht», «*un-*», deren Bedeutung die negierte Bedeutung der entsprechenden Grundform ist. Von Verben werden hinter dem Infinitiv noch die I. s. prs. und die I. s. prt. angeführt (von zusammengesetzten Verben nur dann, wenn das entsprechende Simplex im Glossar nicht vorkommt): wenn diese beiden Formen gleichlautend sind, wird diese lautlich identische Form nur einmal gesetzt. Ein *-s* hinter einem Substantiv bedeutet, daß der gen. s. desselben (eines *i*-Stammes also) auf *-s* endet (zum Unterschied von den Nomina auf *-s*, die im gen. s. auf *-a* auslauten). Eine kleine Zwei hinter einem Wort bedeutet, daß dies Wort nur aus solchen Mundarten bekannt ist, die nur noch zwei Intonationen unterscheiden. — Eine Schreibung wie z. B. *ar(̄)* bedeutet, daß neben *ar* ein gleichbedeutendes *ar̄* vorkommt.

Buchstabenfolge:

a, ā, b, c, č, d, dz, dž, e resp. *ę, é* resp. *ę, f, g, ğ, i, ī, ie, j, k, k̄, l, l̄, m, n, ŋ, o, ō, p, r, r̄, s, š, t, u, ū, uo, v, z, ž.*

abēji beide
abi beide; *abi divi* beide
acs, -s Auge; Demin. *actīna*
acumiŗklis Augenblick
adata Nadel
agrs früh
agrums Frühe
āi o, ach
āicināt, -nu, -nāju einladen,
 auffordern
āju-dziēsma Wiegenlied
āilu (Interj., mit nachfolgendem acc.) o über
āila Schaf
āiz (cum gen.) hinter; *āiz matiem vazāt* am Haar (gefaßt habend) herumschleppen; *balta aiz visām meitām* glänzender als alle Mädchen; *aiz kuo* weswegen; *aiz prieka* vor Freude
āizaūgt wachsend versperren; verwachsen, zuwachsen
āizbāzt, -žu, -zu verstopfen, zustopfen
āizbēgt wegfliehen
āizbildināt entschuldigen
āizbrāukt wegfahren; hinfahren
āizbultēt, -ēju verriegeln
āizcirst dūrvīs die Tür (heftig) zuschlagen
āizdambētiēs, -ējuōs sich aufstauen
āizdedzināt anzünden
āizdegtiēs sich (dat.) anzünden
āizdzīt vertreiben, wegtreiben; hintreiben
āizēlsis außer Atem gekommen

āizgājējs der Wegziehende
āizgriņt versinken (hinter etwas)
āiziēt hingehen, hinziehen; weggehen; verscheiden; *aiziet aiz . . .* sich hinter (etwas) begeben
āizjāt hinreiten
āizjūgt anspannen; *āizjūgtiēs* sich (dat.) anspannen
āizkaŗt, -kaŗu, -kāru berühren
āizkrāsne Raum hinter dem Ofen
āizkukuōt durch Kuckucksgeschrei schädigen (krank machen)
āizkvēpis, gen. -ēpuša ver-räuchert
āizkērtiēs sich anhakend stecken bleiben
āizlaīstiēs wegfliegen; *āizlaīstiēs āiz* sich (langsam) hinablassen hinter (etwas)
āizliēgt, -dzu verbieten
āizlūgšana Fürbitte
āizmaksāt bezahlen
āizmigt, -īegu, -īgu einschlafen
āizmīrst, -rstu, -rsu vergessen; *āizmīrstiēs* vergessen werden, *āizmīrsās Jāņa diēna neturēta* man vergaß den Johannistag zu feiern
āizmukt, -ūku, -uku entweichen
āiznest hinbringen; wegbringen; *āiznestiēs laūj* erlaube dich hinzutragen!
āiznēmt verwenden (zu etwas)
āizpuŗkuōt schmücken
āizrādīt hinweisen
āizripuōt fortrollen (intrans.)
āizriētiēs zu bellen anfangen

àizsaüle Raum hinter der Sonne
àizskriet weglaufen; hinlaufen
àizslēgt, -ēdzu, -ēdzu verschließen
àizslēgēt, -ēju *luôgus* die Fensterläden schließen
àizsmakt heiser werden
àizstāvēt verteidigen
àizstēigtiēs hinein
àizšautiēs garām (an jemand) rasch vorbeifliegen
àiztaīsīt zumachen
àiztecēt hinlaufen; weglaufen; vergehen
àiztriekt, -cu fortjagen
àizvakar vorgestern
àizvest hinführen; wegführen
àizvējš (eigentlich: vor dem Winde geschützte Stelle) Schutz (mit einem gen. subjectivus)
àizviēnam immer
ak ach; *ak tu* («du») *luôpi!* ach, ihr Vieher!
aka Brunnen
akls blind
akmens (gen. s. *akmens* oder *akmeņa*; statt *e* auch *i* zwischen *m* und *n*) Stein; Demin. *akmentiņš*, *akmintiņš* und *akmistiņš
akuzatīvs Akkusativ
akuôts Granne (Achel)
ala Höhle
ālksnis Erle
altāris Altar
alus Bier; Demin. *al(ut)inš*
Añdris — Kurzform zu *Añdrejs* Andreas

ap (cum acc.-instr.) um; über (= lat. *dē*)
apakš (cum gen.) unter
apakša das Untere, Unterteil; *saūles apakšās* bei Sonnenuntergang; *apakšā* (dr)unten
apakšlūpa Unterlippe
apakšniēks der Untergebene
apars mit Wasser gesättigter Moorboden, der beim Auftreten nachgibt (nnd. Quebbe)
apaūgt bewachsen
apaut kājas die Füße bekleiden; *apaut apavas* die Fußbekleidung anziehen
apavas resp. *apavi* Fußbekleidung; nom. s. *apavis* S. 70 dass.
apbrīnuôjams bewundernswert
apcerēt (geistig) betrachten
apdāvināt beschenken
apduômāt nachdenken über; *apduômātiēs* sich anders besinnen (*apduômāšanuôs* — acc. s. des entsprechenden nomen actionis)
apdzest (ganz) auslöschen
apenis Hopfen
apēst aufessen
apgādāt, -āju besorgen, verschaffen
apgāztiēs umstürzen (intrans.)
apglabāt beerdigen
apgrīzt umkehren
apgūlt oder *apgūltiēs* sich (zum Schlafen) hinlegen
apgērbtīēs sich bekleiden, sich ankleiden
apinis Hopfen

- apjāt* umreiten
apjeñt (*līgavu*) heiraten (eine Frau)
apjuōzt umgürten
apkāwnētiēs schämig werden
apkaūstīt, *-stu*, *-stīju* beschlagen (z. B. ein Pferd)
apkārt rings herum; *apkārt kaļnu* um den Berg herum
apkārtne Umgebung
apklāt verdecken
apkust, *-ūstu*, *-usu* ermüden (intrans.)
aplaist acis vis'apkārt sich nach allen Seiten umschauen; *ar miġlu aplaistiēs* rings um sich Nebel verbreiten
aplam verkehrt, töricht
*aplaūks*² Koppel
apliġuōt rings herum Johannislieder singen
aplik herum
aplūkuōt beschauen, besichtigen
apluōks Koppel
apmāisit, *-su*, *-sīju* umrühren
apmālditiēs sich verirren
apmazgāt ringsum abwaschen
apmānīt betrügen
apmeklēt besuchen
apmīrt sterben (von einer Reihe von Subjekten gesagt)
apmīt zertreten (eine Reihe von Objekten)
apnikt, *-ik(st)u*, *-iku* Überdruß erregen
apņeñt rùokas ap mani mich mit den Händen umfassen
applūdināt umströmen
apprecēt heiraten; *apprecētiēs* sich verheiraten
appuskuōt und *appuškuōt* schmücken
aprakstīt beschreiben
apraūdāt beweinen
apraūdzīt nachsehen; besuchen
aprēibt, *-bstu*, *-bu* schwindlig werden
aprit, *-iju* verschlingen
aprunāt in (üble) Nachrede bringen; *aprunātiēs* sich besprechen
apsaŗgāt behüten, bewachen
apse Espe
apseġt bedecken; *apseġtiēs* sich bedecken
apsēstiēs sich hinsetzen
apsēt besäen; *zeme pate ap-sējās* die Erde besäte sich selbst
apskatīt besehen
apslacit, *-aku*, *-aciġu* besprengen
apsmiēt verlachen
apspuoguōt verunstalten
apstākliis Umstand; *apstāklu divdabji* Gerundia (so die Partizipia auf *-dams* genannt)
apstātiēs stehen bleiben; haltmachen
apsiulūt(iēs) versprechen
apsveicinājums Gruß
apsvētīt, *-īju vasaru* dem Sommer Segen verleihen
aptecēt apkārt herumlaufen
aptīt gar herumwickeln um
aptuptiēs, *-upjuōs*, *-upuōs* niederhocken
apturēt anhalten

- apvaīcātiēs* sich erkundigen; fragen
apvārsnis Horizont
apzinātiēs sich bewußt sein
sīrds apziņa Gewissen
apzīmēt, -ēju bezeichnen
apzīmētājs Attribut
apzēļuotiēs sich erbarmen
ar (cum instr.) mit
ar(ī) oder *arī* auch; in der Tat
arājs Pflüger, Ackersmann; Bräutigam, Gatte
arķls Pflug
arēt, aru, aru pflügen; *arums* aufgepflügter Boden
arviēn(u) immer
asara Träne
asaraīnš tränenvoll
asaruōts mit Tränen genetzt
asins, -s Blut; Demin. *asiņtiņas*
asinaīnš blutig, blutend
ass, -s Faden, Klatfer
ass scharf
aste Schwanz
astuōni acht
aši scharf (adv.)
atbālss, -s Echo
atbildēt, -du, -dēju antworten
atbrāukt herfahren
atcēlt vārtus das Tor hebend aufmachen
atdarīt aufmachen, öffnen
atduōt zurück-, ab-, her-, übergeben
atdzist erkalten, kalt werden
atdzivināt wiederbeleben
atdzīvuōtiēs wieder lebendig werden
atgadījums Ereignis
atgrīeziēs zurückkehren (intrans.)
atiēt (zurück)kommen
atjaūtas Witze
atjāt herreiten
atjeņt zurücknehmen
atjuōzt herlaufen
atkal wieder(um), hinwieder, dagegen
atkan wieder
atkārpe Widerhaken; *atkārpaīns* mit Widerhaken versehen
atklāts offen
atkratītiēs sich gewaltsam losmachen
atkrist rücklings fallen
atkust lostauen
atlaist grēkus Sünden vergeben; *atlaistiēs* ablassen (intrans.), nachlassen (intrans.); herfliegen
atlēkt: kam nūo tā atlēc labums? wem entspringt (entsteht) daraus ein Vorteil?
atlikt übrigbleiben
atlīguōt schaukelnd her-schaffen
atlūzt abrechen (intrans.)
atluōbt herlaufen
atlāūt erlauben
atmaksāt entlohnen, vergelten
atmest verwerfen, aufgeben
atminēt(iēs) sich erinnern
atmiņa Erinnerung, Gedächtnis
atnākt (her)kommen
atnest herbringen
atņemt wegnehmen, abnehmen); *atņemt ēlpu* (wiederum) Luft schöpfen; *at-*

- nieņt labdienu* oder *svēicienu* den Gruß erwidern
atpakaļ zurück, rückwärts
atpestītiēs, -ījuōs sich befreien, sich erlösen
atpirkt abkaufen
atpīt losflechten
atpūstiēs sich erholen
atraikne Witwe
atraītiēs Witwer
atrast finden; *atrastiēs* sich befinden; sich erweisen
atrunāt erwidern
atsacīt erwidern; absagen; *atsacītiēs* entsagen
atsaŗkt rot widerscheinen
atsāuktiēs einen Ruf erwidern
atsēstiēs sich hinsetzen
atskanēt erschallen, ertönen; widerhallen
atskatītiēs atpakaļ zurück-schauen
atskrīet herbeieilen
atslēga Schlüssel
atslēgt, -ēdzu, -ēdzu los-schließen
atspaīds Stütze (als ein Aus-hilfe gewährendes Mittel)
atspīdēt erscheinen, erglänzen; widerscheinen; entgegen-leuchten
atspiēstiēs sich stützen
atstatu entfernt (adv.)
atstāt(zurück)lassen, verlassen
atstuņt zurückstoßen, zurück-weisen
atsvabināt befreien
atsķīrt trennen, abscheiden, absondern; *atsķīrtiēs* von statten gehen
attālē entfernt gelegen
attecēt her-, zurücklaufen
attēikt antworten, erwidern
attiecība Beziehung
attiektiēs, -cuōs sich beziehen
atvars Wasserstrudel; Tiefe im Fluß
atvasināt ableiten
atvest herführen
atvēlēt erlauben
atvērt aufmachen, öffnen; *atvērtiēs* sich auftun, sich (er)öffnen
atvīkt herziehen; zurück-schleppen
atzīt, -īstu, -īnu erkennen
atzvēlne Rücklehne
aūbe Haube
aūdzēt, -ēju aufziehen, er-ziehen
aūdzināt, -nu, -nāju wachsen lassen; erziehen
aūgstš (adv. *aūgsti* und *aūgstu*) hoch
aūgšā das Obere; *aūgšā* oben, hinauf; *uz aūgšu* nach oben
aūgšpēdu (adv.) mit aufwärts gestreckten Füßen
aūgt, -gu wachsen
aūgums Wuchs, Gestalt, Körper
aūgustš August
āukla Schnur
aūklēt, -ēju (ein Kind) auf den Armen tragen und wiegen; nomen actionis: *aūklējums* (S. 37, Nr. 138, 23, in der Bedeutung eines substantivierten part. pass. praet.)
aūkstš kalt
aūst, -žu, -du weben

- àust*, -*stu*, -*su*: *gàisma àust* es tagt; *saũle àust* die Sonne geht auf
àut, *àunu*, *àvu* oder *avu kãjas* die FüÙe bekleiden; *àutiã kãjas* sich die FüÙe bekleiden
àuts Tuch; *kãjas àuts* ein Tuch, das den Strumpf (die Socke) ersetzt
àuzas Hafer
avs, -*s* Schaf; Demin. *avitiãa avuõts* Quelle
à! aha!
àbele und (dial.) *àbãlnice* Apfelbaum; Demin. *àbãl-tiãa*
àbuõlainis kumel's Apfelschimmel
àbuõls und *àbuõlin's* Klee
àda Haut
àrdi Darrbalken (plur.)
àrãjs äußerlich
àrpuse Außenseite
àrs das außerhalb Gelegene; freiliegender Platz; *pa àru* drauÙen; *uz àru* nach auÙen; *àrã* drauÙen, heraus, hinaus
àrzemes Ausland
àtrs rasch, heftig, hitzig; adv. *àtri* schnell; *àtrãki* früher, eher
*àzduõre*² (dial. für *àzduõrve*) Raum hinter der (geöffneten) Tür
àzis Ziegenbock

àaku) *nãkt* Hungersnot mit sich bringen
bagãtiba Reichtum
bagãtãgs reichlich
bagãts reich(lich)
baãdãt, -*du*, -*dãju* schrecken
baãl angst (adv.)
baãles Angst
baãlãgs ängstlich
baãls scheu
bakchaãtene Bakchantin
balinãt und dial. *balenãt* bleichen (trans.)
bãlsiãns Laut
bãlss (gen. s.: *bãlsa* oder *bãlss*) Stimme
balãtãbuõls weiÙer Klee
balãkãjis ein WeiÙfüÙiger
balãts weiÙ, rein
baluõdis Taube
baãgas Wogen
baãgs streng
bars Schar
baãuõt und *baruõt* füttern
basãm kãjãm barfuÙ
baskãjiã's ein BarfüÙiger (nach Ulmanns Wörterbuch auch: ein WeiÙfüÙiger)
bãuõdas Genüsse
bãuõdãt, -*du*, -*dãju* genießen
baznãca Kirche
baznãcãni Kirchenleute (die zum Gottesdienst in der Kirche Versammelten)
bãlelin's, *bãlãlin's*, *bãlenin's* oder *bãlin's* Brüderchen
bãls bleich, blaÙ; *bãlums* Blãsse
bãrabãrns Waisenkind, Waise
bãraãne Waise
bãrãda Bart

- bārenis* (masc.), *bārene* (fem.)
 oder dial. *bārine* Waise;
 neben *bā-* auch *bā-*
bāris Waisenkind
bār̄zda Bart
bedre Grube
bēidzuōt endlich
bēigas Ende
bēigt, *-dzu* beenden; *bēigts*
 umgekommen
bēñde Henker
bet aber, sondern
bez (cum genit.) ohne, außer;
bez tā außerdem
bezdelīga Schwalbe
bezdibins Abgrund
bezgalīgs endlos
bezkaūna eine Schamlose
bezlaīka (indecl.) zeitlos
bēda Sorge, Kummer, Leid
bēdāt, *-āju* sich Sorge machen,
 sich kümmern, sich grä-
 men, sich fürchten; *bēdā-*
tiēs sich Sorge machen,
 sich grämen; *bēdu bēdātiēs*
 dass.
bēdīgs traurig, betrübt; elend,
 jämmerlich
bēgt, *bēgu*, *bēgu* resp. *bēgu* oder
bēdzu fliehen
bēres Beerdigung
bēris braunes Pferd
bērnīški kindlich (adv.)
bērnība Kindheit
bērn̄s Kind
bērs braun
bērt, *bēru*, *bēru* schütten
bēr̄zs und *bērze* Birke
bīju (III. p. auch *bīj*) war
 (Präteritum zu *būt*)
bikses Hosen
bikstīt, *-stu*, *-stīju* mit Rippen-
 stößen zu überreden ver-
 suchen
bikere Becher
bilde Bild
bildināt anreden; *bildināt par*
līgavu einen Heiratsantrag
 machen
biŗt, *biŗstu*, *biru* (her)abfallen,
 herabrollen, rieseln
biŗze Birkenwald, Laubwald,
 Hain
birzums Ackergewende beim
 Pflügen (nach Ulmann)
bišdār̄zs Bienengarten
bite Biene
bītiēs, *bīstuōs*, *bījuōs nūo* sich
 fürchten vor
biedrība Verein, Gesellschaft
 (dazu als gen. s. *Biedr-*
[ības] S. 84 Anm.)
celā biedrs Reisegefährte; *bie-*
dram nākt als Gefährte
 mitkommen
biezs dicht; *biezums* Dickicht
bieži oft
blakus daneben
rīta blāzma Morgenröte
blēdis Spitzbube
blēnas Unsinn, Possen, nichts-
 nutziges Reden und Tun
blukis Block
blusa Floh
blaukt (Interj.) plumps
blāūt, *-āju*, *-āvu* schreien,
 brüllen
blāviēns Schrei
blūōda Schüssel
braņgs oder dial. *braņgs* statt-
 lich, prächtig
brašs herrlich

braūcīt, -ku, -cīju (ab)streifen
brāuciēns Fahrt
brāukšana Fahrt
brāukt, -cu fahren; nom.
agentis brāucējs
brālīs Bruder; Demin. *brāl-*
(el)inš
brāzt, -žu, -zu *baņgas* Wellen
 brausend stürzen (trans.)
brēcīnāt zum Schreien ver-
 anlassen
brēkt, -ēcu, -ēcu schreien;
siena brēkt nach Heu ver-
 langend schreien
brīst, brīedu oder *brīenu, brī-*
du waten; dazu nom. ac-
 tionis *brīdums*
brīdinājums Warnung
brīdināt warnen
brīdis Weile, Moment
brīkt — eine Interjektion
brīnišks wunderbar
brīnītiēs, -nuōs, -nīnuōs sich
 wundern
brīnums Wunder
brīnuōtiēs sich wundern
brītiņš kleine Weile
brīvestība Freiheit
brīvs frei; *brīv* ist gestattet
brīžam zuweilen
brīēdināt(an)schwellen(trans.)
brīēdis Elentier
brīēdums — nomen actionis
 praeteritae zu *brīēst, -stu,*
-du quellen, schwellen, zu-
 nehmen, reifen
brīēsmas Schreckliches
brīēsmīgs schrecklich, furcht-
 bar, entsetzlich, grausam
brūklene Preis(s)elbeere
brūns braun

brūte Braut
brūtģans und *brūtģāns* Bräu-
 tigan
bruōkasts Frühstück
bučuōt küssen
buļta Pfeil
buņba Bombe, Kugel
buņgas Trommel
buŗzīt, -zu, -zīju zerknittern
būda Hütte
būšana Sein, Wesen, Zustand
būt, ēsmu, biju sein; *kam man*
bija («war») *sēdēt* warum
 sollte ich sitzen? *tev viņu*
būs («wird sein») *mīlēt* du
 sollst ihn lieben? *kur būs*
ņemt wo soll man nehmen?
*buōģs*² Schar
buōģā iēt zugrunde gehen,
 umkommen

caūna und *caūne* Marder
caūr durch
caūrdurģts durchstoßen
caūri (hin)durch (adv.)
caūrs löcherig; *caūru dienu*
 den ganzen Tag
caūrums Loch
cālis Küchlein
celīs Knie
ceļmaīns und *ceļmaīnš* voll mit
 Baumstümpfen
ceļms Baumstumpf; Stamm
celt, celū, cēlu (er)heben,
 wecken; bauen; erregen,
 anstiften; (*prīekšā*) *celt* vor-
 setzen; *cēltiēs* sich erheben,
 aufstehen, entstehen
cēlnīēks Wanderer
celš Weg

- cepetis* Braten
cept, ceġpu, ceġu braten (trans.)
ceġpure Hut, Mütze
cerêġt, -ru, -rêġu hoffen: *cerêġu*
dabûġusi ich meinte erlangt
zu haben
ceġs Strauch
ceġurġtaġs der vierte
ceġlâġs der Hebende (S. 71:
der die Möbel aus dem
Wagen ins Zimmer trans-
portiert)
cik wieviel (dat. *cikiêm* wie
vielen), wie sehr; (vor Ad-
jektiven und Adverbien)
wie; (als Konjunktion von
Relativsätzen) so oft, wann
immer
cilât öfters heben; gebrau-
chen; *cilâtiês* sich (öfters)
(er)heben
cilvêġks Mensch
cimds Handschuh
cinis ganz kleiner, mit Gras
oder Moos bewachsener
Erdbügel («Hümpel»)
ciġgals das obere Ende eines
«Hümpels»
circenis Heimchen. Haus-
grille
cirst, cêġtu, cirtu hauen; (mit
dem Beil) hauend bauen;
einschlagen; *pliki cirst* eine
Ohrfeige geben
cirtiês Hieb
cirvis Beil
cisas Lager (= aus Stroh
oder Heu u. a. bereitete
Unterlage beim Liegen)
citâdi anders, sonst (= im ent-
gegengesetzten Falle)
- citkâġt* sonst, ehemals
citreġz ein anderes Mal
cits ein anderer; *cits — cits*
der eine — der andere;
citu gadu im nächsten Jahr
citur anderswo: *kur citur* wo
anders
citurit am nächsten Morgen
cikstêt, -stu, -stêġu knarren
cikstêtiês, -stuôs, -stêġuôs rin-
gen, kämpfen
cinîtiês, -nuôs, -nêġuôs sich an-
strengen; ringen
ciġa Kampf
cirulis Lerche
cielava Bachstelze
ciems Dorf (in der Nachbar-
schaft); *ciemâ iêt* zu Gaste
gehen
ciênġs würdig; (in der An-
rede) hochgeschätzt
ciênit, -iju ehren, achten
ciest, -šu, -tu leiden, erdul-
den
ciêši sorgfältig (adv.)
ciêts hart, fest; *ciêtâk* sorg-
fältiger (adv.)
cûka Schwein
cûkgans Schweinhirt; *cûkga-
nuôs iêt* die Obliegenheiten
eines Schweinehirten er-
füllen
ġabinâtiês rascheln
ġakls hurtig, flink, fleißig
ġetri vier
ġiġkslis Schenkel, Hinter-
viertel
ġikstêt, -stu, -stêġu knarren
ġukurs Dachfirst
ġupa Haufe
ġuprs Schopf

- čūlāt* wässerig eitern; brennen (von Wunden gesagt)
čūška Schlange
- da* (cum gen. oder dat.) bis (zu)
- daba* Natur, Charakter
dabūt oder dial. *dabuit*, *-ūju* bekommen, erlangen; (vor einem Infinitiv) vermögen
- dadzis* Klette; Distel
dagaidīt erwarten (perfektiv)
daiļs oder dial. *daīls* resp. *daīls* schön; *daiļums* Schönheit
- daina* oder *daiņa* Volkslied
da-iēt herankommen; hinan-, hinzugehen
- dakstiņš* Dachziegel
dalīt, *-lu*, *-līju* teilen
dala Teil; *ar kurū citiēm nav ne-kādas dalas* welche (nom. s.) andere (acc. pl.) nichts angeht
- damiēgtiēs*, *-dzuōs* sich (hin-)andrücken
- dañcāt* und *dañcuôt* tanzen
darbība Tätigkeit, Handlung;
darbības-vārds Verbum
darbs Arbeit
- darbuōšanās* (nom. und gen. s.) Beschäftigung
- darināt* zustande bringen, herstellen, anfertigen, bilden
darīt, *-ru*, *-rīju* tun, machen;
alu darīt Bier brauen; *darīšana* Sache
- datīvs* Dativ
- daudz* viel; viele
daudzināt (rühmend und) oft erwähnen
- daudzkārt* vielfach, oft
daudzreiz oft
daudzskaitlis Mehrzahl, Plural
Daugava Düna
daūzītiēs, *-zuōs*, *-zījuōs* poltern
- dažāds* mancherlei, verschieden
- dažs* mancher; *daži* einige, manche
- daž(u)reiz* manchmal
- dābuls* Klee
dārdzība Teuerung
dārgs teuer
dārzs Garten
- dāvana* und *dāvana (oder *dāvana?) > ostle. *dūovona*² Gabe, Geschenk
- dāvināt* und *dāvināt* schenken
deβess, *-s* oder plur. *deβesis* Himmel
- deβeši* Wolken
- dedzināt* anzünden
- deglis* Zündschwamm
- degt*, *degu*, *degu* oder *degu* resp. *dedzu* brennen (trans. und intrans.)
- deguns* Nase; Schnabel
- deja* Tanz
- derēt*, *-ru*, *-rēju* taugen; dingen
- desmit* zehn
- devīni* und *devīni* neun; *es kā devīni laūkā* ich (scil. laufe) im Nu hinaus
- devīnrēz* neunmal
- devīt(aī)s* neunter
- Dēkla* eine Schicksalsgöttin
- dēlis* Brett
- dēls* Sohn; *dēlu māte* Mutter von mehreren Söhnen
- dēl'* (cum gen.) wegen, um —

- willen; für; *dēl' kam?* weshalb, wozu; *dēl' tam ka* deshalb weil
dēstīt, -stu, -stīju pflanzen
dībēns und *dībīns* Grund. Boden, Tiefe
dikti sehr
dimants Diamant
dīmdēt, -du, -dēju dröhnen, gellen
divdabis Partizip
divējāds zweierlei
divi zwei
dižēns groß, ansehnlich
dižgalvis ein Großköpfiger
dižs groß
dīkis Teich
dīkmala Teichufer
dīvains seltsam, wundersam
diēgs Faden, Zwirn
diena Tag; *dīenu nūo dienas* mit jedem Tage
dīen(a)vidu gulēt Mittagsschlaf halten
dīendusū gulēt Mittagsschlaf halten
dīēnests Dienst
dīenvidi Süden
dīēveris Mannsbruder
dīevs Gott; *dīevam zēl* leider; *dīevs palīdz!* Gott helfe!
dīēzgan genug
dīezin kur Gott weiß wo
drāudušs drohend, bedrohlich
drāudzē Gemeinde
drāudzība Freundschaft
drāugs Freund; *Latviēšu drāugu biedrība* Lettisch-literarische Gesellschaft
draveniēks und *draviniēks* Bienenzüchter
drāna Zeug, Tuch
drāzt, -žu, -zu schleudern
drebēt, -bu, -bēju zittern
dreijāt dreheln
drēbes Kleider
driki Buchweizen
driksēt, -stu, -stēju dürfen, wagen
drīz(i) schnell, bald
druka Druck
druņslas Spänchen
drusku ein wenig; Demin.
druscīn
druva Saatfeld, Getreidefeld
drūmīgs unheimlich
drūzmētiēs, -ējuōs sich massenweise drängen
druōstala Schnitzel (als Kosewort)
drūošs mutig, tapfer, sicher
dubēns Boden; das hintere Ende
dublāins mit Kot beschmutzt, kotig
dublī Kot
dukāts Dukaten
duņbrājs schlammige, morastige Stelle
dūmjš dumm
duņduris Bremse
duris (gen. *durū*) oder *dūrvis* (plur.) Tür; Demin. *dūrvtiņas*; dial. auch *duor* statt *dur-*
duŗt, duŗū, dūŗū stechen, stecken
dusa Ruhe, Erholung
dusēt, -su, -sēju ruhen, schlafen
dusināt sich erholen (verschraubeln) lassen
dusmas Zorn

dusmīgs zornig, unfreundlich
dūja Haustaube
dūkt, -*cu* (dumpf oder hohl)
 tönen, tosen, girren, knirren
dūmi Rauch
dūnas Daunen
dūna(s) Schlamm
dūre Faust
dūobe Grube, Grab
duōbs tief
duōmas Gedanken
duōmāt denken, sinnen
 dial. gen. pl. *duōru*² s. oben
 unter *duris*
duōt und *duōt*, *duōdu*, *devu*
 geben; einen Schlag ver-
 setzen; *duōtiēs* sich begeben
duōze Dose
dvēsele Seele
dvēst, *dvešu*, *dvēsu* stöhnen
dzanāt jagen, verfolgen
dzeḡuze Kuckuck
dzeļtānīte blondes Mädchen
 (Kosewort)
dzeļtāns gelb
dzēlzs, -*s* (gen. pl. *dzēlzu*)
 Eisen; plur. auch eiserne
 Fesseln
dzēmdēt, -*ēju* gebären
dzenis Buntspecht
dzeŗt, *dzeŗu*, *dzēŗu* trinken;
kāzas dzeŗt Hochzeit feiern
dzēŗājs und *dzēŗējs* Säufer,
 Trunkenbold
dzēriēns Getränk
dzēŗve Kranich
dzēst, *dzeŗu*, *dzēsu* löschen;
mīglu dzēst den Nebel zer-
 streuen
dzidrs hellglänzend
dzija Garn

dzilš tief; *dzilums* Tiefe
dzimt, *dzeŗu* oder *dzimstu*,
dzimu geboren werden;
dzimstamā diēna Geburts-
 tag; *dzimis* ein geborener
dzimtene Heimat
dzirdēt, -*rdu*, und -*rŗu*, -*rdēju*
 hören
dzirkstuōšs funkelnd, Funken
 sprühend
dziŗnavas und (plur.) *dziŗnus*
 Mühle; Demin. *dziŗnutiņas*
dziŗtiēs, *dziŗuōs*, *dzīruōs* (prah-
 lend) versprechen
dzist, *dziēstu*, *dzisu* erlöschen
 (intrans.)
 acc. s. *dzivi* Garn
dziŗuōt leben
dziŗari gefärbtes wollenes
 Garn; auch *dziŗpurs*
dzīŗuōt zechen, schmausen
dzisla Ader
dzīt und *dzīt*, *dzeŗu*, *dzinu*
 treiben; *pēdas dzīt* Spuren
 verfolgen; (*pakal'*) *dzitiēs*
 nachjagen, einander nach-
 jagen
dzitiņa — Demin. zu *dzija*
 Garn
dzīvāt und *dzīvuōt* leben, ar-
 beiten
dzīve und *dzīvība* Leben
dzīvs lebendig
dziēdāt, -*du*, -*dāju* singen
dziēsma und *dziēsme* Lied
dzievāt leben

ecē(k)šas Egge
ecēt, -*ēju* eggen
egle Tanne, Fichte (= *Picea*
excelsa Lk.)

eĩmu — I. s. prs. zu *iet* gehen
eĩta! geht!

ēju (ich) gehe, wozu part.
prs. pass. *ejams* und gerund. *ējuõ*t

eĩle Hölle

eĩpa Atem

eĩpētiēs, *-ējuõs* sich durch-
helfen, durch-, auskommen

*eĩpuõ*t atmen

dial. *ę(r)* auch

es ich

ęsmu (ich) bin, wozu I. pl.
ęsam und gerund. *ęsuõ*t

ęzars und *ęzers* der See

eža Feldrain

ēdiēns Speise, Essen

ēka Gebäude

ēna Schatten

ērglis Adler

ērkski Dornen

ērmięs wunderbarlich, absonder-
lich

ēst, *ēmu* und *ēdu*, *ēdu* essen

fanatisks fanatisch

fon von (vor Familiennamen
des Adels)

fořma Form

gabals Stück, Stück Weges;
viēnā gabalā in einem fort,
unaufhörlich

gadītiēs, *-duõs*, *-dĩjuõs* sich
ereignen, begegnen, pas-
sieren, in den Wurf kom-
men, zuteil werden, sich
(ein)finden, sich vorfinden,
sich erweisen

gads Jahr

gaidĩt und *gaidĩt*, *-du*, *-dĩju*
warten

gailis Hahn

gaisma Licht

gais̄s Luft; *gaisā bāt* stark
aufgeregt, außer sich sein

gais̄mataĩns hellhaarig

gais̄s hell, deutlich; *gais̄sums*
Helle, *acu gais̄sums* Augen-
licht, Sehkraft

gal̄ds Brett, Tisch

gal̄js der äußerste

gals Ende, Gipfel, Wipfel;
acu galā ne-ieredzēt vor
seinen Augen nicht leiden
können

galuone Wipfel

*galuõ*rne Gipfel, Wipfel; En-
dung, Suffix

gal̄va Kopf, Haupt

galā Fleisch

gan genug, wohl, schon,
zwar; *kaūt gan* obwohl;
gan — *gan* sowohl — als
auch, bald — bald

gana genug, wohl, zwar;
laĩ . . . *gana* obwohl

*gan*drĩz beinahe

ganĩt, *-nu*, *-nĩju* (Vieh)hüten

gans Hirt; *ganu meĩta* Hirten-
mädchen, Hirtin; *gani*
Hütung; *ganuõs iet* in die
Hütung gehen, Hirt(in)
sein; *ganuõs dzĩt* auf die
Weide treiben (scil. das
Vieh)

gar längs, entlang, an —
vorbei, um; *gar zemi*
nũogāztiēs auf den Boden
der Länge nach nieder-
stürzen (intrans.); *gar gal-*

du nìosèstiês sich der Reihe nach an den Tisch setzen
garðs schmackhaft
gars Geist
garšìgs schmackhaft
garaste eine Langschwänzige
garãm vorbei
garš lang; *garš laìks* Lange-
weile; *garums* Länge
gaspaža Herrin, Frau (als Titel)
gatavs fertig, bereit
gàuðs wehmütig, inständig,
anhaltend
gàuduôt wehklagen, heulen,
sausen
gàust, -žu, -du wehklagen,
jammern
gàužs wehmütig, inständig,
anhaltend; *gàuži* bitterlich,
sehr
gavēni Fastenzeit
gavilēt, -ēju frohlocken
gādāšana und *gādāšana*² Für-
sorge
gājiēns Gang, Prozession
gāju (ich) ging; nomen agen-
tis *gājējs* (zu *iet* gehen)
gārša großer Wald
gāzt, -žu, -zu umstürzen (trans.);
kam vīrsū gāztiês über je-
mand herfallen
glabât bewahren, hüten, pfl-
gen; beerdigen
glauði Liebkosungen
glaudīt und *glauðīt*, -du, -dīju
glätten, streicheln
glāust, -žu, -du anschmiegen
glābt, -bju, -bu retten
glāze Glas
glums glatt
gluži ganz (adv.)

glīnēt lauern, nachstellen
gradzēns Ring
grāūzt, -žu, -zu nagen, reiben,
wund machen
grazns schön
grābeklis Harke, Rechen
grābstīt, -u, -īju (zu er) greifen
(suchen); *vārdus grābstīt*
reden, was einem vor den
Mund kommt
grābt, -bju, -bu harken
grāmata Buch
grāvis Graben
grēdzēns und *grēdzēns* Ring;
Demin. *grēzentiņš*
grēizs schief
grēizsiŗdība Eifersucht
grēzns prächtig, schön (ge-
schmückt); *grēznums*
Pracht, Schönheit
grēks Sünde
gribēt, -bu, -bēju wollen; *gri-
bas* (infin. *gribētiês*) *ēst* es
gelüstet zu essen; *man
gribēt grības* ich will durch-
aus
grīmt und *grīmt*, -mstu, -mu
sinken
grīda Diele
grīslis Riedgras
grīesti und tahm. (plur.) *grī-
sts* (wohl aus *grīestis oder
*grīestes) Decke (des Zim-
mers oder einer anderen
Räumlichkeit); (S. 119)
Oberfläche der Stalldecke
(= Boden des über dem
Stall befindlichen Heu-
bodens)
grīēza Schnarrwachtel
grīēzt, -žu, -zu schneiden,

schnitzen; (vom Geschrei der Schnarrwachtel)schnarren, schlagen
grīezt, -žu, -zu drehen, wenden; *grīeztiēs* sich drehen; zurückkehren
gru̯mba Falte, Runzel
gru̯zi Schutt
grūst, -žu, -du stoßen
grūstītiēs, -stuōs, -stījuōs sich herumstoßen; dazu der acc.-instr. s. des nomen actionis *grūstīšanūōs*
grūts schwer
gruōdi Balken in einer Brücke
gruōzīt, -zu, -zīju hin- und herwenden; *gruōzītiēs* sich drehen
grūožs und *grūoži* Lenkseil
grūts schwer
guba Haufen
gudreniēks Schlaukopf
gudrība Klugheit
gudrs klug; *gudrums* Klugheit
gudruōt klügeln, sinnen
gulēt, -lu und -ļu, -lēju liegen, schlafen; nomen actionis praeteritae *gulējums*
gūlta und *gūlta* Bett
gūltiēs, -ļuōs, -luōs sich schlafen legen
gu̯rdēns und *gu̯rds* müde, matt
Gusts Gustav oder August
gušnas Disteln
gūodīgs ehrbar, ehrlich, redlich
gūods Ehre, Anstand, Höflichkeit, guter Leumund; *gūoda diēna* Ehrentag; *gūoda krēkls* Hemd, das an Festtagen getragen wird;

analog: *gūoda rati* und *gūoda drēbes*; *gūoda si̯rds* ein Herz, das Ehrgefühl empfindet
gūovs, -s Kuh; Demin. *gūos-nīna* und *gūoti̯na*
ģenitīvs Genitiv
ģērbs Bekleidung, Bedeckung
ģērbtiēs, -bjuōs, -buōs sich kleiden
ģīmis Gesicht, Antlitz

ideja Idee

ik (vor einem gen. oder acc., gelegentlich auch vor einem loc.) jede-, alle- (z. B. *ik rīta* oder *rītu* jeden Morgen, *ik re̯izes* jedes Mal, allemal, *ik zarā* in jedem Ast); *ik kūo* . . ., *ik zivju lēvenis* S. 54 allemal, sobald . . ., (sei) eine Menge von Fischen (da-gewesen)

ikdieniēks alltäglich

ikdienība Alltagsleben

ik'viēns ein jeglicher

īlgas Sehnsucht

īlgs lang (von der Zeit)

īlguōt *īlguōtiēs* sich sehnlichst sehnen; dazu als nom. actionis *īlguōšanās* Sehnsucht

īnspektuōrs Inspektor

īnstrumentālis Instrumental

i[r] auch; *ir* und

ir ist, sind, es gibt

irbe Haselhuhn, Feldhuhn

irdēns locker, mürbe

ir̯t, *ir̯u*, *ir̯u* rudern

- istaba* Stube, Zimmer; Wohnhaus; *istabas meita* Stubenmädchen
- itaišs* ein solcher; *itaišs liels* so groß
- it(in)* recht, sehr, ganz; *it ne'kas* gar nichts; *itin ne'viens* kein einziger; *it kâ* als ob, wie wenn; gleichsam; *it kâ kad* als ob; *it seviški* ganz besonders
- iz* (cum gen.) aus; im Hochlettischen auch statt *uz* gebraucht (desgleichen das Präfix *iz-*)
- izaûgt* hervorwachsen
- izbârtiēs, -arūošs, -āruošs* (längere Zeit hindurch oder auch mit Unterbrechungen) schelten
- izbēgt* entfliehen
- izbērt* ausschütten
- izbiŗt* herausrieseln; *utu kule izbirusi* die Läuse sind aus dem Sack (die eine nach der anderen) allmählich herausgefallen
- izbiēdēt* und *izbiēdēt, -ēju* erschrecken (trans.)
- izblaūt* einen(normalen)Schreitun (ausführen)
- izbrist* herauswaten; watend (alle) zertreten
- izbrīnitiēs* sich verwundern
- izcēlt* herausheben; *izcēltiēs* sich emporheben; entstehen
- izcept* ausbacken (trans.)
- izdabūt* herausbekommen
- izdalīt* zerteilen
- izdarīt* (alles) machen; ver-
- richten, zustande bringen, fertig bringen
- izdegt* verbrennen (intrans.)
- izdēt, -ēju* (Eier) legen (perfektiv)
- izduŗt* ausstechen
- izduōmât* ausdenken (= zu Ende denken); ausklügeln
- izduôt* herausgeben; *izduōtiēs* gelingen, geraten
- izdvēst* aushauchen
- izdzeŗt* austrinken, leertrinken
- izdzirdēt* vernehmen(=hören)
- izdzirst, -rstu, -rdu* vernehmen (= hören)
- izdzist* erlöschen (intrans.)
- izdzīt* (hin)ausstreiben
- izdziēdât* (leer) aussingen
- izeja* Ausgang
- izgâisinât* machen, daß etwas verloren geht
- izgâist, -stu, -su* verloren gehen, verschwinden
- izganīt ābuōlinu* (das Vieh) allmählich auf dem ganzen Kleefeld weiden lassen oder den gesamten Klee beim Weiden(durchs Vieh) auffressen lassen
- izglītiba* Bildung
- izglītuōts* gebildet
- izgrâst* ausstoßen
- izgudruôt* ausklügeln
- iziŗt* und *iziŗt², -rstu, -ru* sich zertrennen, auseinanderfallen; S. 117: beim Tauen grundlos werden (vom gefrorenen Winterweg)
- iziēt* (hin)ausgehen; *iziēt caur*

baznīcu sich durch die ganze Kirche verbreiten
ēzjāt hinausreiten
izjāgtiēs sich — ohne sein Zutun — ausspannen
izkāmpt, -pju, -pu schnell herausreißen
izkaps, -s Sense
izkāpt hin-, heraussteigen
izknābt aushacken
izkrāpt ārā durch Betrug herauslocken
izkrist herausfallen
izkurināt ausheizen
izkust, -kustu, -kusu ausschmelzen (intrans.)
izlaist hinauslassen; *izlaistiēs* auftauen, weich werden
izlaistīt besprengen, benetzen
izlāpīt ausflicken
izlēkt herausspringen, aufspringen
izlikt auskramen; *izliktiēs* (er)scheinen, sich ausgeben
izlist herauskriechen
izlīt verregnen (und infolgedessen auskeimen)
izliēgtiēs längere Zeit hindurch wiederholt verbieten
izliēktiēs sich krümmen zu
izliēt vergießen
izlutināt verwöhnen
izlūgtiēs für sich um Erlaubnis bitten; längere Zeit hindurch wiederholt beten
izlūocitiēs sich hin- und herkrümmen zu; sich herauswinden
izluōžnāt überallhin kriechen
izmaksāt ausbezahlen
izmazgāt auswaschen

izmeklētiēs längere Zeit hindurch suchen
izmirkt (gründlich) durchweichen (intrans.)
izmisums Verzweiflung
izmīt zertreten (alle)
izmuōcitiēs sich durchquälen; *i. cauri* mühsam hindurchgelangen
iznākt (her)auskommen, sich finden
iznest herausbringen
iznirt auf-, emportauchen
iznīdēt hinauslassen, d. h. durch seinen Haß beseitigen
iznūkt, -kstu, -ku vergehen, zugrunde gehen
iznieimt herausnehmen
izpaūst, -žu, -du aussprengen, verbreiten (eine Nachricht)
izperēt ausbrüten
izpestisana Erlösung, Befreiung
izpildīt, -du, -diju erfüllen, leisten, ausfüllen, einnehmen, (stellvertretend) versehen
izpītiēs sich los- oder aufflechten, sich auflösen, losgehen
izplaūkt ausschlagen (von Blättern)
izplēst, -ēšu, -ētu ausbreiten
izplūkt ausraufen, auszupfen
izplūst sich ergießen, austreten (von Flüssen)
izprast verstehen
izprecināt verheiraten
izputēt, -tu, -tēju verstäuben (intrans.), zugrunde gehen

- izpūst* aushauchen
izraknāt aus-, durchwühlen
izrakstīt ceļu auf dem Weg
 zahlreiche Fußspuren hin-
 terlassen
izraūt herausreißen, schnell
 herausziehen
izravēt ausjäten
izrādīšana Äußerung
izrādītiēs sich erweisen
izredzēt ausersehen
izrunāt ein Gerede ausspren-
 gen; ausreden (= zu Ende
 sprechen)
izrusis schwach, der keinen
 Halt mehr hat (vom Eis)
izruōtāt schmücken
izsacīt aussagen, ausdrücken
izsālcis hungrig
izsāukums Ausrufung
izsijāt aussieben
izsist ausschlagen
izskatītiēs aussehen
izskriēt hinaus-, herauslaufen
izslāukt, -cu ausmelken
izslīdēt entgleiten
izsmiēks Spott, Hohn
izsmiēt auslachen
izstaīgāt durchwandern
izstāstīt erzählen (perfektiv)
izstāvētiēs längere Zeit stehen
izstumt schiebend hinaus-
 stoßen
izsūolīt aus-, anbieten
izsviēt hinauswerfen
izsāūtiēs herausstürzen;
 schnell herausfliegen
izšķiŗt unterscheiden; *izšķiŗ-*
tiēs sich unterscheiden
izšlūkt, -ūku, -uku entgleiten
iztecēt herauslaufen
iztecināt ausschleifen, aus-
 wetzen
iztēiksmē Ausdrucksweise,
 Modus
iztēikt aussprechen, sagen, er-
 zählen
iztēluōt par sich (etwas) vor-
 stellen als
iztērēt verbrauchen
iztikēt hinausgelangen; aus-
 kommen
iztrūkt fehlen
izturēšanās (nom. s.), acc. s.
izturēšanuōs Benehmen
izturētiēs sich benehmen, sich
 verhalten
izvairītiēs ausweichen, ver-
 meiden
izvārīt fertig kochen, kochend
 zubereiten
izvest heiraten (ein Mädchen)
izvilkt herausziehen
izzināt ausforschen, erfahren,
 zu wissen bekommen
izzust sich verlieren, (ver)-
 schwinden; verhallen
izzvejuōt (her)ausfischen
ignums Ekel, Widerwille
ikss (dialektisch) = *īss* kurz
īlens Ahle
īpašība Eigenschaft
īpašniēks Besitzer
īpašs apart, ein besonderer;
īpaši besonders, apart
īss kurz
īstenība Wirklichkeit
īsts echt, wirklich, eigentlich,
 leiblich
īcaicināt einladen, hereinrufen
īēblāūtiēs einen (kurzen) Schrei-
 tun, aufschreien

- iebräukt* hinein fahren
iecelt hinein heben
ieerst (hin) einhauen
ieclenüts beliebt
iečirkstéliés einen kurzen, schwirrenden Schrei ertönen lassen
iečukstét flüsternd eine Mitteilung machen
iedabút sich zuziehen
iedegtiés entbrennen
iedrebétiés, -buós, -bõjuós ein wenig erzittern
iedrũošinátiés sich erkühnen, wagen
ieduřt hineinstechen, einen Stich beibringen
ieduõmátiés gedenken an, sich erinnern; auf etwas verfallen, sich einbilden
ieduõt (ab)geben, übergeben
iedzeřt (ein beschränktes Quantum) trinken, einnehmen
iedzít hineintreiben
iegaditiés sich treffen, passieren
iegázt einen Schlag versetzen
iegribétiés: (man) iegribas est (mich) gelüftet (oder: verlangt) es (plötzlich) zu
iegrúst hineinstoßen [essen
iegũlt sich hineinlegen
ie-iét hineingehen
ieját hereinreiten
iejeĩt hereinnehmen
iekárt hineinhängen
iekáruõt sich (plötzlich) gelüsten lassen
ieklupt, -ũpu, -upu stolpernd und hastig hineineilen
iekríst hineinfallen; *iekríst prátũ* (plötzlich) in den Sinn kommen
iekšá hinein, drinnen
ieksiéne Innenseite
iekuóst einbeißen, (einen Imbiß) einnehmen
iekertiés sich einhaken, hängen bleiben
ieláust hereinlassen; *ieláutiés* sich einlassen: hineinfliegen
ieleja und *ieleja* Tal
ielèkt hineinspringen
ielikt hineinlegen; *várdũ ielikt* benennen
ielikt sich nach unten krümmen
ielist hineinkriechen
ieliektiés sich hineinbeugen
ieliét (hin) eingießen
ielũgt hineinbitten, einladen
iemálditiés irrend geraten in
iemáũtuõt erwerben
iemáukti Zaum
iemavi² Zaum
iemáciliés erlernen
iẽmesls Ursache
iemest hineinwerfen
iẽmu (ich) gehe
iemukt, -ũku, -uku hinein flüchten
iẽnaũdniéks Feind
iẽnaũds Neid, Feindschaft
ienákt (her) einkommen
ienákus Einkommen, Einkünfte
ienest hinein-, hereinbringen
ienist, -istu, -ĩdu hassen
ieheĩt (her) einnehmen
iepipét anrauchen

iepūlēt mit Mühe hinein-
 schaffen
ieraudzis erblickt habend
ieraūdzīt erblicken, zu sehen
 bekommen
ierādīt anweisen, anzeigen,
 belehren
ieredzēt leiden; *ne-ieredzēt*
 nicht leiden können
ierūmēt (hin)einräumen
ierūocis Instrument
ierūtāt² mit Gesang zu feiern
 beginnen (oder: singend
 hereinschaffen?)
iesāukt benennen, einen Bei-
 namen geben; *iesāuktiēs*
 ausrufen (intrans.)
iesākt anfangen; *iesākums*
 Anfang
iesēstiēs sich hineinsetzen
ieskrīet hereinlaufen, momen-
 tan hineinsinken, plötzlich
 hereindringen
iesmēlt einschöpfen
iēspāids Eindruck
iespērtiēs: *kāja iespērās rāvā*
 beim Schreiten geriet der
 Fuß unversehens in eine
 sumpfige, eisenhaltige
 Stelle
iespēja Möglichkeit
iespējams möglich
iespiēst hineinzwängen, ein-
 schließen; *iespiēstiēs* sich
 einprägen
iesūtis (gen. s. *iesutuša*) be-
 rauscht
iesvētīt einweihen
iesviēst hineinwerfen
iesāūt schnell hineinschieben:
prātū iesāūtiēs einfallen

iesūt (hin)einnähen
iet und *iēt*, *iēmu* und *ēju*,
gāju gehen; *ceļš iēt* der
 Weg führt; *man labi* (oder:
grūti) *iet* mir geht es gut
 (oder: schwer); *iet pīe . . .*
 oder *tautās iēt* heiraten
 (einen Mann); das bloße
iet kann im Zusammen-
 hang (so S. 53) «(einen
 Mann) zu heiraten bereit-
 willig sein» bedeuten;
kaļā iētīn iēšu ich werde
 durchaus in den Krieg
 ziehen
ietecēt hineinlaufen
ietēikt empfehlen
ietīt einwickeln
ietricētiēs ein wenig erzittern
ie-irbt sulaš (in einen Baum)
 bohrend, (dessen) Saft her-
 ausfließen machen
iēra Faulbaum
ievest hineinführen
ievēruōjams bedeutend
ievēruōt gewahr werden, be-
 merken, beachten; *tūo*
ievēruōjuōt im Hinblick da-
 rauf
ievilkt hineinschleppen
ievilīnāt hereinlocken
ieviestiēs, *-šuōs*, *-suōs* sich
 mehren, um sich greifen
iezibētiēs, *-buōs*, *-bējuōs* (für
 einen Moment) aufflackern
iezēluōtiēs leid (zu) tun (an-
 fangen)

ja wenn; vgl. auch unten *jā*
jāl(e) wenigstens, doch
jāu schon; *ja*, doch

- jaūda* Vermögen, Kraft
jaūks schön, hübsch, an-
 mutig; *jaūkams* Schönheit
jaūktiēs, -cuōs sich mischen
jaūnava Jungfrau, junges
 Mädchen
jaūnbrālī junge Brüder
jaūneklis Jüngling
jaūns jung, neu; *nāo jaūna*
 von neuem, aufs neue
jaūnskings Jungherr
jaūtāt fragen; *jaūtājams* Frage
jā wenn
jā ja (als Bejahungspartikel);
jā ja (einräumend) ja, ja
 (= meinetwegen)
jā- (Debitivpräfix), s. § 43
Jānis Johann(es); auch Per-
 sonifikation des Johannes-
 festes
Jākaps und *Jāpaks* Jakob
jāt, -ju reiten
jeb oder
jel(e) doch; denn (*vai tu jel*
maz zini? weißt du denn
 überhaupt?)
Jēlgava Mitau
jeūt und *jeūt, jēmu, jēmu* und
jēmu nehmen, abnehmen;
 heiraten (ein Mädchen);
jeūtiēs sich nehmen (*drūosa*
sīdī jeūtiēs Mut fassen)
jērs Lamm
juūs euch (dat.)
jūnts Dach
jūntu jūnt, jūnja, jūnu ein
 Dach decken
Juāģi oder *Juā-dana* Ge-
 orgitag
just, jūta, jūta fühlen; *ju-*
stiēs sich fühlen
jūlze Meile
jāgt, -dzu (an)spannen
jūra Meer
jūrmala Meeresufer
jās ihr (II. p. pl.)
celā jūtis (nom. pl.) Weg-
 scheide -
juō und *jūo* denn; *agri jūo*
agri sehr früh; *jūo eiēi*
 überaus fest; *jūo driz* so
 bald als möglich; *jūo gāi-*
sāk noch deutlicher; *jūo*
vātrāk um desto mehr; *jūo*
dienas jūo mazāk mit jedem
 Tage weniger; *jūo — jūo*
 je mehr — um desto mehr,
 je — (um) desto
juōsta Gürtel
juōzt, -žu, -zu laufen
ka daß
kabata Tasche; *kabatas drūva*
 Taschentuch
kad wann; wenn; als; daß
kai (dial.) wie, als
kaiūs (dial.) = *kāds* (s. unten)
kails kahl
kāimiūs Nachbar
kāisīt, -su, -sīju (aus)streuen
kāisls leidenschaftlich
kaite Leid
kaītēt fehlen; *kas viņai kaīt*
nedziēdāt? was fehlt ihr,
 daß sie nicht singen sollte?
kaītināt necken, reizen
kahls Hals; *kahla kānģis*
 Despot
kakts Winkel
kakis Katze
kalādināt schmieden lassen;
 hämmern

kālējs Schmied
kālņājs Gebirge
kālns Berg; *kālūā* bergaufwärts; *kālņiūs* Hügel
kāļps Knecht
kālst, -*lstu*, -*lta* trocknen (intrans.)
kālt, -*lū*, -*lu* schmieden, beschlagen, meißeln, aus-hauen
kāltēt trocknen (trans.)
kam (dat. zu *kas* was) wozu, weshalb; deshalb, weil
kamanas Schlitten
kambaris Kammer, Zimmer
kamēr bis, während; (S. 49) anstatt daß
kamuōl(i)s und *kamuōl(i)s* Knäuel; demin. *kamuōltiūs*
kāņcele Kanzel
kandidāts Kandidat
kāņna Kanne
kāņpes Hanf
kapāt hacken
kaplis Hacke, Hohlxaxt
kaps Grab; *kapi* Friedhof
karaša Festbrot, Kuchen
karīte Kutsche
karsts heiß
karuōgs Fahne
karuōte Löffel
karš Krieg; (S. 95) Heer; *kaŗa vīrs* Krieger
karuōt kämpfen
kas wer, was (fragendes, relatives und indefinites Pronomen); *duōmā*, *kūo duōmā*, *duōmā* . . .! (S. 108) woran immerhin du denken magst, denke an . . .! *raŗiēt*, *kūo raŗiēt* wen

immerhin ihr schelten möget; *kas nu ir dublū!* wieviel Kot jetzt (da) ist!
kast, -*šu*, -*su* harken
kaŗūātiēs scharren, wühlen
katls Kessel
katrs jeder (von zweien oder mehreren)
kāudze Haufe
kaūlainš knochig
kaūls Knochen, Stengel
kāunētiēs, -*nuōs*, -*nējuōs* sich schämen
kāuns Scham, Schande; *kāunā palikt* beschämt werden
kaūss Schale, Becher
kaūt, *kaŗju*, *kāŗu* und *kavū* schlachten
kaūt daß doch, wenn doch (in Wunschsätzen); *kaūt gan* obwohl; *kaūt cēliēs* (part. prt.) *aŗgstu* wenn er sich auch hoch erhoben hat; *kaūt kas* irgend etwas, *kaūt kur* irgendwo; *kaūt kādi* irgendwelche
laŗka kavēklis Zeitvertreib
kavēt, -*ēju vakaru* den Abend verbringen; *kavētiēs* sich aufhalten, zögern, spielen
kaza Ziege
kaŗuōks Pelz
kā wie; *kā kad* wie wenn, als ob; *kā tād!* wie denn; und in der Tat! *kā nevar*, *tā nevar sagāidit* man kann gar nicht erwarten; *dziēsma man kā dziēdama* wie immerhin (= lat. ut-cunque) ich das Lied zu singen habe

kādēl weshalb
kādreiz einst, einmal, manchmal
kāds (interrog., relat. und indefin. Pron.) was für ein, wie beschaffen, irgendein, jemand (im Plural auch: einige), ein gewisser
kāja Fuß; *kājas bāt* aufgestanden sein
pa kājapakšu unten zwischen und neben den Füßen
kālab(ad) weshalb
kāpas Dünen
kāpelēt hin- und hersteigen oder klettern
kāpēc weshalb
kāpt, *-pju*, *-pu* steigen; *bites kāpt* zu den (in einem, an einem Baum befestigten Bienenstock befindlichen) Bienen emporsteigen (um Honig zu holen)
kāpuōsti Kohl
kārklis strauchartige Weidenart
Kārlis Karl
kārs gierig
kārt, *karu*, *kāru* hängen
kārta Schicht, Stand; ein bestimmt wechselnder Dienst, Frondienst
kārtiņa — Deminutiv zu *kārts*, *-s* Stange
kārtība Ordnung
kārtīgs regelmäßig, pünktlich
kāruōt trachten, begehren
kāsis Haken; *kāsi* Achseljoch
kāzas Hochzeit
kāziniēks Hochzeitsgast
klajums offene Gegend (als

Gegensatz zum Stall: Weideplatz)
klanītiēs, *-nuōs*, *-nījuōs* sich bücken; taumeln, wackeln
klāu! horch!
klāusīt und *klāūsīt*, *-su*, *-sīju* gehorchen; *klāusītiēs* und *klāūsītiēs* horchen, zuhören
klāt, *klāju* ausbreiten, decken; *klātiēs* sich breiten; gehen (*man nelabi klājas* mir geht es schlecht)
klāt (adv.) (nahe) herzu oder hinzu; nebenbei; zugegen, da (= zugegen), daran; *vai tev nav uguns lietās klāt!* hast du nicht Feuerzeug bei dir?
klātums nächste Nähe
klēpis Schoß (an einer Person)
klēts, *-s* (demin. *klētiņa*) ein kleines Gebäude, das als Vorratskammer und im Sommer auch als Schlafgemach benutzt wird
klēvs Stall
klidzēt, *-dzu*, *-dzēju* klappern
kliņts, *-s* Fels
kliņģer(it)es Ringelblumen
kliņģeris Kringel
klīedziēns Schrei
klīegt, *-dzu* schreien, laut rufen
klucis Klotz, Block
klusībā im stillen
klusītiņām ganz leise
kluss still; adv. *klusi*, *klusu* oder *klusām* still, leise, heimlich, sachte
klusums Stille
klāva und *klāvs* Ahorn
knaps knapp, kaum genügend

- knaši* (adv.) hurtig, schnell
knaūkis Knirps
knābt, -bju -bu picken
 gen. s. *Kom[isijas]* S. 84 der
 Kommission
koņkrēts konkret
krams Feuerstein
kraūklis Rabe
kraūt und *kraūt, -aūju, -āvu*
 aufschichten, zusammen-
 häufen, laden
krājums Sammlung
krāpt und *krāpt, -pju, -pu*
 trügen, trügerisch locken
krāsa Farbe
krāsns, -s Ofen
krāt, -ju sammeln
krēkls Hemd
krēlle Glasperle
krēsls Stuhl
krist, krītu, kritu fallen; *vir-*
sū krist (kam) herfallen
 (über jemand), überfallen
kritums Fall
krīetns tüchtig, brav
krusa Hagel
krustdēls Taufsohn
krustīt, -īju taufen
krusts Kreuz; Last; *krustu*
 kreuzweise
krūms Busch, Strauch
krūts, -s Brust
krūze irdener Krug (Gefäß)
kruōdz(e)niēks Krüger; *kruō-*
dzeniēce Krügerin, Schenk-
 wirtin
kruōg(u)s Krug, Schenkhaus
kruōnis Krone, Kranz
kruōplis, krūoplis oder *kruō-*
plis Krüppel
kubuls Braubottich
- kuce* Hündin
kuģis Schiff
kukulis Geschenk
kukuōt schreien (vom Kuk-
 kucksruf)
kule Sack
kult, kulū, kūlu prügeln,
 dreschen; *kulamā mašīna*
 Dreschmaschine
kumelis und *kumelš* oder *ku-*
mēlš Füllen; Roß
kumuōss Bissen
kūngs Herr; Gutsbesitzer
kupenis zusammengewehrter
 Schneehaufen
kupls dicht belaubt, stark
 verzweigt; dicht; wohlbe-
 leibt; *kuplums* dichte Be-
 laubung; starke Verzwei-
 gung
kur (interrog., relat. und in-
 defin.) wo, wohin
kurētīls, -rūōs, -rējuōs heizen
 (intrans.; vom angeheizten
 Ofen gesagt); dazu der
 loc. s. des Nomen actionis
kurēšanās S. 85
kurināt heizen (trans.)
uz kuriēni wohin
kuḗkstēt quarren, quaken
kūrls taub
kuḗnēt und *kuḗnēt* murren
kuḗpe Schuh
kuḗt, kuḗu, kūru anmachen,
 anzünden
Kūrzeme Kurland
Kūrzemniēce Kurländerin
kušs welcher; *kuḗ kušs* wo
 ein jeder
kustēliēs, -stuōs, -stējuōs sich
 bewegen

kustinât bewegen
kūma Taufzeuge; *kūmām iēt*
 (zur Taufe) als Taufzeuge
 gehen
kūpēt, *-pu*, *-pju* rauchen,
 dampfen; *dūmi kūp* Rauch
 erhebt sich
kūpinât rauchen (oder damp-
 fen) machen
kūtrs träge, faul
 (*luōpu*) *kūts*, *-s* Viehstall
kūo — acc. und instr. zu *kas*
kuôdîgs ätzend
kūokle Harfe
kūoklēt auf der Harfe spielen
kūoks Baum, Holz
kuōpā zusammen; *kuōpā krist*
 zerfallen
kūopt, *-pju*, *-pu* pflegen
kuôst, *-žu*, *-du* beißen
kuôšs schön
kvēluôt glühen
kvēpt duften
kviekt, *-cu* quieken
kvieši Weizen
kruôtes oder *kruôtu māja* ein
 Gesinde, das vom Guts-
 besitzer nicht verkauft,
 sondern nur verpachtet
 wird
kařstît haschen, fangen
ķepuruôt zappeln
ķeřt, *ķeru*, *ķeru* fangen
ķeza widrige Unannehmlich-
 keit
ķekis und *ķekis* Küche
ķēniņš König; *ķēniņiene* Kö-
 nigin
ķēve Stute
ķibeles Verdruß, Schwierigkeit
ķiēģelis Ziegel

labad wegen, um — willen
labâk(i) besser, lieber (adv.)
lab'dien guten Tag (als Gruß);
lab'dienu duôt «guten Tag»
 sagen
labinât begütigen, freundlich
 (zu etwas) bewegen
labiba Getreide
labprât gern
labs gut, tüchtig; *labas dienas*
 Grüße; *labi* (adv.) recht;
labums Güte, etwas Gutes,
 Vorteil
lab'vakar guten Abend (als
 Gruß)
lagzdo krūms Haselstrauch
lai (vor der III. p.) mag,
 möge, mögen (mit dem
 Infinitiv; z. B. *lai viņš*
nāk mag er kommen oder
 er möge kommen resp.
 er soll kommen); auch vor
 der III. p. cond. in Wunsch-
 sätzen (z. B. *lai dievs duô-*
tu! Gott gebe!), Final-
 sätzen (wo *lai* die Bedeu-
 tung von «damit» hat)
 u. a.; auch in Konzessiv-
 sätzen (wie z. B. *lai arī*
viss ir tik mežs vien! doch
 mag auch alles nur eitel
 Wald sein!); *lai gan (ar)*
 obwohl; *lai nu lēksana*
 (scil. man) *izduôdas vii*
sāusā vai slāpjā ob ich nun
 beim Springen in eine
 trockne oder aber in eine
 feuchte Stelle gerate (oder:
 mag ich nun . . geraten);
 in verallgemeinernden Rel-
 ativsätzen (z. B. *lai tās gāja*

- kur iédamas* wohin immerhin sie gehen mochten; *lai mâte cepa kùo cepdama* was immerhin die Mutter backen mochte; *lai bij grūti kam bij grūti* wem immerhin es schwer gehen mochte); *lai ar nešanu kâ ar nešanu!* wie immerhin es sich mit dem Tragen verhalten möge > vom Tragen soll jetzt nicht mehr die Rede sein; *lai maīta kur maīta, kad tik iztikšana* vom Vermögen soll nicht die Rede sein, wenn nur das Auskommen da ist; in dubitativen Fragesätzen (z. B. *kâ tev lai atmaksāju* wie soll ich dir entgelten? *vai lai zaudēju savu laīmi?* soll ich mein Glück verlieren?)
- laīdars* Viehhof, Verschlag fürs Vieh
laīkam wahrscheinlich
laīks Zeit, Wetter; *pa laīkam* gewöhnlich (adv.)
laīma und *laīme* Glück; Glücksgöttin
laīmība Glückseligkeit
laīmīgs glücklich
laīpa Steg(brett)
laīpns freundlich
laīst, -žu, -du lassen, abgeben; *mīglu laīst* Nebel emporsteigen lassen; *valā laīst* loslassen, aufgeben; *laīstīēs* fliegen, sich davon machen, sich aufmachen, sich hinunterlassen
- laīstīt, -u, -īju* wiederholt begießen
laīva Boot
lakats Tuch
laksti Blätter und Stengel (z. B. von Kartoffeln)
lakstīgala Nachtigall
laīmpa Scherbe
lapa Blatt
lapsa und *lapse* Fuchs
lapuôt Blätter treiben
lasīt, -u, -īju lesen, sammeln, (her)auslesen
latv(iēt)is Lette; gen. pl. *Latv[iēšu]* S. 84
laīuks Feld; *laīku māmiņa* ein Mütterchen vom Lande; *laīkā* hinaus, draußen
lāuks mit einer Blesse versehen
laīlāt vermählen
laīlība(s) Trauung
laīnags Nachmittag(szeit)
laīzīt, -u, -īju zerbrechen; ringen
laīzt, -žu, -zu (ab)brechen (trans.)
lazda und *lazds* Hasel(gerte); *lazda krīms* Haselstrauch
lācāuzas Trespen
lācis Bär; plur. *lāci* auch: Trespen
lāde Lade, Kiste, Truhe
lādināt (längere Zeit) anbellern
lāga (indecl.) tüchtig, brauchbar, tauglich
lāgiēm — lāgiēm bald — bald; *lāgu lāgiēm* einmal über das andere
lecīnāt wiederholt springen machen

- ledus* Eis
lei dial. = *lai*
leja Tal; *lejā* nach unten, hinunter
leimt (und *leimt²*), *lemju*, *lēmju* bestimmen
lepniņa und *lepnums* Stolz
lepns stolz, prächtig
lēciens Sprung
lēkāt hüpfen
lēkt, *lēcu* und *lēcu*, *lēcu* springen, hüpfen; aufgehen
lēns langsam, sanft, mild; adv. *lēni*, *lēni* und *lēnām*
lēvenis und *lēvenis* Menge
liduot flattern
likt, *lieku*, *liku* legen, lassen, befehlen, anordnen; *Jāni vārdā likt* den Namen «Johannes» geben; *liktiēs* sich hinlegen; (mit einem Partizip) sich anstellen; scheinen; *neliekas ne rēdzuot* gibt sich den Anschein, als ob (sie es) überhaupt nicht sähe
liktens, -s (masc. g.) Schicksal
liņdraki Weiberrock
lini Flachs; gen. *linu* leinen
linsēklas Leinsaat
liturģija Liturgie
līza Brotschaufel
līzgs Nest
līcis Uferkrümmung, Wiese an einem Bach
lideka Hecht
līdums Rodung
līdz (als Präpos. cum dat.) bis (zu); (als Konjunktion) bis, sobald; *līdz karo* sobald; (als Adverb) *līdz*(i), auch *līdzā* und (in Erwahlen) *līdzem* mit, zugleich
līdzās (adv.) zur Seite; (mit einem Dativ verbunden) neben
līdzēt, -u, -ēju helfen, nützen
līdzinātiēs ähnlich sein, ähneln
līdzīgs ähnlich
līgava Braut, Frau
līgavainis Bräutigam
līguot hin- und herschwanken; Johannislieder singen; *līguotiēs* hin- und herschwanken; sich Schaukeln
liks krumm
liksms heiter, lustig
likt, -kstu, -ku sich krümmen
likums Krümmung, Umweg, Umschweife
list, *liedu* und *lienu*, *lidu* kriechen
līt, *līstu*, *līju* regnen
liedināt gießen (gießend formen) lassen
liēgtiēs, -dzuōs sich weigern; leugnen; dazu nom. s. nom. actionis *liēgšanās*
liekt, -cu krumm biegen, beugen; *liektiēs* sich beugen
liēlcēš Landstraße, Bahn
liēlība Prahlerei
liēlitiēs, -luōs, -lījuōs prahlen
liēlkings Gutsbesitzer
liēls groß; *liēli kīngi* (hohe) Herrschaften; *liēla briukšana* S. 85 schnelles(?) oder anhaltendes(?) Fahren
liēpa Linde

liesmuôt flammen
liëss mager
liët, leju, lêju (ver)gießen
lieta Sache, Ding; *uguns lietas*
 Feuerzeug
lietas-vàrds (plur. *lietu-vàrdi*)
 Substantiv
liëtus Regen; demin. *liëtiús*
lietuôt gebrauchen
liëvenes Veranda
lokatiivs Lokativ
lukturis Leuchter
ludzëjs ein Betender
lùgt, -dzu bitten, beten; *lùg-*
šus lùgt inständig bitten;
 das part. prs. pass. *lù-*
dzams (feminin: *lùdzama*)
 auch in der Bedeutung:
 sei(en Sie) so gut! *lùgtiëss*
 (inständig bitten)
lùk! sieh!
lùks Bast
lùkuôt versuchen; *lùkuôtiëss*
 (nach)schauen; für sich
 ausersehen
lùpa Lippe
lùsa und *lùsis* Luchs
lùzt, -stu, -zu brechen (in-
 trans.); *lùzums* Bruch
lùóbt, -bju, -bu rasch laufen
lùocijums Kasus
lùocít, -ku, -cïju hin- und
 herbiegen, (hin- und her)
 bewegen; *lùocítiëss* sich (hin-
 und her)beugen, sich
 krümmen, sich winden
lùôdât hin- und herkriechen
lùôde Kugel
lùôjs Fenster
lùóks Krummholz
lùôluôt wiegen, schaukeln

luôps Vieh; *ak* («ach»), *tu*
 («du») *luôps* — eine Re-
 densart, die sich auf etwas
 Unangenehmes bezieht
luôžnât hin- und herkriechen
*lùdava*² Braut, Frau
lùadis (plur.) Leute, Men-
 schen
lùâns schlecht, böse; *lùânums*
 Bosheit; Böses, Schlechtes
lùâut, lùâju, lùâvu erlauben, ge-
 statten; *valu lùâut* freien
 Willen lassen
lùâtiñi — Deminutiv zu
lùadis
lùmêt, -u, -ëju wackeln, wat-
 scheln
lùoti sehr

*maguona (angesetzt auf
 Grund des Demin. *maguo-*
niãa) und *maguône* Mohn
mag wenig; demin. *magënit*
 ein wenig
magš klein
maïgs und *maïys* sanft, süß
màiss Sack
màila Aas
màitât verderben
màize Brot
maks Beutel
maksât (be)zahlen; kosten;
maksâjums Zahlung
mala Rand, Kante, Ufer; *pa*
malu malâm oder *par visâm*
malâm allenthalben; *pie*
malas dabât beseitigen
malditiëss, -uôs, -ïjuôs um-
 herirren
mâlka Holz

malt, -*lā*, -*lu* mahlen
māltīte Mahlzeit
māltwe Mahlkammer
man mir
manāmi (adv.) merklich
mani mich
manīt, -*u*, -*īju* merken
mans mein
maīta Hab und Gut, Vermögen, Gegenstand, Sache
maītuōter erwerben, bekommen
Moskara Moskau
mašīna Maschine
mats Haar
māukt, -*cu* streifen (trans.)
maīrs Gras, Rasen
maūt, *maūju*, *māvu* brüllen
maz wenig; *jel maz* s. unter *jel*
mazgājams waschbar
mazgāt waschen, spülen; *mazgātīés* sich waschen, baden
Mazjanis Klein-Johann
mazputnišš ein ganz kleiner Vogel
mazs klein
mazuliet ein wenig
mācēt, -*ku*, -*cēju* verstehen
mācīt, -*cu*, -*cīju* lehren; *mācītīés* lernen
mācītājs Pastor
māja Haus; Gesinde; *māju duōt* beherbergen; *mājā(s)* zu Hause, nach Hause
mājskuōluōtājs Hauslehrer
mākuōnis und *mākuōnā*² Wolke
mālaīns lehmicht
māls Lehm
māmiņa, *māmulīņa*, *māmulīte* und dial. *māmulīte* Mütterchen

mānīt täuschen
mārka und *mārka* Mark (als Münze)
mārša Sohnesfrau (im Hause der Schwiegereltern); Brudersfrau
Māra Maria; *Māras zemē* Livland
māsa Schwester
māte Mutter; *mātes meita* ein Mädchen aus einer angesehenen oder wohlhabenden Familie (etwa: Wirtstochter)
med(i)niēks Jäger
medīšana Jagen
mēdus Honig
meīča Mädchen
meīja Maie, (abgehauener) belaubter Ast, (abgehauener) junger Birkenbaum
meita Mädchen; Tochter
meitene und *meitenis* Mädchen; Tochter
meklēt, -*ēju* suchen
mēldri Binsen
mēlšs (dial. *mēls*) schwarz, schmutzig; *mēlnāis* das schwarze Pferd; *mēlšs darbs* schwere oder grobe Arbeit
meņmiņa Mütterchen
mest, *mēta*, *metu* werfen; *kruustu mest* ein Kreuz schlagen, sich bekreuzigen; *tīklu mest* ein Netz auswerfen; *ar rīoku mest* mit der Hand winken; *rubli mešu* (dial. für *metu*) *mešanās* beim Zusammenschießen (von Geld) steuerte ich einen Rubel bei; *mestiés* anstoßen (in-

- trans.); *tùmšs mētas* es wird dunkel
mēzglš Knoten
mēžmala Waldesrand
mēžs Wald; *mēža-saîgs* Buschwächter
mēdīt verhöhnen
mēgt, mēdzu, mēdzu pflegen, gewohnt sein
mēle Zunge
mēmš stumm
mēness, -s (masc. g.) und *mēnesis* Mond; Monat; demin. *mēnestiūs*
mēris Pest
mērīt, -īju messen, Maß nehmen
mērķis Ziel
mērs Maß
mēs wir
mētelis Mantel
mīce Nachtmütze; Weibermütze
midzinis Lager (eines Tieres)
mīgla Nebel
mīglainš nebelicht
mīlna Mahlstock an der Handmühle
mīlli Mehl
mīlzis Riese
minēt, -nu, -nēju erwähnen; raten
mīrdzēt, -dzu, -dzēju schimmern, funkeln
mīrdzums Glanz
mīrgāt flimmern
mīrķlis Blick
mīrkt, -kstu, -ku weich und naß werden
mīrstīgs sterblich
mīrt, -stu, -u sterben
mīrte Myrte
mīruônis ein Toter
bez mītēšanāš unaufhörlich
mītuôt tauschen
mīza Rinde
mīkla Rätsel
mīksts weich
Mīle weiblicher Personenname
mīlestība Liebe
mīlēt, -lēju und *-lu, -lēju* lieben
mīlīgs liebevoll, freundlich, angenehm
mīlš lieb; *mīlākū* die Geliebte, Liebste
mīlvārde eine Liebevolls Sprechende
mīt, mīju wechseln, tauschen
mīt, minu treten
mīzt, mīeznu, mīzu harnen
mīegš Schlaf
*mīels² (angesetzt auf Grund von ostle. *mīts*) lieb
mīcluôt bewirten
mīerīgs ruhig
mīērs Ruhe, Friede
mīesa Fleisch (am unzertheilten Körper), Leib
mīets Pfahl, Stange
mīezis (meist plur. *mīēži*) Gerste
muca Tonne, Faß
mudīgs flink
mugara und *mugura* Rücken; Rückenseite; *tam svārķī mugurā* er hat einen Rock an (= auf dem Leibe)
muīža Landgut
muīžniēks Gutsbesitzer
muklājs ein Sumpf, in dem man einsinkt

muļķis Dummkopf; *muļķa*
prāts Unverstand
muņš und *muņš* uns (dat.)
muļķskēt plappern, schwatzen
mutautiņš Taschentuch
mute Mund; *mutē duôt* küssen
muzika Musik
mūris Mauer
mūs uns (acc.)
mūs (dial.) und *mūsu* unser
mūžīgs ewig, fortwährend
mūžs Leben(szeit); Wuchs;
māža niēgs ewige Ruhe
 (Tod, Todesschlaf); *mūžam*
 immer; *mūžam neredzēs*
 werden niemals sehen;
ne mūžam nie
muōcīt, -ku, -cīju quälen;
muōcītiēs sich quälen
muōdināt wecken
muōkas Qual, Pein
muōstiēs, -stuōs, -duōs er-
 wachen

nabadze eine Arme, Unglück-
 liche
nabags arm, unglücklich;
 Bettler; ein Unglücklicher;
āizvedīšu kā nabagus S. 46
 (ich) werde (sie) ohne ir-
 gendwelche Schwierigkeit
 hinführen; indecl. *nabaga*
 (eigentlich: gen. s.) arm
nagla Nagel (aus Metall)
nags Nagel (am Körper),
 Kralle; *nagi* Hände
naīdīgs feindselig, haßerfüllt
naīds Feindschaft, Haß
nakts, -s Nacht; demin. *naks-*
nīna

naktsgulē Nachtlager
nams Haus, Gebäude; Som-
 merküche (als apartes Ge-
 bäude), Waschhaus
nasāt tragen (angezogene
 Kleider)
nasta Fracht, Last
nastenīēks Hausierer
naūda Geld
nav (gespr.: *nāu*) oder *nava-*
 (*id*) ist oder sind nicht;
 es gibt nicht
nazis Messer
nābuŗgs Nachbar
nākt, -ku, -cu kommen; wer-
 den; *nākuōšāis* der künf-
 tige; *nākuōšu nakti* in der
 nächsten Nacht
nātre Nessel
nāve Tod; *līdz nāvēi ienīst* in
 den Tod nicht leiden; töd-
 lich hassen
ne- un-, (vor Verbalformen)
 nicht; *ne — ne* weder —
 noch; *ne* nicht einmal;
 (nach Komparativen) als;
ne vēl geschweige daß
nebēdniēks ein ausgelassener
 Mensch
ne'bāt durchaus nicht
ne'cik keineswegs sehr, durch-
 aus nicht
nedaŗbs Untat, Verbrechen
nedēla Woche
nedzīvs leblos, tot
negaņts frevelhaft, ruchlos
negēlis (femin.: *negēle*) Nichts-
 nutz, Wicht
ne-iespējams unmöglich
nejaūks gräßlich, schrecklich,
 häßlich, unheimlich

nejaĩši unvermutet
ne'kad niemals
ne'kas niemand, nichts (*meitas ne'kà* S. 42 die Töchter lassen nichts von sich hören; *ne'kà* S. 58 keineswegs)
ne'katrs keiner von zweien
nekâ als, als daß, anstatt daß
ne'kâds keinerlei, kein; adv. *ne'kâdi* auf keinerlei Weise, durchaus nicht
ne'kur nirgends
nelabs schlecht, unheimlich
nelaĩme Unglück
nelaĩmĩgs unglücklich
nelâgs schlimm, unheimlich
nelietis Nichtsnutz
nelĩkuõjuõtiēs uz ungeachtet, trotz
ne'maz gar nicht
neniõtõicamã iztõiksme modus infinitivus
nepacietĩgs ungeduldig
nepaklausĩba Ungehorsam
neredzĩgs blind
nerimĩstuõšs unaufhörlich
nervõzs nervös
nesaprõotams unverständlich
nesãudzĩgs schonungslos
nesavãldãms unbändig, unzähmbar
nešãt tragen, anhaben
neskatuõtiēs uz ungeachtet, trotz
nesmuks häßlich
nest, nešu, nesu bringen; tragen; *cik viẽn kãjas neš* so schnell als möglich; *viĩu nestin* (resp. *nešus* oder *ar nešãnu*) *ienesã* man trug

(nicht etwa: schleppte) ihn tragweise hinein; dazu das nomen actionis *nešãna*
nestiprs kraftlos, schwach
nešus s. unter *nest*
netiklis (fem. *netikle*) ein Ungeratener, ein Sittenloser
netĩrs schmutzig
nelĩšãm von ungefähr
ne'viẽns kein
nevietã an der unrechten Stelle, zur unrechten Zeit, unpassend
nē nein; nicht
nēšãt hin- und hertragen; tragen
nicinãt verachten, verächtlich behandeln
nikns böse, heftig, zornig
nikĩ Nücken, böse Launen
nĩdēt, -du, -dēju hassen
niēcĩnãt verächtlich behandeln, schmähen
niēdra Rohr
niēdrãjs Röhricht
niēdre Rohr
niēks etwas Nichtiges; plur. *niēki* nichtssagende Dinge, dummes Zeug
niēvãšãna Schmähung, verächtliche Behandlung
nõminãtivs Nominativ
nu nun, jetzt; *kũo nu . . . daĩdz var pieliēgt, kũo . . .* S. 65 wie oft kann man doch etwas verbieten
nu'pat soeben
nã jetzt
nũja Stock, Knüppel
nũo (cum gen.) von, aus; in-folge

nùobālēt bleich werden (perfektiv)
nùobēigt beenden
nùobīrt hinabrieseln, hinabrollen
nùobrāukt hinfahren
nùobuīrt, -uru, -ūru verhexen, verzaubern
nùocīrst abhauen, herunterhauen
nūōdalā Abteilung, Sektion
nùodaīrbuōtiēs sich beschäftigen
nùodegt abbrennen; part. prt. *nùodedzis* (sonnen)verbrannt
nùodīlt, -stu, -u sich abnutzen, verschleifen (intrans.), sich abschleifen
nùodīmdēt erdröhnen
nùodrebēt erzittern
nùoduīrt acis die Augen senken
nùoduōklis Abgabe, Steuer
nùoduōmāt in Gedanken erwägen; beabsichtigen
nùoduōms Absicht, Anschlag
nùoduōt abgeben; *nùoduōtiēs* sich abgeben
nùodzerītiēs sich satt trinken
nùodzīvuōt verleben, verbringen
nùoecēt abeggen, beeggen; *nùoecētiēs* sich abeggen
nùoēst abfressen
nùogāidīt abwarten
nùogalētiēs sich abquälen
nùogalināt umbringen
nùogāzt zu Boden strecken; *nùogāztiēs* niederstürzen (intrans.)

nùograbīnāt abharken, abscharren, abschrapen
nùogriīmt versinken, unter-sinken
nùogriēzt abschneiden
nùogriēztiēs sich abwenden
nùogulēt draufliegend erdrücken oder erstarren machen
nùogūlt sich niederlegen, sich hinlegen (auf etwas)
nùogurums Ermüdung, Müdigkeit
nùo-iēt untergehen, hingehen, weggehen, verschwinden
nùojeīmt herunternehmen, (her)abnehmen; *nùojeīmtiēs* sich (dat.) herunternehmen
nùojēgums Begriff
nùojūgtiēs sich — ohne sein Zutun — abspannen
nùokālst verdorren
nùokapāt abhacken
nùokaūt töten
nùokāpt heruntersteigen
nùokārt galvu den Kopf hängen lassen; *nùokārtiēs* sich erhängen
nùoklaūsītiēs abhören; anhören
nùoklūt, -ūstu, -uvu hingelangen, geraten
nùoknāpt, -pju, -pu abpicken
nùokratīt, -tu, -tīju abschütteln
nùokrist herunterfallen
nùokristīt, -īju bei der Taufe benennen
nùokust, -ūstu, -usu abschmelzen (intrans.), abtauen, durchs Tauen (des Schnees vom Schnee) befreit werden

- nùokêrt* fangen (perfektiv)
nùokilât pfändend wegnehmen
nùolaist hinunterlassen, senken
nùolasît ablesen
nùolaûzit *zarus* allmählich (mit der Zeit) alle Äste abbrechen
nùolaûzt abbrechen
nùolemît bestimmen, bescheiden
*nùolênum*s Bestimmung
nùolikt hinlegen, hinstellen
nùolikt sich herabbiegen, sich (nach unten) krümmen
nùolit vom Regen durchnäßt werden
nùoliêgt leugnen
nùoliekt niederbeugen; *nùoliektiês* sich niederbeugen
nùolietât töten, umbringen
nùolûks Absicht, Ziel
nùolûkuôt prüfend besichtigen (perfektiv); ausersehen
nùomâitât umbringen, töten
nùomanît merken
nùomâukt abstreifen
nùomazgât abwaschen; *nùomazgâtiês* sich abwaschen
nùomâkt, *-cu* bewältigen, umbringen
nùomeijuôt mit belaubten Ästen oder jungen Birkenbäumen schmücken
nùomest hin(unter)werfen, abwerfen
nùomiirt sterben (perfektiv)
nùomût zertreten
nùomniêks Arrendator, Pächter
nùomuôdâ *palikt* wach bleiben
- nùonâvét*, *-êju* töten
nùonêmt herunternehmen, wegnehmen, (her)abnehmen
nùopêlnît verdienen, arbeitend erwerben
nùopîrkt (ab)kaufen
nùopiêtns ernst
nùoplûkt abrufen
nùoplaût abmähen
nùoprasît abfragen
nùopûlêt mühsam herunterschaffen
nùopûstiês einen Seufzer ausstoßen
nùopûta Seufzer, Hauch
nuôra ein abgearbeitetes, nicht mehr benutztes Ackerland
nùorâisît losbindend abnehmen
nùorâkstît verschreiben, vermachen
nuoraûdât eine Zeitlang weinen
nùoraûdzitiês hinschauen
nùoraût abpflücken, herunterreißen
nùorâptiês hinunterkriechen
nùorât scheltend bändigen
nùoritêt *-tu*, *-têju* hin(unter)rollen
nùorîbêt erdröhnen
nùorîêtêt untergehen
nùorunât verabreden
nùosaît erfrieren
nùosaîkt, *-kstu*, *-ku* erröten
nùosêstiês sich hinsetzen
nùosist erschlagen
nùoskanêt erschallen
nùoskatitiês ablauern, aus-

spähen; herabsehen; zuschauen
nüoskärst, -rstu, -rtu begreifen, verstehen
nüoskrîet hinlaufen; (allzuviel) zu laufen nötigend herunterbringen
nüoskuñt und *nüoskümt, -mstu, -mu* sich betrüben, traurig werden
nüoslaüçit abwischen
nüoslicinát ertränken
nüoslikt ertrinken
nüosmîñét und *nüosmîñét* (eine kurzeZeit)spöttischlächeln
nüosniçt mit Schnee bedeckt werden
nüospeřt erschlagen
nüospráçt krepieren (perfektiv)
nüospriêst beschließen
nüost weg, fort, herunter, ab
nüosvétít, -řju mit dem Segen entlassen
nüosvinêst feiern (perfektiv)
nüosviêst hinunterwerfen
nüotèikt bestimmen
nüotikt geschehen
nüotirpt, -pstu, -pu taub (= fühllos), starr werden
nüotriçét erdröhnen
nüoturêl abhalten; (zu Ende) feiern; (perfektiv) halten (= lat. *putare*)
nüotveřt, -erñ, -erñu ertassen, ergreifen, erhaschen
nüocaçuót hinabfahren
nüovärçt, -gstu, -gu (infolge einer Krankheit)herunterkommen
nüovelít, -elñ, -elñu wegwälzen

nüovest weg-, abführen
nüovelét wünschen (perfektiv), bescheren, wünschend bescheiden
nüovêruót beobachten
nüovíkt hinziehen
nüovřst, -stu, -tu verwelken
nüovřt (fertig) flechten; *nüovřtíes* für sich (fertig) flechten
nüozagt stehlen (perfektiv)
nüozime Bedeutung
nüozimêst, -êju bedeuten
nüozíedêst verblühen, abblühen
nüozust verschwinden, sich verlieren
nüozvákstêst, -tu, -têju dumpf rauschend erschallen
ñemít und *ñemít, ñema, ñema* und *ñêmu* nehmen: heiraten (eine Frau); *lañná ñemít* übelnehmen: *dañu ñemít* teilnehmen; *ñemtiês* sich anschicken, anfangen; übernehmen (auf sich nehmen)

p[ar] *p[ñemêru]* *z[um]* *B[eispiel]*

pa pagaldí unter dem Tisch hin und her; *pa luógu* durchs Fenster; *mazgájiês pa manãm asarãm* du wäschst dich in meinen Tränen; *es pasviêdu riksti pa meitu kájãm* ich warf eine Rute unter die Füße der Mädchen (d. h. auf den Weg der Mädchen); *pa[r] kaklu, pa[r] galva sprukt* über Hals und Kopf (d.

h. kopfüber, eiligst) entwischen; *kápelét pa trepju trepēm* alle möglichen Treppen auf- und absteigen; *pa mežu malditiēs* im Wald (oder: durch den Wald) hin- und herirren; *pa lāipu iēt* auf einem Steg(brett) gehen; *pa spraŋdu sist* (auf) das Genick schlagen; *pa strāumi pluduót* stromabwärts dahinschwimmen; *pa visiēm kambāriēm meklēt* in allen Kammern suchen; *pa pūrviēm vadāt* über (oder: durch) Sümpfe hin- und herführen); *pa kaņepēm kašātiēs* im Hanf scharren; *pa muti ārā biēt* durch den Mund hinausrieseln; *pa pupu nūokāpt* an der Bohne(npflanze) hinabklettern; *pa vīrsu pel-dēt* auf (an) der Oberfläche (hin- und her)schwimmen; *saŋli neredzēt pa cepurēm* durch die Mützen > wegen der (scil. vielen) Mützen die Sonne nicht sehen; *pa nakti* während der Nacht; *pa tūo laīku* während der Zeit; *pa tam* unterdessen; *spalvu pa spalvai* eine Feder (acc.) nach der anderen; *pa tam ka* (deshalb) weil; *pa pu-sei* zur Hälfte; *pa dalai* zum Teil; *nūomest katram nabagam pa saŋjai* jedem Bettler (je) eine Handvoll hinunterwerfen; *pa pūram*

je ein Lof (acc.); *pa viēnai dziēsmai* je ein Lied (acc.)
paauŋgt (zur Genüge) aufwachsen, gedeihen, gut gedeihen
pabēigt beenden, vollenden
pabēnkē unter der Bank
pabērt unten (vor jemand) ausschütten
pabiēt: *utu kule pabirusi* die Läuse sind aus dem Sack teilweise herausgefallen
pabūt: *liēlaīs ne'kur pabūt* der Große (kann) nirgendshin sich ein wenig fortbewegen
pacelt (auf)heben, emporheben; aufbessern; *paceltiēs* sich (er)heben, aufstehen
pacietīgs geduldig
padarīt tun (perfektiv), (fertig)machen, vollenden; verfassen
padabesis Wolke
paduse Achselhöhle; Busen des Kleides
paduōms Rat, Verstand
paduót reichen, einhändigen;
paduōtiēs sich als gegeben (oder: gereicht) erweisen
padzeēt sich satt trinken
padzirdēt zu hören bekommen
padzīvuót eine Zeitlang (be-haglich) leben
padziēdāt ein wenig singen
paēst sich satt essen
pag! warte!
pagāidīt ein wenig warten
pa'galam zu Ende; umgekommen

- pagāle* Raum unter dem Tisch
maikas pagale Holzscheit;
uguns (oder dial.: *ugūia*)
pagale Feuerbrand
pagāms Hof
pagāve und *pagāvis* das unter
dem Kopf Befindliche, die
Stelle unter dem Kopf;
Kopfkissen; *pagāvē likt*
unter den Kopf legen
pagasts Gebiet (das zu einem
Gut früher oder noch jetzt
gehörige Bauernland mit
seinen Gesinden und Ein-
wohnern)
pagātne Vergangenheit
pagabāt verwahren
pagrabs Keller; *pagraba-aūgsā*
bedachter Raum über dem
Keller
pagriēzt ein wenig drehen,
lenken
pagruōzīt ein wenig hin- und
herwenden
paguīt, -stu, -u ein wenig er-
matten (intrans.)
pagūt, -ūstu, -uvu erhaschen
pa-iēt vergehen; *nevaru paiēt*
ich vermag nicht zu gehen
pajaūns ziemlich jung
pajeimt heiraten (eine Frau)
pajūnte Obdach; Raum un-
mittelbar unter dem Dach
pakaļ und *pakalā* hinterdrein,
hinterher, nach, hinter
pakalā Hinterteil
pakalāzinējiēs (nom. pl.) die
Nachjagenden
pakāmp, -pju, -pu ergreifen
pakaūsis Nacken, Genick
pakārt auf-, anhängen; *pa-*
kārtiēs sich aufhängen,
hängen bleiben
paklāusīgs gehorsam
paklusu (adv.) halblaut, (nicht
ganz) leise
pakrist hinfallen
pakeēt ergreifen
palags Laken
palaist loslassen; *bēnu palaist*
savā valā dem Kind seinen
freien Willen lassen
paldīes sacīt danksagen
palikt (stehen)bleiben; wer-
den; *palikt galvu zem spārnu*
den Kopf unter den Flü-
gel legen (stecken)
palīdzēt und *palīdzēt²* helfen;
palīdzētiēs einander helfen
palīdzība Hilfe
palīgā zu Hilfe
palīcināt vergrößern
pālss fahl
palūgt (an jemand) eine Bitte
richten oder tun (perfektiv)
pamala (der untere) Rand
pamanīt merken; *pamanītiēs*
bemerken; sich gewandt
benehmen
pamats Fundament
pamazām allmählich
pamāte Stiefmutter
pameita Stieftochter
pameļns schwärzlich
pamest (zurück)lassen, stehen
lassen, verlassen, sich tren-
nen von, hinterlassen; *acis*
pamest die Augen (momen-
tan) richten oder lenken
pamiŗdzēt schimmernd (für
einen Augenblick) erschei-
nen

pamiēluotiēs sich weiden
pamukt, -īku, -uku entwischen
pamuōstiēs erwachen
panāksniēki und *panāksti*
 Hochzeitsgäste von seiten
 der Braut
panākt einholen, gleich kom-
 men
panest ertragen
paneimt nehmen (perfektiv)
papaŕde Farnkraut
pa'priekš(u) zuerst, früher
papūst ein wenig blasen
par (cum acc.) über (lokal,
 temporal und im Sinn des
 d. «von»); *tā mīla tam*
par visu die ist ihm lieb
 über Alles (> lieber als
 Alles); *īsa bija Jānu nakts*
par visām naktīm kürzer
 war die Johannismacht als
 alle Nächte; *augstāk par*
visiēm putniēm höher als
 alle Vögel; *par deviņas*
vasaras nach neun Som-
 mern; *par gadu riēnu du-*
kātu pēlnīt jährlich einen
 Dukaten verdienen; *par*
gadu nākt über ein Jahr
 (nach einem Jahr oder
 jährlich) kommen; *par*
nakti palikt die Nacht über
 (zur Nacht) dableiben; *par*
maītu nebēdāt um Hab und
 Gut sich nicht kümmern;
par kīo weshalb; *par savu*
naūdu dzeŕt für sein Geld
 trinken; *par zēlta gabalu*
atduót für (um) ein Gold-
 stück zurückgeben; *par*
lūgšanu padarī tūo bitte

(eigentlich: der Bitte
 wegen), tue es! *viss par*
labu! Alles zum Guten!
par laīmi zum Glück (glück-
 licherweise); *paliec man*
par līgavu werde mir zur
 Braut (werde meine Braut!)
par skruōderi tapt (zum)
 Schneider werden; *par ku-*
ģiēm iznira tauchten als
 Schiffe (= in Schiffe ver-
 wandelt) empor; *dēlu par*
Pastari iesāukt dem Sohne
 den Beinamen «Pastaris»
 geben; *par daūdz* zu viel;
kas par was für (z. B. *kas*
tā par ruīu was ist das
 für ein Gerede?); *par vi-*
siēm nūovēla akmeni sānus
 (sie) wälzten alle zusam-
 men den Stein zur Seite;
paši par sevi an und für
 sich
parasts gewohnt, gewöhnlich,
 üblich
paraša Gebrauch
paraūdzīt schmecken (trans.);
 kosten (trans.)
paraūt entrafen, fortreißen
parādīt zeigen; *parāditiēs* sich
 zeigen, erscheinen, sicht-
 bar werden
parāds Schuld; *parādā* (oder
uz parāda) auf Kredit (auf
 Borg)
paredzēt ein wenig zu sehen
 bekommen
pareizi richtig, recht
parītā übermorgen, am
 dritten Tag
parunāt (redend) ausbitten

pasarit sagen (perfektiv)
pasaka Märchen
pasars Winterfutter (fürs
 Vieh)
pasaule Welt
pase Pass
pasédét einige Zeit hindurch
 sitzen
pasèrstiês eine kurze Zeit zu
 Gäste sein
pasildit aufwärmen
pasist ein wenig (an)schlagen;
 unterschieben, unterlegen;
pasistiês sich (dat.) unter-
 schieben, sich (dat.) unter-
 legen
paskatitiês hinschauen, nach-
 sehen
pasklidét und *pasklidét*² aus-
 gleiten
paslèptiês sich verbergen
paslidét ausgleiten
pasmiètiês ein wenig lachen
paspãrdit einige Male stoßen
paspièst ein wenig drücken
Pastaris der Jüngste, der
 Letzte (als Eigennamen)
pastãstít erzählen
pastãvét bestehen
pastãviês beständig
pastiprinãt verstärken
pasvièst (darunter) werfen
pasãpzinîês selbstbewußt
paš- — Wurzelform der Ka-
 sus zu *pats* (fem. *pati*)
 selbst
pašu'laik soeben, gerade jetzt
pat gar, sogar, selbst
pataisít machen (perfektiv);
 verwandeln
patieiciba Dank

patèikt sagen (perfektiv); *pa-
 tèiktiês* sich bedanken
pateñcinãt sich bedanken
patikt gefallen
patikams angenehm
patiesi wirklich, wahrhaftig
 (adv.)
patiesigums Wahrhaftigkeit
pat'laban soeben
pats, fem. *pati* (und *pate*)
 selbst; *tas pats* derselbe;
tãds ein ebensolcher; *viens*
pats ganz allein; *pašu laĩ-
 ku* zu derselben Zeit, ge-
 rade
paturét behalten; eine Zeit-
 lang halten
pãuts Ei
pavadit (hinaus)begleiten
pavaicãt fragen; (perfektiv)
pavaãrds Herd
pavasaris Frühling; *pavasãr*
 im Frühling
pavediês Faden
pavest eine Strecke (im Wa-
 gen) führen (perfektiv)
pavële Befehl
pavëlét befehlen
pavèrt ein wenig (nicht ganz)
 öffnen
pavèrtiês hinschauen, nach-
 sehen
paviĩcinãt verzögern
paviĩkt (ein wenig) ziehen
 (perfektiv)
paviĩpinãt ein wenig zwischen
 den Händen drehen oder
 rollen
pa'visam im ganzen; ganz
 (adv.) [Ästen
pazare einer von den unteren

paziņa ein Bekannter
pazīstams bekannt
pazīt, *-īstu*, *-īnu* kennen
pazuse dial. für *paduse*
pazust verschwinden, verloren gehen
pažūðeþes der vorspringende Rand des Daches (und der Raum darunter)
pāde Taufkind
pār über; auf die andere Seite von; *pār pļečīm ūemt* über > auf die Schulter nehmen
pārbītiēs heftig erschrecken
pārbrāukt heimfahren
pārcirstiēs hinüberspringen, hinübersetzen (intrans.)
pārciest überstehen
pārduōmāt überdenken, überlegen
pārduōt und dial. *pārduot* verkaufen
pārgruōzītiēs sich verändern
pārgulēt übernachten
pāri hinüber; *grāvjam pāri* auf der anderen Seite (jenseits) des Grabens; *par mīetiēm pāri bija* überragten die Pfähle; *pāri darīt* unbillig behandeln, überanstrengen
pāridarijums Beleidigung
pāris Paar
pāriēt hinübergelien
pāriēt heimkehren, zurückkommen
pārjāt heimreiten, reitend ankommen
pārklātiēs sich bedecken, sich überziehen
pārkuōst entzweibeissen

pārlabuōt verbessern
pārļāistiēs hinüber fliegen, schießen (intrans.)
pārļāūzt entzweibrechen
pārmaiņīt umtauschen, vertauschen
pārmaiņām und *pārmaiņus* abwechselnd, (lat.) *promiscue*
pārmest vorwerfen, Vorwürfe machen
pārmīt wechseln
pārņākt und dial. *pārņākt* heimkehren
pārņest heimtragen
pārņēmt ganz und gar ergreifen, durchdringen
pārpeldēt hinüberschwimmen
pārrastiēs sich wieder (zu Hause) einfinden
pārs Paar
pārskriet hinüberlaufen, hinüberfliegen
pārspēt überwältigen; *nepārspējams* unübertrefflich
pārsprāgt entzweiplatzen
pārstēigt überraschen
pārsviēt hinüberwerfen
pārskēlt entzweispalten, entzweihauen
pāršķirtiēs in zwei Teile sich trennen
pārtika Unterhalt, Beköstigung
pārvest heimführen
pārvilkēt streifen, fahren (intrans.)
pātaga Peitsche
pātari Gebet(e)
pēka — eine Pilzart
pēlavas Spreu

plavmāize Spreu enthalten-
 des Brot
pēldēt, -u, -ēju schwimmen
pēldināt schwemmen
pele Maus
pēlēks grau
pēlni Asche
pēlnīt, -nu, -iju verdienen
Pēlnuruškite Aschenbrödel
pelt, -ēlu, -ēlu schmähen,
 lästern
pērsuōnīks persönlich
pestītājs Erlöser
pēc (cum gen.) nach
pēda Fußstapfe, Spur
pēdēj(aī)s der letzte; *pēdējs*
gals das äußerste Ende >
 die schlimmste Not
pēdīgi endlich (adv.)
pēlis Pfühl
pēriēns eine Tracht Prügel
 oder Schläge
pērkuōns und *pērkuōn(i)s* Don-
 ner(gott)
pērle Perle
pērn im vorigen Jahre
pērtiēs, pēruōs, pēruōs (auch
 mit dem acc.-instr. *pirti*
 «Badestube») sich (in der
 Badestube) baden
pīlls dial. für *pīlns* voll
pīlnīgs vollständig
pīlns voll
pīls, -s Schloß, Burg, Stadt
pīlsēta Stadt
pīlsētniēks Städter
pīrksts Finger
pīrkt, pērku und *pīrku, pīrku*
 kaufen
pīrma zuerst
pīrmīt vorhin

pīrm(aī)s der erste
pīrmuōrēiz das erstemal
pīrstš Finger
pīrts, -s, Badstube; demin.
pīrtīna
pīle Ente
pīlēns junge-Ente
pīt, pīnu flechten
pīe (cum gen.) bei, an, zu
pīeaūgt heranwachsen. er-
 wachsen
pīebērt vollschütten
pīebiedruōtiēs sich hinzuge-
 sellen, hinzutreten
pīebraūkt fahrend ankommen,
 heranfahren
pīecdesmit fünfzig
pīecēlt hebend hinansetzen;
 aufstehen machen, auf-
 wecken
pīeci fünf
pīecpadsmīt fünfzehn
pīēdraba Dreschtenne
pīedāvātiēs sich anbieten
pīederēt gehören; passen,
 taugen
pīedērumš Besitz; *pīedēruma*
datīvs Dativus possessivus
pīedēvas Zugabe
pīeduŗtiēs anstoßen (intrans.),
 anrühren
pīedzīmt geboren werden
pīedzīvuōt erleben
pīegūltiēs sich daneben (zum
 Schlafen) hinlegen
pīegulā und *pīegulī* Nacht-
 hütung (von Vieh)
pīegulnīēks Nachthüter (von
 Vieh)
pīe-iēt hinzugehen, hinan-
 gehen

piējāt hinanreiten
pieklūt, -ūstu, -uvu hinangelangen
piēkrāpt betrügen, täuschen (perfektiv)
piēkust, -ūstu, -usu müde werden
piēkuōdināt einschärfen
pielēkt hinzuspringen; *kas pielēca man raūduōt?* was (Gutes) wurde mir beim Weinen zuteil? (was für einen Gewinn hatte ich vom Weinen?)
pielikt dranlegen
pielīt vollregnen
pieliegt mancherlei verbieten (s. unter *nu*)
pielūgt anbeten
pieluocīt pīnu pūru die Aussteuerkiste mit zusammengefalteter Wäsche volladen
pielāūtiēs sich fügen, nachgeben
piemērs Beispiel
piemigt, -iegu, -igu einschlafen
pieminēt gedenken, erwähnen, sich erinnern
piemiņa Andenken
piemirst, -stu, -su vergessen
piemīlīgs lieblich, angenehm
piemītuōšs anhaftend, eigen
pienākt (her)ankommen: *pienāktiēs* sich gehören
pienākums Pflicht
piēns Milch
piēneimt (her)annehmen
piēpēši plötzlich
piēpūldītiēs, -duōs, -dījuōs sich erfüllen
piērādīt nachweisen

piere Stirn
piērunāt überreden
piēsacīt einschärfen
piēsāukt herbeirufen
piēsāulē in der Sonne(nseite)
piēsēstiēs sich dransetzen
piēsist anschlagen; *piēsistiēs* anstoßen (intrans.)
piesiet anbinden
pieskriet vollaufen, vollfließen
piesliet, -ienu, -ēju anlehnen
piestāt und *piestātiēs* hinan-, herantreten
piestēigtiēs hinzu-, heraneilen
pietecēt vollaufen, vollfließen
pietēikt einschärfen
Pieteris Peter
pietikt hinangelangen; genügen, genug sein
pietrūkt fehlen, mangeln (perfektiv)
pieturēt anhalten
pievilt betrügen
pievirt (beim Kochen) anbrennen (intrans.)
plašs geräumig
plašums Weite
platacis, fem. platace Breit-
 äugige(r)
plats breit
plaukt, -kstu, -ku sprießen, sprossen, aufblühen
plauši Lungen
plācenis ein flacher Kuchen
plecs Schulter
pleči Vorderviertel (plur.) eines geschlachteten Tieres
plēst, -šu, -su raufen, reißen;
plēstiēs sich raufen, sich prügeln; reißen, ringen
pliks kahl, entblößt

plīkis Ohrfeige
plīnīte Flinte
plīst, -stu, -su bersten, Risse bekommen
plivīnātiēs flattern
plivūot (nicht stark und nicht ununterbrochen) blasen
pluduot schwimmen (von leblosen Gegenständen)
pluņčuotiēs plätschern, plant-schen
plūds Flut, Strom
plūkt, -cu pflücken, raufen, reißen
plūst, -stu, -du fluten, strömen
pluōsitiēs, -suōs, -sījuōs sich balgen, toben
pluōsts Floß
plāūt, plāūju und *plāūmu, plāvu* mähen
plava Wiese
prasīt, -su, -sīju verlangen (in Worten), bitten; fragen; auffordern
prast, prūotu, pratu verstehen
prašināt fragen
prāts Sinn, Gemüt, Verstand
preceņiēks und *preciniēks* Freier
precēt, -ēju freien, werben; heiraten; *precētiēs* sich verheiraten
pret (cum acc.) gegen(über), zu
pretdabīks widernatürlich
pretim und *pretī* entgegen, gegenüber
pretvara Gegengewalt, gegen-nerische Macht
priņcis Prinz
priēcātiēs sich freuen
priēcīgs froh

priēde Kiefer
priēks Freude
priēks vor, für
priēksā Vorderseite; *pa priēksū* voran, voraus; zuerst;
priēksā voraus, vorn, voran, vor; *ratu priēksā* vor dem Wagen
priēksgājējs, fem. *p-ja* Vorgänger
priēksmēts Gegenstand
priēksnams Vorhaus
priēviets Strumpfband
pruōjām fort, weg
pubulis Knoten in Garn und Zeug
pubulāns kleine Knoten enthaltend
puīka Knabe, Junge
puīsēns Knabe
puīsis und dial. *puīšis* Junge, Bursche, (unverheirateter) Knecht
puķe Blume
pūlka viel
pūlks Schar
pulvērš Pulver
pupa Bohne
purināt zausen
purins Dotterblume
pūrvs Morast, Sumpf
puscelā auf halbem Wege
pusdiēna Mittag; *kādu pusdiēnu* etwa einen halben Tag
puse Hälfte, Seite, Gegend, Richtung
pusmuca eine halbe (oder kleine) Tonne
pusmūžš halbes Lebensalter
pusnakts Mitternacht

puspelēvis ein Halbgrauer
pussakritis, fem. *p-tusi* halb-
 zerfallen
puškuót schmücken; *puškuó-
 tiēs* sich schmücken
pušu entzwei
putas Schaum
puteklis Staubkorn
putinát stäuben (intrans.)
putnakumáss «Vogelbissen»
 (was man im Frühjahr des
 Morgens vor dem Hinaus-
 gehen einbeißt, um durchs
 Singen eines neuangekomen-
 menen Vogels nicht ge-
 schädigt zu werden)
putns Vogel
putra Brei
putuót schäumen; *putuójuōšs*
 schäumend
pūce Eule
pūlekiēs sich abmühen, sich
 Mühe geben
pūrs Loof; Aussteuer(kiste)
pūst, *pūšu*, *pūtu* wehen, blasen
pūtinát ausruhen (oder sich
 erholen) lassen
pūtiēns Hauch
puódnīžks Töpfer
puógát schlagen (vom Gesang
 der Nachtigall)
pūolis Pole
puors dial. für *pārs* Morast
pūost, *-šu*, *-su* laufen
puósts Verderben, Elend

radi Verwandte
ragana Hexe
ragavas Schlitten
rags Horn

raībala die Bunte (Kuhname)
rāibs bunt
raīdīt und *raīdīt*, *-du*, *-dīju*
 schicken, treiben
raīsitiēs, *-suōs*, *-sījuōs* sich los-
 lösen, sich losreißen
raksti Zeichnungen, Orna-
 mente
rakstīt, *-tu*, *-tīju* schreiben;
 ausnähen, sticken, bro-
 dieren
rakstniēcība Literatur
raksts Schrift, schriftliche
 Abhandlung; *rakstu valuó-
 da* Schriftsprache
rākt, *rūoku*, *raku* graben
rasa Tau
rast, *rūodu* und *rūonu*, *radu* fin-
 den; *rastiēs* sich (ein)fin-
 den, entstehen
rati Wagen
ratiņš Spinnrad
rāu! sieh!
raūdavīte (Deminutiv) wilde
 Ente
raūdāt, *-du* und *-dāju*, *-dāju*
 weinen
raūdulis Greiner, ein weiner-
 licher Mensch
Raudupe — Gutsname; *Rau-
 dupiēsi* — Bewohner von
 Raudupe
raūdzīt und *rāudzīt*, *-gu*, *-dzīju*
 nachsehen, nachforschen,
 besichtigen; versuchen;
raūdzītiēs (an)schauen, be-
 schauen, zuschauen, nach-
 schauen, prüfen
rāug! sieh!
raūga māte «Mutter der Hefe»
 (eine Gottheit)

- raūstītiēs, -tuōs, -tījuōs* sich reißen, zucken (intrans.)
raūt, raūju und *raūnu, rāvu* reißen, pflücken, raffén,
ražēns und *ražēns* schmuck
rādīt, -du, -dīju zeigen, an-
 zeigen; *rādītiēs* sich zeigen,
 (er)scheinen
rāms gelinde, ruhig, still
rāptiēs, -pjuōs, -puōs kriechen
rāt, rāju schelten, züchtigen;
rātiēs sich zanken
rāva stinkendes, eisenhaltiges
 Wasser in Morāsten; eine
 solches Wasser enthaltende
 sumpfige Stelle
re! sieh, seht!
redzēt, redzu, redzēju sehen
redzīgs sehend
reiz einst, (ein)mal, endlich
 einmal
reize Mal; *reizē* zugleich, zu-
 sammen; *uz reizī* plötz-
 lich; *pa reizēi* dann und
 wann, zuweilen
rejuōšs bellend, kläffend
rēmdētiēs, -ējuōs Ruhe, Trost
 finden
reñte Pachtsumme
rešns dick; adv. *rešni* grob
rešnums Dicke, Umfang
rešs selten
rešumis (adv.) selten
rēkins Rechnung
rija Korndarre
rikši Trab
rikšuōt traben
riñtiēs, -stuōs, -uōs sich be-
riñda Reihe [ruhigen
riņķis Kreis; *riņķī griezt* her-
 umdrehen
ripuōt rollen (intrans.)
ritenis Rad; demin. *riteñ-
 tiēs*
ritināt (in der Handmühle)
 rollen machen; rollen (in-
 trans.)
ribenēt wiederholt rollen (vom
 Donner)
ribēt, -bu, -bēju dröhnen
ribināt poltern
Rīga (die Stadt) Riga
rikste und *rīste* Rute
rīt morgen
ritdiena der morgende Tag
rīts Morgen; *rītā* oder *rītu*
 morgen
rītvakar(u) morgen Abend
riēksts Nuß
riekuža eine Handvoll
riēt, reju, réju bellen
riētēt und *rietēt* untergehen
rublis Rubel
ruden im Herbst
ruden(i)s, -s (masc. und -*ņa*)
 und dial. *rudēnc* Herbst
rudzis, meist plur. *rudzi*
 Roggen
rukškēt grunzen
runāt sprechen, sagen
ruñcis Kater
ruņa Rede
rušinātiēs wühlen
rūgts bitter, herb
rūgtums Bitterkeit
rūkt, -cu dumpf schallen,
 brausen, sausen
rūme Raum
rūts, -s Fensterscheibe
rūobeža und *rūobežs* Grenze
rūobs Kerbe, Einschnitt
rūobuōts gekerbt, zackig

ruōgānis der mit Ähren Ver-
sehene

rūoka Hand; *rūokā duōt* ein-
händigen, hergeben; *rūo-
kā bāt* gefangen sein; da
sein; *rūokas meīta* Haupt-
magd, Zofe

rūōnu — I. s. prs. zu *rast*
ruōta und *rūota* Schmuck
rūotātīēs spielen

ruōze Rose

saaūgt aufwachsen (von einer
ganzen Reihe von Sub-
jekten gesagt)

sabārt, *-āru*, *-āru* tüchtig aus-
schelten

sabīrt zusammenrollen (in-
trans.)

sabītiēs erschrecken (intrans.)

sabrēkt durch Schreien er-
langen

subrukt, *-ūku*, *-uku* zusam-
menstürzen (intrans.)

sacēlt erregen; (eine ganze
Reihe von Gebäuden) er-
bauen, aufbauen

sacēnstiēs, *-sūōs*, *-tuōs* und
-suōs konkurrieren

sacērst zerhauen

sacīt, *-ku*, *-cīju* sagen; *spre-
dikī sacīt* die Predigt her-
sagen oder halten; *sacītiēs*:
sakās mani dēvusi (sie) sagt
(oder behauptet), mich ge-
geben zu haben; *tā sakuōt*
sozusagen

sadabāt uōzuōlu drumslās die
Eiche zu einem Haufen
von Spänchen zusammen-
schichten

sadalīt zerteilen

sadaūzīt zerschlagen, zertrüm-
mern

saderēt sich aussöhnen; sich
verloben; sich verdingen

sadriskāt zerreißen

saduōt geben (etwas Bedeu-
tendes oder eine Reihe
von Objekten)

sadzīrdams vernehmlich

sadzīt und *sadzīt* zusammen-
nach Hause treiben; nach-
jagend einholen; durch
vieles Fahren herunter-
bringen

I. s. prt. *sadzievu* ich lebte
zusammen

sagaīdīt erwarten (perfektiv)

sagatavuōtiēs sich vorbereiten

sagrābt ergreifen, erfassen

sagrēzt zukehren (von einer
Reihe von Subjekten oder
Objekten); zusammen-
kehren

sagša Decke für Frauen

sagudruōt zusammenklügeln,
ausklügeln, klügelnd sich
entschließen

sagulēt eine längere Zeit hin-
durch schlafen

sàime Gesindeleute, Dienst-
boten

sàim(e)niēce Wirtin

sàim(i)niēks Wirt

sàinis Bündel

sàistīt, *-tu*, *-tīju* fesseln

sāite Fessel

sa-īsinājums Abkürzung

sajāukt durcheinander-
mischen

sajāt zusammenreiten

sajeñt zusammennehmen, aufnehmen
sajust fühlen, empfinden
sakañt schmiedend fesseln (eine Reihe von Objekten)
sakãmp̄t, -p̄ju, -pu ergreifen
sakars Zusammenhang
sakãrtuõjums Verbindung
sakãrtuõt ordnen (perfektiv)
sakne Wurzel
sakrãt sammeln (perfektiv); *sakrãtiēs* sich ansammeln
sakrãut zusammenschichten, aufschichten; *sakrãutiēs* sich zusammen- oder aufschichten
sakur̄t uguni Feuer anmachen
sakuõpuõjums Verbindung
sakẽrt ergreifen, erhaschen, habhaft werden
salapuõt sich belauben
salasõt zusammenlesen
salaũlãt vermählen
sãldans süß(lich)
sãlds süß; *sãldums* Süßigkeit
salikt zusammenlegen
salĩgt, -ḡstu, -gu (Handels)eins werden, sich verdingen
salĩquõtiēs auf einige Momente ins Wanken geraten
saliõt zusammengießen
salms Halm; *salmi* Stroh
salna Frost, Reif
sal̄t, -stu, -u frieren
sal̄ts kalt; *sal̄tums* Kälte
samaksãt bezahlen
samañt zermahlen
samĩrkt ganz durchnãßt werden
samĩt zertreten
sanãkt zusammenkommen

saiẽñt empfangen, aufnehmen; zusammenfassen; festnehmen; *saiẽñtiēs* sich zusammennehmen
saplĩkõt (mit persönl. Objekt im accus.) mehrere Ohrfeigen verabfolgen
saplĩst entzwei gehen, zerbrechen (intrans.)
saplucinãt (eine Menge von Objekten) abbrühen; zusammenraufen
sapnis Traum
sapnuõt träumen
saprast verstehen; part. *saprũotams* verständlich; versteht sich; adv. *saprũotamĩ* verständlich
sapũlce Versammlung
sapũt, -ũstu, -uvu verfaulen; part. *sapuvĩs* verfault, faul
saraũdãt (eine gewisse Zeit hindurch) weinen
saraũstĩt (vollständig) zerreißen
saraũtiēs zusammenfahren (z. B. vor Schmerz)
sarãtiēs (Scheltworte gebrauchend) sich verzanken
saredzõt erblicken, deutlich erkennen
saĩgãt, -gu, -gãju bewachen, hüten; *saĩgãtiēs* sich in acht nehmen
saĩgs Wächter
sariñs Härchen
sarĩdĩt zusammenhetzen
saĩkans rot
saĩma Reif
sarunãt verabreden; *sarunãtiēs* sich unterhalten

- sasàukt* zusammenrufen
sasildit erwärmen
sasist zusammenschlagen, erschlagen
saskàistiês, -šuoš, -tuôs zornig werden
saskanêt klirrend oder klingend zusammen hineinfallen
saskrambât schrammen, zerkratzen
saskrìet zusammenlaufen; *acis saskrèja asaras* in die Augen traten Tränen
saspeŕtiês sich anstemmen, sich anstrengen
saspiëst zusammendrücken
sastaigât (eine gewisse Zeit hindurch) wandern
sastapt, -ùopu, -apu begegnen, antreffen, finden
sastiŕgt, -gstu, -gu erstarren
sastipât behänden, mit Reifen versehen
sasiuodils verdammt, verflucht
sasķist, -istu, -idu zerrinnen, zusammenstürzen (intrans.), in die kleinsten Bestandteile zerfallen
saticigs verträglich, einträchtig
satiksme Verkehr; *satiksmes vârdš* Präposition
satikt, -ïeku und dial. *-ïku, -ïku* sich vertragen; begegnen; *satiktiês* begegnen; dazu nom. und gen. s. *satikšanâš* Verkehr
satiit zusammenwickeln; *satiitiês* sich verwickeln
satricinuošš erschütternd
satrâktiês (vor Schreck) zu-
- sammenfahren, sich erschrecken
satveît, -ëru, -ëru erfassen
satvikt sich trüben (von trübenden Augen)
saūja hohle Hand, innere Handfläche, eine Hand voll
sàukt, -cu rufen, nennen
saūle Sonne; Welt; *saūles puke* Sonnenblume
sàuss trocken
savâds eigentümlich, ungewöhnlich; adv. *savâdi* anders (auch *savâdâki* dass.); merkwürdig, sonderbar
savilkt zusammenziehen, zusammenschleppen; verziehen
saviëbt, -bjû, -bu verziehen, verzerren
savs — auf alle drei Personen bezügliches reflexives Possessivpronomen
sazâluôt vergiften
sâkt, -ku anfangen (trans.); *sâktiês* beginnen (intrans.)
sâkums Anfang
sâls, -s Salz
sâns Seite
sânis und *sânus* seitwärts
sâpes Schmerz
sâpêt (III. p. prs. *sâp*) schmerzarts Haufen [zen
sârts rot, rosa
sârtums Röte
sêbu spät
secen vorbei
sedli Sattel
segluôt satteln
segt, seđzu, sedzu bedecken; über-, umnehmen

seja und *sejs* Antlitz
sekuôt folgen
sen längst; *senâk* vordem,
 früher
sêndriênâm von jeher; seit
 langer Zeit
seus alt. ehemalig; *senâks*
 ehemalig
seîâk ehemals
septiîni sieben
sesks Iltis
sêstais der sechste
seši sechs
sevišk's ein besonderer; apart;
seviški besonders
sêdeklis Sitz
sêdēt. *sêza* und *sêdu,* *sêdēju*
 sitzen
sêkla Same
sêras Trauer
sêrdienis, fem. *s-ne* Waise(n-
 kind)
 adv. *sêri* traurig, wehmütig
sêrst, *-šu,* *-su* zum Besuche
 sein
sêst, *sêžu,* *sêdu* sich setzen
sêt, *sēju* säen
sêta Zaun, Hof, Haus
 loc. s. *sêtienâ* auf (in) dem
 (den) Hof, im (ins) Haus
sêtmale und *sêtmalis* der Raum
 dicht am Zaune
sidrabs Silber
sijât sieben
sildît, *-du,* *-diju* wärmen; *sîl-*
ditiês sich wärmen
sile Krippe, Trog
sils Nadelholzwald, Forst
silts warm
siltuma Wärme
sîmts hundert; *sîmtiēm* und

(fem.) *sîmtām* unter Hun-
 derten
sîrdîgs heftig, böse, zornig
sîrds, *-s* Herz
sîr'mis Grauschimmel
sîr'ms (silber)grau, grauköpfig
sîr'sniîna Herzchen
sîr'snîgs herzlich
sist, *situ* schlagen
sitiēns Schlag
sivēns Ferkel
sîks klein, fein, gering, winzig
sîkt, *-cu* summen
sîvs barsch, grausam
sîeks Drittel- und Viertelloof
siēna Wand
siens Heu; *siēna-laîks* Zeit der
 Heuernte
siērs Käse
siēt, *siēnu,* *sēju* binden; *siēru*
siēt einen Käse machen
siētiîš Siebengestirn
siēva Frau, Weib
siēviēte Weib, Frauenzimmer
skaîda Holzspan
skaîdriiba Klarheit, klare Ein-
 sicht
skaîdrs klar, deutlich, rein,
 sauber
skaîsts schön
skaîstums Schönheit; *skaîstum-*
asaras Tränen der Schön-
 heit
skâitit, *-u,* *-iju* zählen; her-
 sagen
skals Lichtspan
skaluôt spülen
skalš helltönend, laut
skaîdinât schallen machen
skanêt, *-u,* *-ēju* schallen, klin-
 gen, tönen

- skaņa* Ton
skapis Schrank
skara Rispe
skarbs rauh, scharf
skat! schau!
skatitiēs, -uōs, -ījuōs (nach)-
 schauen, sehen
skatiēns Blick
skāugis Neider
skāde Schaden
skrāidīt, -u, -īju hin- und her-
 laufen
skriemelis runde Scheibe
skriet, skrienu und *skreju,*
skrēju laufen, fließen, flie-
 gen; *kumelu skriet* das Roß
 reitend (oder fahrend)
 schnell zu laufen nötigen;
skrietiēs um die Wette
 laufen
skruoderis Schneider
skubināt antreiben, aufmun-
 tern
skudra Ameise
skujas Tannenreiser; Tannen-
 oder Kiefernadeln
skuŗstenis Schornstein
skuōla Schule; *skuōlas -bēŗns*
 Schulkind, Schüler
slaidis schlank; schief liegend
slaiķis schlank
slapināt naß machen
slapjš naß
slāucēja Melkerin
slāucit, -ku, -cīju fegen, wischen
slaukteve Melkeimer
slave Leumund, Ruf
slavēt, -ēju loben
slāpt, -stu, -u dürsten
slēpeni und *slēpus* heimlich
 (adv.)
- slēpt, -pju, -pu* verbergen;
slēptiēs sich verbergen
slīķts schlecht
slinība Krankheit
slimniķis ein Kranker
slīms krank
slīņķis faul
slīcināt ertränken
slīdēt, -u, -ēju gleiten
slīkt, -stu, -u ertrinken, unter-
 sinken
sluōta Besen, Quast
smags schwer
smaīdi Lächeln
smaīdīt und *smaīdīt, -u, -īju*
 lächeln
smaīduōšs lächelnd
smaka Geruch
smakt, smūoku, smaku er-
 sticken; in schlechter Luft
 und der Freiheit beraubt
 sein Leben fristen
smalķis fein, dünn; adv. (dial.)
smalci fein
smaŗšuōt und *smaŗžuōt* duften
smekēt schmecken
smēlt, -ēlu, -ēlu schöpfen;
smēltiēs eindringen
smilga *Aira caespitosa*
smil(k)ts, -s und plur. *smil-*
(k)tis Sand
smiŗdēt, -u, -ēju stinken
smidināt zum Lachen bringen
smiēt, smeju, smēju verlachen;
smiētiēs lachen
smuīdŗs und *smuīdŗs* schlank
smuķis schmuck, hübsch
snapt! — eine verbale Inter-
 jektion
snaūdule eine Verschlafene
snaūst, -žu, -du schlummern

snātene leinene Decke
snigt, sniegu, snigu schneien
sniegs Schnee
sniegt, sniegt und *sniegt², -dzu*
 reichen; erreichen; langen;
sniegtis reichen (intrans.),
 sich erstrecken
spalva Feder
spāñnis Eimer
sparīgs energisch
spars Wucht
spārditiēs und dial. *spārditiēs,*
-duōs, -dijuōs (mit den
 Füßen) um sich schlagen
spāre Sparren
spārns Flügel; *spārnuōs bāt*
 in (leibliche oder geistige)
 Bewegung geraten sein
spērt, spēru, spēru (mit dem
 Fuß) stoßen oder schlagen;
 (vom Blitz) einschlagen;
kāju spērt den Fuß (tre-
 tend) setzen; treten,
spēks Kraft [schreiten
spēles ein musikalisches In-
 strument
spēlēt, -ēju spielen
spēlmanis Musikant
spēt, spēju vermögen
spilgts grell, deutlich
spilvėns und *spilvenis* Bett-
 kissen
spidēt, -u, -ēju glänzen, schei-
 nen, leuchten, blitzen
spidums Glanz, Leuchten
spītīgs trotzig
spiēst, -žu, -du drücken, zwin-
 gen, nötigen; *spiēstiēs* sich
 drängen
 acc. und instr. s. *spiēšanūōs*
 Gedränge

spraūst, -žu, -du stecken
sprañds Genick
sprāgt, -stu, -u platzen, los-
 gehen
spređikis Predigt
spređikuōt predigen
spridzināt sprühen lassen
sprīēst, -žu, -du urteilen
sprukas Verlegenheit
sprukt, spruku, sprukt sich
 lösen
spruņgulis kleines Stück Holz
spruogaiñs kraus
spuōdrs blank, glänzend, hell
spuogulis Spiegel
spuoguluōtiēs sich spiegeln
spuōle Spule des Spinnrades
spuōžs glänzend, hell
spuōžums Glanz
stabs Stab, Pfosten, Säule
staiņgāt einhergehen, wandern
stallis Stall
stalts stolz, stattlich
starp zwischen
stārpa Zwischenraum; *māsa*
starpā zwischen uns, *sacā*
starpā unter sich
starpība Unterschied
stars Strahl
stādīt, -u, -iju pflanzen
stāstīt, -u, -iju erzählen
stātiēs, stājuōs preti entgegen-
 treten, sich widersetzen
stāvēt, -u, -ēju stehen
stāvu(s) stehend, aufrecht
stēigšus eilig
stēigt(iēs), -dzu(ōs) (sich be-)
 eilen
stikls Fensterscheibe
stiprs stark, laut
stīpa Reif, Band

stīvs steif
stiebrs Binse, Schilfrohr
stiept, -pju, -pu schleppen;
stieptiēs sich erstrecken
strāujš reißend, wirbelnd,
 hastig
strāume Strom, Strömung;
strāumēm stromweise
strazds Star
strādāt arbeiten, verrichten
strādināt zu arbeiten zwingen
strutainš mit Mistjauche ge-
 mischt
strūklū aka Fontäne
studeņta gadi Studentenjahre
stum̄bans Baumstumpf
stūņt, stumju, stūmu stoßen
stūnda Stunde
stūrgalvīgs eigensinnig
stūris Ecke
sudabrīgs silbern
sudabrs und *sudrabs* Silber
sudraba (indecl.) silbern
sudrabainš silberweiß
sudrabuōts versilbert
sukāt kämmen, bürsten
sula Saft, Flüssigkeit; plur.
sulas Birkensaft, Birken-
 wasser
sulainis Diener
suma Ranzen
suns, gen. s. *suņa* Hund
suseklis Bürste
sūdzēt, -dzu, -dzēju klagen
sūkt, -cu saugen, schlürfen
sūrs bitter, herb, sauer
sūrstēt, -u, -ēju brennend
 schmerzen
sūtīt, -u, -īju senden, schicken
suōlis Schritt
sūolīt, -u, -īju bieten, ver-

sprechen, eine Absicht
 äußern
suōls Bank
svabadība Freiheit
svabads frei
svainis Schwager
svarīgs wichtig
svārki Rock
svēicināt (be)grüßen
svēiciēns Gruß
svēiks heil, unverletzt, wohl-
 behalten
svēšāds fremdartig
svēšs fremd; Gast; *svēša*
māte Stiefmutter, Schwie-
 germutter
svēšums Fremde
svētdiena Sonntag
svēts heilig; *svēts rīts* Sonn-
 tagsmorgen; *svēts vakars*
 Feierabend; Abend vor
 einem Feiertag
svīlpt, -pju, -pu und *svīlpuōt*
 pfeifen
svinēt, -u, -ēju feiern
sviēdiēns Wurf
sviēdri Schweiß
sviēst, -žu, -du werfen; *sviē-*
stiēs glücken
šad un tad dann und wann;
 zuweilen
šālkt, -cu brausen, rauschen,
 sausen
šālkuōņa Gesause
šalte eine größere Quantität
 vonströmender Flüssigkeit
šam — dat. s. zu *šis*
šaurš schmal, eng
šaušalas Schauder
šauņt, šauņju, šāvju schießen,
 schnell schiebend stoßen;

šaũtiēs sich rasch be-
 wegen
šáds ein solcher; derartig;
šádi — *tádi* allerlei
še da, hier
šiu — loc. s. und *šinis* —
 loc. pl. zu *šis*, *šī*
šis, fem. *šī* dieser; er; *šis*
tas dies und jenes
šič — nom. pl. zu *šis*
 nom. s. *šitā* diese hier
šitāds ein solcher (wie dieser)
škaũdēt niesen
škēlt, -*ēlu*, -*ēlu* spalten
šketerēt, -*ēju* zwirnen
šketināt zwirnen; (ab)wickeln
škēpele Holzspitter
škērsa (adv.) schräg, quer
škilt, -*ilu*, -*ilu* *ugani* Feuer
 anschlagen; *valuōdu škilt*
 gewandt sprechen
škiltavas Stahl zum Feuer-
 anschlagen
škiĩdināt klingeln, klimpfern
 (trans.)
škiĩstīt, -*u*, -*ēju* auseinander
 schieben
škiĩsts Truhe
škiĩt, -*īru*, -*īru* scheiden,
 (trans.) trennen, sondern;
škiĩtiēs scheiden (intrans.),
 sich(zer)trennen, auseinan-
 der gehen
škist, *škietu*, *škitu* (für etwas)
 halten, meinen (mit nach-
 folgendem accus. cum
 part.); scheinen; *škistiēs*:
škietamiēs stācāšī wir glau-
 ben zu stehen
škīt, *škinu* abblatten
šnakstēt -- ein das durch die

Sense beim Mähen ver-
 ursachtes Geräusch malen-
 des Verbum
šnakt — verbale Interjektion
šnakt, -*cu* zischen, rauschen
šur (*an*) *tor* hier und da
šūp her
šūpa — *tuīpa* hierher und
 dahin, hin und her, nach
 verschiedenen Richtungen
šūp(u)lis Wiege
šūpuōt schaukeln, wiegen
šūt, *šānu* und *šaja*, *šāvu* nähen
 (Subjekt dazu können auch
 Bienen sein, wenn Waben
 dazu das Objekt sind)
šūobrūd(i) jetzt
šūodien(u) heute
šūogad heuer
šūonakt heute nacht, in dieser
 Nacht
šūoreīz diesmal
šūorīt heute morgen
šūoruden in diesem Herbst
šūovakar heute abend
šūovasar in diesem Sommer

t. i. (= *tas ir*) das ist (heißt)
taču doch, dennoch, gleich-
 wohl
tad dann, denn, also; *kā tad*
 wie denn; und in der Tat
tagad jetzt
tagadējaīs der jetzige
taī so
tāi dat. s. fem. g. und loc.
 s. zu *tas* der
taīsīt, -*u*, -*ēju* machen, (zu)-
 bereiten; zurechtmachen;
 aufmachen; *taīsītēs* sich
 vorbereiten, sich anschik-

- ken; *tàutis tārsītiés* sich zur Heirat vorbereiten (von Mädchen gesagt)
- tāisnība* Recht, Wahrheit
- tāisns* gerade, gerecht
- tajuós* — loc. pl. zu *tas*
- tam* — dat. s. zu *tas*
- tamā* — loc. s. zu *tas*
- tāmdēl'* deshalb
- tāmēr* unterdessen, so lange; *kāmēr . . . , tamēr . . .* während . . . , . . .
- tanī* — loc. s. zu *tas*
- tapa* Zapfen, Pflock
- tapināt* leihen (von jem.)
- tapt, tiopu, tapu* werden, gelangen
- tas*, fem. *tā* der, die
- tāujāt* nachforschen, fragen
- tāure* Jagdhorn, Hirtenhorn
- tāurēt* blasen (auf einem Horn)
- tāuriņš* Schmetterling
- tāuta* Volk; *tāutas -dziēsmā* Volkslied; plur. *tāutas* die Fremde(n); Freier aus der Fremde; der Ehemann nebst seinen Verwandten; *tāutu dēls* Jüngling aus der Fremde; *tāutu meita* Mädchen aus der Fremde
- tāutiņš* (dial.), *tāutītis* (dial.), und *tāutiētis* Jüngling aus der Fremde als Freier; Ehemann (aus der Fremde)
- tavs* dein; *ak tavu nelaīmi!* ach, dieses (eigentlich: dein) Unglück
- tā* so; *tā kā* («so wie») einigermaßen, gewissermaßen; *tā tad* somit, also
- tādēl'* deshalb; *tādēl ka* weil
- tāds* ein solcher; *tāds pat* ein ebensolcher
- tāle* die Ferne
- nīo tāliēnes* von weitem, aus der Ferne
- tāls* weit, fern; adv. *tāli, tālu* oder *tālu* (compar. *tālāk* und *tālāk*)
- tāpat* ebenso
- tāpēc* deshalb
- tāss, -s, tāsis* oder *tāse* Birkenrinde
- te* da (auch temporal), hier; *te* — *te* bald — bald
- tecēt, tēku, tecēju* laufen, fließen, eilen, verlaufen
- tecināt* fließen oder laufen lassen (einen Faden); wetzen, schleifen
- teciņiēm* in kleinem Trab
- tecišs* Schleifstein
- hochle. *tēi* < *tē* = *tā* die
- tēika* Sage
- tēikt, -cu* (her)sagen, ausgeben; loben; *tēiktiés* : *tēikusēs viņa siēva esam* (sie) habe vorgegeben (behauptet), seine Frau zu sein
- tēka* und *tēks* Pfad
- tēkāt* hin- und herlaufen
- tēšs* Kalb
- tēncināt* danken
- tēpat* hierselbst
- tev* dir, *tevi* dich, *tevis* dein (gen. s.)
- tēls* Gestalt, Figur, Bild
- tēraūds* Stahl
- tērpt, -pju, -pu* kleiden, schmücken
- tērzēt, -ēju* plaudern

- tētīns* Väterchen
tēviņš Kerl
tēvs Vater; *Vijgriēžņu tēvs* der
 bejahrte Wirt vom Gesinde
 «*Vijgriēžni*»: *tēvu zeme* Va-
 terland; *tēvu - tēvi* Vor-
 fahren, Ahnen; *tēva dēls*
 Jüngling aus angesehener
 Familie (Wirtssohn)
ticēt, -cu, -cēju glauben
tik so; soviel; nur; *tad tik*
 dann erst; *cik . . . , tik . . .*
 so oft (relativ) . . . , so
 (demonstrativ) oft (oder:
 jedesmal) . . .
tikāi nur; *nu tikāi* jetzt
 erst
tikkūo kaum
tik'lidz kā oder *tik'lidz kūo*
 sobald (Konjunktion)
tik'pat ebenso(sehr); ohnehin,
 sowieso, gleichviel
tikt, tiku, tiku gefallen
tikt, tīeku, tiku (hin)gelangen,
 geraten, werden; *netika tēi-*
cis hatte nicht gesagt
tikums Art, Tugend
tīlts Brücke
tīmss dunkel
tīrgus Markt
tīkams angenehm, lieb
tīkls Netz
tīrīt reinigen
tīrs rein, lauter, bloß; adv.
tīri geradezu
tīrummala Ackerstrand
tīrums Acker
tīrumvidus Ackermitte
tīšā prātā oder *tīšām* wissent-
 lich, geflissentlich, vor-
 sätzlich
- tīt, tinu* wickeln, winden,
 hüllen
tiē da, dahin
tiē nom. pl. zu *tas* der
tīesa Gebühr, gebührender
 Anteil, Teil, Abgabe
tīesām wirklich, wahrhaftig,
 in der Tat; gerade aus
traks wütend, toll
trakulis ein Wütender, ein
 Tobender
trāucēt stören, hindern
traūks Gefäß, Geschirr
trāusls spröde, zerbrechlich
trejāds dreierlei
treji drei
trēkns feist
trepes Treppe, Leiter
trešaīs der dritte
tresūōrēiz zum drittenmal
trīcēt, -u, -ēju schallen
trīcināt laut singen (von der
 Nachtigall); rütteln, schüt-
 teln
trījuōs (loc. zu *trīs* drei) zu
 dreien, drei zusammen
trīcēt, -u, -ēju zittern
Trīna Katharine
trīs (loc. *trījuōs*, fem. *trījās*)
 drei
trīsas Zittern, Beben
trīsreiz dreimal
trūkt, -stu, -u fehlen, mangeln
trūkums Mangel, Gebrechen
trūoksnis Lärm, Geräusch
tu du
tukšs leer
tūmsa Dunkel, Finsternis
tūmšs dunkel
tūmšzālš dunkelgrün
tupēt, -u, -ēju hocken

tupulī Kartoffeln
tur dort, dahin; *tur un tur*
 nach N.
turēt, -u, -ēju halten; behal-
 ten, besitzen, haben, he-
 gen, unterhalten; *gūodu t.*
 sich anständig verhalten;
Jāna dienu t. den Johannis-
 tag feiern; *turētiēs* sich
 halten; *pretim t.* sich wider-
 setzen, Widerstand leisten
tur'klāt überdies, außerdem
tuīks Türke
tuīp dahin
tur'pat daselbst
tuīpināt fortsetzen
tur'pretim und *tur'preti* da-
 gegen
tuīpu dahin
tuvējs nahe gelegen
tivs nahe; adv. *tuvu* (comp.
tuvāk «näher»)
tuvums Nähe
tuvuōtiēs nahen, sich nähern;
tuvuōt tuvuojas naht (III.
 p. prs.) unaufhaltsam
tūdal' sofort
tūkstuōtis tausend
tūlin oder *tūlīt* resp. *tūlīt* so-
 fort
tūo — acc., instr. s. und gen.
 pl. zu *tas, tā*
tūomēr dennoch, indessen,
 doch
tūoreīz damals
tūoreīzējaīs der damalige
tuōrnīs Turm
tvaīstīt, -u, -īju haschen, zu
 ergreifen suchen
tvīkt, -stu, -ku erröten

uguns, -s und *-ņa* Feuer;
 demin. *uguntiņa*
un und
upe Fluß
upmala Wiese oder Weide an
 einem Fluß
Upmaliēsi — ein Gesinde-
 name
ūrbtiēs, -bjuōs, -buōs sich
 bohren
usnes Disteln
ustaba und *ustuba* Zimmer
uts, -s (gen. pl. *utu*) Laus
uz auf; nach; zu; gegen
uzaīt aufpflügen; *uzaītiēs* sich
 aufpflügen
uzaūgt aufwachsen
uzāust glänzend aufgehen
 (von der Sonne)
uzbrukt, -ūku, -uku herfallen
 über
uzbudinājums Aufregung
uzcēlt aufbauen
uzdēvums Aufgabe, Bestim-
 mung
uzduōt aufgeben, einen Auf-
 trag geben
uzgavilēt aufjauchzen
uziēt hinaufgehen, finden
uzkāpt (hin)aufsteigen
uzkārt aufhängen
uzklēgt zurufen
uzkraūt aufladen; antun
uzkuīt anmachen; *uguni liē-*
lāku uzkuīt ein (bereits an-
 gemachtes) Feuer höher
 lodern machen (durch Hin-
 zufügung von Brennma-
 terial
uzkuōst auf-, anbeißen, einen
 Imbiß nehmen

uzlaist auf den Hals fahren
 lassen
uzlëkt (hin) aufspringen; auf-
 gehen
uzlikt auflegen, aufsetzen
uzlïst hinaufkriechen
uzlûkuôt ansehen, anschauen
uzmàukt aufstreifen
uzmeklët aufsuchen
uzmest draufwerfen
uznàkt überkommen, in den
 Sinn kommen
uznëmt aufnehmen
uzprasît eine (strenge) Frage
 tun
uzraûgs Aufseher
uzràptiës hinaufkriechen
uzrëiz auf einmal, plötzlich
uzsacît aufsagen, aufkün-
 digen
uzsàukt zurufen
uzsegt aufdecken
uzsîdît aufwärmen
uzskatît ansehen
uzškîltuguni Feuer anschlagen
uzslàkstët schallend empor-
 spritzen (intrans.)
uztaïst aufmachen; anfertigen
uztëikt (auf)kündigen
uztràukums Aufregung
uzuôst, -*žu*, -*du* ausschnüffeln
uzvârét besiegen
uzvërt aufreihen
ûdens, -*s*, (masc. g.) Wasser;
 dem. *ûdentîis*
uôdere Futter
uôds Mücke
uôga Beere
ûogle Kohle
uôla Ei; Kiesel
uôsis Esche

uôtrâdi und *ûotrâdi* anders,
 umgekehrt
uôtrëiz und *ûotrëiz* zum
 zweitemal, ein anderes
 Mal
ûotrs und *uôtrs* ein anderer
 oder zweiter
uôzuôls und dial. *uozals* Eiche

vadât hin- und herführen
vadît, -*u*, -*ïju* geleiten; gehen
 lassen
valuôt loskaufen
va'dzi! hörst du wohl, höre
 einmal!
vadzis Keil, Pflock
vaga Furche
vài o, ach
vài — Fragepartikel (mit der
 Bedeutung des lat. *-ne*);
 ob; oder; *vài cik* soviel
 man nur will; *vài (nu)* —
vài (nu) = (der Bedeutung
 nach) lat. *sive* — *sive*;
taps vài par skruôderi vài
... wird (schließlich) etwa
(gar) ein Schneider werden
vaïcât fragen; verlangen,
 fordern
vaidët, -*u*, -*ëju* ächzen
vâids Seufzer
vâigs Wange; Antlitz
vâimanât wehklagen
vâina Schuld, Fehler, Mangel
vâinags und *vâinaks*² Kranz
vâinât tadeln, schmähen
sârkanâ vâine Blutharnen
vâinîgs schuld
vâinîgs, *vâinaks*, *vâinîgs*² und
vâinaks Kranz

- caīra*, *vaivāks* und *vaivāks* mehr
vajadzēt, *vajag(a)*, *vajadzēja*
 (III. p.) nötig sein; *vajag(a)*
 man muß; *tev vajag(a)* du
 mußt
vajadzība Notwendigkeit
vakar gestern
vakarblāzma Abendröte
vakarējs gestrig
vakariņas und *vakariņi* Abend-
 brot
vakars Abend; *labs vakars!*
 guten Abend (auch beim
 Abschiednehmen gesagt)
vāldē Vorstand, Obrigkeit
vāldinīks Herrscher, Beherr-
 scher
vāldīt, -u, -īju herrschen
vālkāt tragen
vālstīt, -u, -īju hin- und her-
 wälzen
vālstis, -s (das zu einem Gut
 gehörige) Gebiet als ad-
 ministrative Einheit, Ge-
 meinde
valuōda Sprache, Rede, Nach-
 rede, Gerede; *valuōdās likt*
 in (bösen) Ruf bringen
valā freie Zeit, Muße; *valu*
lāūt oder *savā valā palaist*
 freien Willen lassen
valā los
valējs offen, frei
valīniece eine im Gesinde
 mietweise wohnende, beim
 Wirten nicht im Dienste
 stehende Frau
vanags Habicht, Falke
vānckaris ein besessenes, aber
 unfruchtbar gebliebenes
 Ei
- vara* Gewalt
varavīksne Regenbogen
varbūt («kann sein») viel-
 leicht
vārde Frosch
vare Gewalt
varēns und *varēns* gewaltig,
 großartig
varēt, -u, -ēju können
variānts Variante
varš Kupfer
vasara Sommer
vasks Wachs
vazāt herumschleppen
Vāca und *Vācas zeme* Deutsch-
 land
vācele ein Gefäß
vāciski deutsch (adv.)
vāciēlis ein Deutscher
Vāczeme Deutschland
vāģi Wagen
vājš schwach
vāks Deckel; (acu) *vāki* Augen-
 lider
vārds Wort, Name
vārgulis Siechling
vārguōt siechen
vārīt und *vārīt* kochen (trans.)
vārna Krähe
vārpa Ähre
vārte Tor, Pforte
vāruōšs siedend
vāts, -s Wunde
vāvere Eichhörnchen
vecāki Eltern
vecene eine Alte
vecis ein Alter
vecs alt
vecums Alter
vedēkla Schwiegertochter
vedēji («Führer») Hochzeits-

gäste von seiten des Bräutigams
vedināt führen wollen; locken, kommen heißen; *vedinātis* dass.
vedības Heimführung (ins Haus der Schwiegereltern) der Braut nach der Hochzeit
veļēna und *veļēna* (ausgestochener) Rasen
velēt, *-ēju* waschend mit dem Waschbleuel schlagen
veļns Teufel
vēlti und *par vēlti* vergeblich
vēltīt beschenken
veřsme Lohe
vērste Werst (Längenmaß)
veselība Gesundheit
veřsels gesund
vest, *vedu*, *vedu* führen, fahren (trans.); heiraten (eine Frau); *vestiēs* gelingen, vonstatten gehen
veřanas = *vedības*
veř(u)ms Fuder
vēcināt schwingen, wedeln
vēdināt lüften, wedeln
vējš Wind
vēl noch
vēlēt, *-u*, *-ēju* wünschen, erlauben, bestimmen; *vēlētiēs* (sich) wünschen
vēls spät
vēřpt, *-ŗju*, *-ŗu* spinnen
vēřsis Ochse
vēřt, *veřu*, *vēřu* öffnen
vēřtiēs, *veřuōs*, *vēřuōs* schauen
vēřuōt beachten
vēřma Luftströmung
aēřs kühl; *vēřsums* Kühle

vēřts, *-s* Nachricht
vēřtra Sturm
dial. *vidā* in (der oder die) Mitte
vidējaīs der mittlere
viduīs und *vidus* Mitte; *vidūjūras* in der Mitte des Meeres, mitten im Meer; *meitu vidū* unter (zwischen) den Mädchen; *dienas vidus* Mittag
Vilzeme Livland
Vijgriēžņi — ein Gesindenname
vīlcīens Zug
vīlks Wolf
vīlkt, *vēlku*, *vīlku* ziehen, schleppen, reißen; *vīlktiēs* sich (hin)ziehen, sich ausstrecken
vīllāine und *vīllāne* wollene Weiberdecke
vīlna Wolle
vīlnāine und *vīlnāne* wollene Weiberdecke
vīlt, *vīlu*, *vīlu* trügen; *vīltiēs* sich täuschen
vīltība Trug, List
vīltņiēce Betrügerin
vīltus Trug, List
vīřņūōt wogen
vīřņpus jenseits
vīņš jener; er, (dial.) es; *vīņa* sie
vīņustubu puika Knabe vom Nachbargesinde
vīřca Mistjauche
vīřpulīs Wirbel, Strudel
vīřs über
vīřsniēks Oberster
vīřsus (plur. *vīřsi*) Oberfläche; Wipfel; *vīřsū* oben, darauf;

- vīrsū krist* herfallen über,
 überfallen; *vīrsū uzkāpt*
 daraufsteigen; *vīrsū ska-*
tītīcs anschauen
vīrsūne und *vīrsuōtne* Wipfel,
 Gipfel
vīrt, vērdu, viru kochen (in-
 trans.)
virums das Gekochte, Suppe,
 Brühe
vīrve Strick, Seil
vis : neraūdi vis! weine (gar)
 nicht (oder: keineswegs)!
tu jāu labaīs neesi vis du
 bist ja keineswegs ein
 Guter; *nebrāuca vis* fuhr
 keineswegs (oder: mit-
 nichten)
visai besonders, gar sehr,
 allzu
vis'apkārt ringsherum
visāds allerlei; adv. *visādi*
 auf allerlei Weise
vis'liēlaīs der größte
vis'mazaīs wenigstens
vispārējs allgemein
viss ganz, all
vista Henne
visur überall
vizēt, -u, -ēju schimmern
vizināt spazieren fahren
 (trans.)
vizuōšs schimmernd
vīns Wein
vīriškīgs männlich
vīriētis Mannsperson
vīrs Mann
vīt, viju winden, flechten;
vītiēs sich winden
vītuōls Weide(nbaum)
vīzdegune eine Naseweise
- viē'glītiņām* ganz sachte
viēgls leicht; adv. *viēgli* und
 dial. *viēglī*
viēglums das Leichtsein
viēn nur, allein, bloß; *tik*
viēn oder *viēn tik* nur; *kūo*
viēn = (der Bedeutung
 nach) lat. *quidquid* (acc.);
drīz viēn gar bald; *tik tā-*
lāk viēn nur immer weiter
viēnāldzība Gleichgültigkeit
viēnīgaīs der einzige
viēnkāršs einfach
viēnmēr fortwährend
viēnreiz einst
viēnreizējs einmalig
viēns ein(er), jemand; *viēni*
svārki ein Rock; *viēnuōs*
priēkuōs in lauter Freuden;
iēt viēnā iēšanā in einem
 fort gehen; *viēns pats* ganz
 allein, ein einziger
viēnuōt einigen, zusammentun
viēsis (plur. *viēsi*) Gast
viēsulis und *viēsulis* Wirbel-
 (wind)
viēsna ein weiblicher Gast
viēta Ort, Stelle; Bett; *viētā*
 an der (oder: ihrer) Stelle;
nūo viētas ununterbrochen;
viētā, nevietā zur rechten
 und unrechten Zeit (oder:
 Stelle), passend und un-
 passend
viētnīēks Stellvertreter; *viē-*
niēka-vārds Pronomen; *piē-*
deruma viētnīēka vārds Pos-
 sessivpronomen
vucins Schafbock
vuška Schaf

zadinât anreden, freien
zaglis Dieb
zagt, zîogû, zagu stehlen
zakis Hase
zalš grün
zalums Grün
zaluôt grünen
zars Ast, Zweig
zaruôt Zweige treiben
zàudêt, -êju verlieren
zàbaks Stiefel
zâle Saal
zâle Gras, Kraut; *zâles* Kräu-
 ter, Unkraut, Arznei,
 Zaubermittel
zârks Sarg
zêke Strumpf
zêltene Goldmädchen, Mäd-
 chen
zêltits vergoldet
zêlts Gold; *zêlta* (indecl.)
 golden
zêluôt mit Gold schmücken
zem unter
zeme Erde, Boden, Land;
zemē hinunter
zemene Erdbeere
zèmnîece Bäuerin
zèmnîeks Bauer
zemu niedrig (adv.)
zènzaris ein kurzstämmiger
 Baum (mit niedrigen
 Ästen)
zêns Knabe
zîlgans bläulich
zils blau
zilums Blau
Zilzûobe eine Blauzahnige
zinâms bekannt, ein gewisser;
 (als Adverb) versteht sich,
 selbstverständlich

zinât, -u, -nâju wissen, ver-
 stehen
 gen. pl. *zin[îbu]* S. 84 Anm.
 der Wissenschaften, wissen-
 schaftlich
ziîna Nachricht, Kunde; *ar*
ziînu mit Bedacht, geflis-
 sentlich; *šinî ziînâ* in
 dieser Hinsicht (oder: Be-
 ziehung)
ziîngêt singen (weltliche Lie-
 der)
ziîkârîgs neugierig
ziîrgs Pferd
ziîrnis Erbse
zivs, -s Fisch; demin. *zivtiîna*
zîdinât saugen lassen, säugen
zîds und *zîde(s)* Seide
zîle Meise
zîle und *zile* Eichel; Koralle
zîluôt Eicheln tragen (von
 der Eiche gesagt)
zîme Zeichen, Kennzeichen
zîzâuts seidenes Tuch
zîédâins bunt, gefleckt, blüten-
 voll
zîédêt, -u, -êju blühen; *nagi*
zîéd auf den Nägeln sind
 weiße Fleckchen (was als
 günstiges Omen gilt)
zîêds Blüte; *sièna zîédi* die fei-
 nen, abgebröckelten Teile
 des Heus
zîéduôšs blühend
zîeduôt opfern
zîéduôts = zîéduins
zîema Winter
zîēmēlî und *zîēmēlî* Norden
zlaukt — eine verbale Inter-
 jektion
znuôts Schwiegersohn

<p> <i>zast, zùdu, zudu</i> verschwinden <i>zuòbens</i> und <i>zuòbins</i> Schwert; demin. <i>zuòbeñtínš</i> <i>zùobs</i> Zahn <i>zvàigât²</i> wiederholt wiehern <i>zvàigzne</i> Stern <i>zvanít, -u, -ŷju</i> läuten <i>zvans</i> Glocke <i>zvaukt</i> — eine verbale Inter- jektion <i>zvejniěks</i> Fischer <i>zvejuôt</i> fischen <i>zvērs</i> Tier <i>zviřbulis</i> Sperling <i>zvīnis</i> und <i>zvinis</i> Fischschuppe <i>zviēdrs</i> ein Schwede <i>zvlegt, -dzu</i> wiehern <i>žagari</i> Reising <i>žagata</i> Elster </p>	<p> <i>žávêt, -ēju</i> trocknen (trans.) <i>žēl</i> leid; <i>žēl man bija</i> leid war (oder: tat) es mir um . . . <i>žēli</i> kläglich (adv.) <i>žēlīgs</i> gnädig <i>žēlums</i> Leidtun, Mitleid, Herzeleid, Gram; <i>nūomīřšu</i> <i>meitu žēlumuôs</i> sterben wer- de ich vor Gram, daß ich die Mädchen nicht erlangt habe <i>žēluôt</i> bemitleiden, Güte er- weisen, schonen; <i>žēluôtiēs</i> klagen, sich beklagen <i>žīgls</i> schnell, flink, hurtig <i>žīds</i> Jude <i>žnaūgt, -dzu</i> würgen <i>žât, žâstu, žuva</i> trocken werden. </p>
---	--

INDOGERMANISCHE BIBLIOTHEK

herausgegeben von

Herman Hirt und W. Streitberg.

Erste Abteilung: LEHR- UND HANDBÜCHER.

I. Reihe: **Grammatiken.**

1. **Handbuch des Sanskrit mit Texten und Glossar.** Eine Einführung in das sprachwissenschaftliche Studium des Altindischen von ALBERT THUMB. I. Teil: Grammatik. M. 56.—, geb. M. 72.—; II. Teil: Texte und Glossar. M. 16.—, geb. M. 26.40.
2. **Handbuch der griechischen Laut- und Formenlehre.** Eine Einf. in das sprachwiss. Studium des Griechischen von HERMAN HIRT. 2. umgearb. Aufl. M. 32.—, geb. M. 52.80.
- 3¹. **Handbuch der lateinischen Laut- und Formenlehre.** Eine Einf. in das sprachwiss. Studium des Lateins von FERDINAND SOMMER. 2./3. Aufl. M. 36.—, geb. M. 55.20.
- 3². **Kritische Erläuterungen zur lateinischen Laut- und Formenlehre** von FERDINAND SOMMER. M. 16.—, geb. M. 26.80.
4. **Kritisch-historische Syntax des griechischen Verbums der klassischen Zeit** von J. M. STAHL. M. 80.—, geb. M. 96.80.
5. **Awestisches Elementarbuch** von HANS REICHELT. M. 52.80, geb. M. 68.80.
6. **Handbuch des Altirischen** von R. THURNESEN. I. Teil: Grammatik. M. 60.—, geb. M. 72.—. II. Teil: Texte und Wörterbuch. M. 9.60, geb. M. 20.—.
7. **Elementarbuch der oskisch-umbrischen Dialekte** von C. D. BUCK. Deutsch von E. PROKESCH. M. 19.20, geb. M. 28.80.
8. **Handbuch der griechischen Dialekte** von ALBERT THUMB. vergriffen.
9. **Einleitung in die Sprache des Neuen Testaments** von J. H. MOULTON. Auf Grund der vom Verfasser neubearb. 3. engl. Auflage übersetzte deutsche Ausgabe. M. 28.—, geb. M. 43.20.
10. **Altarmenische Grammatik** von A. MEILLET. M. 20.80, geb. M. 29.60.
11. **Urslavische Grammatik.** Einf. in das vergleich. Studium der slavischen Sprachen von J. J. MIKKOLA. I. Lautlehre. M. 14.40.
12. **Litauisches Lesebuch mit Grammatik und Wörterbuch** von A. LESKIEN. M. 36.—, geb. M. 46.—.
- 13². **Indogermanische Grammatik** von HERMAN HIRT. II. Teil. Der indogermanische Vokalismus. M. 26.—, geb. M. 33.80
14. **Einführung in das Studium der indogermanischen Sprachwissenschaft** von JOS. SCHRIJNEN. übersetzt von W. FISCHER. M. 26.—, geb. M. 33.80.

15. **Handbuch der altbulgarischen** (altkirchenslavischen) **Sprache.** Grammatik, Texte, Glossar von A. LESKIEN. 6. Aufl. M. 31.20, geb. M. 41.60.
16. **Lettisches Lesebuch.** Grammatische und metrische Vorbemerkungen, Texte und Glossar von J. ENDZELIN. M.26.—, geb. M. 36.40.

II. Reihe: **Wörterbücher.**

1. **Lateinisches etymologisches Wörterbuch** von A. WALDE. Zweite Aufl. M. 41.60, geb. M. 60.—.
2. **Slavisches etymologisches Wörterbuch** von E. BERNEKER. 1. Band A—L. M. 78.—, geb. M. 100.—.

Zweite Abteilung:

SPRACHWISSENSCHAFTLICHE GYMNASIALBIBLIOTHEK

herausgegeben von **Max Niedermann.**

1. **Historische Lautlehre des Lateinischen** von MAX NIEDERMANN. 2. Aufl. kart. M. 8.—.
2. **Neuhochdeutsche Sprachlehre.** I. Laut- und Wortbildungslehre, von WILLY SCHEEL. kart. M. 7.20.
3. **Traité de stylistique française** par CH. BALLY. I. Volume. 2. Aufl. kart. M. 35.—. II. Exercices d'application, 2. Aufl. kart. M. 20.—.
4. **Historische Sprachlehre des Neufranzösischen** von EUGEN HERZOG. I. Teil: Einleitung, Lautlehre. kart. M. 16.—.
5. **Historische Formenlehre des Lateinischen** von A. ERNOUT, übersetzt von H. MELTZER. 2./3. Aufl. kart. M. 14.—.
6. **Einführung in die Syntax** von RUDOLF BLÜMEL. kart. M. 14.40.
7. **Sprachwissenschaftlicher Kommentar zu ausgewählten Stücken aus Homer** von EDUARD HERMANN. kart. M. 9.60.
8. **Griechische Wortbildungslehre** von ALBERT DEBRUNNER. kart. M. 16.—.
9. **Kurze Geschichte des Englischen** von HENRY CECIL WYLD. Übersetzt von H. MUTSCHMANN. kart. M. 20.—.

Dritte Abteilung: **UNTERSUCHUNGEN.**

1. **Über Reimwortbildungen im Arischen und Altgriechischen.** Eine sprachwissenschaftliche Untersuchung von HERMANN GÜNTERT. M. 27.20, geb. M. 40.80.

Vierte Abteilung: **SPRACHGESCHICHTE.**

1. **Geschichte des Griechischen** von A. MEILLET. Übersetzt von H. MELTZER. M. 37.50, geb. M. 45.—.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG
8835
E5

Endzelīns, Jānis
Lettisches lesebuch

